

Bulletin advokacie

Ke smlouvě o prodeji podniku či jeho části v čase rekonstrukce • Jistoty dle paragrafu 202 insolvenčního zákona • Jak se vyvarovat chybné výpovědi z pracovního poměru? • Doktrína „stand your ground“ při uplatnění práva na sebeobranu v USA • Druhá práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2012 •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

**Mlčenlivost obhájce, zproštění mlčenlivosti
a jeho oznamovací povinnost**

– článek doc. Pavla Vantucha najdete na str. 13 – 18.

**KONEC
NEDŮSTOJNÝCH
PROHLÍDEK!**

Čtěte na str. 5.

Bulletin advokacie®

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČO 66 000 777)
v agentuře **IMPAX**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla
(1-2, 7-8). Přetisk povolen jen se souhlasem
redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16
110 00 Praha 1
telefon: 221 729 011
fax: 224 932 989
e-mail: bulletin@cak.cz
www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman
Šéfredaktor: JUDr. Pavel Blanický
Výkonná redaktorka: PhDr. Ivana Cihlářová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. JUDr. Alexander Bělohávek, Dr.h.c.,
JUDr. Jiří Císař, prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
JUDr. Pavel Holec,
JUDr. Ladislav Krym,
prof. JUDr. Zdeněk Kučera, DrSc.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
doc. JUDr. Vladimír Mikule,
JUDr. Tomáš Pohl,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
† prof. JUDr. František Zoulik, CSc.

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:
ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz

Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč
kromě poštovního, balného a DPH.
Advokátům a advokátním koncipientům
se rozesílá zdarma. S reklamacemi při
problémech s distribucí se obraťte
na pí Dvořákovou, e-mail dvorakova@cak.cz,
tel. 221 729 045.

Inzertní služby

zajišťuje agentura
IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 606 404 953 nebo
na 241 483 141. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz). Předáním rukopisu
redakci vyjadřuje autor souhlas se zveřejněním
také na stránkách www.bulletin-advokacie.cz
a v právních informačních systémech
spolupracujících s ČAK.

Toto číslo vyšlo 19. 4. 2013 v nákladu
15 000 výtisků.

Foto na obálce: ilustrační, Shutterstock.com

Tisk: KAVKA PRINT a.s.
MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348

Úvodník

Petr Mrázek: **Jaro v regionech ČAK** 3

Aktuality

**Ministr spravedlnosti a předseda ČAK: Konec nedůstojných
prohlídek advokátů sč, ichta** 5

**Pozvánka na 24. ročník tradičního běžeckého závodu
„O parohy arcivévodý Ferdinanda“** 7

Pozvánka na XXI. Karlovarské právní dny 8

Informace o chystané publikaci „Advokáti v České republice 2013“ 10

z právní teorie a praxe

Články

Shrnutí 12

**Mlčenlivost obhájce, zproštění mlčenlivosti a jeho oznamovací
povinnost** Pavel Vantuch 13

Ke smlouvě o prodeji podniku či jeho části v čase rekodifikace
Ondřej Preuss 19

**Ještě jednou k věcné příslušnosti soudů ve sporech z obchodních
závazkových vztahů** Tomáš Jakubík 22

Jistoty dle § 202 insolvenčního zákona
Jaromír Císař, Hana Pásková 23

Jak se vyvarovat chybné výpovědi z pracovního poměru?
Ladislav Jouza 25

**Odpovědnost římskokatolické církve za právní úkon v rozporu
s jejími předpisy** Ronald Němec 28

**Doktrína „stand your ground“ při uplatnění práva na sebeobranu
v USA** Aleš Dostál 33

Z judikatury

Právní povaha plné moci 38

**Právo poškozeného na náhradu nákladů vzniklých přibráním
zmocněnce** 40

Změna písemně uzavřené smlouvy ústně 46

Z odborné literatury

Pavel Molek: **Právo na spravedlivý proces** (Petr Hajn) 50

Václav Bartík, Eva Janečková: **Ochrana osobních údajů v praxi.**
Vybrané otázky (Jiří Kolman) 51

Jan Kozák, Petr Budín, Alexandr Dadam, Lukáš Pacht: **Insolvenční
zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení.**

Komentář (Karel Marek) 53

Eva Horzinková, Václav Urban, **Živnostenský zákon
a předpisy související s komentářem** (Pavel Mates) 54

Naděžda Šišková a kol.: **Evropské právo 2 – Jednotný vnitřní trh**
(Pavel Svoboda) 54

Přečetli jsme za vás Jan Mates 55

Bulletin slovenskej advokácie prináša... 57

z advokacie

Sloupek Karla Čermáka

Jak se vyšťavit a pak zase našťavit 60

Z české advokacie

Z kárné praxe Jan Syka 61

Z jednání představenstva ČAK ichta 62

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

2. práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2012

Adam Brychta 64

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty

ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK 69

Pozvánka na Světové fórum mediačních center v Praze 71

Pozvánka na 7. ročník turnaje dvojic v odbíjené 72

Pozvánka na 7. ročník golfového turnaje advokátů „ADVO-CUP“ 73

Mezinárodní soutěž v obchodní mediaci v Paříži

Martina Doležalová 73

Pozvánka na 16. Sportovní hry české advokacie Bohuslav Sedlatý 74

Z právnické společnosti

Za profesorem Františkem Zoulíkem Alena Winterová 75

Nakonec

Zkoušková se(t)káni VII. (Jak být taktikem) Petr Hajn 76

Kresba Lubomíra Lichého 77

Víte, že... Stanislav Balík 77

Inhaltsverzeichnis 78

Zusammenfassung/ Summary 79

Table of Contents 80

ŽIŽLAVSKÝ & PARTNEŘI
| advokátní kancelář | insolvenční správci |

**insolvence a restrukturalizace
korporací**

www.zizlavsky.cz

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Bulletin advokacie,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Texty:

Formát zasílaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proložene, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“.

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasílané portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nevrháte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. **K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.** Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případně vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji **barevnou** portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Jaro v regionech ČAK

Zima zarputile hájí své pozice a s teplotami pod bodem mrazu nechce respektovat kalendářní jaro. Příroda je tak stále ve stavu jakéhosi polospánku. V kontrastu s tím se letos výrazně rychleji probouzí k životu regiony (regionální střediska) ČAK, které ale reagují ani ne tak na roční dobu, jako na řadu různých podnětů v advokátním světě.

V první řadě je takovým podnětem blížící se sněm a volby do jednotlivých orgánů ČAK. V regionech se advokáti samozřejmě znají nejlépe, a tak se od nich přirozeně očekávají návrhy na nejvhodnější kandidáty. Mají značný vliv na obsazení kandidátek, pozorně sledují, kdo je do orgánů nominován a také sami své kandidáty navrhuji.

Dalším významným podnětem je průlomová a zásadní rekodifikace soukromého práva (občanský zákoník, zákon o obchodních korporacích a zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním). Nedávné rozhodnutí vlády, že účinnost NOZ nebude odložena, bylo signálem k zahájení intenzivního studia pro všechny (kromě ojedinelých výjimek/neochvějných optimistů), kteří chtějí nadále pokračovat v právní praxi. Významnou část vzdělávacích advokátů musí v tomto směru uspokojit regiony, neboť odbor vzdělávání ČAK v Praze má všechna místa na škole dlouho dopředu obsazena. Regionální představitelé proto horečně organizují školení k osvojení detailních znalostí NOZ a obtížně hledají osvědčené lektory, kteří by ještě měli prázdné okénko ve svém diáři.

Výrazně také regionům narůstá agenda v oblasti pro bono publico. Počet žádostí o bezplatnou právní pomoc, kte-

rou zajišťují regionální střediska formou drobných základních informativních právních porad ve smyslu čl. 18. odst. 1 Etického kodexu, se zvyšuje kromě jiného tím, že takových porad se domáhají i podnikatelé, společnosti či bytová družstva. V souladu s odkazem sv. Yva z Helory jsou sice advokáti připraveni právní služby pro bono v určité míře poskytovat v rámci svého pocitu zodpovědnosti vůči společnosti, nicméně urychlení prací na novém zákoně o bezplatné právní pomoci, který by nastavil pravidla a s jehož přípravou se započalo již v době Karla Čermáka (a již od roku 2003 se objevuje v různých vládních materiálech včetně legislativních plánů), by situaci, a nejen v regionech, jistě prospělo.

Vedle toho, že se regiony významně podílejí na diskusích o nových legislativních záměrech ČAK (v poslední době byla aktuální zejména délka koncipientské praxe a podoba advokátních zkoušek), vidím jejich velký význam v oblasti společenské a sportovní. Zejména na tradičních akcích, jako je například Krakonošův pohár (lyžařské závody ve Špindlerově Mlýně) či znovu oživené Parohy arcivévodky Ferdinanda (běžecké závody na Konopišti), je přátelská atmosféra a nabízí se příležitost poznat kolegy nejen jako profesionály hájící zájmy protistrany. Věřím, že při současném počtu advokátů mají takové akce nezastupitelné postavení a vyplatí se je podporovat. Mohou nenápadně a nenásilně působit na vylepšení vztahů v advokacii, posílení koležičtosti a potažmo, spolu s dalšími aktivitami, včetně účasti regionálních představitelů na gremiálních poradách soudů a společných akcích se zástupci jednotlivých právnických profesí, i ke zvýšení prestiže a dobrého jména advokacie.

Z výše uvedeného nástinu je, myslím, zřejmé, že region ČAK není pouhý statický útvar ve smyslu obecné definice v Encyklopedii Diderot, podle které jde o určitý druh teritoria se stejnými geografickými vlastnostmi. Naopak, jde o živý útvar, kde určujícím prvkem jsou lidé, a to konkrétně advokáti, kteří v určitém teritoriu sídlí a převážně i působí. A těmto advokátům regiony, snad dobře, slouží.

Děkuji proto všem regionálním představitelům za jejich činnost, JUDr. Jirouskovi, bývalému předsedovi ČAK, který jako první činnost regionů výrazně podpořil, za jeho vizi a stávajícímu představenstvu za dlouhodobou výbornou spolupráci. Ostatním přeji, aby se jim v regionech dařilo a samozřejmě, aby se už také trochu oteplilo.

JUDr. PETR MRÁZEK,
předseda výboru regionálních představitelů ČAK
a náhradník představenstva ČAK

Právnícká angličtina s Wall Street English

**Jazykové kurzy, ve kterých
si rozvrh určujete sami.
Výuka probíhá pouze
s rodilým mluvčím.**

Jazyková škola Wall Street English
Perlová 371/5, Praha, 110 00
info@wallstreetinstitute.cz
Recepce: 224 210 950
Infolinka: 800 201 100

- Ve výuce anglického jazyka máme již více než čtyřicetiletou zkušenost.
- Nabízíme flexibilní rozvrh lekcí.
- Svým studentům garantujeme dosažení předem vytyčeného cíle.
- Naši učitelé jsou rodilí mluvčí anglického jazyka.
- Se studiem můžete začít kdykoliv.
- Lekci, kterou jste již absolvovali, si můžete dobrovolně zopakovat.
- Maximálně 5 studentů ve výukových hodinách.
- Inovativní a jedinečná metoda Wall Street English, která zahrnuje také multimediální část, Vám poskytuje individuální přípravu dle vlastních časových možností.
- Naši studenti se baví! Wall Street Institute umožňuje využívat nabídky komunikačních hodin a společenských aktivit, které dávají studentům příležitost nahlédnout na angličtinu zábavnou formou – ať už samotném centru Wall Street English, nebo na mnoha dalších místech.
- Jako náš student si sám organizujete rozvrh vlastní výuky. V případě jakékoliv potřeby se můžete obrátit na Language asistenty, nebo na svého konzultanta, který Vás provází v průběhu celého studia.

www.wallstreetenglish.cz

ISAK

Vyspělý, moderní
informační systém
advokátní kanceláře

- Systém nové generace
- Vyspělý Document management (DMS)
- Podpora MS Office a Outlook (Synchronizace, ukládání dokumentů)
- Datové schránky, Insolvenční rejstřík, Spisové služby soudů
- Pro Windows, Linux, iOS, iPad, iPhone, Android, BlackBerry
- Optimalizován pro intuitivní, rychlé a jednoduché ovládání

Zvyšte výkonnost a zisk vaší advokátní kanceláře. Multiplatformní, informační systém ISAK je vyvíjen speciálně pro advokátní kanceláře. Přináší novou dimenzi zpracování agendy advokátní kanceláře, automatizaci procesů správy spisů a následné fakturace. Zdokonaluje přehled provedených úkonů a výkonnosti právníků kanceláře.

Infolinka: 312 315 350

info@isak.cz

ISAK

www.isak.cz

U bezpečnostního rámu při vstupu do jedné ze soudních budov zleva: JUDr. Martin Vychopen – předseda ČAK, JUDr. Pavel Blažek, Ph. D. – ministr spravedlnosti, plk. Mgr. Petr Dohnal – generální ředitel Vězeňské služby ČR a JUDr. Daniel Volák – první náměstek ministra spravedlnosti.

Ministr spravedlnosti a předseda ČAK: Konec nedůstojných prohlídek advokátů

„Příslušníky justiční stráže jsem byl vyzván ke svléknutí saka a nakonec i bot a pásku od kalhot. Kalhoty pak logicky hrozily sesmeknutím a nebylo daleko od situace, kdy jsem se před svým klientem mohl ocitnout ve spodním prádle. Celé prohlídce navíc přihlíželi další čekající na vstup do budovy soudu.“

Takto popsal České advokátní komoře jednání justiční stráže při vstupu do soudní budovy jeden z advokátů. Stížnosti na podobné zkušenosti advokátů stále přibývalo. Proto se předseda České advokátní komory JUDr. Martin Vychopen obrátil s žádostí o řešení takových nedůstojných prohlídek na Ministerstvo spravedlnosti ČR.

Ministr spravedlnosti JUDr. Pavel Blažek, Ph.D., nechal průběh prohlídek advokátů při vstupu do soudních budov důkladně prověřit. V ojedinělých případech byly stížnosti vyhodnoceny jako oprávněné a bylo zřejmé, že je potřeba sjednotit postup justiční stráže tak, aby k takovým excesům nedocházelo.

K bezpečnostním problémům se sešla celorepubliková porada ředitelů věznic a vazebních věznic, a to dne 27. 3. 2013. První náměstek ministra spravedlnosti JUDr. Daniel Volák, do jehož gesce spadá justiční i vězeňská část resortu, prostřednictvím generálního ředitele Vězeňské služby ČR plk. Mgr. Petra Dohnala vydal jednoznačné pokyny.

„S okamžitou platností jsou zakázány nedůstojné prohlídky advokátů při vstupu do soudních budov. Advokáti nesmějí být bezdůvodně vystaveni praktikám typu sundávání opasků, zouvání, svlékání, kontrolám notebooků, tabletů, a podobně,“ specifikoval pokyny první náměstek Volák a dodal, že Ministerstvo spravedlnosti vydalo pokyn písemně.

Základní prohlídka na přítomnost zbraní prostřednictvím detektorů však zůstává zachována.

✿ sč, icha
✿ Foto MARIE KURKOVÁ

www.bulletin-advokacie.cz

To nejlepší z tištěného
Bulletinu advokacie
a mnoho dalšího, co se
do časopisu už nevešlo!

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

jako každým rokem, dovoluji si vás i letos pozvat na další, a to již 24. ročník tradičního běžeckého závodu advokátů

„O PAROHY ARCIVÉVODY FERDINANDA“

který se uskuteční v sobotu 15. 6. 2013 na Konopišti.

Závod je, stejně jako minulé ročníky, určen nejen všem advokátům a jejich zaměstnancům, ale i jejich rodinným příslušníkům, přátelům a dalším příznivcům pohybu v přírodě. Závodí se v dětských i dospělých kategoriích. Přijďte si se svými rodinami a přáteli zasportovat, a poté posedět s kolegy v restauraci.

Program:

- 9.30 – 10.00 Přihlášky účastníků u letního divadla vedle zámeckého rybníka na Konopišti.
- 10.00 – 12.00 Běžecký závod okolo zámeckého rybníka a vyhlášení výsledků závodu.
- 12.30 – Společné posezení v restauraci.

Případně ubytování a stravování si zajišťují a hradí účastníci sami. Startovné se nehradí.

Pro ty z vás, kteří jste se závodu ještě neúčastnili a chystáte se zúčastnit v letošním roce, uvádím kategorie a délky tras:

- MUŽI – běží dvě kola okolo zámeckého rybníka v celkové délce cca 5,4 km,
- ŽENY – běží jedno kolo v celkové délce cca 2,7 km,
- STARŠÍ ŽÁCI (cca 12-15 let) – běží jedno kolo v celkové délce cca 2,7 km,
- NORDIC WALKING – tuto kategorii jsme nově zavedli v loňském roce pro ty, kteří z různých důvodů nemohou běžet,
- DĚTI od cca jednoho roku jsou rozděleny do kategorií NEJMENŠÍ, PŘEDŠKOLÁCI, MLADŠÍ ŽÁCI a běží dle věku jedno až dvě menší či větší kola po louce.

Přihlášky, prosím, zasílejte elektronickou poštou na mou adresu: premus@pravni.cz. Těším se na vaši účast a přeji vám příjemné dny.

✿ JUDr. ROMAN PREMUS, regionální představitel ČAK pro Středočeský kraj

NABÍDKA SAMOLEPICÍCH PEČETÍ

Pečetě můžete objednávat e-mailem, poštou nebo pomocí objednávkového formuláře na adrese: www.rudi.eu/pecete.

RUDI, a. s.
Komenského 1839, 390 02 Tábor
tel.: 381 259 680, 381 256 621
e-mail: recepce@rudi.cz

grafické studio • tiskárna • reklama www.rudi.eu/pecete

inzerce

Kabelková/Schödelbauerová

Bytové spoluvlastnictví v novém občanském zákoníku

Komentář • § 1158–1222

Vázané v plátně, 360 stran
cena 790 Kč, obj. číslo BK1

- publikace upozorňuje na změny a novinky v úpravě vlastnictví bytů začleněné nově do občanského zákoníku
- shrnuje dosavadní judikaturu použitelnou podle nové právní úpravy
- obsahuje tabulku srovnávací ustanovení zákona o vlastnictví bytů s ustanoveními nového občanského kodexu

Eva Kabelková

Věcná břemena v novém občanském zákoníku

Komentář • § 1257–1308

Vázané v plátně, 368 stran
cena 790 Kč, obj. číslo BK2

- praktická pomůcka pro orientaci v nové podrobnější úpravě věcných břemen
- reaguje na rozdělení věcných břemen na služebnosti a reálná břemena
- poskytuje výklad ke klasickým služebnostem i k novým typům služebností – služebnost inženýrské sítě a služebnost rozlivu

Michal Bobek/Jiří Krmec/David Kosař/Jan Kratochvíl a kolektiv

Dvacet let Evropské úmluvy v České republice a na Slovensku

Vázané, 296 stran
cena 490 Kč, obj. číslo BEP6

- publikace k 20. výročí ratifikace Úmluvy
- přináší vzácnou sbírku zkušeností a poznatků takřkajících z první ruky, tedy od jednotlivců a aktérů, kteří „byli při tom“ či s Úmlouvou každý den pracují
- poskytuje soubor jedinečných poznatků k prohloubení poznání aplikační praxe Úmluvy či vybraných rozhodnutí ESLP

Objednávejte se slevou v eShopu na www.beck.cz

Nakladatelství C. H. Beck, s. r. o., Jungmannova 34, 110 00 Praha
tel.: 273 139 219, fax: 273 139 245, e-mail: beck@beck.cz

XXI. konference Karlovarské právnícké dny

12. 6. – 14. 6. 2013

hotel Thermal Karlovy Vary

STŘEDA 12. 6. 2013

- **Problematická ustanovení NOZ a jejich výklad** – prof. JUDr. Karel Eliáš, Dr., Ústav státu a práva AV ČR
- **K řešení problematiky intertemporálních ustanovení týkajících se obchodních korporací a jejich vzájemného vztahu v NOZ a ZOK** – prof. JUDr. Jan Dědič, advokát, Praha
- **Neplatnost a neúčinnost právních jednání dle NOZ** – Mgr. et Mgr. Jan Petrov, LL.M., ředitel Justiční akademie
- **Podmínky výkonu funkce statutárního orgánu dle ZOK a NOZ** – doc. JUDr. Ivana Štenglová, předsedkyně senátu NS ČR v. v., PF UK, Praha
- **Bytové spoluvlastnictví v NOZ (§ 1158-1222) ve srovnání se současnou úpravou vlastnictví bytů podle zák. č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů** – prof. JUDr. Josef Fiala, CSc., PF MU Brno, JUDr. Marek Novotný, advokát, Praha
- **Zajišťovací převod práva** – JUDr. Robert Pelikán, Ph.D. – advokát, Praha
- **Předpoklady závaznosti (platnosti) elektronických písemností – právního jednání on-line dle § 562 NOZ, problémy a využitelnost dle forem, druhů atd.** – JUDr. Radim Polčák, PF MU, Brno
- **Specifika práva stavby k podzemním stavbám (kolektory, tunely) – vyhodnocení a shrnutí nejlepších příspěvků z vyhlášení veřejné soutěže** – JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M., JUDr. Petr Těgl, Ph.D., oba PF Univerzity Palackého, Olomouc
- **Panelová diskuse NOZ a ZOK** – prof. JUDr. Jan Dědič, prof. JUDr. Karel Eliáš, Dr., prof. JUDr. Josef Fiala, CSc., JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M. Mgr. et Mgr. Jan Petrov, LL.M., Doc. JUDr. Ivana Štenglová, JUDr. Petr Těgl, Ph.D.

ČTVRTEK 13. 6. 2013

- **Promlčení v kontextu rekodifikace soukromého práva a evropských návrhů** – prof. JUDr. Olga Ovečková, DrSc., Ústav státu a práva, Bratislava
- **Nový český zákon o mezinárodním právu soukromém v kontextu práva EU** – JUDr. Petr Bříza, LL.M., Ph.D., advokát, Praha
- **Míra důkazů a přesvědčení soudce o skutkovém stavu, souvislosti s NOZ** – prof. Dr. Reihard Greger, emeritní profesor univerzity ERLANGEN, Norimberk, prof. JUDr. Luboš Tichý, CSc., PF UK, Praha
- **Kontrola zneužívajících klauzulí v obchodním styku – německá debata o reformě ve světle návrhu společného evropského obchodního práva** – prof. Dr. Friedrich Graf von Westphalen – advokát, Kolin nad Rýnem, prezident KJT
- **Posuzování zneužívání/překrucování práva v judikatuře NS ČR a NS SR a v zahraniční judikatuře** – JUDr. Jozef Vozár, CSc., Ústav státu a práva, Bratislava
- **Evropský vývoj v právu společností – k akčnímu plánu z prosince 2012** – Univ.-Prof. Dr. Martin Winner, Univerzita ekonomie a podnikání, Vídeň
- **Návrhy de lege ferenda v právní úpravě obchodních společností v kontextu s rekodifikačními pracemi na ObčZ v SR s přihlédnutím na inspiraci ze ZOK v ČR** – prof. JUDr. Mária Patakyová, CSc., Univerzita Komenského, Bratislava
- **Přeshraniční mobilita společností v Evropě a princip jejich vzájemného uznávání** – Caspar Behme, PF Ludwig Maximilians Universität, Mnichov
- **Kdy může advokát využít práva EU ve vnitrostátním sporu** – prof. Michal Bobek, Ph.D., College of Europe, Bruggy
- **Panelová diskuse k otázce harmonizace soukromého práva v EU** – prof. Michal Bobek, Ph.D., prof. Dr. Reihard Greger, prof. JUDr. Mária Patakyová, CSc., prof. JUDr. Irena Pelikánová, DrSc., prof. Dr. Friedrich Graf von Westphalen, Univ. Prof. Dr. Martin Winner

PÁTEK 14. 6. 2013

- **Problematická znaleckých posudků, požadavky na jejich řádnost, resp. důvody a způsoby jejich zpochybnitelnosti v soudním řízení a odpovědnost znalců** – JUDr. Ing. Lukáš Křístek, MBA, soudní znalec
- **Otázky meze přístupnosti daňových optimalizací a specifika účinné litosti v trestním právu daňovém** – JUDr. Tomáš Balco, LL.M., Univerzita KIMPE, Kazachstán, JUDr. Ondřej Trubač, LL.M., Ph.D., advokát, Praha
- **Uzavírání smluv dle NOZ** – prof. JUDr. Irena Pelikánová, DrSc., předsedkyně senátu Tribunálu Soudního dvora EU, Lucemburk
- **Treuhand v insolvencích** – Prof. Dr. Martin Spitzer, PF Univerzita Vídeň
- **Trestní odpovědnost v souvislosti s rozhodováním kolektivních orgánů** – JUDr. František Půry, předseda senátu NS ČR, PF UK, Praha, prof. JUDr. Pavel Šámal, předseda senátu NS ČR, PF UK, Praha
- **Odpovědnost členů statutárních orgánů vs. zodpovědnost státu za „správné“ složení statutárních orgánů** – prof. JUDr. Josef Bejček, CSc., PF MU, Brno
- **Ochrana osobnostních práv v Evropě** – Univ.-Prof. Dr. Ernst Karner, PF Univerzita Vídeň
- **Aktuální otázky insolvenčního řízení procesněprávní i hmotněprávní** – JUDr. Zdeněk Krčmář, předseda senátu NS ČR
- **Panelová diskuse k otázce právní odpovědnosti** – prof. JUDr. Josef Bejček CSc, prof. JUDr. Karel Eliáš, Univ.-Prof. Ernst Karner, JUDr. František Půry, prof. JUDr. Pavel Šámal, prof. Dr. Friedrich Graf von Westphalen

Večer dne 13. 6. budou na slavnostní recepci předány ceny společnosti Karlovarské právnícké dny (Prestížní cena, Autorská cena, Pocta judikátu).

Registrace a další informace na www.kjt.cz.

Účastnický poplatek: celá konference 7900 Kč + 21 % DPH, středa 12. 6. 4900 Kč + 21 % DPH, čtvrtek a pátek 13. 6. – 14. 6. 6900 Kč + 21 % DPH. Vzhledem ke snížení účastnických poplatků oproti loňskému roku nebudou další jiné slevy poskytovány. Změna programu vyhrazena.

Anketní lístek

PRESTIŽNÍ CENA pro nejlepší právní časopis v České a Slovenské republice v období 2012/2013

KARLOVARSKÉ PRÁVNICKÉ DNY

Společnost německých, českých, slovenských a rakouských právníků

ČASOPIS	VYDAVATEL		HODNOCENÍ (1 – 10)
1 Ad notam	Notářská komora ČR a EPRAVO.CZ, a. s.	ČR	
2 ANTITRUST	Sdružení KAIROS	ČR	
3 Ars notaria	Notářská komora SR	SR	
4 Bulletin advokacie	Česká advokátní komora	ČR	
5 Bulletin slovenskej advokácie	Slovenská advokátska komora	SR	
6 Časopis pro právní vědu a praxi	Masarykova univerzita Brno	ČR	
7 Jurisprudence	Wolters Kluwer, a. s.	ČR	
8 Justičná revue	Ministerstvo spravodlivosti SR	SR	
9 Kriminológia	MV ČR, odbor prevence kriminality	ČR	
10 Notitiae ex Academia Bratislavensi Iurisprudentiae	Poradca podnikateľa, Panevropská vysoká škola	SR	
11 Obchodné právo	EPOS	SR	
12 Obchodní právo	Prospektrum	ČR	
13 Obchodněprávní revue	C. H. Beck Praha	ČR	
14 Právněhistorické studie	Karolinum Univerzita Karlova Praha	ČR	
15 Právní fórum	Wolters Kluwer, a. s.	ČR	
16 Právní rádce	Hospodářské noviny – Economia	ČR	
17 Právní rozhledy	C. H. Beck Praha	ČR	
18 Právník	Ústav státu a práva AV ČR	ČR	
19 Právní obzor	Ústav státu a práva AV SR	SR	
20 Právo a rodina	LINDE nakladatelství	ČR	
21 Revue církevního práva	Společnost pro církevní právo	ČR	
22 Revue pro právo a technologie	Masarykova univerzita Brno	ČR	
23 Soudní rozhledy	C. H. Beck Praha	ČR	
24 Správní právo	Ministerstvo vnitra ČR	ČR	
25 Státní zastupitelství	Novatrix, s. r. o.	ČR	
26 Stavební právo Bulletin	Společnost pro stavební právo	ČR	
27 Trestněprávní revue	C. H. Beck Praha	ČR	
28 Trestní právo	Novatrix, s. r. o.	ČR	
29 Veřejné zakázky	VIZEA, s. r. o.	ČR	
30 Zo súdnej praxe	Iura Edition	SR	

Hodnotí se celková úroveň zejména z hlediska odborné úrovně publikovaných příspěvků, jejich aktuálnost a informační přínos. Rozmezí 1 – 10 (10 nejvíce, 1 nejméně), **hodnocení pouze jednoho časopisu je neplatné.**

POCTA ZA NEJLEPŠÍ JUDIKÁT za období 2012/2013

V oblasti judikatury aplikovatelné v ČR za období 2012 – 2013 doporučuji pro významný přínos právní praxi a teorii k ocenění:

JUDIKÁT: soud: _____ sp. zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

JUDIKÁT: soud: _____ sp. zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

JUDIKÁT: soud: _____ sp. zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

Jméno, příjmení, titul:

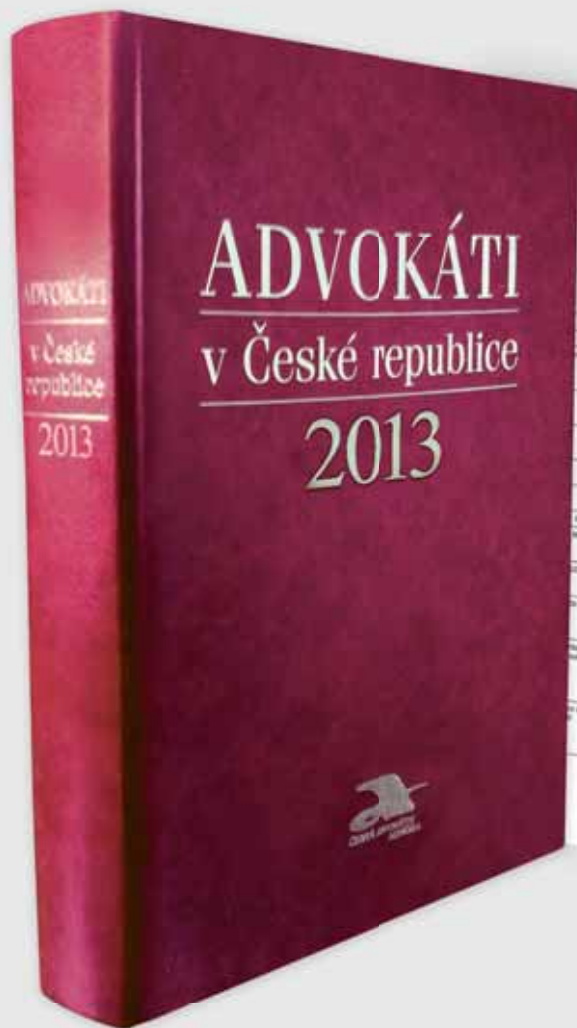
profese:

*Adresa:

tel./e-mail:

Statut, Prestižní ceny, Pocty judikátů i anketní lístek jsou k dispozici na www.kjt.cz. Prestižní ceny budou uděleny spolu s Autorskou cenou na slavnostní recepci dne 13. 6. 2013 konané v rámci konference v Karlových Varech. Anketní lístky došle do 1. 6. 2013 budou slosovány o věcné ceny (jejich doplňovaný seznam je uveden na www.kjt.cz).

Anketní lístek vyplňte do 8. 6. 2013 do 15.00 hod. on-line na www.kjt.cz nebo zašlete do 1. 6. 2013 na adresu Karlovarské právní dny, 110 00 Praha 1, Národní 10. * Prosíme uvést přesný kontakt (e-mail, telefon, adresa), jinak Vás nebude možné vyrozumět o případné výhře.

NOVINKA

Česká advokátní komora se společností Wolters Kluwer vydávají při příležitosti 6. sněmu ČAK v říjnu 2013 reprezentativní adresář

ADVOKÁTI v České republice 2013

Tato publikace představuje komplexní adresář advokátů, v němž bude každému advokátovi garantován bezplatný základní zápis.

Adresář advokátů bude zdarma distribuován na 1.000 adres významných potenciálních uživatelů advokátních služeb (instituce státní správy a samosprávy, významné společnosti působící v ČR). Využijte pro sebe tuto výhodnou možnost prezentace v době chystaných významných změn soukromého práva, která bude znamenat i zvýšený zájem o advokátní služby.

Adresář advokátů nabídne prostor i pro rozsáhlejší prezentaci či plošnou inzerci advokáta nebo advokátní kanceláře. Pro Vaši eventuální inzerci si Vás dovolíme průběžně kontaktovat nebo nás v případě zájmu můžete oslovit také Vy na e-mailové adrese: adresaradvokatu@wkcr.cz.

ZKONTROLUJTE SI NEJPOZDĚJI DO 31. 5. 2013 AKTUÁLNOST VAŠICH ÚDAJŮ UVEŘJNĚNÝCH V SEZNAMU ADVOKÁTŮ NA WWW.CAK.CZ, TYTO ÚDAJE BUDOU VYUŽITY PRO VAŠI BEZPLATNOU PREZENTACI V RÁMCI ADRESÁŘE!

Wolters Kluwer
Česká republika

z právní teorie a praxe

ČLÁNKY

Mlčenlivost obhájce, zproštění mlčenlivosti a jeho oznamovací povinnost	13
Ke smlouvě o prodeji podniku či jeho části v čase rekodifikace	19
Ještě jednou k věcné příslušnosti soudů ve sporech z obchodních závazkových vztahů	22
Jistoty dle § 202 insolvenčního zákona	23
Jak se vyvarovat chybné výpovědi z pracovního poměru? ...	25
Odpovědnost římskokatolické církve za právní úkon v rozporu s jejími předpisy	28
Doktrína „stand your ground“ při uplatnění práva na sebeobranu v USA	33
Z JUDIKATURY	38 – 49
Z ODBORNÉ LITERATURY	50 – 57

SHRNUTÍ

Pavel Vantuch: Mlčenlivost obhájce, zproštění mlčenlivosti a jeho oznamovací povinnost

Advokát musí při obhajobě nebo při poskytování jiné právní pomoci zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které mu klient sdělil, anebo které se o něm dozvěděl. Obviněný může obhájce (advokáta) zbavit mlčenlivosti pouze písemným podáním zasláním na adresu sídla jeho advokátní kanceláře, případně před soudem ústním prohlášením učiněným do protokolu. Jakákoliv jiná forma zproštění mlčenlivosti není platná, a pak může obhájce odmítnout vypovídat jako svědek. Jestliže se obhájce na počátku výslechu, ke kterému je předvolán jako svědek, odvolá na svoji povinnost mlčenlivosti a využije práva odmítnout výpověď, tak se na jeho výpověď vztahuje zákaz výslechu a pak mu v provádění obhajoby nelze bránit. Pokud však obhájce vypovídá v trestním řízení jako svědek, je jeho další působení jako obhájce v tomto řízení vyloučeno.

Ondřej Preuss: Ke smlouvě o prodeji podniku či jeho části v čase rekodifikace

Nový občanský zákoník (NOZ), který má nabýt účinnosti k 1. 1. 2014, přináší novou úpravu smlouvy o převodu podniku. Článek přibližuje základní východiska nové úpravy a upozorňuje na nejvýraznější změny, které přináší. Krom toho pak ukazuje i příklady nevyužitých šancí s rekodifikací spojených.

Nejzásadnější koncepční změnou není změna názvosloví, kdy se z podniku stává obchodní závod, ale vtělení smlouvy o převodu podniku do oddílu „Koupě“ NOZ. Další zásadní změnou je úprava účinnosti, která je paradoxně nově limitovaná zápisem do obchodního rejstříku. Naopak liberální změnou je umožnění vyjmutí konkrétního statku z připravovaného převodu podniku. Mění se i úprava notifikační povinnosti či např. odporovatelnosti. Nevyužitou šancí je dle autora například úprava převodu části podniku, kterou NOZ nijak nevyjasnil, zejména v tak zásadní otázce, jak vůbec část podniku správně vymezit.

Tomáš Jakubík: Ještě jednou k věcné příslušnosti soudů ve sporech z obchodních závazkových vztahů

Článek reaguje na zajímavý příspěvek A. Doubka a I. Sokolové „Věcná příslušnost civilního soudu ve

věcech obchodních závazkových vztahů dle ratione valoris“, který byl zveřejněn v Bulletinu advokacie č. 7-8/2012. Autor poukazuje na další vývoj judikatury k této otázce, zejména pak na zásadní změnu dosud konstantní judikatury Vrchního soudu v Olomouci. S ohledem na přelomové rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci citované v tomto článku lze očekávat, že dojde postupně ke sjednocení dosud velmi rozkolísané judikatury týkající se věcné příslušnosti soudu v těchto sporech, zejména pak ke sjednocení rozdílné rozhodovací praxe obou vrchních soudů.

Jaromír Císař, Hana Pásková: Jistoty dle § 202 insolvenčního zákona

Článek se zabývá otázkou jistot stanovených v insolvenčním zákoně v souvislosti s popřením přihlášené pohledávky ze strany nikoliv insolvenčního správce či dlužníka, ale ze strany jiného věřitele. Autoři se věnují zejména otázce – judikatorně dosud nevyřešené – opožděného složení jistoty, která má sloužit k zajištění nákladů incidenčního řízení (sporu o pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky), jež bylo po-pěrným úkonem zahájeno.

Ladislav Jouza: Jak se vyvarovat chybné výpovědi z pracovního poměru?

Skončení pracovního poměru výpovědí musí mít nejen obsahové náležitosti, ale je nutné, aby tento právní úkon rovněž splňoval procesní podmínky k jeho platnosti. Jedná se např. o doručení zaměstnanci, přesné a konkrétní uvedení výpovědních důvodů ze strany zaměstnavatele. Pokud jde o dodržení zákonných požadavků na formu tohoto úkonu článek vysvětluje, proč i např. ústní výpověď z pracovního poměru je platná.

Ronald Němec: Odpovědnost římskokatolické církve za právní úkon v rozporu s jejími předpisy

Vztah vnitřních předpisů církve, které jsou registrovány u Ministerstva kultury ČR, a předpisů České republiky, je vztahem dosud ne plně probádaným. Záměrem článku je korelaci těchto předpisů nebyl ze strany advokacie příliš častý, v souvislosti s církevními restitucemi nabývá na aktuálnosti. Autor článku se snaží dojít k závěru, zda porušení kanonických norem může způsobit neplatnost právního úkonu dle norem České republiky. Závěr článku není jednoznačný, protože chybí jakékoliv rozhodnutí Ústavního soudu ČR v tomto explicitním směru. Autor se však přiklání k závěru, že porušení kanonických norem římskokatolické církve může vést k relativní neplatnosti právního úkonu dle právních norem České republiky.

Aleš Dostál: Doktrína „stand your ground“ při uplatnění práva na sebeobranu v USA

Článek seznamuje čtenáře s vybranou právní úpravou některých ze států USA vztahující se k sebeobraně, použití síly s následkem ublížení na zdraví nebo smrti při obraně vlastní, osoby jiné nebo majetku. Právní úprava v USA vychází ze tří právních doktrín, které odlišně upravují použití síly při obraně jako okolnost vylučující protiprávnost. Článek se zaměřuje na doktrínu „stand your ground“, která obecně stanoví nejširší oprávnění napadených osob při sebeobraně a použití obranné síly, včetně tzv. smrtící síly.

DANĚ Z PŘÍJMŮ S KOMENTÁŘEM

PhDr. Vladimír PELC, Mgr. Petr PELECH

Aktualizované vydání je mimo jiné obohaceno o nová soudní rozhodnutí a nálezy a o výkladovou část ke změnám pro rok 2013. Ačkoliv se zdá, že interpretační změny v daních z příjmů teprve přijdou spolu s nabytím účinnosti nového občanského zákoníku a dalších úprav od roku 2014, nastávají důležité změny již pro rok 2013 v návaznosti na postupně nabíhající důchodovou reformu, rozsáhlejší změny u investičních pobídek, změny vyplývající z osudu zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců i z vládního úsporného balíčku.

1056 stran, vázaná se stužkou 879 Kč

AKTUÁLNÍ PRACOVNĚPRÁVNÍ JUDIKATURA S PODROBNÝM KOMENTÁŘEM

Doc. JUDr. Petr HŮRKA, Ph.D., Mgr. Ondřej Novák, Mgr. Michal Vrajík

Unikátní publikace představuje reprezentativní výběr nejnovějších judikátů v oblasti pracovního práva. Do výběru byly zařazeny rozsudky vynesené v letech 2011 a 2012, takže představují zcela aktuální stanoviska vrcholných soudních instancí a odrážejí jejich současné postoje k pracovním sporům. Význam této publikace spočívá jednak v podrobném okomentování neaktuálnějších pracovních judikátů s využitím krátkých výtažků z odůvodnění jednotlivých rozsudků a jednak v názorné aplikaci judikatury do praxe.

248 stran, vázaná se stužkou 469 Kč

ZÁKONÍK PRÁCE A SOUVISEJÍCÍ USTANOVENÍ OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU S PODROBNÝM KOMENTÁŘEM

Kolektiv autorů

Druhé vydání podrobně popisuje aktuální vztah zákoníku práce a občanského zákoníku. Detailně jsou rozebrána všechna ustanovení, jež změnila velká novela zákoníku práce, která nabyla účinnosti 1. 1. 2012, a zohledněna je rovněž úprava pracovního práva v souvislosti s úpravou pracovního práva (účinnost od 1. 4. 2012). Její největší přednost je spatřována v určitém zastřešujícím pohledu na zákoník práce i na občanský zákoník.

1008 stran, vázaná se stužkou 859 Kč

anag@anag.cz | obchod@anag.cz | telefon: 585 757 411

inzerce

Mlčenlivost obhájce, zproštění mlčenlivosti a jeho oznamovací povinnost

doc. JUDr. PAVEL VANTUCH, CSc.

Úvodem

Mlčenlivost advokáta patří mezi jeho základní povinnosti. V praxi se však zejména advokáti, kteří vykonávají obhajobu v trestních věcech, setkávají v přípravném řízení se snahou policejních orgánů o prolomení advokátní mlčenlivosti. Tento článek jsem zaměřil na mlčenlivost advokáta při obhajobě obviněného a zadrženého podezřelého, a to v návaznosti na jeho oznamovací povinnost.

Právní úprava mlčenlivosti advokáta (obhájce)

Advokát je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb (§ 21 odst. 1 zákona o advokacii, dále „ZA“). Mlčenlivost patří mezi základní povinnosti advokáta, protože dává advokátovu klientovi jistotu, že s obsahem jejich rozhovoru, k němuž došlo v souvislosti s poskytováním právních služeb, nemohou být seznámeny třetí osoby. Advokát by měl již při převzetí zastoupení v jakékoliv věci, i při poradě ad hoc informovat klienta, že je vůči němu vázán mlčenlivostí, a proto se může dozvědět všechny skutečnosti týkající se jeho osoby, a to bez jakéhokoliv rizika jejich vyzrazení. Klient by měl být advokátem informován, že je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb, tedy v případech, kdy žádá o jakoukoliv radu, před podáním vysvětlení, ať již jako osoba, která cokoliv vnímala svými smysly, či jako podezřelý. Jinak mu nemůže advokát poskytovat právní služby se znalostí věci.

Úkolem obhájce je obhajoba zájmů obviněného (§ 41 TrŘ) v trestním řízení. Je proto žádoucí aby obhájce informoval obviněného či zadrženého podezřelého o tom, že má povinnost zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl při jeho obhajobě i v souvislosti s poskytováním právních služeb (§ 21 odst. 1 ZA). Potom je možné, že obviněný již na počátku trestního stíhání sdělí pravdivě obhájci, zda se trestné činnosti dopustil či nikoliv, a v případě, že je pachatelem skutku, z něhož je obviněn, podrobně mu popíše vše, co o věci ví. V takovém případě může obhájce na zá-

kladě poznatků, které od obviněného získal, zvolit vhodnou taktiku obhajoby.

Pokud obhájce obhajuje obviněného, od něhož se nedozví, spáchal-li čin, z něhož je obviněn, potom nemůže zvolit jednoznačnou taktiku obhajoby. V takových případech pak obhájce od počátku trestního stíhání musí zvažovat obě možnosti, tzn., že buď obhajuje pachatele trestného činu, nebo nevinou osobu. Z obou těchto možností pak musí vycházet při obhajobě. Leckdy to souvisí i s tím, že obhájce neinformuje obviněného o své povinnosti mlčenlivosti, a proto se obviněný, zejména na počátku trestního stíhání, vyhýbá uvádění skutečností, které jsou v jeho neprospěch.

Někdy se stává, že obhájce věrohodně zjistí skutečný stav věci až v průběhu přípravného řízení, nebo dokonce až v řízení před soudem. **Čím později však obhájce zjistí, že obviněný trestný čin spáchal, či nikoliv, tím déle musí při obhajobě zvažovat alternativní možnosti obhajoby.** S nimi musí počítat vždy, když ani po vyjádření klienta a po provedení a zhodnocení důkazů a materiálů existujících ve věci a po nahlédnutí do spisu neví, zda obviněný je pachatelem trestného činu či nikoliv. Také s odkazem na svoji povinnost mlčenlivosti by měl obhájce usilovat o získání důvěry klienta a o eliminaci možnosti, že obviněný, který popírá spáchání trestného činu jak před orgány činnými v trestním řízení, tak při poradách s ním, je pachatelem trestného činu. Přitom však obhájce nemůže vyloučit ani to, že obviněný, který se k trestnému činu spontánně doznává, je neviný a nepravdivým doznáním chrání před trestním stíháním jinou osobu.

V praxi se ukazuje, že mnohý obviněný se zejména na počátku trestního stíhání snaží ukázat obhájci v lepším světle, než jaká je skutečnost, a proto je před ním obdobně obezřetný, jako před orgány činnými v trestním řízení. V takovém případě více či méně přesvědčivě tvrdí, že se ničeho nedopustil, a na tomto stanovisko setrvává i poté, co průběh dokazování v trestním řízení svědčí o opaku. Tento postoj obviněného je nejenom projevem nedůvěry vůči obhájci, nýbrž zejména nepochopením jeho procesního postavení. V takových případech se obhájce až v průběhu či po skončení dokazování v přípravném řízení, někdy dokonce až v řízení před soudem, dozvídá skutečný stav věci, což si vyžaduje zásadní změnu taktiky obhajoby.

Tak, jak si orgány činné v trestním řízení vytvářejí svůj subjektivní názor o vině či nevině obviněného, vytváří si jej také obhájce. V žádném případě nesmí podlehnout prvopočáteční představě policejních orgánů o vině obviněného. Nezřídka se v praxi ukázalo, že obviněný, proti němuž svědčila řada usvědčujících důkazů, je neviný. Proto by bylo v rozporu

s povinnostmi obhájce, pokud by neusiloval o zjištění důkazů ve prospěch obviněného a ztotožnil se bez dalšího s důkazy a dalšími materiály, které byly získány v rámci postupu před zahájením trestního stíhání a které svědčí proti jeho klientovi. Obhájce se nesmí nechat vyvést z konceptu ani obviněnými, kteří s ním od převzetí obhajoby spolupracují, avšak cíleně se vyhýbají odpovědi na otázku, zda se dopustili skutku, který je popsán v usnesení o zahájení trestního stíhání.

Proto je vhodné, když obhájce vysvětlí obviněnému (zadržnému podezřelému), že proto, aby mohl prosazovat jeho práva a zájmy a podle svého přesvědčení činil v jeho zájmu při obhajobě vše, co pokládá za potřebné (§ 16 odst. 1, 2 ZA), je třeba aby se od něj dozvěděl vše, co mu umožní jej řádně hájit, tedy jakékoliv zásadní i drobné informace, jimiž v dané věci disponuje.

Obhájce a obviněný po zahájení trestního stíhání

V řadě trestních věcí se po podání trestního oznámení nebo jiného podnětu konal postup před zahájením trestního stíhání dle § 158 an. TrŘ, v jehož rámci policejní orgán zjišťoval, zda je důvodné podezření, že byl spáchán trestný čin a zda je z něj podezřelá konkrétní osoba. Tak postupoval po dobu několika týdnů, měsíců a někdy i let. V okamžiku, kdy policejní orgán zahájí trestní stíhání, tak se opírá o šetření, které se uskutečnilo dle § 158 TrŘ, při němž získal takéové poznatky, které odůvodnily postup dle § 160 odst. 1 TrŘ.

Policejní orgán konající vyšetřování, který pak zahájí trestní stíhání, disponuje zpravidla řadou poznatků ve věci, obsažených ve vyšetřovacím spisu. Na rozdíl od něj má obhájce po převzetí obhajoby k dispozici pouze usnesení o zahájení trestního stíhání a poznatky, které mu ve věci sdělil jeho klient. **Pokud nevznikne vzájemná důvěra mezi obviněným a jeho obhájcem, potom orgány činné v přípravném řízení vycházejí z důkazů a dalších materiálů, o jejichž existenci nemá obhájce ani tušení a obviněný, i když je zná, si je ponechává jen pro sebe.**

Nelze však pominout, že již na podkladě trestního oznámení či jiného podnětu policejní orgán zahájí trestní stíhání, nemá-li o postupu dle § 160 odst. 1 věta první TrŘ žádné pochybnosti. V případě pochybností o prvotních informacích, z nichž vyplývá podezření ze spáchání trestného činu, musí být skutečnosti uváděné v trestním oznámení či jiném podnětu prověřeny ještě před zahájením trestního stíhání, a to postupem podle § 158 an. TrŘ.

Pokud obviněný sdělí obhájci skutečnosti svědčící v jeho prospěch, může je obhájce použít ve stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání. V případě, že obviněný nesdělí obhájci žádné konkrétní skutečnosti, jimiž by bylo možno zpochybňovat důvodnost zahájení trestního stíhání, měl by obhájce požádat o nahlédnutí do spisu. Právo nahlížet do spisu (§ 65 odst. 1 TrŘ) by měl obhájce využít vždy, kdy má pochybnosti o důvodnosti trestního stíhání, které však ani po poradě s klientem není sto dostatečně přesvědčivě dokladovat.

Pokud obhájce ve spisu zjistí skutečnosti, z nichž je dostatečně odůvodněn závěr, že trestný čin nespáchal či nemusel spáchat obviněný, potom mu zpravidla i obviněný uvede další skutečnosti, ať již jsou v jeho prospěch, či nikoliv.

Zproštění mlčenlivosti advokáta

Povinnosti mlčenlivosti může advokáta zprostit pouze klient a po jeho smrti či zániku právní nástupce klienta; má-li klient více právních nástupců, ke zproštění advokáta povinnosti mlčenlivosti je potřebný souhlasný projev všech právních nástupců klienta. **Zbavení povinnosti mlčenlivosti advokáta klientem nebo jeho právním nástupcem anebo jeho právními nástupci musí být provedeno písemnou formou a musí být adresováno advokátovi; v řízení před soudem tak lze učinit i ústně do protokolu. I poté je však advokát povinen zachovávat mlčenlivost, je-li z okolností případu zřejmé, že ho klient nebo jeho právní nástupce této povinnosti zprostil pod nátlakem nebo v tísní (§ 21 odst. 2 ZA).**

V případě smrti klienta jako fyzické osoby může advokáta zprostit mlčenlivosti dědic. V případě zániku právnické osoby může advokáta zprostit mlčenlivosti právní nástupce klienta, konkrétně statutární orgán právnické osoby oprávněný jednat jejím jménem v době, kdy dochází ke zproštění povinnosti mlčenlivosti. Jestli má klient – právnická osoba více právních nástupců, ke zproštění advokáta povinnosti mlčenlivosti je potřebný souhlasný projev všech právních nástupců klienta. Není-li dědic či jiný právní nástupce, nemůže advokáta zprostit mlčenlivosti nikdo. Případně-li po smrti klienta dědictví státu jako odumřel podle § 462 ObčZ, nestává se stát dědicem, a proto stát ani jeho organizační složka nemůže zprostit advokáta mlčenlivosti.¹

Žádná jiná osoba, než jsou ty uvedené v § 21 odst. 2 ZA, nemůže zprostit klienta mlčenlivosti. Osoby zde uvedené, klient nebo jeho právní nástupce anebo jeho právní nástupci, mohou advokáta zbavit povinnosti mlčenlivosti pouze písemnou formou a adresovat je advokátovi do jeho sídla. Pouze v řízení před soudem tak lze učinit i ústně do protokolu.

Neplatné zproštění mlčenlivosti obhájce

Obviněný může obhájce (advokáta) zbavit mlčenlivosti pouze písemným podáním zasláným na adresu sídla jeho advokátní kanceláře, případně před soudem ústním prohlášením učiněným do protokolu (§ 21 odst. 2 věta třetí ZA). Jakákoliv jiná forma zproštění mlčenlivosti není platná. Přesto se v praxi vyskytují případy, kdy se obhájce dozví od policejního orgánu, výjimečně od státního zástupce, že jej obviněný protokolárně zprostil mlčenlivosti, a to ústně do protokolu před policejním orgánem nebo přípisem adresovaným policejnímu orgánu. Po takové informaci je obhájce mnohdy předvolán k podání svědecké výpovědi ve věci obviněného.

Pokud obviněný nezbavil obhájce mlčenlivosti písemným podáním zasláným na adresu sídla jeho advokátní kanceláře, případně v řízení před soudem ústním prohlášením učiněným do protokolu, jde o postup v rozporu s § 21 odst. 2 věta třetí ZA. Důsledkem je pak neplatné zproštění mlčenlivosti, které pro obhájce nezakládá povinnost vypovídat jako svědek, a pro

¹ Svejkovský, J., Vychopeň, M., Krym, L., Pejchal, A. a kol.: Zákon o advokacii. Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 143.

to v případě, že je vyzván k podání svědecké výpovědi, potom je sice povinen na základě předvolání dostavit se k výslechu, avšak při něm pak **musí odmítnout vypovídat, např. s tímto odůvodněním:**

„Ve věci sp. zn.u policejního orgánu Policie ČR v jsem obhájcem obviněného XY, a to na základě plné moci ze dne... (či ustanovení soudcem ze dne, nebo určení Českou advokátní komorou ze dne...). Proto jsem dle § 21 odst. 1 ZA povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž jsem se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb, tedy zejména při obhajobě v této věci. Dnes jsem se na základě předvolání dostavil k výslechu, při němž mám vypovídat jako svědek o mém klientovi, obviněném XY, který mně zbavil povinnosti mlčenlivosti písemnou formou, a to přípisem adresovaným policejnímu orgánu (nebo ústně do protokolu před policejním orgánem).

K tomu uvádím, že podle ustanovení § 21 odst. 2 věta druhá ZA zbavení povinnosti mlčenlivosti advokáta klientem musí být provedeno písemnou formou a musí být adresováno advokátovi nebo v řízení před soudem tak lze učinit i ústně do protokolu. Vzhledem k tomu, že se v současnosti koná přípravné řízení, v němž mně klient nezprostil mlčenlivosti písemným podáním adresovaným mně jako obhájci, je mé zproštění mlčenlivosti neplatné. Proto jsem dle § 21 odst. 1 ZA i nadále povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž jsem se dozvěděl o mém klientovi, obviněném XY, a to jak při jeho obhajobě, tak i v souvislosti s poskytováním právních služeb.

Odvolám se na svoji povinnost mlčenlivosti a odmítám vypovídat v této věci jako svědek.“

Nejednou obviněný sdělil obhájci, že jej nezprostil mlčenlivosti z vlastního popudu, nýbrž po naléhání a přesvědčování policejního orgánu. V případě vazebního trestního stíhání např. pod příslibem, že nebude navrhováno prodloužení vazby, v případě stíhání na svobodě pod hrozbou zadržení a podání návrhu na vzetí obviněného do vazby, či z rozličných jiných důvodů. Jen proto uvedl obviněný policejnímu orgánu do protokolu (nebo v přípisu, který mu následně zaslal), že jej zprošťuje mlčenlivosti.

K této situaci by v praxi nemělo docházet, pokud je dobrá spolupráce obhájce s obviněným. Obhájce by měl výslovně požádat obviněného, aby jej informoval o jakémkoliv předvolání od orgánů činných v trestním řízení a aby nespolehal, že o jeho předvolání byl v souladu se zákonem vyrozuměn i obhájce.

Pokud již dojde k neplatnému zproštění obhájce mlčenlivosti, jež učiní obviněný do protokolu, je na místě, aby obhájce, poté, co odmítl vypovídat jako svědek, požádal státního zástupce vykonávajícího dozor nad přípravným řízením o přezkoumání postupu policejního orgánu, např. takto:

„Ve věci sp. zn.u policejního orgánu Policie ČR v jsem obhájcem obviněného XY, a to na základě plné moci ze dne... (či ustanovení soudcem ze dne, nebo určení Českou advokátní komorou ze dne...).

Dne jsem byl jako svědek předvolán policejním orgánem k výslechu jako svědek Na počátku výslechu mně policej-

ní orgán sdělil, že mně můj klient, obviněný XY přípisem adresovaným policejnímu orgánu (nebo ústně do protokolu před policejním orgánem) zbavil mlčenlivosti. Vzhledem k tomu, že se v současnosti koná přípravné řízení, v němž mně klient nezprostil mlčenlivosti písemným podáním adresovaným mně jako obhájci podle § 21 odst. 2 věta druhá ZA, je mé zproštění mlčenlivosti neplatné a já jsem dle § 21 odst. 1 ZA nadále povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž jsem se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb, tedy zejména při obhajobě v této věci.

Policejní orgán se výše uvedeným postupem dopustil následujících pochybení. Jednak v rozporu s trestním řádem předvolal obviněného, avšak o předvolání nevyrozuměl mně jako jeho obhájce. Dále pak policejní orgán zaprotokoloval, že mně obviněný jako obhájce zprošťuje mlčenlivosti, čímž postupoval v rozporu s § 21 odst. 2 věta druhá ZA. Žádám tímto o přezkoumání postupu policejního orgánu dle § 157a TrŘ, který se zcela účelově snažil dosáhnout mého zproštění mlčenlivosti ve snaze přimět mně k tomu, abych ve věci sp. zn. vypovídal jako svědek.“

Advokát je povinen zachovávat mlčenlivost, je-li z okolností přípa-

du zřejmé, že ho klient nebo jeho právní nástupce této povinnosti zprostil pod nátlakem nebo v tísní (§ 21 odst. 2 věta poslední ZA). Proto, je-li obhájce zproštěn klientem nebo jeho právním nástupcem mlčenlivosti klientem písemným podáním adresovaným do sídla jeho advokátní kanceláře, nebo v řízení před soudem ústně do protokolu, musí zvážit okolnosti, za nichž ke zproštění mlčenlivosti došlo. **Pokud z určitých okolností případu usoudí, že ke zproštění této povinnosti došlo pod nátlakem nebo v tísní, měl by navštívit obviněného a projednat s ním okolnosti, za nichž sepsal písemnou formou prohlášení, jimž jej zbavil mlčenlivosti.** Nejednou se ukáže, že obviněný, který je ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, nebo vykonává některé ochranné opatření, nikdy nepojal úmysl zprostit obhájce mlčenlivosti. K zproštění mlčenlivosti se i některý obviněný stíhaný na svobodě rozhodne až pod umným vysvětlením či nátlakem policejního orgánu, k němuž došlo bez přítomnosti obhájce. Potom může obhájce nadále odkazovat na svoji povinnost mlčenlivosti dle § 21 odst. 1 ZA. I v takovém případě je na místě, aby obhájce podal státnímu zástupci žádost o přezkoumání postupu policejního orgánu dle § 157a TrŘ.

Advokát však nemá povinnost mlčenlivosti ve vztahu k osobě, kterou pověřuje provedením jednotlivých úkonů právních služeb, pokud je tato osoba povinna sama tuto povinnost zachovávat (§ 21 odst. 3 ZA). Proto obhájce nemá povinnost mlčenlivosti ve vztahu k jinému advokátovi, jemuž dává substituční pověření k obhajobě v přípravném řízení nebo v řízení před soudem, ani ve vztahu k advokátnímu koncipientovi, jehož pověřuje svým zastoupením při úkonech trestního řízení podle § 35 odst. 1 ZA, ani vůči jiným svým zaměstnancům, pokud je takovými úkony pověřuje. „V takových případech by bylo dodržování povinnosti mlčenlivosti protismyslné a advokát je naopak povinen zastupujícího se zá-

Advokát je povinen zachovávat mlčenlivost, je-li z okolností případu zřejmé, že ho klient nebo jeho právní nástupce této povinnosti zprostil pod nátlakem nebo v tísní...

ležitostí klienta podrobně seznámit a na zastoupení jej přivést.² Přitom však jiný advokát, advokátní koncipient ani jiný jeho zaměstnanec, který se od obhájce trestní věci dozví o spáchání trestného činu v souvislosti se zastupováním obhájce v trestní věci či s výkonem advokacie nebo právní praxe, nemá oznamovací povinnost (§ 368 odst. 3 věta první TrZ).

Povinností mlčenlivosti není advokát vázán v řízeních před soudem nebo jiným orgánem v rozsahu nezbytném při řízeních popsanych v § 21 odst. 4 ZA. **Povinností mlčenlivosti advokáta nejsou dotčeny jeho povinnosti jako daňového subjektu stanovené zvláštními předpisy o správě daní a poplatků,³ avšak je povinen zachovávat mlčenlivost o povaze věci, ve které právní služby poskytl nebo poskytuje (§ 21 odst. 4 ZA).** Povinností mlčenlivosti se advokát nemůže dovolávat v kárném řízení, jakož i vůči advokátovi, který byl pověřen předsedou kontrolní rady provedením přípravných úkonů k prověření, zda došlo ke kárnému provinění (§ 33 odst. 3). Povinností mlčenlivosti se advokát nemůže dovolávat při plnění povinností podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu dle § 216 a § 217 TrZ, jakož i vůči zástupci Komory při provádění úkonů podle § 21 odst. 10 ZA.

Povinnost mlčenlivosti má i advokátní koncipient (§ 39 ZA), a to nejen v souvislosti s úkony trestního řízení (s výjimkou řízení před krajským soudem jako soudem prvního stupně, před vrchním soudem a Nejvyšším soudem), při nichž zastupuje obhájce (§ 35 odst. 1 TrŘ), nýbrž o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s obhajobou a s poskytováním dalších právních služeb.

Povinnost mlčenlivosti v rozsahu podle § 21 odst. 1 až 8 ZA mají také a) zaměstnanci advokáta nebo společnosti anebo zahraniční společnosti, jakož i na jiné osoby, které se s advokátem nebo ve společnosti anebo v zahraniční společnosti podílejí na poskytování právních služeb, a **b) členové orgánů Komory a její zaměstnanci, jakož i všechny osoby, které se účastní kárného řízení,** včetně advokátů pověřených předsedou kontrolní rady provedením přípravných úkonů k prověření, zda došlo ke kárnému provinění (§ 21 odst. 9 ZA).

Jen výjimečně zajišťuje advokát všechny právní služby sám. Většinou zaměstnává další osoby, a to advokátní koncipienty, jiné advokáty a další právníky, kteří nejsou advokáty, dále sekretářky, účetní atp. Kromě toho advokát, i jako obhájce v trestní věci pověřuje substitučním zastoupením jiné advokáty, jedná se znalci, odborníky v různých oborech, kteří nejsou zapsáni v seznamu znalců, s konzultanty a poradci z různých oborů a s dalšími osobami. Všechny tyto osoby musí advokát upozornit, že jsou vázány mlčenlivostí o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděly v souvislosti s poskytováním právních služeb advokátem a při spolupráci s ním. Zaměstnanci by měli mít tuto povinnost v pracov-

ní smlouvě, jiné osoby v dohodě, substitučním pověřením či jiném dokumentu, jimž jsou pověřeny se jakkoliv podílet na advokátových právních službách. Povinnost mlčenlivosti zaměstnanců advokáta a dalších osob je odvozena od advokátovy mlčenlivosti.

Obhájce předvolaný jako svědek

Vždy, když přichází v úvahu předvolání obhájce jako svědka v přípravném řízení, stejně jako k hlavnímu líčení nebo veřejnému zasedání, musí orgán činný v trestním řízení zjistit, není-li obhájce ve vztahu k okolnostem, ke kterým má vypovídat, vázán povinností mlčenlivosti dle § 21 ZA a zda není dán důvod zákazu výslechu podle § 99 odst. 2.

Pokud je obhájce předvolán v trestní věci jako svědek, musí se k výslechu dostavit, i když je vázán mlčenlivostí. Na počátku výslechu musí soud nebo v přípravném řízení policejní orgán obhájci předvolávanému jako svědek přesně sdělit, k čemu má vypovídat, a ten pak v případech, kdy je předmět výslechu kryt s jeho povinností mlčenlivosti, musí výpověď odmítnout. Zákazu výslechu musí dbát orgán činný v trestním řízení z úřední povinnosti, a pokud obhájce předvolávaný jako svědek není zproštěn povinností mlčenlivosti, nesmí vypovídat, ani kdyby vypovídat chtěl. Pokud by takový důkaz v rozporu se zákazem výpovědi byl proveden, byl by procesně nepoužitelný. Porušení zákazu výpovědi ze strany obhájce by bylo kárným proviněním.⁴

Jestliže se obhájce na počátku výslechu konaném jak v přípravném řízení, tak v řízení před soudem, ke kterému je předvolán jako svědek, odvolá na svoji povinnost mlčenlivosti a využije práva odmítnout výpověď, tak se na jeho výpověď vztahuje zákaz výslechu (§ 21 odst. 1 ZA) a pak mu v provádění obhajoby nelze bránit. Jinak by šlo o porušení práva na obhajobu obviněného, který má právo zvolit si obhájce, ke kterému má důvěru (§ 35 odst. 2 TrŘ).

Vypovídá-li obhájce v trestním řízení jako svědek, je jeho působení jako obhájce v tomto trestním řízení vyloučeno.

Mlčenlivost obhájce (advokáta) je stanovena zákonem na ochranu práv obviněného (klienta), a proto z ní neplatí privilegium pro advokáta. Dokladem toho je skutečnost, že se advokát nemůže dovolávat mlčenlivosti v případě, kdy jej klient povinností mlčenlivosti zproští.

Povinnost mlčenlivosti a vysvětlení advokáta

Vysvětlení podle § 158 odst. 3 nesmí být požadováno od toho, kdo by jím porušil státem výslovně uloženou nebo uznávanou povinnost mlčenlivosti, ledaže by byl této povinnosti zproštěn příslušným orgánem nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má (§ 158 odst. 8).

Pokud je *advokát (obhájce) předvolán k podání vysvětlení* je povinen se k tomuto úkonu dostavit, i když je vázán mlčenlivostí vůči klientovi, jemuž poskytuje právní služby. Poté, co mu policejní orgán sdělí, k čemu by měl podat vysvětlení, advokát výpověď odmítne, protože dle § 21 odst. 1 ZA je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb. Výjimkou je pouze případ, kdy by byl mlčenlivostí

2 Svejkovský, J., Vychopeň, M., Krym, L., Pejchal, A. a kol.: Zákon o advokacii. Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 144.

3 Zákon ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

4 Srov. stanovisko České advokátní komory, in: Mandák, V.: Může obviněný při výslechu svoji výpověď přecišt nebo ji učinit písemně? Trestněprávní revue, č. 5/2002, str. 156 an. cit. v pozn. č. 17, str. 75.

Ilustrační foto Jakub Stadler

zproštěn, aniž by bylo z okolností případu zřejmé, že ho klient nebo jeho právní nástupce této povinnosti zprostil pod nátlakem nebo v tísní (§ 21 odst. 2 ZA).

Kdy se nemůže obhájce odvolat na mlčenlivost

Pokud je advokát svědkem např. dopravní nehody jiných účastníků silničního provozu a řidič jednoho vozidla je obviněn např. z nedbalostního trestného činu v silniční dopravě, potom jej obviněný nejednou žádá o převzetí obhajoby. Potom by měl advokát takového obviněného informovat, že byl svědkem skutku, který je předmětem obvinění, a proto bude předvolán jako svědek v této věci a bude muset poskytnout svědeckou výpověď, protože k nehodě, kterou sledoval, došlo dříve, než převzal obhajobu. Proto se nebude moci odvolávat na mlčenlivost advokáta, i když bude obhájcem obviněného a ihned poté, co podá svědeckou výpověď, již nebude moci obviněného nadále obhajovat.

Advokát, který byl svědkem jakéhokoliv trestného činu, by zásadně neměl převzít obhajobu obviněného a naopak by mu měl doporučit obhajobu jiným advokátem, i když v tomto případě nejde o obligatorní důvod odmítnutí zastoupení dle § 19 odst. 1 ZA. Pokud se advokát i za této situace rozhodne obhajobu převzít, měl by informovat obviněného, že pokud bude v trestním řízení na základě předvolání orgánu činného v trestním řízení vypovídat jako svědek, potom od okamžiku, kdy podá svědeckou výpověď, jej již nebude moci obhajovat (§ 35 odst. 3 TrŘ), a bude vyloučen z obhajování dle § 37a odst. 1 písm. a) TrŘ.

Dokud však obhájce nevypovídá jako svědek, může vykonávat obhajobu obviněného, a to i po předvolání k podání svědecké výpovědi až do okamžiku podání svědecké výpovědi. Pokud obviněný i po tomto poučení trvá na převzetí obhajoby, nic nebrání advokátovi, aby převzal obhajobu obviněného z trestné činnosti, z níž byl obviněn, avšak nedozvěděl se to v souvislosti s poskytováním právních služeb (§ 21 odst. 1 ZA).

Je vhodné, pokud obhájce o poučení klienta učiní podrobný záznam do klientského spisu, v němž uvede i to, že klient si je vědom toho, že pokud on jako obhájce bude předvolán jako svědek, bude povinen podat svědeckou výpověď a nebude moci klienta nadále obhajovat.

Mlčenlivost obhájce a reakce na známé skutečnosti

Pokud je v určité trestní věci veřejnost informována sdělovacími prostředky, že došlo k zahájení trestního stíhání XY jako obviněného, a to na základě informací od policejního orgánu, státního zástupce či v důsledku úniku informací, které nebyly poskytnuty podle § 8a TrŘ, potom informace z usnesení o zahájení trestního stíhání či z protokolů o výslechu podezřelého, o domovní prohlídce, o odposlechu, či z jiných částí vyšetřovacího spisu již nejsou důvěrné. Je to proto, že zveřejněné informace se již staly obecně známými. To však ještě neznamená, že by se k nim obhájce obviněného měl či snad dokonce musel vyjadřovat. Jsou-li informace pravdivé, v souladu s obsahem úkonu, může je obhajoba pouze registrovat a ponechat bez reakce.

Obdrží-li obhájce usnesení o zahájení trestního stíhání XY jako obviněného, nebo na něj podanou obžalobu, neměl by zásadně z vlastního či klientova popudu podávat informace sdělovacím prostředkům, uspořádat tiskové konference a vyvracet uvedené usnesení či obžalobu, s níž veřejnost nebyla seznámena. Pokud však takové informace již byly zveřejněny, potom na ně může obhájce po poradě s obviněným reagovat. Tak může činit zejména v případě, že některé informace jsou zkreslené, či dokonce nepravdivé a nepříznivě ovlivňují veřejné mínění proti obviněnému. Potom může po zproštění mlčenlivosti sdělit i jiné skutečnosti, které jsou pravdivé, mají-li oporu ve spisu a v provedených důkazech. Takový postup je v zájmu klienta, i když obhájce v reakci na uveřejněné informace uvede skutečnosti veřejnosti dosud neznámé, a to jako protiváhu informacím poškozujícím pověst obviněného a uvedení věci na pravou míru a za účelem vyvrácení zkreslených informací již uveřejněných ve sdělovacích prostředcích.

Obdobně může obhájce reagovat v případě, že je v tisku, rozhlasu, či televizi zveřejněn např. odsuzující rozsudek soudu prvního stupně. Potom může obhájce se svolením obviněného sdělit neuvedené skutečnosti, které svědčí v jeho prospěch, pokud s tím souhlasí obviněný a není to v rozporu s taktikou obhajoby pro odvolací řízení. Obdobně se může obhájce vyjádřit, pokud jej novináři žádají o reakci k odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně. Nežádají jsou uveřejněny i dílčí informace ze spisu, např. části odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, které jsou v neprospěch obviněného. Potom je možné, aby obhájce bez porušení mlčenlivosti zveřejnil ty části odposlechu a případně i jiné důkazy, které svědčí ve prospěch klienta, nebo uvedl jiné důkazy či informace, které zveřejněné části spisu vyvracejí.

Obhájce nemá oznamovací povinnost

Ojedinele se v praxi objevuje otázka, zda obhájce má oznamovací povinnost, pokud se dozví, že jeho klient spáchal trestný čin. Odpověď je jednoznačná.

Oznamovací povinnost nemá advokát nebo jeho zaměstnanec, který se dozví o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem advokacie nebo právní praxe (§ 368 odst. 3 věta první TrZ). Tedy oznamovací povinnost nemá žádný advokát proto, že je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s obhajobou a při úkonech trestního řízení, stejně jako s poskytováním dalších právních služeb (§ 21 odst. 1 ZA), až na výjimky stanovené v dalších odstavcích § 21 ZA.

Obhájce se nemůže dopustit neoznámení trestného činu dle § 368 odst. 1 TrZ, dozví-li se hodnověrným způsobem, že ji-

ná osoba spáchala trestný čin uvedený v tomto ustanovení. To znamená, že pokud se obhájce v rámci obhajoby hodnověrným způsobem dozví, že obviněný nebo někdo jiný spáchal např. vraždu, či některý z dalších trestných činů, jejichž taxativní výčet je uveden v § 368 odst. 1 TrZ, je vázán povinností mlčenlivosti.

Obhájce nemá povinnost oznamovat to, co se dozvěděl:

1. při obhajobě obviněného, tedy poté, co si jej obviněný (zadržovaný podezřelý) zvolí obhájcem, nebo pokud je advokát obhájcem ustanoven nebo Komorou určen,
2. při právní pomoci klientovi, a to jak před, tak i po zahájení trestního stíhání v trestní věci,
3. při výkonu činností, které sice nejsou právní pomocí klientovi, avšak jsou v souvislosti s výkonem advokacie nebo právní praxe. Přitom však „souvislost s poskytováním právních služeb musí být zřejmá, tj. vědomí advokáta o nějaké skutečnosti musí být vázáno ke konkrétní cause,⁵ a to bez ohledu na to o jaký právní obor se jedná. Nemusí tedy jít pouze o trestní causu.⁶

Povinností mlčenlivosti advokáta však není dotčena zákonem stanovená povinnost přerušit spáchání trestného činu, která je advokátovi stanovena v § 21 odst. 7 ZA.

Obhájce (advokát) může svým jednáním naplnit skutkovou podstatu nepřekážení trestného činu dle § 367 odst. 1 TrZ, pokud se hodnověrným způsobem dozví, že jiná osoba připravuje nebo páchá některý z trestných činů taxativně vyjmenovaných v tomto ustanovení, a spáchání nebo dokončení tohoto činu nepřekazí, i když tak mohl udělat bez značných nesnází a bez toho, aby sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání pro sebe.

Závěr

Advokát musí při obhajobě nebo při poskytování jiné právní pomoci zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které mu klient sdělil, anebo které se o něm dozvěděl (§ 21 odst. 1 ZA). Bez toho by obhajoba ani jiná právní pomoc nemohla proběhnout, protože bez této mlčenlivosti by klient sám na sebe prozrazoval skutečnosti, které mu mají být dokázány. Obhájce je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb i v případech, kdy je předvolán k výslechu jako svědek či osoba podávající vysvětlení. Obhájce se nemůže dopustit neoznámení trestného činu dle § 368 odst. 1 TrZ. Může se však za podmínky uvedených v § 367 odst. 1 TrZ dopustit nepřekážení trestného činu. Pokud je advokát před převzetím obhajoby obviněného (či právního zastoupení klienta) svědkem trestné činnosti, je povinen jako svědek vypovídat a od okamžiku podání svědecké výpovědi již nesmí obhajovat obviněného.

✦ Autor, vysokoškolský pedagog, je advokátem v Brně.

5 Svejtkovský, J., Vychopeň, M., Krym, L., Pejchal, A. a kol.: Zákon o advokacii. Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2012, str. 142.

6 V minulosti, za účinnosti zákona č. 140/1961 Sb. byla jak v praxi, tak i v literatuře odlišná stanoviska v otázce, zda advokát (obhájce) může být pachatelem neoznámení trestného činu dle § 168 tr. zák., protože toto ustanovení nebylo v souladu s ustanoveními § 21 a § 39 ZA o mlčenlivosti advokáta. Srov. blíže: Šámal, P.; Pury, F.; Rizman, S.: Trestní zákon. Komentář, 2. vydání, C. H. Beck Praha 1995, str. 684. Diametrálně odlišné bylo stanovisko České advokátní komory. Srov. blíže: Mandák, V.: K postupu obhájce v případě, že je předvolán v trestním řízení jako svědek ohledně skutečností, které jsou předmětem povinné mlčenlivosti advokáta, Bulletin advokacie č. 6-7/1994, str. 75-76.

Ke smlouvě o prodeji podniku či jeho části v čase rekonstrukce

Mgr. ONDŘEJ PREUSS

Nový občanský zákoník (NOZ),¹ který má nabýt účinnosti k 1. 1. 2014, je největším zásahem do soukromého práva v historii České republiky. V zásadě bude tento velekodex upravovat i veškeré závazkové vztahy. Tak i smlouva o prodeji podniku bude napříště zařazena do komplexu nového chrámu soukromého práva.²

Na první pohled nejviditelnější změnou stran prodeje podniku je nové názvosloví. Napříště bude podnik „obchodním závodem“, v legislativní zkratce pouhým „závodem“. Změna názvosloví zde na rozdíl od jiných oblastí soukromého práva není samoučelná,³ pojem závod by měl být jasně odlišný od pojmu podnik v jeho evropském chápání.⁴

Je však otázkou, zda není pojem závod příliš nostalgický. Přece jen v dnešní době se s tímto termínem spíše pojí představa direktivního hospodářského systému 80. let. Snad mohl být volen nějaký modernější termín, zejména v tomto konkrétním právním odvětví, tedy živém obchodním, resp. korporátním právu. V praxi by však nové názvosloví nemělo působit žádný problém a i některé další změny se v zásadě jeví jako pozitivní.

Překvapivé může být, že nová úprava podniku (závodu) či jeho části je méně rozsáhlá než úprava současná. Jedná se o velmi vzácnou výjimku v rámci celého kodexu. Nicméně tato redukce je způsobena zařazením celé úpravy prodeje podniku přímo do kupní smlouvy, není tedy potřeba žádných obecných ustanovení.

Nicméně je nutné zdůraznit, že **ač přináší nová úprava několik novinek, přesto neřeší všechny současné výkladové problémy a některé komplikace může naopak přinést. Například navázání účinnosti převodu závodu na zápis v obchodním rejstříku je dle mého soudu spíše krokem zpět. Zejména okruh otázek spojený s prodejem části podniku pak zůstává stranou.** Tato problematika vždy stála v odborné literatuře i praxi jaksí ve stínu úpravy prodeje podniku jako celku, a to přesto, že nabízí více neznámých a bílých míst. Nebude tomu jinak ani v souvislosti s rektifikací soukromého práva, jelikož se v této oblasti v zásadě přebírá současná systematika.

Není to však trochu promarněná šance k nalezení odpovědí na několik palčivých otázek v souvislosti s prodejem části podniku?

Koncepce nové úpravy v NOZ

Jak bylo uvedeno, nejviditelnější změnou je samozřejmě nová terminologie. Nicméně **hlavní koncepční změna, kterou přináší nová úprava prodeje podniku či jeho části, není kosmetického rázu a vychází z celkového pojetí NOZ, který se snaží sjednotit jednotlivé smluvní typy soukromého práva. Tak je i tento smluvní typ zařazen do oddílu „Koupě“.** Podle důvodové zprávy není důvod konstruovat v tom směru zvláštní (samostatný) smluvní typ v obchodním zákoníku.⁵ Toto řešení není neracionální a nelogické.

Závodem se navíc podle NOZ nerozumí výslovně totéž, co podnikem dle současné úpravy. **Závodem je totiž organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti.** Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu (§ 502 NOZ)⁶. V praxi však tento posun patrně nebude mít zásadní důsledky.

Jaké další koncepční zásahy připadaly v úvahu? Rekonstruktoři se opět setkali s problémem účinnosti převodu vlastnického práva, který je problematický v souvislosti s pře-

1 Zákon č. 89/2012 Sb.

2 Což je v zásadě přirozené. Tato smlouva je tradiční smlouvou, jejímuž výkladu se věnoval již např. Nejvyšší soud Československé republiky, který ve svém judikátu (RV I. 1842/26) ze dne 18. 5. 1927 stanovil: „*Dluhy*“ ve smyslu § 1409 obč. zák. jsou nejen dluhy v užším slova smyslu, nýbrž veškeré závazky vztahující se k převzatému jmění nebo podniku z doby převzetí. Práva nepřecházejí na nového majitele podniku podle § 1409 obč. zák., nýbrž smlouvou mezi dřívějším a novým majitelem podniku a k tomu poji zákon závazek nabyvatele podniku za dluhy převzatého podniku vedle nezměněného závazku dřívějšího majitele.“

3 Srovnej např. věcné břemeno vs. služebnosti (§ 1257 an. NOZ).

4 Viz např. zajímavý post o podniku v jeho „evropském“ významu, viz Kindl, Jiří: Odpovědnost za delikt dceřině společnosti a koncept podniku. [2012-12-22]. Dostupné z: < <http://jinepravo.blogspot.cz/2012/12/odpovednost-za-delikt-dcerine.html> >.

5 Důvodová zpráva k NOZ [2012-12-22] Dostupné z: < http://obcanskyzakonik.justice.cz/tiny-mce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf >, str. 485.

6 Podle § 5 odst. 1 současného obchodního zákoníku (zákon č. 517/1991 Sb.) se podnikem pro účely obchodního zákoníku rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo mají tomuto účelu sloužit vzhledem ke své povaze. Podnik je tedy právní zkratkou pro celkový „business“ podnikatele. Podle komentáře k obchodnímu zákoníku se prohlášením podniku za věc v právním slova smyslu mění i dosavadní civilistické pojetí věci v občanském zákoníku jako hmotného předmětu nebo ovladatelné přírodní síly sloužící uspokojování potřeb, neboť podnik podle § 5 odst. 1 zahrnuje i nehmotné a osobní složky podnikání [Návrh zákona č. 370/2000 Sb. (komentář bodu 5)]. Odst. 2 příslušného paragrafu pak i pod vlivem harmonizačních snah Evropské unie dodává, že podnik je věc hromadná a že na jeho právní poměry se použijí ustanovení o věcech v právním smyslu. Podnik je tedy nejen ideální pojem, ale i formální věc (K doktrinárnímu vymezení pojmu podnik viz např. Pelikánová, I.: Problém převodu a přechodu práv. Právní rozhledy, 2001, č. 4, Dvořák, T.: Dispozice s podnikem. Právní rozhledy 2003, č. 3, Čech, P.: Vymezení části podniku a působnost valné hromady. Právní rádce 2006, č. 11, s. 4-12. ISSN 1210-4817, Marek, K.: Smlouva o prodeji podniku a smlouva o nájmu podniku, Právní rádce 2009, č. 3 a další).

vodem nemovitostí, jejichž převod je zásadně účinný až zápisem do katastru nemovitostí. České právo na rozdíl od některých jiných úprav (např. francouzské) nesdílí zásadu, že „zdi nejsou součástí závodu“. **Naše právo hledí na podnik (závod) jako na jeden celek sestávající ze všech jeho složek, movitých i nemovitých (navíc nejen věci), a jako na jednotný předmět vlastnického práva, tudíž postupné nabývání vlastnického práva k jeho jednotlivým složkám je problematické a nepřijemné.**

Dle důvodové zprávy právě proto věcný záměr přijal návrh řešení, že (a) u podnikatelů zapsaných do obchodního rejstříku přejde na kupujícího vlastnické právo k závodu jako celku zápisem prodeje závodu do obchodního rejstříku a v katastru nemovitostí se změna vlastníka запиše záznamem, (b) u podnikatelů nezapsaných do obchodního rejstříku přejde na kupujícího vlastnické právo účinností smlouvy.⁷ Nicméně na základě zásadní věcné připomínky Českého úřadu zeměměřického a katastrálního bylo od této koncepční změny upuštěno a byla částečně zachována dosavadní úprava, kdy vlastnické právo k nemovitostem přechází vkladem do katastru nemovitostí.⁸ Zároveň však byla vypuštěna možnost si ve smlouvě libovolně stanovit datum účinnosti přechodu ostatních práv a věci. **Zákon tedy nově stanoví, že je-li kupující zapsán ve veřejném rejstříku, nabývá vlastnické právo k závodu jako celku zveřejněním údaje, že uložil doklad o koupi závodu do sbírky listin. Není-li kupující zapsán do veřejného rejstříku, nabývá vlastnické právo k závodu jako celku účinností smlouvy jako dosud.**

To je ovšem zásadní změna, která jde proti koncepci smluvní volnosti, neb limituje dohodu smluvních stran veřejnoprávním úkonem. V praxi může být nutná participace soudu velmi nepřijemná zejména při transakcích, které vyžadují perfektní načasování či jsou připravovány na poslední chvíli. Je tedy otázkou, zda polovičatá změna není spíše zbytečným krokem, který nakonec ani neřeší cíl, jenž si vytkla.

Největší konkrétní změny v NOZ

Kromě koncepčních změn uvedených výše je vhodné zmínit několik konkrétních bodů.

Jedním z palčivých problémů dnešní úpravy je možnost

vyjmutí konkrétního statku z převáděného podniku (či jeho části), jelikož byla s takovým úkonem spojována neplatnost celé smlouvy.⁹ Ve svém judikátu ze dne 27. března 1994 uvedl Nejvyšší soud, že *podstatnou částí smlouvy o prodeji podniku je mj. závazek kupujícího převzít závazky prodávajícího související s podnikem. Má-li jít o tento smluvní typ, je nezbytné, aby kupující převzal všechny závazky, které měl prodávající, a jejich rozsah je definován souvislostí s podnikáním prodávajícího. Neobsahuje-li smlouva uvedenou podstatnou část, tj. z přechodu byly vyjmuty některé závazky, které souvisejí s podnikem, nebyla platně uzavřena smlouva o prodeji podniku, jež je takto jako smluvní typ upravena v obchodním zákoníku.*

Rovněž podle nové úpravy bude základní ustanovení vyjadřovat zásadu, že koupí podniku (závodu) nabývá kupující závod jako celek. Nicméně, aby již nedocházelo k nejasnostem (na které již na počátku 90. let upozornil např. Jan Dědič či Irena Pelikánová),¹⁰ tak se dle důvodové zprávy výslovně navrhuje stanovit, že **vyloučení jednotlivé položky z koupě není převodu závodu na újmu, neztratí-li převáděný objekt vlastnost organizované jednotky.**¹¹ Jinými slovy, z převodu lze vyjmout konkrétní statek, přičemž to na ni nemá žádný vliv, pokud tím podnik (závod) neztratí svůj charakter. Patrně se má na mysli, že nelze při převodu továrny vyjmout celou montážní linku, ale lze vyjmout jednotlivé nástroje, vozidla či konkrétní zaměstnance.

Další poměrně důležitou změnou je **úprava přechodu pohledávek a dluhů**. Jak upozorňuje Petr Dvořák, koupí závodu se kupující nově sice stává věřitelem pohledávek a dlužníkem dluhů, které k závodu náleží, avšak **z dluhů kupující přejímá jen ty, o jejichž existenci věděl nebo je alespoň musel rozumně předpokládat; prodávající ručí za splnění dluhu, neudělil-li věřitel souhlas s převzetím dluhu kupujícím** (nabytí pohledávek kupujícím se jinak řídí ustanoveními o postoupení pohledávek – viz § 2177 odst. 1 NOZ).¹² Dnes není vědomost ani rozumný předpoklad kupujícího nutný a ani ručení není takto omezeno.

Mezi další změny patří **úprava notifikační povinnosti**. Dle účinného znění obchodního zákoníku mají notifikační povinnost obě strany smlouvy, a to kupující ve vztahu k věřitelům „podniku“ a prodávající ve vztahu k „dlužníkům“ podniku. Nově by měl obě strany informovat prodávající.

S tím částečně souvisí i **pozměněná úprava odporovatelnosti**. Věřitelé a smluvní partneři jsou obecně v případě převodu podniku v jakési pasivní roli. Jejich smluvní vztahy či pohledávky se bez jejich přičinění dostanou do nových rukou. Takový institut samozřejmě svádí k nekálému obcházení povinností, proto mají věřitelé možnost v určitých případech proti převodu podniku brojit. Podle § 478 obchodního zákoníku platí, že zhorší-li se nepochybně prodejem podniku dobytost pohledávky věřitele, může se věřitel domáhat podáním odporu u soudu do 60 dnů ode dne, kdy se dozvěděl o prodeji podniku, nejpozději však do šesti měsíců ode dne, kdy prodej byl zapsán do obchodního rejstříku, aby soud určil, že vůči němu je převod závazku prodávajícího na kupujícího neúčinný. **Nově však bude moci věřitel toto právo uplatnit pouze v případě, že s prodejem závodu nesouhlasil. Navíc musí toto**

7 Důvodová zpráva k NOZ [2012-12-22] Dostupné z: < http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf >, str. 486.

8 Alespoň je tak vykládán drobně nejasný § 1280 odst. 3 NOZ, který stanoví: *Ustanoveními odstavců 1 a 2 nejsou dotčeny povinnosti zapsat práva k věcem podle jiných právních předpisů, ani omezení vyplývající z licenčních nebo obdobných smluv.*

9 Např. rozsudek NS publikovaný pod č. R 30/97.

10 Dědič, Jan: K některým problémům ze smluv o prodeji podniku, Právní praxe, č. 2, 1993 nebo Pelikánová, Irena: Komentář k obchodnímu zákoníku, 3. díl, 2. vydání, Linde, Praha 1998, str. 92-93.

11 Důvodová zpráva k NOZ [2012-12-22] Dostupné z: < http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf >, str. 485.

12 Dvořák, Petr: Prodej podniku podle nového civilního kodexu. [2012-12-22] Dostupné z: < <http://www.epravo.cz/top/clanky/prodej-podniku-podle-noveho-civilniho-kodexu-85397.html> >.

právo uplatnit v prekluzivní lhůtě jednoho měsíce ode dne, kdy se o prodeji dozvěděl, nejpozději však do tří let ode dne účinnosti smlouvy.

Úprava pracovněprávních vztahů v souvislosti s převodem podniku nedoznala zásadních změn, nicméně i tak se jedná o velmi zajímavou tematiku, která by samostatně vystačila na podnětné pojednání.

Vymezení části podniku

Vraťme se však ještě k převodu pouhé části podniku. NOZ přebírá úpravu převodu části podniku nezměněnou. A tak i podle nového kodexu platí, že ustanovení pododdílu o převodu závodu se obdobně použijí i na převod části závodu tvořící samostatnou organizační složku (§ 2183 NOZ). Dole konce se analogie rozšiřuje i na jiné převody vlastnického práva k závodu.

Opět však nikde není definováno, co se rozumí samostatnou organizační složkou. V literatuře a judikatuře se již od 90. let vede spor o to, co může být za organizační složku považováno a co již nikoliv. Může to být jen účetní jednotka? Nebo postačí pouze určitá samostatnost? Dle komentáře v systému ASPI je to nejasné.¹³

Ač byl v zásadě překonán závěr, že lze vycházet pouze z § 7 Obchz (jenž definuje organizační složku jako odštěpný závod), nedospělo se dosud k přesvědčivému konsenzu. Organizační složkou nemusí být vždy složka zapsaná do obchodního rejstříku, vodítkem jejího určení mohou být vnitřní předpisy či jiné účelné návody. Podle Karla Marka při prodeji části podniku by však takovou organizační složku nemělo tvořit např. účelově různorodé seskupení nesouvisejících jednotlivostí, vytvořené před uzavřením smlouvy.¹⁴ Kam až můžeme ve vymezení samostatnosti jít, však není stále zcela zřejmé. Běžně je podmínka faktické samostatnosti splněna tím, že daný provoz je fyzicky oddělený, identifikovatelný a jednoznačně vymežitelný co do svých součástí.¹⁵ Petr Čech k tomuto dodává, že by mělo stačit, že „je možné, aby o této složce bylo samostatně účtováno, i když se tak v praxi neděje.“¹⁶

Co je organizační složkou, se tedy ani v NOZ přesvědčivě nedozvíme. To působí drastické problémy v konkrétních situacích, kdy se podnikatel zabývá myšlenkou převodu části svého „businessu“, který je sice homogenní (např. online verze jeho podnikání), ale nevede samostatné účetnictví, ani není nijak autoritativně a schematicky vymezena, natož zapsána v OR.

Důvodová zpráva k NOZ se k této věci vůbec nevyjadřuje. Pouze konstatuje, že také toto ustanovení přejímá právní pravidlo o prodeji části obchodního závodu, jak je dnes formulováno v § 487 platného obchodního zákoníku. Dodává jen, že se navrhuje výslovně stanovit, že se ustanovení o koupi závodu použijí i na jiné převody vlastnického práva k obchodnímu závodu než prodejem.¹⁷

Neřeší se tedy tato doktrinální hádanka a NOZ tak nenabízí větší jistotu podnikatelům uvažujícím o převodu netypické části svého podniku/závodu.

Závěr

Je tedy otázkou, zda v souvislosti s novým kodexem nemohlo přijít ještě zásadnější doplnění. Některé nejasné instituty zůstaly bez povšimnutí. To platí zejména právě o prodeji části podniku, respektive problematice vymezení samostatné organizační složky. Zákodárce mohl například zvednout rukavici hozenou Petrem Čechem a definovat samostatnou organizační složku jako složku, o které se vede samostatné účetnictví, či je možné, aby o ní samostatně účtováno bylo, i když se tak v praxi neděje. Ani takové zpřesnění by nebylo dokonalé, ale v praxi by se jistě setkalo s vlnivým přijetím.

Přes určité nové nevýhody je nutné ocenit snahu zákonodárce systematizovat smlouvu o prodeji podniku a učinit ji více přátelskou pro své budoucí uživatele.

Snad se v budoucnu dočkáme situace, kdy pro podnikatele bude smlouva o prodeji podniku či jeho části vítaným nástrojem bez výkladových nejasností a budou se tak moci soustředit pouze na vlastní obchod, na podnikatelský záměr. Jak říká k těmto transakcím Warren Buffet: „Price is what you pay, value is what you get“.¹⁸

✿ Autor je interním doktorandem na Právnické fakultě
Univerzity Karlovy v Praze
a advokátním koncipientem v Praze.

- 13 Viz např. Pelikánová, Irena: Komentář k obchodnímu zákoníku, 3. díl, 2. vydání, Linde, Praha 1998, str. 92-93 a rozhodnutí Nejvyššího soudu 33 Cdo 1199/98 či 29 Odo 870/2005.
- 14 Viz Marek, K.: Smlouva o prodeji podniku a smlouva o nájmu podniku. Právní rádce 2009, č. 3.
- 15 Čech, P.: Epilog k výkladu pojmu „část podniku“ v § 67a obchodního zákoníku, Právní rádce, roč. 17, 2009, č. 3, str. 22-26.
- 16 Tamtéž, str. 23.
- 17 Důvodová zpráva k NOZ [2012-12-22] Dostupné z: < http://obcanskyzakonik.justice.cz/tiny-mce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf >, str. 488.
- 18 Viz Stacy, Ronald, L.: The Key to M&A Success: Validate the Value of the Acquisition to the Buyer, The Value Examiner, červenec/srpen 2012, str. 15.

NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK

Kabelková/Schödelbauerová

Komentář pro včasné
seznámení s novou úpravou
bytového spoluvlastnictví

Vázané v plátně, 360 stran
cena 790 Kč, obj. číslo BK1

Objednávejte se slevou
v eShopu na www.beck.cz

inzerce

Ještě jednou k věcné příslušnosti soudů ve sporech z obchodních závazkových vztahů

Mgr. TOMÁŠ JAKUBÍK

Na stránkách Bulletinu advokacie¹ se před časem objevil článek našich kolegů, zabývající se **problematikou posuzování věcné příslušnosti soudu při podávání žalob na zaplacení částky přesahující 100 000 Kč v obchodních závazkových vztazích mezi podnikateli v případech, kdy**

se jednou žalobou uplatňuje více nároků se samostatným skutkovým základem. Na tento článek si nyní dovoluji reagovat zejména s ohledem na novou judikaturu Vrchního soudu v Olomouci.

Podle ustanovení § 9 odst. 3 písm. r) bod 6 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“): „*Krajské soudy dále rozhodují v obchodních věcech jako soudy prvního stupně ve sporech mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti z dalších obchodních závazkových vztahů, včetně sporů o náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení, s výjimkou sporů o peněžité plnění, jestliže částka požadovaná žalobcem nepřevyšuje 100 000 Kč; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.*“

V soudní praxi vzbuzovaly problémy z hlediska posouzení věcné příslušnosti soudu v těchto sporech případy, kdy žalobce jednou žalobou s celkovou žalovanou částkou přesahující bez příslušenství zákonný limit 100 000 Kč (nebo ekvivalent této částky v cizí měně) uplatňoval několik samostatných pohledávek, z nichž žádná samostatně nepřesáhla částku 100 000 Kč. Zatímco dle právního názoru některých soudů v takových případech měl být věcně příslušný vždy jen krajský soud dle shora citovaného ustanovení § 9 odst. 3 písm. r) bod 6 o. s. ř., jiné soudy došly výkladem tohoto ustanovení naopak k závěru, že v případech, kdy tyto jednotlivé společně žalované pohledávky nemají samostatný skutkový základ (tj. pokud nevycházejí např. z jedné rámcové smlouvy), je k projednání a rozhodnutí sporu na prvním stupni věcně příslušný okresní soud. Dle tohoto právního názoru je tedy z hlediska splnění zákonného limitu 100 000 Kč, rozhodného pro určení věcné příslušnosti soudu, třeba samostatně posuzovat výši jednotlivých pohledávek uplatněných jednou žalobou.

Autoři shora zmiňovaného článku mimo jiné upozornili

na přetrvávající rozpory v posuzování této otázky nejen v judikatuře okresních a krajských soudů, ale také v judikatuře Vrchního soudu v Olomouci a Vrchního soudu v Praze. Podle právního názoru Vrchního soudu v Praze, vyjádřeného v jeho usnesení ze dne 18. 11. 2010, č. j. Ncp 2505/2010-14:² „*Je-li v jedné žalobě uplatněno několik nároků na zaplacení peněžitého plnění se samostatným skutkovým základem, pak soud zkoumá podmínku věcné příslušnosti u každého takového nároku zvlášť. Celková výše součtu jednotlivých žalobou požadovaných peněžitých plnění nemá z hlediska aplikace ustanovení § 9 odst. 3 písm. r) bodu 6 o. s. ř. význam.*“

Naproti tomu Vrchní soud v Olomouci dosud v této věci dlouhodobě zastával zcela opačné stanovisko, dle kterého v takových případech je rozhodující jen celková výše žalované částky, a proto je k projednání a rozhodnutí této věci na prvním stupni příslušný vždy krajský soud. Např. ještě v odůvodnění svého usnesení ze dne 30. 5. 2012, č. j. Ncp 501/2012-26, Vrchní soud v Olomouci výslovně uvedl, že shora popsany „*právní názor Vrchního soudu v Praze Vrchní soud v Olomouci nesdílí.*“

V podrobném a poměrně přesvědčivém odůvodnění tohoto usnesení pak olomoucký vrchní soud správnost svého právního názoru dovozoval mimo jiné s odkazem na skutečnost, že v souladu s dispoziční zásadou civilního řízení je to žalobce, kdo podáním žaloby disponuje předmětem řízení, přičemž není sporu, že žalobce je oprávněn do jedné žaloby zahrnout i více nároků. Z gramatického výkladu citovaného ustanovení § 9 odst. 3 písm. r) bod 6 o. s. ř. pak Vrchní soud v Olomouci dovozoval, že pro posouzení věcné příslušnosti krajského soudu je zde rozhodující celková výše částky, jež je předmětem řízení (tj. „*částka požadovaná žalobcem*“), a nikoliv výše jednotlivých společně uplatňovaných nároků. Svůj právní názor pak Vrchní soud v Olomouci podpořil také odkazem na zásadu procesní ekonomie civilního řízení, když „*při respektování této zásady nemůže soud bránit žalobci, který se rozhodne za podmínek ustanovení § 9 odst. 3 písm. r) o. s. ř. projednat všechny své nároky vůči žalovanému v jediném řízení, a nikoliv iniciovat o každém nároku řízení samostatně.*“ A dále: „*Tento postup (tj. uplatnění více samostatných nároků společnou žalobou) je ekonomický a efektivní pro účastníky řízení.*“

Domnívám se, že právní názor uvedený v odůvodnění výše citovaného usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 5. 2012, č. j. Ncp 501/2012-26, nejen respektuje doslovné znění zákona, ale navíc je správný i z hlediska dodržování základních zásad civilního řízení a lépe chrání oprávněné zájmy účastníků řízení (zejména logický zájem žalobce na rychlém projednání všech pohledávek za žalovaným v jednom společném řízení v případě, kdy se jedná o pohledávky se samostatným skutkovým

1 Doubek, A., Sokolová, I.: Věcná příslušnost civilního soudu ve věcech obchodních závazkových vztahů dle *ratione valoris*, Bulletin advokacie č. 7-8/2012, str. 44-45.

2 Toto rozhodnutí bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 66/2011.

základem, z nichž jen některé přesahují částku 100 000 Kč).

Nyní však došlo v rozhodovací praxi Vrchního soudu v Olomouci k zásadnímu obrátu. Před časem nám totiž bylo doručeno v jednom podobném sporu (tj. sporu mezi podnikateli z obchodních závazkových vztahů o zaplacení částky přesahující 100 000 Kč, přičemž žalovaná částka byla složena z několika dílčích nároků, z nichž každý samostatně nedosáhl limitu 100 000 Kč a nevycházely ze stejného skutkového základu) přelomové rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 9. 2012, č. j. Ncp 1009/2012-209. Z odůvodnění tohoto rozhodnutí vyplývá, že tento vrchní soud se tentokrát ztotožnil s výše uvedeným právním názorem Vrchního soudu v Praze, když určil, že věcně příslušný k projednání a rozhodnutí této věci je okresní, a nikoliv krajský soud.

Podle odůvodnění uvedeného rozhodnutí: „Vrchní soud v Olomouci z důvodu zachování jednotnosti rozhodovací praxe soudů přejal stanovisko vyjádřené v usnesení Vrchního soudu v Praze

ze dne 18. 11. 2010, č. j. Ncp 2505/2010-14, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, a ačkoliv dříve zastával názor odlišný, dále již bude postupovat v jeho intencích. To znamená, že je-li v jedné žalobě uplatněno několik nároků na zaplacení peněžitého plnění se samostatným skutkovým základem, pak soud zkoumá podmínku věcné příslušnosti u každého takového nároku zvlášť. Celková výše součtu jednotlivých žalobou požadovaných peněžitých plnění nemá z hlediska aplikace ustanovení § 9 odst. 3 písm. r) bodu 6 o. s. ř. význam.“

Lze tedy očekávat, že snad konečně dojde ke sjednocení judikatury obou vrchních soudů ohledně věcné příslušnosti soudu prvního stupně v těchto sporech, čímž následně dojde také ke sjednocení dosud velmi rozdílné rozhodovací praxe okresních a krajských soudů v Čechách a na Moravě.

✦ Autor je advokátem v Českém Těšíně.

Jistoty dle § 202 insolvenčního zákona

JUDr. JAROMÍR CÍSAŘ, Mgr. Ing. HANA PÁSKOVÁ

Zákon č. 69/2011 Sb. přinesl (či navrátil) k 1. dubnu 2011 do insolvenčního práva úpravu popěrného práva věřitelů insolvenčního dlužníka. Jeho faktická realizace spojená s uplatněním tohoto jejich oprávnění u soudu ovšem přinesla věřitelům také řadu sporných otázek; jednou z takových „komplikací“ – judikatorně dosud ne(vy)řešených – které jim zákonodárce připravil, je institut jistoty zakotvený v § 202 odst. 3 a 4 insolvenčního zákona (IZ). Jistota zde upravená je dvojitá. Odstavec třetí rozebíraného paragrafu upravuje jistotu na náklady řízení incidenčního sporu vyvolaného popěrným úkonem; § 202 odst. 4 IZ potom řeší jistotu k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla věřiteli popěrné pohledávky jejím nedůvodným popřením. První z uvedených jistot je obligatorní; popírající věřitel ji tedy musí složit vždy. O povinnosti složit druhou z uvedených jistot rozhoduje insolvenční soud, a to na návrh věřitele popěrné pohledávky, který doloží, že mu vznik takové škody nebo jiné újmy zjevně hrozí. Jestliže však podle dosavadních výsledků insolvenčního řízení lze očekávat, že popření pohledávky bude důvodné, soud návrh věřitele popěrné pohledávky na složení této jistoty zamítne.

Následek nesložení obou jistot, tedy jak jistoty „obligatorní“, tak jistoty „fakultativní“, je tentýž. Tímto následkem, stanove-

ným v § 202 odst. 5 IZ, je odmítnutí popěrného úkonu, potažmo žaloby (srov. § 200 odst. 5 IZ), kterou přihlášený věřitel uplatnil popření pohledávky (nedoložil-li přihlášený věřitel insolvenčnímu soudu, že povinnost složit jistotu podle zákona nemá).

V následujícím textu se zaměříme na důsledky zmeškání lhůty stanovené pro složení (té které) jistoty. Co se týče charakteru předmětných lhůt, pak pokud jde o lhůtu dle § 202 odst. 3 IZ, jedná se o lhůtu zákonnou,¹ lhůta stanovená ke složení jistoty dle § 202 odst. 4 IZ je lhůtou soudcovskou.²

Obecně v civilním procesu platí, že pokud jde o nedodržení soudcovské lhůty, lze tuto lhůtu prodloužit (§ 55 občanského soudního řádu); nedodržení zákonné lhůty je potom možno prominout (§ 58 občanského soudního řádu). Pohybujeme-li se však v oblasti práva insolvenčního, je aplikace ustanovení § 58 občanského soudního řádu (na základě § 7 IZ) vyloučena ustanovením § 83 IZ, které prominutí zmeškání lhůty v insolvenčním řízení výslovně zapovídá.

Jde-li o lhůtu stanovenou v § 202 odst. 4 IZ, je možno i v tomto případě do jisté míry [při respektování zásady formulované v § 5 písm. a) IZ] vyjít z obecného postulátu občanského soudního řízení (aplikace § 7 odst. 1 IZ), a sice, že soudcovské lhůty jsou plně v dispozici soudu a předseda senátu, pokud to uzná za vhodné, je může prodloužit, popř. není ani

1 Zákon stanoví, že přihlášený věřitel, který popěl pohledávku, je povinen složit do 15 dnů po skončení přezkumného jednání o popěrné pohledávce u insolvenčního soudu jistotu na náklady řízení incidenčního sporu ve výši 10 000 Kč; nebylo-li v době konání přezkumného jednání o popěrné pohledávce ještě rozhodnuto o způsobu řešení úpadku, neskončí tato lhůta dříve než uplynutím 10 dnů od rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.

2 Insolvenční soud může uložit přihlášenému věřiteli, který popěl pohledávku, aby v incidenčním sporu složil i jistotu k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla věřiteli popěrné pohledávky nedůvodným popřením pohledávky; učiní tak jen na návrh věřitele popěrné pohledávky, který doloží, že mu vznik takové škody nebo jiné újmy zjevně hrozí. Jestliže však podle dosavadních výsledků insolvenčního řízení lze očekávat, že popření pohledávky bude důvodné, insolvenční soud návrh věřitele popěrné pohledávky na složení této jistoty zamítne. Přiměřeně se dále použijí ustanovení občanského soudního řádu o jistotě u předběžného opatření.

vyloučeno, aby byl úkon proveden později, aniž by soud z takového zpoždění vyvodil jakékoliv následky.³

V případě § 202 odst. 3 IZ se však, jak již bylo zmíněno výše, jedná o lhůtu výslovně zákonem stanovenou, jejíž zmeškání nelze pominout ani prominout. V souladu s výše uvedeným a za pomoci gramatického výkladu ustanovení § 202 odst. 5 IZ by bylo možné přijmout závěr o tom, že **jistota dle § 202 odst. 3 IZ může být složena výlučně v zákonem určené lhůtě**, když dané ustanovení mj. uvádí, že „*nebude-lijistota podle odstavců 3 a 4 složena, soud žalobu odmítne*“ (tj. i **včetně tam stanoveného požadavku na dodržení lhůty**).⁴ Z důvodové zprávy k novele insolvenčního zákona provedené zákonem č. 69/2011 Sb. potom plyne, že přijaté změny v zavedení povinnosti skládat jistoty v důsledku popěrného úkonu věřitele sledují tentýž účel, přičemž pochybnosti o způsobech, jimiž může být tato změna prosazena v praxi, se odstraňují výslovným přihlášením k postupům týkajícím se jistoty k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy způsobené předběžným opatřením upraveným v ustanoveních § 75b a násl. o. s. ř.

Dle našeho názoru však opožděné složení jistoty, která má sloužit k zajištění nákladů incidenčního řízení, nemusí nutně vést k odmítnutí žaloby ve smyslu ust. § 202 odst. 5 IZ, neboť podstatné je,

3 Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. 22 Cdo 4272/2007.

4 Tomu by též odpovídal závěr Vrchního soudu v Praze, který ve svém usnesení ze dne 12. října 2012, sp. zn. KSPA 56 INS 24007/2011, 1 VSPH 1233/2012-P1-13 v souvislosti s opravou přihlášky pohledávky konstatoval: „*Skutečnost, že o odmítnutí přihlášky pohledávky odvolatele rozhodl soud I. stupně až poté, co byla přihláška odvolatelem opravena, není v daném případě rozhodující, neboť k této opravě přihlášky pohledávky věřitelem došlo až po uplynutí lhůty stanovené insolvenčním správcem (k tomu srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 7. 2008 sp. zn. KSUL 45 INS 150/2008, 1 VSPH 103/2008-P36 – publikovaného ve Sbírce soudních rozhodnutí pod č. R 37/2009).*“ Z právě citovaného názoru Vrchního soudu v Praze je zřejmé, že nepřipustil možnost „prodloužení“, resp. pominutí lhůty k provedení opravy přihlášky, jež je svým charakterem nikoli lhůtou striktně zákonnou, ale lhůtou smíšenou (jinými slovy specifickou v tom smyslu, že dovoluje insolvenčnímu správci lhůtu určit na základě své vlastní úvahy, ale s limity stanovenými zákonem, jež ohraničují minimální délku této lhůty). Lze mít za to, že pokud v mezích úvah Vrchního soudu v Praze není přípustně (vyjma případu, kdy je žádost o prodloužení lhůty podána ještě před jejím uplynutím), ani aby byla uvažována možnost „prodloužení“ (rozšíření) lhůty v případě, kdy její délku, byť se zákonnými mantinely, určuje soud nebo insolvenční správce, tím spíše je zapovězena možnost „pomíjet“ (nedodržet) lhůtu v situaci, kdy je tato přesně vymezena zákonem; to i v případě, že soud v dané věci bezprostředně po uplynutí lhůty nerozhodl a věřitel svoji povinnost mezitím dodatečně splnil. S těmito závěry je však dle našeho názoru možno souhlasit pouze potud, má-li marně uplynutí lhůty v rámci insolvenčního procesu působit další zákonem předpokládané účinky či vyvolat jiné závažné procesní dopady (a to nejen vůči tomu kterému konkrétnímu věřiteli, ale vůči všem účastníkům insolvenčního řízení).

5 A to při vědomí zásady projednání a rozhodnutí věci bez zbytečných průtahů a její korelace s nezavislostí soudů, potažmo jednotlivých soudců (srov. § 1 a § 5 odst. 2 zákona o soudech a soudcích).

6 Zásada rychlosti insolvenčního řízení nemůže jít na újmu požadavku věcného rozhodnutí (a jeho správnosti), spravedlivého výsledku insolvenčního řízení a nesmí odporovat dalším zásadám stanoveným v § 5 IZ (k tomu srov. např. náleze Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. PL. ÚS 14/10, vyhlášené jako n. č. 241/2010 Sb. – body 38, 39 a 40).

7 Nelze přisvědčit argumentu Městského soudu v Praze uvedenému ve vyjádření k ústavní stížnosti, že zásah do čl. 36 odst. 1 Listiny je opodstatněn úsilím o zábranu zneužití popěrného práva vedoucího např. k průtahům v řízení. A to již proto, že předjímá úmysl věřitele zneužívat právo přesto, že příčiny (popření pohledávky jiného věřitele) mohou být objektivní (zejména nesprávná výše přihlášené pohledávky jiného věřitele). Přístup k soudu nemůže být podřízen spekulativní úvaze typu *presumpce viny* [takto ostatně argumentoval Ústavní soud již v nálezu sp. zn. II. ÚS 217/98 ze dne 22. 6. 1999 (N 95/14 SbNU 283)]. Je třeba nalézat jiné cesty, jak zabránit zneužití toho kterého práva v insolvenčním řízení (což ostatně insolvenční zákon v jiných aspektech splňuje – srov. např. prevenci vůči zneužití práva přihlášení pohledávky podle § 178 insolvenčního zákona). Ostatně zneužití lze jakékoliv právo, což dovedeno ad absurdum by kritizovanou logikou znamenalo, že žádné právo by nemohlo být žádnému subjektu přiznáno, neboť jej lze zneužít (náleze Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. PL. ÚS 14/10).

8 Srov. též Sigmund, A.: Pohledávky věřitelů, Bulletin advokacie, 2012, č. 9, str. 22.

že jistota byla vůbec složena. Máme totiž za to, že přiměřené použití § 75b občanského soudního řádu se váže jen k § 202 odst. 4 IZ (jehož poslední věta zní: „*Přiměřeně se dále použijí ustanovení občanského soudního řádu o jistotě u předběžného opatření.*“), a nikoliv i k odstavci třetímu uvedeného paragrafu (ve kterém ustanovení o použití občanského soudního řádu obsaženo není). Domníváme se, že účel jistoty dle § 202 odst. 3 IZ není totožný s účelem jistoty u institutu předběžného opatření dle § 75b občanského soudního řádu (který je konstruován tak, že v zájmu rychlosti rozhodování a předběžném opatření není dán prostor pro pozdější skládání jistoty nad rámec stanovené lhůty), když u popěrného úkonu (žaloby) jde především o to, aby byla jistota na náklady řízení incidenčního sporu vůbec složena. **Pokud je jistota složena, byť opožděně, avšak do doby, než soud z důvodu jejího nezaplacení rozhodl o odmítnutí žaloby, je tím funkce jistoty dle § 202 odst. 3 IZ naplněna (je dosaženo účelu, pro který je tato povinnost stanovena – osvědčení existence finančních prostředků ke krytí nákladů incidenčního řízení), čímž zároveň odpadl důvod, pro který by nemohlo dojít k věcnému přezkumu žaloby.** Zaplacením jistoty, byť opožděným, dojde k vytvoření potřebné (zákonem požadované) „finanční základny“ pro krytí nákladů řízení daného incidenčního sporu a odmítnutí žaloby pro opožděné zaplacení jistoty tak proto nelze pokládat za důvodné. Tomuto výkladu pak napovídá i znění § 202 odst. 5 IZ, který výslovně nestanoví povinnost soudu přistoupit k odmítnutí žaloby, pakliže jistota nebude složena ve stanovené lhůtě – dané ustanovení spojuje tento následek v podobě odmítavého rozhodnutí pouze se samotným nesložením jistoty (resp. nedoložením absence zákonné povinnosti jistotu skládat). Vzhledem k tomu, že neodmítnutí incidenční žaloby z důvodu shora popsaného nenavozuje ve vztahu k ostatním účastníkům insolvenčního řízení žádné procesně relevantní následky, jejichž nastoupením by došlo k porušení zásad formulovaných v § 5 IZ a byl by znemožněn další řádný postup v insolvenčním řízení, je proto nutno považovat spíše za žádoucí a v souladu se zájmy všech věřitelů, resp. všech účastníků insolvenčního řízení, aby se soud – jsou-li k tomu dány zákonné předpoklady – zabýval žalobou především z věcného hlediska⁵ a byly tak najisto postaveny hmotněprávní poměry věřitele.⁶

Je tak možno uzavřít, že dodržení lhůty dle § 202 odst. 3 IZ je nutno vykládat v souvislosti s účelem, k němuž má tato lhůta sloužit. (Tím je stanovení určitého časového prostoru pro zajištění dostatku finančních prostředků k náhradě nákladů incidenčního sporu; nemá jít o překážku pro vedení samotného incidenčního sporu, který již probíhá na základě včasného a bezvadného podání – popěrného úkonu věřitele.) **Přestože se jedná o lhůtu zákonnou, nejde k níci tůži, bude-li účel, ke kterému tato lhůta (jistota) slouží, dosaženo i po jejím uplynutí (jejím pozdním složením).** Právě učiněný výklad podle našeho názoru nejlépe odpovídá zásadám a cílům insolvenčního zákona, potažmo insolvenčního řízení. Je třeba si uvědomit, že insolvenční proces je zde především pro věřitele a „prověřitelský“ (výkon jejich práv podporující)⁷ by měl být i výklad nejasných či sporných ustanovení insolvenčního zákona.⁸

✿ Prvý autor je advokát a insolvenční správce v Praze, druhá autorka je asistentkou soudce insolvenčního soudu v Praze.

Jak se vyvarovat chybné výpovědi z pracovního poměru?

JUDr. LADISLAV JOUZA

Podle zjištění Vrchního soudu je každá druhá výpověď z pracovního poměru, kterou podává zaměstnavatel, špatná a ve většině případů pak neplatná. Taková situace nepřispívá

k právní jistotě a ohrožuje ekonomickou situaci zaměstnavatelů (firem), kteří často musí poskytovat náhradu mzdy neoprávněně propuštěným zaměstnancům. Podívejme se na některé tzv. **formální nedostatky** výpovědi, které mohou způsobit jejich neplatnost.

Jednostranný úkon

Projev vůle vyjádřený zaměstnavatelem ve výpovědi musí být přesný. Při jeho posuzování se vychází z § 35 odstavec 2 občanského zákoníku: „**Právní úkony vyjádřené slovy je třeba vykládat nejenom podle jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem.**“ Nejasné vyličení skutkových okolností může způsobit řadu těžkostí. Pokud by se nepodařilo vysvětlit projev vůle ani výkladem ve smyslu uvedeného ustanovení, jde o neplatný právní úkon a takovou výpověď by mohl soud prohlásit za neplatnou.

Zaměstnavatel musí uvést konkrétní důvod výpovědi. Nestačí jen uvedení čísla příslušného ustanovení ZP.

Výpovědní doba

Výpovědní doba počíná běžet od prvního dne měsíce, který následuje po měsíci, v němž byla výpověď doručena (např. výpovědní doba výpovědi doručené 25. 5., začíná plynout dne 1. 6., výpovědní doba výpovědi doručené 1. 10. začíná plynout dnem 1. 11.).

Výpovědní doba je stejná pro výpověď danou zaměstnancem i zaměstnavatelem a činí nejméně dva měsíce (§ 51 zákoníku práce, dále „ZP“). Délku výpovědní doby ponechává ZP smluvní volnosti účastníků. **Může být dohodnuta výpovědní doba delší než 2 měsíce, nikoliv kratší.** U zaměstnavatele mohou tedy existovat různé délky výpovědní doby u jednotlivých zaměstnanců na základě smluvního ujednání mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. Musí však být zachována rovnost. Výpovědní doba nemůže být prodloužena např. kolektivní smlouvou nebo vnitřním předpisem.

Výpovědní doba může být diferencována např. s ohledem na věk zaměstnance, dobu trvání pracovního poměru, povahu práce, odbornost apod. Její délka nemůže však být různá u zaměstnavatele a jiná u zaměstnance. Není možné sjednat nebo stanovit, že zaměstnanec – odborník, který je přijímán do pracovního poměru, bude mít sjednanou výpovědní dobu např. pětiměsíční a zaměstnavatel jen dvouměsíční. V praxi někdy zaměstnavatelé odůvodňují tento postup obtížností při shánění náhrady za zaměstnance – odborníka, který dal výpověď. Dvouměsíční doba je pro ně nedostatečná.

Prodloužení výpovědní doby

Výpovědní doba nemusí vždy končit poslední den v kalendářním měsíci. Zejména se jedná o případy, kdy uplyne poslední den kalendářního měsíce v tzv. ochranné době (např. v pracovní neschopnosti zaměstnance) – viz § 53 odstavec 2 ZP. Uplyne-li poslední den výpovědní doby v ochranné době, **dochází ke stavení běhu výpovědní doby.** Většinou se jedná o případy, kdy ještě v tento den trvá pracovní neschopnost zaměstnance. Ochranná doba se do výpovědní doby nezapočítává. Výpovědní doba se prodloužuje a skončí uplynutím zbývajících částí výpovědní doby po skončení ochranné doby. Výjimka je v případě, kdy zaměstnanec prohlásí, že na prodloužení výpovědní doby netrvá.

Příklad: Zaměstnanec byl uznán dočasně práce neschopným dne 27. června na dobu 1 týdne a na den 30. června připadl poslední den dvouměsíční výpovědní doby. Výpovědní doba se prodloužuje o 4 dny (období od počátku pracovní neschopnosti 27. 6. do uplynutí výpovědní doby 30. 6., tedy o 4 dny.) Tyto 4 dny se přičtou ke dni, kdy skončí pracovní neschopnost, v uvedeném případě k 3. 7. Pracovní poměr skončí teprve dnem 7. července.

K prodloužení nebo ke stavení výpovědní doby nedochází, jestliže ochranná doba (např. vznik pracovní neschopnosti), která začala běžet po podání výpovědi, **skončila ještě před uplynutím výpovědní doby**

Příklady: Zaměstnanec dal výpověď z pracovního poměru v březnu. Výpovědní doba začíná první den následujícího měsíce a skončí poslední den dvouměsíčního období – to je 31. května. Kdyby tento zaměstnanec onemocněl např. v průběhu května a jeho pracovní neschopnost by trvala ještě i poslední den výpovědní doby, to je 31. května, přesto by jeho pracovní poměr skončil právě tímto dnem. Ochranná doba se nevztahuje na výpovědi, které podává zaměstnanec. Kdyby však dostal výpověď od zaměstnavatele, jeho pracovní poměr by v pracovní neschopnosti nemohl skončit a výpovědní doba by se prodloužovala o dobu pracovní neschopnosti.

Zaměstnanec bude uznán práce neschopným dne 20. 6. na dobu 1 týdne a na den 30. června připadá poslední den dvou-

měsíční výpovědní doby. Pracovní poměr skončí dnem 30. června, neboť ochranná doba skončila dříve, než nastal poslední den výpovědní doby.

Výpovědní doba rovněž neskončí poslední den kalendářního měsíce, jestliže výpověď dal zaměstnavatel zaměstnankyni z důvodu, pro který by mohl okamžitě zrušit pracovní poměr [§ 52 písm. g) ZP] před nástupem mateřské nebo rodičovské dovolené a výpověď by měla uplynout ještě v této době. Výpovědní doba pak skončí současně s mateřskou nebo rodičovskou dovolenou.

Odlíšně se posuzuje konec výpovědní doby při hromadném propouštění zaměstnanců (§ 63 ZP). Skončení pracovního poměru nenastává uplynutím výpovědní doby, ale nejdříve po uplynutí 30 dnů od doručení písemné zprávy zaměstnavatele podle § 62 odstavec 5 ZP příslušnému úřadu práce. V této zprávě zaměstnavatel uvádí své rozhodnutí o hromadném propouštění a o výsledcích jednání se zástupci zaměstnanců. Ve zprávě je dále povinen uvést celkový počet zaměstnanců, jichž se hromadné propouštění týká, a jejich profesní složení.

V případě, že zaměstnavatel doručil písemnou zprávu příslušnému úřadu práce tak, že 30 dnů od doručení zprávy uplyne později než poslední den příslušného kalendářního měsíce, skončí výpovědní doba teprve uplynutím (posledním dnem) 30denní lhůty. Např. končí-li běh dvouměsíční výpovědní doby 30. 6. a byla-li zpráva zaměstnavatele doručena 9. 6., skončí pracovní poměr až 9. 7.

Výpovědní doba při přechodu práv a povinností

V ustanovení § 51a ZP se umožňuje zaměstnanci, který nechce přejít k zaměstnavateli, na kterého přecházejí práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů nebo výkon práv a povinností z pracovněprávních vztahů k jiné organizační složce České republiky, a který proto jednostranně končí svůj pracovní poměr ještě před tímto přechodem, aby výpovědní doba v tomto případě skončila nejpozději dnem předcházejícím dni převodu. **Jde o specifické zkrácení výpovědní doby.**

Příklad: Přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů se uskutečňuje k 1. 7. 2013. Zaměstnanec může dát výpověď v souvislosti s tímto přechodem ještě v červnu 2013 a výpovědní doba skončí nejpozději 30. 6. 2013. Možnost k podání výpovědi má ještě ve lhůtě 2 měsíců ode dne nabytí účinnosti přechodu práv a povinností. V tomto případě do 31. 8. 2013.

Kdo podává výpověď za zaměstnavatele

Právní úkony – a tedy podávat výpověď – za zaměstnavatele mohou podle § 20 občanského zákoníku (dále „OZ“)

- a) ti, kteří k tomu jsou oprávněni smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou nebo zákonem (statutární orgány),
- b) jiní její pracovníci nebo členové, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé,
- c) jiné fyzické osoby, např. advokáti nebo občané.

K právním úkonům osob, které jsou uvedeny v písm. a) a b) není nutná plná moc. Jiné fyzické osoby [uvedené v písm. c)] musí mít dohodu o plné moci.

OZ obecně vyjadřuje, že právní úkony právnické osoby ve všech věcech činí ti, kteří k tomu jsou oprávněni smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou nebo zákonem (statutární orgány). Za právnickou osobu mohou činit právní úkony i jiní její pracovníci nebo členové, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. Překročí-li tyto osoby své oprávnění, vznikají práva a povinnosti právnické osobě, jen pokud se právní úkon týká předmětu činnosti právnické osoby a jen tehdy, jde-li o překročení, o kterém druhý účastník nemohl vědět. *Např. výpověď podal zástupce zaměstnavatele, ačkoliv k tomu nebyl oprávněn, ani neměl plnou moc. Tento úkon by byl neplatný, pokud by zaměstnanec, kterému byla výpověď dána, nebyl v tzv. dobré víře. Je to tehdy, jestliže nevěděl a ani nemohl vědět, že zástupce zaměstnavatele plnou moc neměl, nebo ji překročil.*

Ústní výpověď

ZP v § 50 odstavec 1 stanoví, že výpověď musí být dána písemně. Od 1. ledna 2012 ZP u tohoto ustanovení již neuvádí, že výpověď, která není písemná, je neplatná. Platnost ústní výpovědi se posuzuje podle § 20 odstavec 3 ZP. **Jednostranné právní úkony, mezi něž řadíme výpověď z pracovního poměru, jsou pro vadu formy (absence písemné formy) vždy neplatné.** Neplatnosti výpovědi se však musí účastník pracovněprávního vztahu (zaměstnavatel nebo zaměstnanec) dovolat u soudu. Podmínkou je, že neplatnost sám nezpůsobil. **Z toho vyplývá, že i ústní výpověď z pracovního poměru může být platná, pokud není podán návrh k soudu, aby o této neplatnosti rozhodl.**

Doručení výpovědi

Velmi důležitou pro platnost výpovědi je její doručení zaměstnanci. Výpověď zaměstnavatel doručuje zaměstnanci podle § 334 odstavec 1 ZP **do vlastních rukou na pracovišti, v jeho bytě nebo kdekoliv bude zastížen, anebo prostřednictvím sítě nebo služby elektronických komunikací.** Není-li to možné, může zaměstnavatel písemnost doručit **prostřednictvím provozovatele poštovních služeb.** Stává se často, že zaměstnanec písemnost, např. výpověď z pracovního poměru, odmítne na pracovišti převzít. Potom zaměstnavateli stačí, když odmítnutí prokáže (např. svědecky) a písemnost se považuje za doručenu.

ZP sice dává přednost osobnímu doručení, ale někdy to není možné. Potom může být doručováno prostřednictvím provozovatele poštovních služeb (nejčastěji poštou). S tím jsou ovšem spojena určitá rizika, která musí zaměstnavatel brát v úvahu. Jinak by důsledky špatného doručení nesl sám. Jde-li o výpověď zasílanou poštou a která se citelně dotýká zaměstnance, je pochopitelné, že se doručení často vyhýbá nebo převzetí odmítne.

Nebyl-li zaměstnanec, kterému má být písemnost doručena, zastížen, ačkoliv se v místě doručení zdržuje, doručovatel uloží písemnost v místně příslušné provozovně pošty nebo u obecního úřadu. Zaměstnanec o tom písemně uvědomí a vyžve ho, aby si písemnost do 10 pracovních dnů vyzvedl. Sou-

časně ho poučí o následcích odmítnutí převzetí písemnosti.

Jestliže si zaměstnanec písemnost v této lhůtě nevyzvedne, považuje se za doručenou posledním dnem této lhůty. Nedoručená písemnost se pak zaměstnavateli vrátí.

Zmaření doručení

Za jednání zaměstnance, které se považuje za zmaření nebo vyhýbání se doručení se např. považuje: zaměstnanec nebylo možné na poslední zaměstnavateli známé adrese zastihnout, změnil-li zaměstnanec adresu, zásilku si v odběrní lhůtě nevyzvedl apod. Jako doručená se považuje i zásilka, jestliže zaměstnanec odmítl stvrdit její přijetí na doručence nebo trval na tom, aby zásilka byla na poště otevřena ještě dříve, než ji převezme apod.

Naproti tomu není možné jako zmaření doručení písemnosti posuzovat, jestliže v době doručování byl zaměstnanec na dovolené, jejíž nástup mu zaměstnavatel určil. Podmínkou je, že jeho adresa, kterou zaměstnavateli nahlásil, souhlasí se skutečností a zaměstnavatel písemnost zasílá do místa jeho bydliště, a nikoliv do místa pobytu o dovolené.

Zpětvzetí výpovědi

Výpověď, kterou zaměstnavatel doručil zaměstnanci, může být odvolána pouze s jeho souhlasem (§ 50 odstavec 5 ZP).

Odvolání výpovědi i souhlas s jejím odvoláním musí být písemné. Zaměstnavatel ji však může vzít zpět ještě v den, kdy byla zaměstnanci doručena. *Např. zástupce zaměstnavatele doručil výpověď zaměstnanci na pracovišti v dopoledních hodinách. Do konce pracovní doby téhož dne ji může vzít zpět, aniž by měl souhlas zaměstnance.* Je-li platnost výpovědi řešena u soudu, může ji zaměstnavatel vzít zpět ještě před vynesením rozsudku. I v tomto případě by musel mít souhlas zaměstnance. Odvolání výpovědi nemůže být provedeno ústně.

Uvedení důvodu

Zaměstnavatel může dát výpověď pouze z důvodů, které výslovně (taxativně) stanoví ZP (§ 52).

V písemné výpovědi, kterou dává zaměstnavatel, musí být konkrétně uveden důvod výpovědi. Nestačí jen odkaz na ustanovení ZP.

Výpověď, daná zaměstnavatelem, která se opírá o jakýkoliv jiný důvod, než stanoví ZP, nebo není vůbec odůvodněna, je neplatná a v případě soudního sporu nemá zaměstnavatel reálnou vyhlídku na úspěch. Rovněž není možné u jedné a téže výpovědi výpovědní důvod dodatečně měnit.

Ze soudní judikatury

- *Nedostatek podpisu zaměstnavatele na listině obsahující výpověď z pracovního poměru způsobuje neplatnost tohoto zrušení pracovního poměru pro nedostatek formy (Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 10. 1995 (SR 1/1997).*
- *Není-li možné ze samotného znění písemné výpovědi z pracovního poměru pro neurčitost či nesrozumitelnost projevu*

vůle dovodit, v čem spočívá skutkové vymezení výpovědního důvodu, je výpověď z pracovního poměru zaměstnanci neplatným právním úkonem jen tehdy, jestliže nelze ani výkladem projevu vůle zjistit, proč byla zaměstnanci dána výpověď. Pomocí výkladu projevu vůle nelze nahrazovat nebo doplňovat vůli, kterou ten, kdo výpověď dává, v rozhodné době neměl nebo kterou sice měl, ale neprojevil ji. (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 10. 1996, R 29/1997).

- *Není rozhodující, jak zaměstnavatel ve výpovědi důvod právně kvalifikoval, nýbrž je věcí soudu, aby posoudil, který v zákoně uvedený výpovědní důvod je jednáním zaměstnance vylíčeným ve výpovědi naplněn (Sborník soudních rozhodnutí IV, s. 190).*
- *Vzniknou-li pochybnosti o určitosti písemného projevu vůle - výpovědi z pracovního poměru a není možné provést výklad písemného projevu vůle jen na základě listiny, v níž je obsažen, je třeba se zabývat zejména tím, za jakých okolností byl projev vůle účastníka směřující k rozvázání pracovního poměru výpovědi učiněn a zda za těchto okolností bylo mezi účastníky zřejmé, proč byla výpověď z pracovního poměru dána (Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2001, 21 Cdo 2999/2000).*

Komu nelze dát výpověď

Při podání výpovědi musí zaměstnavatel brát v úvahu, zda zaměstnanec není v tzv. ochranné době.

Podle § 53 ZP nemůže zaměstnavatel dát zaměstnanci výpověď:

- v době, kdy je **uznán dočasně neschopným práce**, pokud si tuto neschopnost úmyslně nepřivodil nebo nevznikla-li tato neschopnost jako bezprostřední následek opilosti zaměstnance nebo zneužití návykových látek, a v době od podání návrhu na ústavní ošetřování nebo od nástupu lázeňského léčení až do dne jejich ukončení (při onemocnění tuberkulózou se tato ochranná doba prodlužuje o 6 měsíců po propuštění z ústavního ošetřování);
 - při výkonu **vojenského cvičení nebo výjimečného vojenského cvičení** ode dne, kdy byl zaměstnanci doručen povolávací rozkaz, po dobu výkonu těchto cvičení, až do uplynutí 2 týdnů po jeho propuštění z těchto cvičení;
 - v době, kdy je zaměstnanec dlouhodobě plně **uvolněn pro výkon veřejné funkce**;
 - v době, kdy je zaměstnankyně **těhotná** nebo kdy zaměstnankyně čerpá **mateřskou dovolenou** nebo kdy zaměstnankyně nebo zaměstnanec čerpají **rodičovskou dovolenou**;
 - v době, kdy je zaměstnanec, který pracuje v noci, uznán na základě lékařského posudku vydaného zařízením závodní preventivní péče dočasně **nezpůsobilým pro noční práci**.
- Zákaz výpovědi se neuplatní v případech, kdy výpověď z pracovního poměru dává zaměstnanec nebo když se končí pracovní poměr dohodou. V těchto případech ZP nebrání zaměstnavateli skončit pracovní poměr. Zaměstnanec může však podat výpověď kdykoliv, tedy i v ochranné době. Ochranná doba rovněž nemá vliv na skončení pracovního poměru, který byl sjednán na dobu určitou. Pracovní poměr skončí, i kdyby byl zaměstnanec v této době v pracovní neschopnosti.

Porušení pracovních povinností

Zákaz výpovědi se nevztahuje, a zaměstnavatel tedy může skončit pracovní poměr výpovědí se zaměstnancem, který by jinak podléhal ochraně (byl by např. v pracovní neschopnosti), **kdyby pro výpověď existoval důvod, pro který může okamžitě zrušit pracovní poměr (§ 55 ZP)** a nově i pro jiné porušení pracovních povinností (porušení pracovní kázně). Výpověď z tohoto důvodu nelze dát zaměstnancům uvedeným v § 54 písm. d), mimo jiné i zaměstnancům nebo zaměstnankyním na rodičovské dovolené.

Výjimka platí (uplatní se zákaz výpovědi) u zaměstnankyně na mateřské dovolené nebo u zaměstnance v době čerpání rodičovské dovolené do doby, po kterou je žena oprávněna čerpat mateřskou dovolenou. Většinou se jedná o mateřskou dovolenou v délce 28 týdnů, případně 37 týdnů, nejdéle však 22 týdnů ode dne porodu. Byla-li dána zaměstnankyni nebo zaměstnanci z tohoto důvodu výpověď před nástupem mateřské dovolené (rodičovské dovolené) tak, že by výpovědní doba uplynula v době této mateřské dovolené (rodičovské dovolené), skončí výpovědní doba současně s mateřskou dovolenou (rodičovskou dovolenou). Jedná se o „specifické“ prodloužení výpovědní doby.

Náhrada mzdy za neplatnou výpověď

Při neplatné výpovědi musí zaměstnavatel počítat i s tím, že bude povinen nahradit zaměstnanci mzdu za dobu, kdy mu nezajistil jinou práci. Právní úprava je pro zaměstnavatele od 1. ledna 2012 v tomto směru výhodnější, neboť mohou podat soudu návrh na uplatnění tzv. moderačního práva.

Dal-li zaměstnavatel zaměstnanci neplatnou výpověď nebo zrušil-li s ním zaměstnavatel neplatně pracovní poměr okamžitě nebo ve zkušební době, a oznámil-li zaměstnanec zaměstnavateli bez zbytečného odkladu písemně, že trvá na tom, aby ho dále zaměstnával, jeho pracovní poměr trvá i nadále a zaměstnavatel je povinen poskytnout mu náhradu mzdy nebo platu. **Náhrada přísluší zaměstnanci ve výši průměrného výdělku ode dne, kdy oznámil zaměstnavateli, že trvá na dalším zaměstnávání,** až do doby, kdy mu zaměstnavatel umožní pokračovat v práci nebo kdy dojde k platnému skončení pracovního poměru (§ 69 odstavec 1 ZP).

Může se však uplatnit podle novely ZP tzv. moderační (zmírňující) právo soudu. **Zaměstnavatel může navrhnout, aby soud s přihlédnutím k řadě okolností rozhodl o tom, že náhrada mzdy přísluší jen za 6 měsíců.**

✦ Autor je expertem na pracovní právo.

Odpovědnost římskokatolické církve za právní úkon v rozporu s jejími předpisy

JUDr. RONALD NĚMEC

Tento článek je čistě teoretický a má za úkol vytvoření debaty ohledně závaznosti kanonického práva římskokatolické církve vůči třetím osobám, zvláště v souvislosti s církevními restitucemi.

Vzhledem k velké četnosti různých církví se budu věnovat jen římskokatolické církvi, kdyby se mělo pojednávat o všech církvích článek by se stal nepřehledným a zdlouhavým.

Protože je článek psán převážně pro odbornou veřejnost vzdělanou ve světském právu, a nikoliv v kanonickém, budu občas zjednodušovat určité pojmy a nebudu se držet vždy přesné typologie označení všech institutů dle Codexu Iurex Canonici (CIC).

Úvod

Dle § 420 občanského zákoníku (z. č. 40/1964 Sb.) každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.

Dle zákona o církvích a náboženských společnostech (z. č. 3/2002 Sb. – dále jen „CNS“), § 4 odst. 1:

„Církev a náboženská společnost vzniká dobrovolným sdružením fyzických osob a svébytně rozhoduje o věcech spojených s vyznáním víry, o organizaci náboženského společenství a o vytváření k tomu určených institucí.“ Dle odst. 3: „Církev a náboženská společnost spravují své záležitosti, zejména ustanovují a ruší své orgány, ustanovují a odvolávají své duchovní a zřizují a ruší církevní a jiné instituce podle svých předpisů nezávisle na státních orgánech.“ Dle § 10 odst. 3 písm. h): „...Návrh na registraci církve a náboženské společnosti musí obsahovat ... způsob schvalování změn základního dokumentu a těch dokumentů církve a náboženské společnosti a jejich změn, které jsou přikládány k základnímu dokumentu, nebo z nichž jsou uváděny údaje do základního dokumentu.“

Dle komentáře¹ je církev po registraci právnickou osobou. Z výše uvedeného právního předpisu můžeme s jistotou ří-

ci, že římskokatolická církev má právo na vlastní samosprávu. Tato samospráva spočívá i ve vydávání vlastních právních předpisů, které jsou pro členy katolické církve závazné, v určitých případech i pro osoby ne v církvi působící.

Základním právním předpisem římskokatolické církve je Codex Iuris Canonici, který byl promulgován dne 25. ledna 1983 (dále jen „CIC“).

Tento kodex je závazný pro všechny členy římskokatolické církve.²

CIC dále rozlišuje partikulární (místní) zákony, které mohou vydávat buď diecézní biskup (tedy biskupové pro své diecéze, resp. věřící a osoby zasvěcené na území diecéze), univerzální církevní autorita či někteří vyšší představení, představitelé řeholních institutů, sekulárních institutů, společností apoštolského života, provincií pro své členy (dále vždy jen „řád“), což je teologicky a kanonisticky velmi hrubé zjednodušení a smíchání.³

Každá diecéze či řád má své vlastní předpisy, které se dotýkají i majetkového nakládání. V současné době jsou farnosti a řády vždy samostatnou právní a účetní jednotou.^{4, 5}

V čele každé farnosti/řádu stojí farář/představený či jiná osoba, která je buď zvolena, či jmenována a která je statutárním orgánem této farnosti – právnícké osoby. Obecné soudy nemají právo zasahovat do voleb či do jmenování [též ani stát/města obecně, byť dříve např. některá města měla toto právo (právo prezentace) – např. K. Vary, dle vnitřních předpisů církve] a stát ani nemůže takovouto volbu přezkoumávat, to však platí ohledně volby, kdo bude „zvoleným“.⁶

Je nutno souhlasit s názorem v komentáři k CNS,⁷ že se jedná o nebezpečnou situaci, pokud autonomie není dostatečně ošetřena vnitřními předpisy a postupy církve.

Meritum článku

Soud sice nemůže přezkoumávat věcnou správnost rozhodnutí, tedy, zdali byly splněny podmínky např. pro odvolání či jmenování, ale může přezkoumávat rozhodnutí, kterým je stanoveno odvolání či jmenování a zda toto rozhodnutí přijal orgán, který je k tomu dle vnitřních předpisů oprávněn.⁸

Způsob jednání za farnost/řád/jiné právnícké osoby v církvi a oprávněnost smluvně zavazovat, stejně jako u obchodních společností v obchodním rejstříku, je uvedena v rejstříku evidovaných právníckých osob, který je veden u Ministerstva kultury České republiky.⁹ Zápis se provádí z důvodu ochrany právní jistoty třetích osob.¹⁰ Je důležité však mít na paměti, že samotný základní dokument dle § 10 odst. 3 písm. h) CNS je účelově vytvořená písemnost, kterou nelze ztotožňovat s vnitřními předpisy církve.¹¹ MK ČR však vychází z názoru, že základní dokument podle zákona není totožný se „základními“ církevními dokumenty typu Kodex kanonického práva, Katechismus katolické církve apod.¹²

Je nutné zdůraznit, že tento rejstřík má formální i materiální publicitu.¹³ Lze však konstatovat, že postavení, resp. publicita statutárního orgánu příslušné církevní právnícké osoby se oproti právnícké osobě liší, a to v instituci, která vede rejstřík statutárních orgánů.¹⁴

V tomto rejstříku můžeme vyhledat způsob nakládání s majetkem farnosti/řádu. V případě Plzeňské diecéze zjistíme, že

farář jako statutární orgán má právo zavazovat farnost do výše 50 000 Kč. Nad tuto částku je zapotřebí souhlasu biskupa, jakožto ordináře.

Pokud se však podíváme do brněnské diecéze, zjistíme, že tento limit je jen 20 000 Kč. Obecně tedy můžeme říci, že každá diecéze/řád má jinou výši a jinou míru samostatnosti.¹⁵ Tato skutečnost souvisí se svobodou každé diecéze, kdy každý biskup je zákonodárce, tedy může vydávat pro svou diecézi právní předpisy. Své limity však může nastavit i Česká biskupská konference, jakožto orgán (velice nepřesně řečeno), který je koordinačním orgánem, byť ne pro všechny entity římskokatolické církve. Biskupská konference sama o sobě není způsobilá vydávat žádné závazné předpisy, ale veškeré závazné předpisy, mající právní postavení podzákonné normy – decreta generalia –, ty musí být nejprve přezkoumány (recognitio) Apoštolským stolcem.¹⁶ Ale i zde jsou výjimky (řád kněžského vzdělávání).¹⁷

Ve zvláštních případech se dokonce požaduje dovození Apoštolského stolce.¹⁸

Dle CIC obecně i zvláštní normy světského práva o smlouvách a jejich plnění mají stejné účinky v kanonickém právu ve věcech, které podléhají církevní pravomoci.¹⁹

Pokud statutární orgán (farář) svým jednáním má přesáhnout limit určený ordinářem, vyžaduje se dovození představeného, příslušného podle norem práva.²⁰

Své vlastní předpisy však musí vydávat i řády, které jsou zákony ve vlastním slova smyslu.²¹ Základní dokument se nazývá listina, stanovy či konstituce a tato listina obsahuje i základní normy nakládání s majetkem.²² **Problematickým bodem se však stává skutečnost, že stát nemá právo kanonické právo vykládat. Jen sama církev má právo své vlastní právo**

1 Kříž, J.: Zákon o církvích a náboženských společnostech, C. H. Beck, 2011, str. 55.

2 Srov. Kánon 1 a Kánon 11 CIC 1983.

3 Srov. Kánon 368 a Kánon 370 a násl. CIC 1983.

4 Srov. Kánon 515, § 3 CIC 1983.

5 Kříž, J.: Zákon o církvích a náboženských společnostech, C. H. Beck, 2011, str. 59.

6 I ÚS 611/06.

7 Kříž, J.: Zákon o církvích a náboženských společnostech, C. H. Beck, 2011, str. 55.

8 NS ČR 21 Cdo 628/2006 a 21 Cdo 702/2007.

9 http://www3.mkcr.cz/cns_internet/

10 Kříž, J.: Zákon o církvích a náboženských společnostech, C. H. Beck, 2011, str. 61.

11 Kříž, J.: Zákon o církvích a náboženských společnostech, C. H. Beck, 2011, str. 174.

12 Beran, K.: Právní rozhledy, č. 6/2004, str. 202.

13 § 17 odst. 2 až 4 zákona č. 3/2002 Sb.

14 Beran, K.: Právní rozhledy, č. 6/2004, str. 201.

15 Srov. Kánon 1292 § 1, CIC 1983.

16 Srov. Kánon 455, 456, CIC 1983 – poznámka doc. Damiána Němce.

17 Např. Kán. 242 CIC, CIC 1983.

18 Srov. Kánon 1292 § 2, CIC 1983 [viz Nařízení ČBK ve věcech správy církevního majetku (č. j. 780/2001), u nás je to 40 mil. A jednotlivé diecéze mají pak své normy o nakládání s majetkem, např. Praha, Směrnice o správě církevního majetku č. 2/2001 in Sběrka právních norem arcidiecéze pražské z let 1945-2009. Praha, 2009 atp.]

19 Srov. 1290 CIC 1983.

20 Srov. 1291 CIC 1983.

21 Srov. Kánon 587, 732, CIC 1983.

22 Srov. Kán. 587 CIC 1983.

vykládat.²³ Takovýto názor je v souladu s nálezem Ústavního soudu ČR, kdy bylo judikováno: „Zásada autonomie církvi a náboženských společností tak nachází výraz v maximálním možném omezení zásahů státu do jejich činnosti s tím, že zejména vnitřní záležitosti těchto subjektů principiálně nelze činit předmětem soudního přezkumu.“²⁴

Problém však nastává proto, že **tyto základní dokumenty jsou sice veřejně přístupné, ale jen na základě osobní návštěvy Ministerstva kultury České republiky či teoreticky u jednotlivých řádů. Má však osoba obchodující s církví psát si o vnitřní předpisy?**

V případě nahlédnutí do Rejstříku evidovaných právnických osob zjistíme, ale stejně tak u ostatních řádů, že např. u některých řádů je způsob jednání popsán velmi lakonicky: „*Provinciál a socius provinciála jednají samostatně v souladu s vnitřními předpisy.*“ Co však obsahují vnitřní předpisy účastník smluvního vztahu nezjistí jinak než osobní návštěvou MK ČR či navštívením příslušného řádu. Bohužel, některé dokumenty týkající se nakládání s majetkem nejsou ani v rejstříku založeny. Avšak vzhledem k tomu, že rejstřík neobsahuje žádné omezení, účastník smluvního vztahu může předpokládat, že omezení neexistuje. Opak by kladl nepřiměřené nároky na něj, jakožto účastníka smluvního vztahu, když řád/provincie/farnosti samy nic nečinily na ochranu zájmů stran s provincií do právního vztahu vstupující.

Vnitřní předpis však může stanovit, že ten, kdo nakládá s majetkem, musí mít oprávnění souhlasu např. magistra řádu k převodu majetku v určité výši.

Je otázka, zdali obecný soud může dle § 7 odst. 1, 3 o. s. ř. přezkoumávat, jestli obecný orgán církve dal platně či neplatně (či vůbec) svůj souhlas s převodem majetku. Tato polemika vychází z judikátu Ústavního soudu ČR:²⁵ „*Je nutné respektovat také to, že zákon č. 3/2002, jehož ustanovení konkretizují výchozí garance vyslovené v Listině, v žádném ze svých ustanovení neumožňuje, aby obecné soudy bezprostředně přezkoumávaly akty, jež byly učiněny v rámci církevní autonomie interními orgány církvi, resp. náboženských společností. Proto není možné dovést, že by byl obecný soud nadán pravomocí projednávat a rozhodovat žalobu o neplatnost konání či rozhodnutí členského shromáždění církevní obce ve smyslu § 7 odst. 1, 3 o. s. ř. Takový výklad by byl v rozporu se základními ústavními principy. Právo ustavovat vnitřní orgány, volit do nich členy, resp. členy těchto orgánů odvolávat, je právem každé církve (forum internum) a stát není oprávněn do těchto věcí nikterak zasahovat.*“, stejně

tak NS ČR:²⁶ „*Nejvyšší soud dospěl k závěru, že k projednání a rozhodnutí o žalobě o určení neplatnosti konání či rozhodnutí orgánu církve nebo náboženské společnosti není dána pravomoc soudu (§ 7 odst. 1, 3 o. s. ř.). V obou případech tedy dovolací soud přisvědčil usnesením nižších soudů, jimiž byla řízení o žalobách zastavena. Nejvyšší soud upřednostnil forum internum církevního subjektu před alternativou soudního přezkumu rozhodnutí, učiněného v rámci tohoto subjektu vůči jeho členům. Tím měl samozřejmě na mysli rozhodování v takových členských záležitostech (o určitých funkcích apod.), které se netýkají soukromých práv členů náboženských subjektů například v tom smyslu, že by mělo dojít k jejich výraznému finančnímu poškození.*“

Z výše uvedeného je zatím patrné, že oprávnění statutárního orgánu zavazovat určitou právní osobu není neomezené, ale je určováno vnitřními předpisy církve, resp. jednotlivých jejích složek. Zatímco u farností lze dohledat způsob jednání faráře, jakožto statutárního orgánu farnosti, u mužských a ženských řádů mnohdy nikoli.

Těž můžeme říci, že stát jasně deklaruje, že respektuje právo jednotlivých církví, a na druhou stranu kanonické právo respektuje právo světské a požaduje, aby jednání statutárního orgánu bylo v souladu s platným právem toho daného státu, v našem případě tedy předně s občanským zákoníkem a obchodním zákoníkem.²⁷

Samotnou autonomii církvi se zabýval v roce 2002 i Ústavní soud ČR, tedy zdali stát může do autonomie církve zasahovat. Dovodil, že autonomie církvi při správě svých vnitřních záležitostí je dána zákonem o CNS, když argumentuje čl. 16 odst. 2 Listiny, ve kterém je uvedeno, „*že církev je oprávněna spravovat své záležitosti, zejména ustavovat své orgány, ustanovovat své duchovní a zřizovat řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech.*“²⁸

Dle § 490 obč. z. „*vznik smluv, kterými se zakládají závazky, se řídí ustanoveními § 43 a násl., pokud dále není stanoveno jinak.*“

Dle § 47 obč. z. odst. 1: „*Jestliže zákon stanoví, že ke smlouvě je třeba rozhodnutí příslušného orgánu, je smlouva účinná tímto rozhodnutím.*“

Dle Velkého komentáře²⁹ je od novely v roce 1991 ustanovení § 47 odst. 1 OZ obsoletní, když již před rokem 1991 praxe i teorie dospěla k tomu, že i schválení právního úkonu soudem dle § 28 ve formě rozhodnutí dle § 176n OSŘ je svou podstatou jen souhlas k nakládání s majetkem zastoupeného, a tedy nespadá pod § 47. Dále konstatuje, že za současného právního stavu nelze najít v právní oblasti žádný případ, na který by bylo možné § 47 odst. 1, 2 aplikovat.

Zde však lze uvést, že tento komentář a ani judikatura nepočítaly (a ani nemohly, protože v té době neexistoval) se zákonem o církevních restitucích.

Dále však konstatuje, že pod režim § 47 nespádají ani případy, kdy je ke smlouvě třeba takového přivolení určitého úřadu (úředního přivolení). Nedostává-li se totiž smlouvě takového přivolení, je rovněž neplatná, a to absolutně (§ 39). Nabízí se však otázka, zdali se tento paragraf nemůže vztahovat, vzhledem k církevním restitucím, např. na souhlas, který musí dát generální kapitula řádu svému představenému.

23 ESLP – CASE OF HOLY SYNOD OF THE BULGARIAN ORTHODOX CHURCH (METROPOLITAN INOKENTII) AND OTHERS v. BULGARIA (Applications nos. 412/03 and 35677/04).

24 I. ÚS 1244/07.

25 I. ÚS 611/06.

26 NS ČR 28 Cdo 3049/2006.

27 Srov. Kánon 1290 CIC 1983.

28 Nález Ústavního soudu České republiky č. 4/2003 Sb., sp. zn. Pl. ÚS 6/02.

29 Velké komentáře, Švestka, Spáčil, Škárová, Hulmák a kol.: Občanský zákoník I, 2. vydání, C. H. Beck, 2009.

Dle Velkého komentáře k § 39 je absolutně neplatný každý právní úkon, který jde contra legem (resp. je v rozporu se zákonným ustanovením),³⁰ a to i v případě, když nejde o rozpor s občanským zákoníkem, ale i jinými zákony. K tomu dodává (ne v přímé souvislosti, ale v následujícím odstavci) – pokud byly vydány na základě zákonného zmocnění a uveřejněny ve Sbírce zákonů.

Dále uvádí, že je-li právní úkon v rozporu s jinými než obecně závaznými právními předpisy (např. interními instrukcemi), nejde o rozpor právního úkonu s obsahem zákona. V takovém případě je však vždy třeba zvažovat, zda právní úkon není v rozporu s účelem zákona, popř. zdali jej neobchází.

Soudní judikatura dle Velkého komentáře je v této otázce dostatečně bohatá, a pokud smlouva je uzavřena v rozporu se zákonem, je objektivní skutečností, jež nemá právní následky, a to ani v případě, pokud byla v dobré víře. Je nutné znovu podotknout, že stát výslovně uznává závaznost církevních předpisů i vně církve.

Kromě toho zde však existuje usnesení Ústavního soudu,³¹ že obecné soudy se nemohou zabývat přezkumem vnitřních rozhodnutí církve.

Vzhledem k výše uvedenému je zcela jasné, že situace je velmi nejasná. Velký komentář se vůbec nezabývá možností vztahu práva civilního a práva kanonického. Základním problémem je, že do dnešního dne neexistuje smlouva mezi Českou republikou a Svatým stolcem, tedy konkordát, který běžně tyto záležitosti (vztah mezi právem státu a církví) řeší.

Je otázkou, zda lze analogicky užít rozsudků obecných soudů i Ústavního soudu ČR, které se týkají účinnosti právních úkonů, které činí obec. Oprávnění je rozděleno mezi obecní radu a obecní zastupitelstvo. Navenek však vystupuje vůči třetím osobám jen starosta. Nemá-li však starosta pro svůj úkon souhlas rady či zastupitelstva, je úkon neplatný pro rozpor s § 39.³²

Můžeme říci, že je starosta na úrovni představeného řádu (biskupa) a obecní zastupitelstvo na úrovni např. rady určitého řádu? Domnívám se, že jistou hrubou analogií by zde bylo možné použít.

Jelikož judikatura je konstantní³³ – ohledně neplatnosti úkonu – pokud nesplňuje formální náležitosti a není rozhodné, zdali o tom smluvní strany věděly, resp. přímo vyžaduje, aby právní úkon byl platný, musí být splněna i podmínka dovolenosti jednání.³⁴

Problém však nastává ohledně stanovení, zda formální náležitosti byly splněny z pohledu církve. V kanonickém právu totiž platí zásada presumpce správnosti, tedy:

„i kdyby (akty) trpěly nějakou právní vadou zakládající jejich neplatnost, má se za to, že jsou platné, dokud tento akt nebude zrušen či změněn.“³⁵

Aby však došlo ke zjištění, jestli akt trpí vadou, musí o tom někdo rozhodnout. V římskokatolické církvi autentickou interpretaci zákona provádí sám papež či jím pověřená osoba. Může však být provedena i vědecká interpretace (znalci církevního práva). V běžné praxi soudním či správním aktem.³⁶

Závěr

Na základě výše uvedeného je nanejvýš složité říci, zdali je smlouva uzavřená v rozporu s právními předpisy církve neplat-

ná absolutně, relativně, či zdali tato skutečnost není pro platnost vůbec rozhodná – a to vzhledem k tomu, že stát výslovně uznává svým ústavním dokumentem (tedy právním předpisem nejvyšší síly), Listinou základních práv a svobod – kdy článek 16 odst. 2 stanoví: *„Církev a náboženské společnosti spravují své záležitosti, zejména ustavují své orgány, ustanovují své duchovní a zřizují řeholní a jiné církevní instituce nezávisle na státních orgánech.“*

Prováděcí zákon tuto tezi, tedy samosprávu, resp. právo na vydávání vlastních právních předpisů, dovoluje. Závaznost právních předpisů římskokatolické církve vůči třetím osobám je konstituována zákonem. **Je však možné říci, že úkon toho, kdo vystupuje navenek za právnickou osobu dle zákona o církvích a náboženských společnostech a nečiní tak v souladu s CIC či vnitřními zákonnými předpisy církevní právnické osoby, je neplatný?**

Osobně se domnívám, že byt možná z pohledu teorie kanonického práva do doby, než bude církevní instancí „protiprávní“ úkon zrušen, je platný, **pro jistotu třetí strany by měl být neplatný již od počátku, a ne až od doby, kdy k tomuto zrušení dojde ze strany církve.**

K tomuto závěru se přikláním z toho důvodu, že pokud by tu byl absolutní zákaz výkladu obecnými soudy úkonů na základě kanonického práva, kupující by byl věčně v právní nejistotě. Pokud by totiž došlo k prohlášení ze strany církve právního úkonu za nulitní, pak by tento úkon nemohl být způsobilý k změně, vzniku či zániku práv mezi smluvními stranami, což by přineslo nulovou právní jistotu. A pokud by stát musel výrok církevní instance respektovat, aniž by si sám mohl dopředu vytvořit předběžnou otázku, narušila by se základní presumpce právního státu, tedy právní jistoty.

Pokud by můj výklad byl nesprávný a kupující by zjistil, že nedošlo k souhlasu s převodem majetku dle CIC, neměl by vůbec žádnou možnost podat žalobu na určení, aby soud určil, zdali právo opravdu vzniklo či nikoliv. Naopak církev by mohla a tvrdila by, že její představený porušil CIC, tedy jeho úkon je neplatný, a protože stát respektuje kanonické právo, kupní smlouva nebyla uzavřena platně. Nebo toto tvrdit vůbec nemůže?

Může totiž nastat situace, kdy církev prodá nemovitost. Kupující ji bude chtít dále prodat a v kupní smlouvě se zaváže novému kupujícímu, že právní stav věci je bezvadný. Mezitím se však může vyskytnout informace, že právě prodej mezi církví a kupujícím nebyl bez chyby. Kupující však nemá možnost se nijak bránit, protože soudy konstatují, že nemají právo vnitřní rozhodnutí přezkoumávat (ale je nesplnění postupu při prodeji rozhodnutím či nesprávným postupem)? Odpovědí nám může být poslední věta NS u judikatu:³⁷ *„které se netýkají soukromých práv členů náboženských subjektů například v tom smyslu, že by mělo dojít k jejich výraznému finančnímu poškození.“*

30 Srov. NS 30 Cdo 2705/2006.

31 I. ÚS 137/05.

32 Srov. NS 30 Cdo 3130/2005.

33 Srov. R 33/1975, R 36/1975.

34 Srov. R 30/2005.

35 Srov. Hrdina, A.: Kanonické právo, Eurolex Bohemia, s. r. o., 2002, str. 185.

36 Tretera, J. R., Přibíl, S.: Konfesní a církevní právo, nakl. Jan Krigl, 1997, str. 117.

Pokud tedy jde o neplatný právní úkon, z takového úkonu kupujícímu, kdy smlouva je minimálně relativně neplatná, může vzniknout škoda. Sankční následek postihuje toho, kdo porušil primární právní povinnost (tedy mít souhlas toho, kdo je povinen dle vnitřních předpisů souhlas dát).

Předpokladem pro vznik odpovědnosti za škodu je porušení právní povinnosti a vznik škody, kdy mezi nimi je kauzální nexus a zároveň je zde zavinění. V určitých případech se zavinění konstituuje ze zákona, ale v tomto případě o zákonném konstituování nemůžeme jistě hovořit. Tedy, zavinění je vždy nutné zkoumat a dokázat.

Právní teorie říká, že protiprávní úkon je takový úkon, který, ať je již omisivní či komisivní, je v rozporu s objektivním právem. Přičemž občanský zákoník vychází z generálního deliktu, tedy není rozhodné, z jakého právního předpisu porušení vzniká.³⁸

Není přitom rozhodné, zdali osoba, která takto konala/nekonala, věděla, že porušuje právní povinnost.³⁹

Okrajově je nutné připomenout, že vždy poškozený dokazuje, že došlo k určitému skutku, z něhož je dovozována odpovědnost za protiprávní úkon. Je-li ale smlouva absolutně neplatná, důkazní břemeno není až tak složité.

Dalším předpokladem je existence škody. Jde o újmu, která nastala ve sféře poškozeného a která je objektivně vyjádřena na penězi. V případě škody na majetku se nahrazuje skutečná škoda a ušlý zisk.⁴⁰

Nutnou premisou je kauzální nexus. Tedy vztah mezi porušením právní povinnosti, jakožto příčinou, a škodou, včetně jejího následku. Tuto skutečnost je vždy třeba prokázat.⁴¹

Otázkou vedlejší je však zavinění, které je charakterizováno jako psychický vztah škůdce jak k protiprávnímu jednání, tak ke škodě, která z tohoto protiprávního jednání vznikla. Rozlišujeme úmysl a nedbalost.

Důkazní břemeno u zavinění z nedbalosti však nese žalovaný, tedy škůdce, a ne žalobce, tedy poškozený. On je tím, kdo má prokázat, že nejde ani o nevědomou nedbalost. V takovém případě hovoříme o exkulpaci. Pokud by však šlo o úmyslné jednání, pak důkazní břemeno leží na žalobci.

Je nutné si uvědomit, že občanský zákoník presumuje zavinění, a to ve formě nevědomé nedbalosti. Pokud by se mohlo hovořit o exkulpaci, muselo by se dojít k závěru, že škůdce škodu nezavinil. Přičemž nejde o subjektivní pocit, ale o objektivní skutečnost.

Vezmeme modelový případ: určitá církev, v našem případě římskokatolická, vlastní nemovitost, rozhodne se tuto nemovitost prodat. Dle výpisu z Rejstříku evidovaných právnických osob při MK ČR je např. způsob jednání: „Provinciál jedná samostatně v souladu s vnitřními předpisy“. Tedy provinciál uzavře kupní smlouvu na tuto nemovitost. Avšak dle vnitřních předpisů je povinen mít souhlas jiného orgánu (např. kapituly). Ten mít nebude. Kupující si vezme úvěr na koupi nemovitosti (přičemž není rozhodné, zdali užil peněz na kupní cenu

z úvěru či peněz vlastních, které mohl užít jinak na rozmnožení svého majetku), smlouvu podepíše, v dobré víře, že je vše v pořádku, protože dle rejstříku na MK ČR podepisuje kupní smlouvu provinciál. Následně je zjištěno, že provinciál neměl souhlas generální kapituly.

Z výše uvedeného si dovoluji tvrdit, že CIC i konstituce jsou závazné pro každý právní akt, který odkazuje na tyto právní předpisy. A protože ustanovení o oprávnění podepisovat provinciála vychází z CIC a konstitucí, musí být i jednání provinciála v souladu s církevními předpisy. To, že tyto předpisy jsou závazné i pro orgány státní moci, ale i jiné soukromoprávní subjekty, lze dokázat na skutečnosti, že představený je volen na základě církevních předpisů a stát účinky této volby respektuje tím, že volbou/jmenováním dle kanonického práva se zvolený/jmenovaný stává statutárním orgánem společnosti a církevní subjekt může zavazovat.

Na základě skutečnosti, že nebyly splněny podmínky kanonického práva, jde pravděpodobně o relativně neplatný úkon. Strany jsou povinny si vrátit vše, co od druhé přijaly. Ale strana kupující obdrží vlastně méně, protože došlo k určitému časovému posunu, kdy došlo k inflaci, dále musela platit úroky či nemohla užít peněžních prostředků jinak, např. pro rozmnožení svého majetku.

Zde tedy vzniká škoda dle občanského práva a poškozený (kupující) má právo se domáhat náhrady škody.

Pochopitelně pak ten, kdo smlouvu na straně prodávající podepsal, odpovídá tomu, komu vznikla škoda tímto jednáním, tedy řádu.

V takovém případě má pak řád právo vymáhat škodu po statutárním orgánu. Bohužel, zde se dostáváme do slepé uličky, kdy složením např. trvalých slibů se majetek fyzické osoby stává většinou majetkem řádu a sama fyzická osoba nemá nic. Z toho lze dojít k závěru, že pak je zde možný již jen trestněprávní postih, který však neřeší podstatu škody, která řádu vznikla.

Skutečnost, že samy instituce České republiky neví, jak s touto problematikou naložit, potvrzuje i (nepravomocné) rozhodnutí jednoho úřadu, který konstatoval: „*CIC nespadá do hierarchie právních předpisů, kterými je ČR vázána*“. O tři odstavce dále však píše: „... *vlastnické právo z převodkyně nikdy platně nepřešlo a vlastníkem nemovitostí se nikdy nestal nabyvatel XY a v souladu s kánónem 668 CIC ani stát nemohl*“.

❖ Autor, advokát v Karlových Varech, je doktorandem na PF UK a studentem kanonického práva na Univerzitě Jana Pavla II. v Lublinu.

Mé poděkování za konzultace patří: prof. JUDr. Jiřímu R. Treterovi, prof. JUDr. Ignáci Antonínovi Hrdinovi, DrSc., a Mons. Mgr. Karlovi Orlitovi, JU.D., Mgr. Monice Menke, Th.D., a prof. JUDr. Aleši Gerlochovi, CSc.

Tento článek byl zpracován v rámci projektu specifického vysokoškolského výzkumu Univerzity Karlovy v Praze s názvem: „Funkce a místo právní odpovědnosti v recentním právním řádu“, který je registrován pod č.: SVV 266 410.

37 NS ČR 28 Cdo 3049/2006.

38 Srov. Velké komentáře, Švestka, Spáčil, Škárková, Hulmák a kol.: Občanský zákoník I, 2. vydání, C. H. Beck, 2009, str. 1203.

39 Tamtéž.

40 Srov. obč. z. § 442, odst. 2, 3.

41 Srov. NS 25 Cdo 1019/2002.

Doktrína „stand your ground“ při uplatnění práva na sebeobranu USA

Mgr. ALEŠ DOSTÁL

V souvislosti s medializovaným případem Trayvona Martina¹ se objevily v tisku informace o právu na sebeobranu v USA, které ne vždy odpovídají skutečné platné právní úpravě. Předně je nutné vyjít z toho, že tato problematika není upravena komplexně na federální úrovni, a proto se setkáváme se samostatnými úpravami jednotlivých států americké Unie. Byť jde o samostatné právní úpravy, lze mezi nimi vysledovat společné zdroje a principy, ze kterých vycházejí, přičemž jde o variace na tři výchozí zásady. K některým z nich bych se dále vyjádřil. Následující článek si neklade za smysl detailně popsat úpravu všech jednotlivých států, ale spíše popsat principy úpravy a snad napravit některé nepřesnosti, které se někdy v souvislosti s touto úpravou tradují. Tento článek také vynechává hodnocení níže uvedených doktrín. Všechny uvedené přístupy mají v USA své rozhodné zastánce i odpůrce. Vysledovat však lze spíše trend směrem k posilování práv napadených osob, které použily sílu (včetně síly s následkem smrti) v sebeobraně vlastní nebo jiné osoby, případně majetku.

Obecné tři stupně či doktríny jsou tyto (zjednodušené vyjádření):

- 1. Duty to retreat = povinnost napadeného ustupovat útočníkovi, dokud to lze;** právní úprava v podstatě neumožňuje obranu použitím smrtící síly; duty to retreat je povinnost zavazující osobu ustoupit v situaci, která by pro ni mohla být nebezpečná, a vyhnout se tak použití sebeobranu, která by mohla vést ke zranění jiné osoby. Tato povinnost však není obvykle vyžadována v situaci, kdy je osoba napadena ve vlastním domě. Porušení povinnosti ustoupit má za následek nemožnost uplatnit obhajobu odkazem na sebeobranu.
- 2. Castle doctrine = princip „Můj dům, můj hrad“, spočívající v právu bránit sebe, osoby blízké a majetek na svém pozemku.** Mimo obydlí obvykle platí „duty to retreat“; tuto doktrínu přijala více než polovina států USA.
- 3. Stand your ground (dále „SYG“) = vychází z principu, že pokud se někde nacházím legálně, tak tam mohu být a v případě napadení se mohu bránit; nemám povinnost zlu ustupovat; jde o rozšíření zásady „Můj dům, můj hrad“ i mimo vlastní obydlí.** Podle těchto zákonů není povinností, aby osoba, která se nachází na nějakém místě oprávněně, místo opustila, ale má právo se beztrestně bránit napadení, a to i za použití síly, včetně smrtící síly.

V případě Castle doctrine a SYG se vychází z toho, že oso-

ba může použít sílu v sebeobraně, pokud důvodně věří, že je v ohrožení (when there is a reasonable belief of a threat), aniž by byla vázána povinností nejdříve před útočníkem ustoupit, neútočit. Podle těchto úprav je osoba oprávněna použít v případech zákonem vymezených smrtící sílu, přičemž takové jednání je dle příslušné úpravy buď oprávněnou obranou, nebo přímo imunitou, tedy okolností vylučující protiprávnost. V případě imunity platí, že v takovém případě není možné jednání stíhat trestněprávně, ani civilní žalobou o náhradu škody, napadenou osobu není možné zadržet ani zatknout. V případě oprávněné obrany je možné, aby napadená osoba byla trestně stíhána. Je také možné, aby byla proti napadené osobě podána civilní žaloba o náhradu škody. V obou případech ale oprávněná obrana je chápána jako polehčující okolnost, která ospravedlňuje jednání obviněného (žalovaného).

Většina právních úprav používá termín ospravedlnitelné (odůvodnitelné) použití smrtící síly („justifiable use of deadly force“), což je termín, který je jiným vyjádřením práva na sebeobranu. Dle Lyle Dennistona² je toto právo podivuhodná věc v rámci právního systému, neboť přestože není nikde v Ústavě zmíněno, má své prastaré kořeny v právní teorii a historii a každý pravděpodobně předpokládá, že takové právo má. Za principem doktríny SYG je argument, že takové právo bránit se, když čelíme bezprostřednímu nebezpečí, by mělo být považováno za přirozené ústavní právo.³ Přesto není nikdy autorizováno použití smrtící síly jako první, nebo kdykoliv, protože bránci se osoba musí být na místě oprávněně, musí se chovat zákonným způsobem, musí být napadena a musí důvodně věřit, že použití smrtící síly bylo nezbytné. Samotné tvrzení o sebeobraně nestačí. V případě Marissy Alexander z Jacksonville na Floridě, která postřelila svého manžela a tvrdila, že tak učinila v sebeobraně, když vypálila varovný výstřel v úmyslu zastrašit svého násilnického manžela, porota uznala ženu vinnou z úmyslného způsobení zranění s použitím zbraně a byla odsouzena ke 20 letům vězení.⁴ Soudce odmítl zamítnout obžalobu z titulu tvrzené imunity před trestním stíháním vycházející z floridského práva založeného na principu SYG.⁵

1 26. února 2012 byl zastřelen sedmnáctiletý Trayvor Martin v Sanfordu na Floridě členem sousedské hlídky Georgem Zimmermanem, který tak dle svého vyjádření učinil v sebeobraně.

2 Lyle Denniston je poradcem National Constitution Center a sleduje a píše o rozhodování Nejvyššího soudu USA více než 54 let.

3 Lyle Denniston on Twitter: www.twitter.com/ConDailyBlog.

4 Marissa Alexander šla do svého bývalého domu si vzít své věci, a potkala zde svého manžela. Ten byl agresivní, neboť našel zprávy, které zaslala jinému muži, a vyhrožoval jí. Marissa šla do svého auta a chtěla odjet, ale nemohla otevřít zamčená garážová vrata, a tak si vzala z kufru zbraň, šla zpátky dovnitř a na násilnického manžela vystřelila, přičemž kulka se odrazila ode zdi.

5 http://www.abajournal.com/ipad/article/woman_gets_20_years_for_claimed_warnin_shot_judge_rejected_stand_your_ground

Přestože právní úpravu si samostatně řeší každý ze států americké federace, princip SYG se objevuje i na federální úrovni. Už roku 1895 judikoval Nejvyšší soud, že jedinec, který byl na svém pozemku, když byl napaden, a nevyprovokoval útok, a v době útoku důvodně věřil a byl v dobré víře, že zemřelý útočník zamýšlel jej usmrtit nebo mu způsobit těžkou újmu na zdraví, nebyl povinen ustoupit, ani zvažovat, jestli by mohl bezpečně ustoupit, ale byl oprávněn „stand his ground“. Soudce Oliver Wendel Holmes, Jr. následně v roce 1921 v rozhodnutí ve věci Brown vs. United States (256 U.S. 335, 343) stanovil zásadu principu „no duty to retreat“, tak, že objektivní vyhodnocení situace napadeným nemůže být vyžadováno v přítomnosti otevřeného nože. Nejvyšší soud hovoří o právu na sebeobranu ve svém domě, jako kdyby to bylo jednoznačně zavedené právo.⁶ Ve svém rozhodnutí z roku 2008 ve věci District of Columbia vs. Heller uznal osobní právo mít zbraň dle II. Dodatku a řekl, že taková zbraň může být použita „pro tradičně legální účely, jako je sebeobrana v obydlí“ („for traditionally lawful purposes, such as self-defense within the home“). Podle profesora práva z Fordham University Nicolase J. Johnsona patří starobylé právo na sebeobranu k základním ústavním právům vztahujícím se ke svobodě.⁷

V posledních letech došlo u některých států k posunutí úpravy vycházející z doktríny „Castle“ směrem k doktríně SYG (např. North Carolina a Oklahoma v roce 2011). Úprava státu Texas se vyvíjela následovně: dle zákona z roku 1973 byla osobě čelící útoku stanovena povinnost ustoupit. V roce 2005 Texas schválil návrh zákona, který stanovil výjimku pro nezákonný vstup do obydlí v zákoně z roku 1973, jenž vyžadoval, aby osoba ustoupila v případě, že čelí kriminálnímu útoku, ledaže rozumná osoba v situaci napadeného by neustoupila. V roce 2007 texaský zákonodárce schválil zákon, který rozšířil právo osoby na SYG vedle obydlí též na vozidla a pracoviště a umožnil rozumné použití smrtící síly, když útočník páchá některé násilné trestné činy jako vraždu nebo sexuální trestné činy, nebo se pokouší spáchat takové trestné činy, nebo se snaží nezákonně vstoupit do chráněného místa, nebo se nezákonně snaží unést osobu z chráněného místa. **Nová úprava také zrušila povinnost ustoupit, pokud obránce může prokázat, že (1) má právo být přítomen na místě, kde došlo k použití smrtící síly, (2) nevyprovokoval osobu, vůči níž byla smrtící síla použita a (3) a nepodílel se na kriminální činnosti v době, kdy byla použita smrtící síla.**

Přestože jednotlivé právní úpravy⁸ vycházejí ze stejného principu, liší se co do detailnosti úpravy a co do stanovení podmínek, za kterých je sebeobrané jednání považováno za okolnost vylučující trestní (případně civilní) odpovědnost.

6 Lyle Denniston on Twitter: www.twitter.com/ConDailyBlog.

7 Lyle Denniston on Twitter: www.twitter.com/ConDailyBlog.

8 Právní úpravu jednotlivých dále uváděných států jsem čerpal z Wikipedie a www stránky FindLaw, kde jsou legislativní úpravy jednotlivých států USA.

9 A person who is justified under subsection (a) in using physical force, including deadly physical force, and who is not engaged in an unlawful activity and is in any place where he or she has the right to be has no duty to retreat and has the right to stand his or her ground.

10 Arizona Criminal Code, zejména sekce 13-418.

11 Arizona Criminal Code, sekce 13-1501.

12 Florida Criminal Code, sekce 776.013 a následující.

Jedním z důvodů, kdy nenastane beztrestnost, je situace, kdy se napadená osoba, která se brání a použije smrtící sílu, sama dopouští nebo dopouštěla protiprávní činnosti. V některých úpravách se výslovně stanoví, že použít sílu včetně síly smrtící je možné nejenom při vlastním napadení, ale i při napadení jiné osoby, další je rozšiřují i na ochranu majetku.

Dále se v některých úpravách objevuje vyloučení povinnosti nejdříve se pokusit zabránit napadení ústupem, útekem a stanoví se, že napadená osoba může použít sílu, aniž by muse-la nejdříve ustupovat.

Některé úpravy (např. floridská) upravují použití sebeobrané síly s výjimkou smrtící síly a s použitím smrtící síly.

Dle úpravy státu Alabama⁹ platí, že osoba, která je oprávněna použít sílu, včetně smrtící síly, a která se nepodílí na protizákonné činnosti a je na místě, na kterém má právo být, nemá povinnost ustoupit a má právo sebeobranu.

Dle úpravy státu Arizona¹⁰ platí, že osoba je oprávněna (jde o okolnost vylučující protiprávnost) pohrozit použitím síly nebo použít sílu nebo smrtící sílu proti jiné osobě, pokud napadená osoba důvodně věří, že ona nebo jiná osoba je v bezprostředním ohrožení života nebo jí hrozí vážná újma na zdraví, a osoba, vůči níž hrozba použití síly směřovala nebo vůči níž byla síla nebo smrtící síla použita, zamýšlela nezákonně nebo za použití síly vstoupit nebo nezákonně nebo za použití síly vstoupila na nebo do obytné stavby nebo do obsazeného vozidla, nebo vzala nebo se pokoušela vzít jinou osobu proti její vůli z obytné stavby nebo obsazeného vozidla. Napadená osoba nemá povinnost ustupovat předtím, než pohrozí použitím nebo použije sílu nebo smrtící sílu. Obytnou stavbou se rozumí jakákoliv stavba, pohyblivá nebo nepohyblivá, dočasná nebo trvalá, zamýšlená k obývání a přespávání, ať je nebo není aktuálně obývaná.¹¹ Vozidlem se rozumí dopravní prostředek jakéhokoliv druhu, ať motorizovaný nebo ne, který je určen k přepravě osob nebo majetku.

Florida¹² upravuje použití síly při obraně osoby (use of force in defense of person) a při ochraně domova (home protection). Osoba je oprávněna (jde o okolnost vylučující protiprávnost) použít sílu, s výjimkou smrtící síly, proti jiné osobě, když a v rozsahu, v němž napadená osoba důvodně věří, že takové jednání je nezbytné k obraně vlastní nebo jiné osoby proti bezprostřednímu použití nezákonné síly jinou osobou (útočník). Osoba je oprávněna použít smrtící sílu, aniž by měla povinnost ustoupit, pokud důvodně věří, že taková síla je nezbytná k zabránění bezprostřední smrti nebo těžké újmy na zdraví její nebo jiné osoby nebo k zabránění bezprostředního spáchaní násilného zločinu, a dále při ochraně domova.

Floridská úprava detailně vymezuje, kdy se má za to (presumuje se), že napadená osoba měla důvodný strach z bezprostředního nebezpečí. U osoby se předpokládá, že měla důvodný strach z bezprostředního nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví své nebo jiné osoby, když použije obrannou sílu, kterou zamýšlí nebo tato síla je způsobila přivodit smrt nebo těžkou újmu na zdraví, pokud

a) osoba, vůči níž byla obranná síla použita, nezákonně nebo násilně vstupovala nebo nezákonně nebo násilně vstoupila do obydlí, rezidence, obsazeného vozidla nebo pokud tato osoba vzala (unesla) nebo se pokoušela vzít (unést) jinou osobu proti její vůli z obydlí, rezidence nebo obsazeného vozidla;

b) osoba, která použila obrannou sílu, věděla nebo měla důvod se domnívat, že došlo nebo dochází k nezákonnému nebo násilnému vstupu nebo že se stal nebo je páčán nezákonný nebo násilný skutek.

Naproti tomu se u osoby, která nezákonně a násilně vstupuje nebo se pokouší vstoupit do obydlí, rezidence nebo obsazeného vozidla jiné osoby, předpokládá, že tak činí s úmyslem spáchat nezákonný čin zahrnující použití síly nebo násilí.

Výše uvedená presumpce důvodného strachu bezprostředního ohrožení se nepoužije (neplatí), pokud

- a) osoba, proti níž je použita obranná síla, má právo být nebo je zákonným obyvatelem či uživatelem obydlí, rezidence nebo vozidla, jako např. vlastník, nájemce, držitel, ledaže je dán soudní příkaz o ochraně před domácím násilím nebo písemný předsoudní příkaz zákazu přiblížení se této osobě;
- b) osoba nebo osoby, které mají být uneseny, jsou děti nebo vnuci/vnučky, nebo jsou jinak v právní péči nebo zákonem svěřeni osobě, proti níž byla použita obranná síla;
- c) osoba, která použila obrannou sílu, sama provádí nezákonnou činnost nebo použije obydlí, rezidenci nebo vozidlo k provádění nezákonné činnosti;
- d) osoba, vůči níž je použita obranná síla, je úřední osoba, která vstupuje nebo zamýšlí vstoupit do obydlí, rezidence nebo vozidla při výkonu svých úředních povinností a prokáže svou totožnost v souladu s příslušným právním předpisem, nebo pokud osoba, která použila sílu, věděla nebo měla vědět, že (napadená) osoba vstupující nebo zamýšlející vstoupit do obydlí, rezidence nebo vozidla je úřední osoba.

Zákonná úprava dále rozvíjí princip SYG, když stanoví, že osoba, která se nepodílí na nezákonné činnosti a která je napadena na jakémkoliv místě, kde má právo být, nemá povinnost ustoupit a má právo zůstat na místě a odpovědět na sílu silou, včetně smrtící síly, pokud se důvodně domnívá, že je to nezbytné k tomu, aby zabránila smrti nebo těžké újmě na zdraví své nebo jiné osoby nebo aby zabránila spáchání násilného zločinu.

Pokud jde o místa, jedná se o obydlí (dwelling), které zákon definuje jako budovu nebo dopravní prostředek jakéhokoliv druhu, včetně přiléhající verandy, ať už je budova nebo dopravní prostředek dočasná nebo trvalá, mobilní nebo imobilní, která je zastřešena, včetně stanu, a je určena k tomu, aby byla obývána lidmi, a to i v noci. Rezidenci (residence) se míní obydlí, ve kterém osoba pobývá dočasně nebo trvale nebo je tam jako pozvaný host. Vozidlem (vehicule) se rozumí dopravní prostředek jakéhokoliv druhu, ať motorizovaný nebo ne, který je určen k přepravě lidí nebo majetku.

Zákon dále upravuje to, co se dle terminologie našeho práva nazývá okolností vylučující protiprávnost. Osoba, která použije sílu způsobem, který odpovídá zákonné úpravě (viz výše), není trestně odpovědná za použití takové síly a má trestněprávní a civilněprávní imunitu, ledaže osoba, vůči níž je použito obranné síly, je úřední osoba, která jednala při výkonu svých úředních povinností a prokázala svou totožnost nebo osoba užívající sílu věděla nebo měla důvodně vědět, že daná osoba je osobou úřední. Trestním stíháním, k němuž se vztahuje imunita, se pro účely dané úpravy rozumí zadržení,

vazební stíhání, obvinění a obžaloba. Imunita má za následek také to, že vyšetřující orgán může použít standardní postupy vyšetřování okolností použití síly, ale nesmí zatknout danou osobu pro použití síly, dokud nedojde k závěru, že je zde možný důvod, že síla byla použita nezákonně (unless it determines that there is probable cause that the force that was used was unlawful).

Pro případ, že by přesto byla osoba stíhána a čelila i případné civilní žalobě o náhradu škody, zákon stanoví, že soud nahradí přiměřené náklady obhajoby, soudní poplatky, náhradu ušlého výdělku a všechny výdaje stíhaného v souvislosti s obranou proti civilní žalobě, pokud soud shledá, že stíhaný (žalovaný) je dle úpravy výše uvedené beztrestný.

Zákon se v další části zabývá odpovědností útočnicka, agresora při použití síly při vlastní obraně. **Beztrestnost popsaná výše se nevztahuje na osobu, která**

- a) se pokouší spáchat, provádí nebo utíká po spáchání násilného zločinu,
- b) původně vyprovokovala použití síly vůči ní, pokud
 - ba) nešlo o sílu tak velkou, že osoba, která situaci původně vyprovokovala, důvodně věřila, že je v bezprostředním ohrožení života nebo těžké újmy na zdraví a že vyčerpala všechny rozumné prostředky uniknout takovému nebezpečí, jinak než použitím síly, která může způsobit smrt nebo těžkou újmu na zdraví,
 - bb) osoba v dobré víře přestane s fyzickým napadením útočnicka (původně napadeného) a dá jasně najevo útočnickovi, že si přeje ukončit použití síly, ale útočnick pokračuje nebo znovu obnoví fyzické napadení.

Trestní zákoník státu Illinois z roku 1961 (sekce 7) stanoví, že použití smrtící síly je okolností vylučující protiprávnost, pokud osoba důvodně věří, že je v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví. Použití smrtící síly je okolností vylučující protiprávnost, pokud jde o nezákonný násilný vstup nebo se osoba domnívá, že útočnick spáchá násilný zločin poté, co vstoupí. Úprava zamezuje, aby se útočnick (pachatel) domáhal náhrady škody proti napadené osobě, ledaže by použití síly napadenou osobou bylo úmyslné a svévolné. Stát Illinois nezná požadavek ustoupit násilníkovi.

V případě použití síly při obraně vlastní nebo jiné osoby je právní úprava téměř totožná s úpravou floridskou.

Při použití síly při obraně obydlí platí, že osoba je oprávněna použít sílu proti jinému, když a v rozsahu, ve kterém se důvodně domnívá, že takové jednání je nezbytné k zabránění nebo ukončení nezákonného vstupu jiné osoby do obydlí nebo při napadení obydlí. Avšak **osoba je oprávněna použít sílu, kterou zamýšlí nebo která je způsobila zpříčinit smrt nebo těžkou újmu na zdraví, pouze pokud**

- a) dojde ke vstupu nebo pokusu vstupu násilným, výtržnickým způsobem a osoba se důvodně domnívá, že použití takové síly je nezbytné k zabránění napadení vlastní osobou nebo jiné osoby v obydlí;
- b) tato osoba se důvodně domnívá, že taková síla je nezbytná k zabránění spáchání závažného zločinu v obydlí.

V případě ochrany jiného majetku platí, že osoba je beztrestná při použití síly proti jinému, když a v rozsahu, v němž důvodně věří, že takové jednání je nezbytné k zabránění nebo ukončení nezákonného vstupu nebo zločinného zásahu do

nebo na nemovitost (jinou než obydlí) nebo osobního majetku, zákonně vlastněného touto osobou nebo vlastněného jinou osobou, která je členem její rodiny nebo domácnosti, nebo osobou, jejíž majetek je tato osoba povinna chránit. Avšak osoba je oprávněna použít sílu, kterou zamýšlí nebo která je způsobilá zapříčinit smrt nebo těžkou újmu na zdraví, pouze pokud se důvodně domnívá, že taková síla je nezbytná k zabrazení spáchání závažného zločinu.

V případě použití síly útočником při vlastní obraně je právní úprava obdobná té floridské, navíc je však uvedeno, že okolností vylučující beztrestnost není okolnost, kdy osoba původně vyprovokovala použití síly proti jiné osobě s úmyslem použít takovou sílu jako výmluvu způsobení újmy na zdraví napadajícího (with the intent to use such force as an excuse to inflict bodily harm upon the assailant).

Podle zákonů státu **Kentucky** použití fyzické síly bránící se osobou vůči jiné osobě je okolností vylučující protiprávnost, pokud obránce věří, že taková síla je bezprostředně nezbytná k obraně proti použití nebo bezprostředně hrozícímu použití nezákonné fyzické síly jinou osobou (to protect himself against the use or imminent use of unlawful physical force by the other person).

Použití smrtící síly je okolností vylučující protiprávnost, pouze pokud obránce věří, že použití takové síly je nezbytné k sebeobraně proti nebezpečí smrti, těžkého ublížení na zdraví, únosu, pohlavního styku vynuceného použitím síly nebo pohrůzkou použitím síly, zločinu páchanému za použití síly.

Obecným pravidlem zůstává, že osoba nemá povinnost ustoupit, pokud je na místě, kde má právo být.¹³

I podle této legislativy se jedná o nezákonné použití síly při sebeobraně, pokud je taková síla použita při bránění se zatčení, a to i v případě nezákonného zatčení (although the arrest is unlawful), dále pokud napadený použitím síly útočником sám vyprovokoval s úmyslem způsobit smrt nebo těžké ublížení na zdraví. V případě zatčení by ale násilná obrana mohla být považována za okolnost vylučující protiprávnost, pokud by zatčení provádějící osoba použila větší sílu, než je rozumně nezbytné k uskutečnění zatčení.¹⁴

Obdobnou úpravu, jako již výše zmíněné, stanoví kodex státu **Montana**.

Nová zákonná úprava trestního zákoníku státu **North Carolina** z roku 2011 rozšiřuje možnost použití smrtící síly ve vztahu k sebeobraně při užívání motorového vozidla a na pracovišti. Pracovištěm se dle definice rozumí budova jakéhokoliv druhu, ať již dočasného nebo trvalého rázu, mobilní či imobilní, která je zastřešena, včetně látky, která je používána pro obchodní účely.

Zákon stanoví presumpci strachu ze smrti nebo těžké újmy na zdraví následovně:

U oprávněného uživatele obydlí, motorového vozidla nebo pracoviště se předpokládá, že měl důvodný strach z bezprostřední smrti nebo těžké újmy na zdraví svém nebo jiného, když použil v obraně sílu, která byla zamýšlena nebo je způsobilá zapříči-

nit smrt nebo těžkou újmu na zdraví, pokud se uplatní obě následující okolnosti:

- a) osoba, proti níž byla obranná síla použita, nezákonně nebo násilně vnikala nebo vnikla do obydlí, motorového vozidla nebo na pracoviště, nebo pokud tato osoba unesla nebo se pokusila unést osobu proti její vůli z obydlí, motorového vozidla nebo z pracoviště;
- b) osoba, která použije obrannou sílu, věděla nebo měla důvod se domnívat, že došlo k dokonání nebo pokusu nezákonného nebo násilného vstupu.

Okolnosti, kdy se beztrestnost neuplatní, jsou obdobné jako u floridské úpravy, tj. použití síly proti vlastnímu, nájemci, držiteli. Dále pokud osoba užívající obrannou sílu je sama na útěku po spáchání trestného činu nebo používá motorové vozidlo ke spáchání nebo dokonání trestného činu. Dále za situace, kdy je síla použita proti úřední osobě, strážcům pořádku, kteří řádně prokázali svou totožnost, nebo osoba věděla nebo měla vědět, že jde o úřední osobu.

Výslovně je upraveno, že u osoby, která nezákonně nebo silou vstoupí nebo se pokusí vstoupit do obydlí, motorového vozidla nebo na pracoviště jiné osoby, se předpokládá, že tak činí s úmyslem spáchat nezákonný čin zahrnující sílu nebo násilí (is presumed to be doing so with the intent to commit an unlawful act involving force or violence).

Oprávněný uživatel obydlí, motorového vozidla nebo pracoviště, který je zde přítomen, nemá povinnost ustoupit před útočником.

Použití síly při obraně vlastní nebo jiné osoby je upraveno obdobně jako ve floridské úpravě. Zákon výslovně stanoví, že osoba, která použije sílu způsobem uvedeným v zákoně, je beztrestná a není odpovědná za použití takové síly trestněprávně ani civilněprávně (is immune from civil or criminal liability). Okolnost vylučující protiprávnost neplatí v případě, kdy napadený použitím síly sám vyprovokoval (obdobně jako dle úpravy státu Illinois).

Úprava státu **Oklahoma** zamezuje trestnímu stíhání osoby, která použije smrtící sílu, pokud tato osoba důvodně věří, že je to nezbytné k zabránění smrti nebo těžké újmy na zdraví své nebo jiné osoby nebo k zabránění spáchání násilného zločinu a chrání napadené, pokud jsou v obydlí nebo ve vozidle. V roce 2011 byla ochrana rozšířena též na vlastníky, manažery a zaměstnance podniků, kteří použijí sílu proti narušiteli, je-li zde odůvodněný strach z bezprostředního nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví.

Při vyšetřování je zvýhodněn napadený obránce, neboť policejní orgán musí mít opodstatněný důvod se domnívat, že použití smrtící síly bylo protizákonné, předtím, než provede zatčení. Pokud soud shledá, že zde byly okolnosti vylučující trestní stíhání, napadený má právo na kompenzaci nákladů řízení, soudních výloh, náhradu ušlého výděleku nebo zisku a další výdaje, které mu vznikly v souvislosti s procesní obranou a obhajobou.

Stát **Utah** se historicky přidržuje principu SYG. Použití smrtící síly na obranu osoby ve nebo na své vlastní nemovitosti je výslovně povoleno zákonem. Zákon stanoví, že osoba nemá povinnost ustoupit z místa, kam má právo legálně vstoupit nebo se zdržovat. Obdobně to platí ve státě **Washington**. Zde povinnost ustoupit není vyloučena zákonem, ale je výsledkem precedentu Nejvyššího soudu,¹⁵ kte-

13 A person does not have a duty to retreat prior to the use of deadly physical force.

14 "... using ... more force than reasonably necessary to effect the arrest".

15 State of Washington vs Studd, 1999; State of Washington vs Raynald Redmond, 2003.

rý judikoval, že nikdo nemá povinnost ustoupit, pokud je napaden na místě, kde má právo být (there is no duty to retreat when a person is assaulted in a place where he or she has a right to be).

Podle zákonů státu **West Virginia** je oprávněný uživatel v rámci svého domova nebo jiného místa pobytu ospravedlněn při použití rozumné a přiměřené síly, včetně smrtící síly, proti útočníkovi za účelem zabránění násilného vstupu do obydli nebo jiného místa pobytu nebo ukončení nezákonného vstupu útočníka, pokud uživatel důvodně předpokládá, že útočník může usmrtit nebo způsobit vážnou újmu na zdraví uživatele obydli nebo jiného místa pobytu nebo jiné osoby nebo pokud uživatel důvodně věří, že útočník zamýšlí spáchat závažný trestný čin v obydli nebo jiném místě pobytu a uživatel důvodně věří, že smrtící síla je nezbytná.

Zákonný uživatel v rámci svého obydli nebo jiného místa pobytu nemá povinnost ustoupit před útočníkem za okolností popsaných výše.

Osoba, která se nepodílí na nezákonné činnosti a která je napadena na jakémkoliv místě mimo svůj domov nebo jiném místě pobytu, přičemž má právo se zde nacházet, může použít rozumnou a přiměřenou sílu proti útočníkovi: Taková osoba může použít smrtící sílu proti útočníkovi na místě, které není místem jejího pobytu, aniž by měla povinnost ustoupit, pokud tato osoba důvodně věří, že ona nebo jiná osoba je v bezprostředním nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví a může se zachránit pouze použitím smrtící síly proti útočníkovi. Ospravedlněné použití důvodné a přiměřené síly dle těchto ustanovení zakládá úplnou a plnou obranu proti jakémkoliv civilní žalobě vznesené útočníkem proti osobě, která tuto sílu použila.

Závěrem pro srovnání uvádím něco z úpravy státu **New York**, která není většinově založena na doktríně stand your ground.

Dle trestního zákona státu New York ospravedlnitelným použitím fyzické síly se rozumí jednání, které by jinak bylo trestné, pokud je takové jednání vyžadováno nebo povoleno zákonem nebo soudním rozhodnutím, nebo je provedeno úřední osobou při rozumném výkonu úředních pravomocí, povinností nebo funkce. Dále se autorizuje jednání, které je nezbytné jakožto nouzové opatření vyhnout se bezprostřednímu nebezpečí zranění, které hrozí nastat v důsledku situace, na které dotyčný nemá vinu a která je tak závažná, že podle obvyklých standardů rozumového vnímání a morálky, vhodnost a neodkladnost vyhnout se takovému zranění (použitím síly) jednoznačně převažuje nad požadavkem stanoveným zákonem jednat tak, aby nedošlo ke zranění jiného (oddíl 35.05).

Použití fyzické síly vůči jiné osobě, které by jinak zakládalo odpovědnost za trestný čin, je okolností vylučující protiprávnost a není trestné v následujících případech (oddíl 35.10):

- rodič, opatrovník nebo jiná osoba s odpovědností za osobu mladší 21 let mohou použít fyzickou sílu, ale nikoliv smrtící fyzickou sílu proti této osobě, pokud a v rozsahu, který důvodně považují za nezbytný, je to nutné k udržení disciplíny nebo k zajištění prospěchu takové osoby;
- příslušníci justiční stráže za účelem udržení pořádku a disciplíny;
- osoba jedná v rozumné víře za situace, kdy jiná osoba

hodlá spáchat sebevraždu nebo si způsobit těžkou újmu na zdraví;

- Osoba smí použít fyzickou sílu proti jiné osobě v sebeobraně, při obraně třetí osoby, při obraně prostor nebo za účelem zabránění krádeže nebo jiného majetkového deliktu nebo za účelem realizace zatčení nebo zabránění útěku ze zadržení.

Osoba smí použít fyzickou sílu proti jiné osobě, když a v rozsahu, o němž důvodně věří, že je nezbytný, při obraně své nebo třetí osoby proti tomu, co důvodně shledává jako použití nebo nebezpečí bezprostředního použití nezákonné fyzické síly ze strany jiné osoby, nejde-li o jednání vyprovokované s úmyslem způsobit ublížení na zdraví nebo za situace, kdy napadený byl původně agresorem (sekce 35.15).

Použití smrtící síly je okolností vylučující protiprávnost pouze v některých vymezených případech:

Aktér důvodně věří, že útočník použije smrtící fyzickou sílu; dokonce i v takovém případě nemůže napadená osoba použít smrtící sílu, pokud je zde možnost vyhnout se použití takové síly ustoupením, útekem. Povinnost ustoupit se nevyžaduje v případě napadení v obydli, v případě policistů jednajících v souladu se zákonem, pokud osoba důvodně věří, že útočník provádí nebo zamýšlí provést únos, znásilnění, násilný sexuální delikt nebo loupež a v některých případech vloupání.

Jakákoliv osoba je oprávněna použít sílu, s výjimkou smrtící síly, za účelem zabránění nebo ukončení jednání naplňujícího znaky trestného činu zahrnující způsobení škody na nemovitosti. Zákon umožňuje použití smrtící síly pouze v případě, že taková síla je nezbytně nutná k zabránění nebo ukončení páchaní trestného činu zhráství (35.20). Obdobně to platí v případě neoprávněného vniknutí do nemovitosti jiného. Smrtící fyzická síla se připouští v případě zabránění nebo ukončení zhráství. V případě loupežného vniknutí do obydli nebo budovy může vlastník nebo jiná osoba prostory legálně užívající použít smrtící sílu, je-li to nezbytné k zabránění nebo ukončení loupežného jednání.

Dle oddílu 35.27 je vyloučeno použití síly proti zatýkajícím policistům bez ohledu na to, zda jde o zatčení důvodné nebo nedůvodné.

✦ Autor je advokátem v Ústí nad Labem.

STAVEBNÍ PŘEDPISY

stavební zákon 2013
novelizované vyhlášky

www.sagit.cz

Sagit

inzerce

Právní povaha plné moci

Plná moc je jednostranným právním úkonem zmocnítele, který deklaruje třetím osobám, že zmocnil jinou osobu k zastupování, a současně tento úkon deklaruje, že mezi zmocnitelem a zmocněncem existuje právní vztah založený dohodou o zastoupení. Ostatní v řízení předložené a provedené důkazy jsou důkazy nepřímé, když smlouva o přidružení vypovídá pouze o pravidlech spolupráce mezi žalobcem a advokátem po dobu její platnosti a její ustanovení nemohou ovlivnit vztah mezi žalobcem a žalovaným.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 12. 2012, sp. zn. 2 Cmo 289/2012

Odůvodnění:

Napadeným rozsudkem zamítl soud prvního stupně žalobu, kterou se žalobce domáhal po žalovaném zaplacení částky ve výši 105 557 Kč s příslušenstvím a žalobci uložil povinnost k náhradě nákladů řízení žalovaného ve výši 49 164 Kč (bod I. a II. výroku rozsudku). Pohledávka žalobce za žalovaným byla odůvodněna tvrzeními žalobce o tom, že žalobce žalovanému poskytl právní služby v období srpna 2010 až května 2011. Žalobce tvrdil, že mezi žalobcem a žalovaným byla ústně uzavřena smlouva o poskytování právních služeb, a to v červenci 2009. Podle smlouvy byla dohodnuta cena služeb a to, že za žalobce jedná JUDr. T., se kterým žalobce v období od roku 2006 do roku 2011 spolupracoval na základě smlouvy o přidružení. Žalobce vycházel i z předpokladu, že žalovanému muselo být JUDr. T. sděleno, že jedná za žalobce. Uvedené prokazoval žalobce odkazem na text plné moci, vizitky JUDr. T. atd. Žalovaný se v řízení bránil tvrzením o tom, že se žalobcem nikdy neuzavřel smlouvu o poskytování právních služeb. Právní služby mu poskytoval JUDr. T. jako samostatný advokát a žalovaný s nikým jiným své právní záležitosti neprobíral. Soud prvního stupně vyšel při posouzení věci z nesporných tvrzení účastníků o tom, že žalobce žalovanému účtoval částky podle žaloby, a to z důvodů, které jsou uvedeny v jednotlivých fakturách a přílohách faktur. Sporné nebylo ani to, že žalovaný žalobci za právní služby (kterých se netýká žaloba) platil po určitou dobu účtované částky. Sporný mezi účastníky řízení byl obsah uzavřené smlouvy o právní pomoci, respektive subjekt této smlouvy na straně poskytovatele služeb.

Po provedeném důkazním řízení soud prvního stupně uzavřel, že bylo prokázáno, že JUDr. T. nebyl společníkem žalobce, nebyl u žalobce v pracovním poměru a nebyl ani členem sdružení podle § 14 zákona o advokacii. Mohl tedy poskytovat služby pouze jako samostatný advokát. Smlouvu o přidružení uzavřenou mezi žalobcem a JUDr. T. posoudil jako platnou, nicméně uvedl, že tato smlouva neřeší vztah mezi společností a klientem, ale pouze vztah mezi advokáty navzájem a nemůže tedy ovlivnit vztah mezi žalobcem a žalovaným. Ze smlouvy nebylo zjištěno, že by JUDr. T. musel za všech okolností uzavírat smlouvy jen jménem žalobce, ale i v případě takové povinnosti nebylo prokázáno, že v dané věci tak postupoval.

Soud prvního stupně odkázal i na žalobcem navrhované důkazy, které hodnotil jako důkazy nepřímé, nezpůsobilé prokázat existenci, ani obsah uzavřené smlouvy. Jediným jednoznačným důkazem v dané věci je plná moc vystavená žalovaným nikoliv žalobci, ale JUDr. T. Skutečnost, že na plné moci je uvedeno, že JUDr. T. je advokátem advokátní kanceláře žalobce, není pro danou věc rozhodující. K tvrzení o platbách žalovaného na účet žalobce za právní služby, jejichž cena není předmětem tohoto řízení, soud prvního stupně uvedl, že mohlo existovat mnoho různých důvodů, pro které se žalovaný vůbec nemusel pozastavovat nad tím, že mu cenu služeb účtuje advokátní kancelář. Neměl povinnost pátrat po důvodech platebního místa. Soud prvního stupně uzavřel, že žalobce neprokázal, že by uzavřel se žalovaným smlouvu, kterou tvrdí, a neprokázal ani to, že to byl on, kdo poskytl žalovanému konkrétní právní služby. Z uvedených důvodů byla žaloba pro nedostatek aktivní legitimace na straně žalobce zamítnuta a o nákladech řízení bylo rozhodnuto podle § 142 odst. 1 o. s. ř.

Proti rozsudku se odvolal žalobce. V odvolání poukazuje na závěry soudu prvního stupně o nedostatku aktivní legitimace na straně žalobce. S tímto závěrem se neztotožňuje a odkazuje na následující odvolací důvody. Podle názoru žalobce lze nahlížet na vztah mezi žalobcem, žalovaným a JUDr. T. dvěma možnými způsoby. Otázkou zůstává, který z nich je uvěřitelnější. První možnou variantou je situace, kdy žalovaný byl klientem žalobce, kterým se stal na základě smlouvy o přidružení. Z tohoto důvodu byl na plné moci uveden dodatek označení advokátní kanceláře. Žalovaný byl o takovém vztahu informován, a proto také vědomě platil na základě žalobcem vystavených faktur za poskytnuté právní služby. Druhou možnou variantou je situace, kdy JUDr. T. vystupoval jako samostatný advokát a právní služby poskytoval žalovanému samostatně. Podle žalobce je uvěřitelnější a pravděpodobnější varianta první, tedy že se v případě žalovaného jednalo o klienta žalobce, žalovaný si byl této skutečnosti vědom, a to zejména s ohledem na předchozí probíhající úhrady za poskytnuté právní služby na základě faktur žalobce na účet žalobce. Existenci smlouvy mezi žalobcem a žalovaným o poskytování právních služeb žalobce dovozuje z předložených vizitek, e-mailové korespondence a využívání prostor žalobce JUDr. T. Žalobce si je vědom, že se jedná o nepřímé důkazy, ale vzhledem k jejich množství, jejich návaznosti a souvislostem lze i na základě těchto nepřímých důkazů dovést existenci smluvního vztahu mezi žalobcem a žalovaným, a tedy oprávněnost uplatněného nároku žalobce. Odkazuje i na odmítnutí výpovědi ze strany JUDr. T., když se domnívá, že zde nebyly dány důvody podle § 21 zákona o advokacii, pro odmítnutí výpovědi s odkazem na povinnost mlčenlivosti. Soudu prvního stupně vytyká, že nesprávně posoudil obsah plné moci ze dne 6. 10. 2009, když uzavřel, že nedokládá existenci smlouvy o právní pomoci mezi žalobcem a žalovaným. Vytyká soudu prvního stupně, že se nevypořádal s obsahem této plné moci. Závěry soudu prvního stupně pak hodnotí jako spekulativní. Má za to, že dovětek na plné moci „N. v. o. s.“ svědčí o tom, že JUDr. T. jednal na účet a jménem žalobce a žalovaný o této skutečnosti musel vědět a také věděl. Výslovně pak žalobce napadá výrok o nákladech řízení, když uvádí, že náklady říze-

ni byly přiznány v nesprávné výši. Podáním ze dne 27. srpna 2012 žalobce doplnil své odvolání o nové skutečnosti a důkazy, když uvádí, že se jedná o tzv. přípustné novoty ve smyslu § 205a odst. 1 písm. f) o. s. ř. Poukazuje zejména na to, že JUDr. T. v době spolupráce se žalobcem nebyl fakticky zcela samostatným advokátem. Samostatným advokátem se stal až po ukončení spolupráce se žalobcem v květnu 2011, poté, co přehodnotil model spolupráce se žalobcem. K těmto tvrzením pak žalobce odvolacímu soudu předložil zejména výpis z registru domén, notářský zápis ze dne 16. 7. 2012. V doplnění odvolání žalobce ještě poukazyval na obdobný spor mezi žalobcem a klientem panem B. L. a na shodný skutkový stav této věci, když sporná záležitost byla vyřešena v rámci mimosoudních jednání dohodou o narovnání. Žalobce poukazuje na tvrzení tohoto klienta o tom, že jeho záměrem bylo od samého počátku navázat spolupráci se žalobcem, nikoliv JUDr. T. jako samostatným advokátem. Žalobce navrhl změnu napadeného rozsudku.

Podáním ze dne 25. 9. 2012 se k odvolání žalobce písemně vyjádřil žalovaný. V podaném vyjádření odkazuje na obsah odvolání žalobce, zejména na dvě možné varianty spolupráce mezi žalobci, žalovaným a JUDr. T., podle podání žalobce. Žalovaný se neztotožňuje s úvahou žalobce, že uvěřitelnější je varianta druhá, tedy, že žalovaný byl klientem žalobce a že si toho byl vědom. Poukazuje na to, že pouhá tvrzení nemohou pro účely tohoto řízení postačit. Žalobce sice předložil velké množství důkazních prostředků, které byly však zcela bezvýznamné, namísto toho, aby předložil plnou moc, která by byla žalovaným udělena skutečně jednomu ze společníků společnosti žalobce. Takovou plnou moc žalobce ani předložit nemůže, protože plnou moc udělil žalovaný JUDr. T. jako samostatnému advokátovi. K odmítnutí výpovědi JUDr. T. k okolnostem uzavření smlouvy o přidružení žalovaný uvádí, že k odepření této výpovědi došlo v souladu s § 21 zákona o advokacii. K částečným platbám žalovaného za poskytnuté právní služby na účet žalobce žalovaný uvádí, že se jedná o interní záležitost žalobce. Žalovaný pouze hradil na určený bankovní účet a další osud jím zaplacených peněžních prostředků již pro něj nebyl zajímavý. Navrhuje potvrzení napadeného rozsudku a přiznání práva na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud přezkoumal rozsudek a řízení před soudem prvního stupně podle § 205, § 212a, § 214 odst. 1 o. s. ř.

Žalobce v odvolání napadá rozsudek soudu prvního stupně podle § 205 odst. 2 písm. g) o. s. ř. neboť se zejména domnívá, že rozhodnutí soudu spočívá na nesprávném právním posouzení.

Podle § 212a odst. 1 o. s. ř., není-li dále stanoveno jinak, lze rozhodnutí soudu prvního stupně přezkoumat i z důvodů, které nebyly v odvolání uplatněny (§ 205 odst. 2).

Předmětem sporu byla pohledávka žalobce za žalovaným ve výši 105 557 Kč s příslušenstvím. Základem žalobních tvrzení žalobce bylo tvrzení o tom, že žalovaný byl klientem žalobce podle uzavřené smlouvy o poskytování právních služeb, která byla uzavřena v ústní formě v červenci 2009. Ve smlouvě byla sjednána cena poskytovaných právních služeb. Za žalobce jednal JUDr. T., který tak činil na základě smlouvy o přidružení uzavřené mezi žalobcem a jmenovaným. Pohledávka podle podané žaloby představuje cenu právních služeb za obdo-

bi od srpna 2010 do května 2011. Tvrzení o tom, že žalovaný byl klientem žalobce, prokazoval žalobce plnou mocí ze dne 6. 10. 2009, smlouvou o přidružení, e-mailovou korespondencí, vizitkami a listinami sepsanými JUDr. T. na hlavičkovém papíře žalobce. Účastnická výpověď žalobce nebyla provedena, když tento se svou výpovědí nesouhlasil, a JUDr. T., který vypovídal jako svědek o okolnostech uzavření smlouvy se žalovaným, se k těmto okolnostem nevyjádřil s odkazem na povinnost mlčenlivosti. Soud prvního stupně o věci rozhodl, jak shora již uvedeno, po posouzení námitek účastníků řízení. Odvolací soud odkazuje na shora již provedenou rekapitulaci odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, stejně jako odvolací námitky žalobce a vyjádření žalovaného.

Odvolací soud při přezkoumání správnosti rozsudku vycházel shodně se soudem prvního stupně ze shodných tvrzení účastníků o tom, že cena právních služeb podle částek uvedených v žalobě s odkazem na faktury žalobce není sporná, stejně jako není sporné poskytnutí právních služeb osobou JUDr. T. Sporné nebylo ani tvrzení žalobce o tom, že žalovaný část plateb za právní služby, které nejsou předmětem tohoto řízení, platil přímo na účet žalobce.

Sporné mezi účastníky sporu bylo uzavření smlouvy o poskytování právních služeb v rozsahu subjektů smlouvy, když žalobce tvrdil, že smlouva byla uzavřena mezi žalobcem a žalovaným prostřednictvím osoby JUDr. T. a žalovaný tvrdil, že se žalobcem smlouvu o poskytování právních služeb neuzavřel, nikdy neudělil žalobci plnou moc a právní služby mu poskytoval JUDr. T. jako samostatný advokát.

Odvolací soud se plně ztotožnil se zjištěními soudu prvního stupně, která učinil zejména z plné moci ze dne 6. 10. 2009, ze smlouvy o přidružení, přílohy ke smlouvě, listin sepsaných JUDr. T. na hlavičkovém papíře žalobce, e-mailové korespondence jmenovaného. Při jednání odvolacího soudu provedl odvolací soud s odkazem na § 205a odst. 1 písm. f) o. s. ř. důkaz notářským zápisem ze dne 16. 7. 2012 a textem webových stránek z téhož dne. Z označených důkazů zjistil zejména, že JUDr. T. je samostatným advokátem od roku 2011, když v květnu 2011 přehodnotil model spolupráce s jinými advokátními kancelářemi a založil zcela samostatnou advokátní kancelář. Odvolací soud zamítl návrh žalobce na provedení důkazu dohodou ze dne 8. 12. 2011, když se nejedná o důkaz podle shora citovaného ustanovení občanského soudního řádu.

Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně měl zjištěný skutkový stav za úplný s tím, že podstatou sporu bylo posouzení okolností uzavření smlouvy o poskytování právních služeb a posouzení existence povinnosti žalovaného k platbám za právní služby žalobci.

Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že žalobce předloženými důkazy neprokázal, že by mezi žalobcem a žalovaným byla uzavřena smlouva o právní pomoci a neprokázal, že to byl on, kdo poskytoval v rozhodném období žalovanému právní služby, jejichž cenu by byl žalovaný povinen platit.

Soud prvního stupně správně akcentoval, že jediným jednoznačným důkazem je plná moc ze dne 6. 10. 2009, kterou žalovaný udělil JUDr. T., advokátu N., v. o. s. k zastupování žalovaného. Plná moc je jednostranným právním úkonem

zmocnitele, který deklaruje třetím osobám, že zmocnil jinou osobu k zastupování, a současně tento úkon deklaruje, že mezi zmocnitelem a zmocněncem existuje právní vztah založený dohodou o zastoupení. Ostatní v řízení předložené a provedené důkazy jsou důkazy nepřímé, což ostatně připustil i žalobce. Smlouva o přidružení vypovídá pouze o pravidlech spolupráce mezi žalobcem a JUDr. T. po dobu její platnosti a její ustanovení nemohou ovlivnit vztah mezi žalobcem a žalovaným (navíc je třeba souhlasit i se zjištěním soudu prvního stupně, že smlouva neukládala povinnost JUDr. T. uzavírat smlouvy vždy jménem žalobce).

Odvolací soud hodnotil závěr soudu prvního stupně o tom, že v řízení předložená plná moc neprokazuje udělení plné moci a tedy uzavření smlouvy o poskytnutí právních služeb žalovaným žalobci, jako správný. Vycházel přitom ze zjištěného skutkového stavu věci. Uvedený závěr neměl odvolací soud za dostatečně zpochybný ani shodným tvrzením účastní-

ků o tom, že žalovaný po určitou dobu na základě shodného skutkového stavu platil za právní služby přímo žalobci, když přisvědčil soudu prvního stupně, že nebylo povinností žalovaného ověřovat označený bankovní účet.

Odvolací soud dospěl z uvedených důvodů ke shodnému závěru o tom, že poskytnutí právních služeb žalobcem žalovanému nebylo v řízení prokázáno způsobem, který by mohl být základem pro úspěšné vymáhání odměny za jejich poskytnutí.

Shora uvedené bylo důvodem pro potvrzení rozsudku soudu prvního stupně podle § 219 o. s. ř. v bodě I výroku rozsudku jako věcně správného.

Poznámka: N, v. o. s. je veřejnou obchodní společností poskytující advokátní služby.

✦ Rozhodnutí zaslal a právní větou opatřil
Mgr. PAVEL MOLLER, advokát v Praze.

Právo poškozeného na náhradu nákladů vzniklých při přibrání zmocněnce

Právo na náhradu nákladů vzniklých při přibrání zmocněnce proti odsouzenému mají i ti poškození v trestním řízení, kteří nárok na náhradu škody neuplatnili nebo uplatnit nemohli, protože jim nějaká škoda či újma nevznikla.

Rozhodování o právu poškozeného na náhradu nákladů vzniklých v souvislosti s přibráním zmocněnce nemůže být podmíněno mírou jeho procesní aktivity, kterýžto faktor může hrát roli jedině při stanovení výše náhrady nákladů, nikoli však roli determinující přiznání či naopak nepřiznání práva na náhradu předmětných nákladů.

Nález Ústavního soudu ze dne 9. 10. 2012, sp. zn. II. US 289/12

Odůvodnění:

I.

1. Včasnou ústavní stížností, která i v ostatním splňuje podmínky stanovené zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedených soudních rozhodnutí, a to pro porušení ustanovení čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále též „Listina“), čl. 96 odst. 1 Ústavy, jakož i principů vtělených do ustanovení čl. 6 a čl. 14 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále též „Úmluva“).

2. V odůvodnění svého návrhu stěžovatelka uvedla, že v jejím případě došlo v rámci rozhodování obecných soudů o žádosti přiznat jí právo na náhradu nákladů vzniklých v souvislosti s přibráním zmocněnce v trestním řízení k porušení

práva na spravedlivý proces tím, že se obecné soudy jednak zcela formalisticky vypořádaly s jejími námitkami, a to způsobem, který je ve zřejmém rozporu s obsahem spisu, jednak svá rozhodnutí postavily na ústavně nekonformním výkladu ustanovení § 154 odst. 2 trestního řádu.

3. Pokud jde o prvně uvedenou výhradu, má stěžovatelka za to, že zamítnutí její žádosti o uložení odsouzenému povinnosti k náhradě nákladů souvisejících s přibráním zmocněnce ve smyslu § 154 odst. 2 trestního řádu je postaveno na argumentaci, která je ve zjevném rozporu s průběhem trestního řízení, jak je zachyceno ve spisovém materiálu. Konkrétně namítá, že závěr soudu prvního stupně o nedůvodnosti účasti zmocněnce poškozené v daném trestním řízení vyvrací již pouhý fakt, že soud sám v rozporu s § 155 odst. 5 trestního řádu poučil nesprávně stěžovatelku o tom, že proti jeho usnesení není stížnost přípustná.

4. I další důvody, které prvoinstanční soud ve svém usnesení uvedl, však dle názoru stěžovatelky porušují její právo na spravedlivý proces. Konstatování, že účast zmocněnce byla pouze formální, protože se stěžovatelka jako poškozená mohla hlavního líčení účastnit sama, neboť bylo veřejné, pak „a priori vylučuje důvodnost účasti zástupce na trestním řízení vůbec a popírá smysl tohoto institutu“. Navíc je dle ní tento závěr soudu i v rozporu s důkazy založenými ve spise, když se prý stěžovatelka prokazatelně nemohla účastnit hlavního líčení konaného dne 26. 5. 2010, a to z důvodu konání maturitní zkoušky. Z tohoto hlavního líčení se stěžovatelka dle svých slov řádně omluvila a svoji neúčast doložila potvrzením školy. Uvedené hlavní líčení přitom bylo dle jejího názoru klíčové, neboť při něm odsouzený vypovídal a prý bylo nutné jeho výpověď konfrontovat s důkazy založenými ve spise. Jak je dle stěžovatelky patrné z protokolu o hlavním líčení, otázky zmocněnkyně přispěly k usvědčení odsouzeného, který ve své výpovědi na dotazy soudu „nejprve lhal o tom, že se odmítl podrobit sexuologickým vyšetřením, teprve na dotaz zmocněnkyně (a nikoli státního zástupce, jak by se dalo očekávat) odsouzený přiznal, jakých vyšetření se podrobil

a s jakým výsledkem“. Zmocněnkyně poškozené pak kladla též otázky dalším svědkům.

5. Účast zmocněnce pak dle stěžovatelky nebyla formální ani při dalším hlavním líčení konaném dne 9. 11. 2011, což je prý opět patrné z protokolu. Zmocněnkyně kladla otázky svědkyni i znalci, navrhovala doplnění dokazování, na závěr se vyjadřovala k věci z hlediska poškozené. Pokud jde o to, že otázky při druhém hlavním líčení mohla klást i stěžovatelka sama, je dle ní třeba uvést, že po svém výslechu, který byl pro ni velmi nepříjemným zážitkem, oživujícím traumatické vzpomínky, které musela sdělovat před větším počtem osob a v přítomnosti obžalovaného, byla rozrušená tak, že se jen těžko mohla koncentrovat na kladení otázek. Stěžovatelka se dále domnívá, že účast zmocněnce byla odůvodněná i v přípravném řízení, přičemž ani počet porad (při převzetí věci, před podáním vysvětlení u policejního orgánu a též před hlavním líčením) nelze považovat za nestandardní s ohledem na povahu věci i délku řízení.

6. Pokud se jedná o konstatování soudu prvního stupně o nepřiznání nákladů studijní cesty, k tomu stěžovatelka uvádí, že o přiznání těchto nákladů nežádala, jak je prý ostatně z jejího podání patrné. Skutečnost, že byla nucena odložit studijní cestu do zahraničí, aby podala svědeckou výpověď při hlavním líčení osobně (což je dle jejího mínění v těchto případech více než vhodné), uváděla ve své žádosti pouze pro doplnění toho, jaké těžkosti jí trestní řízení přineslo, a tedy pro posouzení dalších okolností případu ve smyslu § 154 odst. 2 trestního řádu. O této skutečnosti prý byl zároveň informován předseda senátu při hlavním líčení dne 20. 7. 2010, k němuž se stěžovatelka dostavila a jehož konání bylo zmařeno mj. v důsledku neúčasti odsouzeného.

7. Pokud pak jde o námitku, že obecné soudy svá rozhodnutí postavily na ústavně nekonformním výkladu ustanovení § 154 odst. 2 trestního řádu, stěžovatelka především poukázala na to, že uvedené ustanovení trestního řádu dopadá i na případy, kdy poškozený nárok na náhradu škody neuplatnil, ale jinak plně v řízení vykonával práva poškozeného, protože i v takovém případě mu „nebyl přiznán nárok na náhradu škody“. Není totiž dle stěžovatelky rozumného důvodu, proč by měl být ve vztahu k náhradě nákladů spojených s účastí v trestním řízení preferován poškozený v adhezním řízení oproti poškozenému, který náhradu škody neuplatňuje, ale jinak využívá plně svých procesních práv. Takový výklad by vedl „ke zcela absurdním situacím, kdy by měl nárok na náhradu nákladů např. poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody pouze smyšlený nebo škodu požadoval i přesto, že mu již byla zaplácena, oproti poškozenému, který nárok na náhradu škody neuplatnil, protože mu hmotná škoda nevznikla, ale újma, která mu byla způsobena trestným činem, je závažná a mnohdy penězi jen těžko vyčíslitelná“. Jedná se dle ní právě a zejména o trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti, kde jako následek zpravidla vzniká újma v rovině nemateriální, kterou trestní řád až do novely provedené zákonem č. 181/2011 Sb. ani neumožňoval poškozeným přiznat. V této spojitosti stěžovatelka vyzdvihla, že zmiňovaná novela nabyla účinnosti 1. 7. 2011, tedy až po právní moci odsuzujícího rozsudku v předmětné trestní věci vedené pod sp. zn. 2 T 3/2010.

8. I přesto však prý existují poškození, kteří z různých dů-

vodů nechtějí nárok na náhradu škody (či nově i nemajetkové újmy) po pachateli trestného činu uplatňovat a samotné projednání věci a odsouzení pachatele považují za dostačující satisfakci. Ani v takovém případě by jim však dle přesvědčení stěžovatelky neměla být odňata možnost požadovat náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s jejich účastí v trestním řízení po pachateli trestného činu. Účast poškozeného je dle ní v trestním řízení nepochybně zásadní, svědecká výpověď poškozeného je prý často rozhodujícím důkazem a tato účast a s ní spojené náklady jsou vyvolány v důsledku jednání pachatele bez ohledu na to, zda po něm poškozený uplatňuje či neuplatňuje škodu. Potřeba účasti zmocněnce poškozeného je dle názoru stěžovatelky také odůvodněna nejen při vyčíslování nároků na náhradu škody, nýbrž jeho pomoc je vhodná právě i v případě trestných činů, kde hmotná škoda nevzniká, neboť zájmy poškozeného hájí osoba odlišná od orgánů činných v trestním řízení, které „z pochopitelných důvodů tak činit nemohou“. Opětovně zde prý také vystává kontrast mezi ochranou pachatele, který měl v daném případě nárok na kvalifikovanou právní pomoc ze zákona od počátku trestního stíhání, oproti poškozené, které je „diskriminačním výkladem zákona odňato právo požadovat po pachateli náhradu nákladů spojených s trestním řízením, jež bylo vyvoláno v důsledku trestného činu pachatele“.

9. Stěžovatelka je názoru, že ustanovení § 154 odst. 2 trestního řádu lze přitom vyložit ústavně konformním způsobem tak, že nárok na náhradu nákladů spojených s účastí v trestním řízení je možné přiznat všem poškozeným bez ohledu na to, zda uplatňují po pachateli náhradu škody či nikoli. Uvedené lze dle stěžovatelky dovodit i z ustanovení § 155 odst. 3 trestního řádu v tehdy platném znění (nyní v § 155 odst. 4), podle kterého předseda senátu rozhodne o povinnosti odsouzeného nahradit poškozenému nejen náklady potřebné k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody, ale i jiné náklady související s účastí poškozeného v trestním řízení.

10. Na závěr své ústavní stížnosti vyjádřila stěžovatelka své přesvědčení o tom, že shora označenými soudními rozhodnutími byla porušena její základní práva, tedy právo na to, aby její žádost byla spravedlivě posouzena nezávislým a nestranným soudem při zachování základních procesních zásad, tj. zásady rovnosti účastníků řízení a zásady zákazu diskriminace, neboť napadená usnesení spočívají na výkladu zákona, který tato ústavně chráněná práva porušuje. Stěžovatelka rovněž uvedla, že si je vědoma skutečnosti, že Ústavní soud není další instancí v rámci obecné soustavy soudů, má však za to, že potřeba ústavně konformního výkladu citovaného ustanovení trestního řádu je dána nejen v této konkrétní věci, ale pomůže i dalším poškozeným, kteří svou účastí v trestním řízení přispěli k odsouzení pachatele trestného činu, avšak rozhodováním soudů jim bylo právo na náhradu jejich nákladů odepřeno. S ohledem na to stěžovatelka navrhla, aby Ústavní soud vyslovil namítané porušení základních práv stěžovatelky ze strany příslušných obecných soudů a aby ústavní stížností dotčená soudní rozhodnutí zrušil.

II.

11. Ústavní soud si k projednání věci vyžádal trestní spis Okresního soudu Praha-západ vedený pod sp. zn. 2 T 3/2010,

z něhož, jakož i obsahu napadených rozhodnutí, zjistil následující skutečnosti.

12. Výše citovaným usnesením Okresní soud Praha-západ rozhodl o žádosti stěžovatelky na přiznání práva na náhradu nákladů vynaložených v souvislosti s přibráním zmocněnkyně v trestním řízení tak, že ji zamítl, když žádost neshledal natolik důvodnou, aby jí mohl vyhovět. V odůvodnění poukázal předně na to, že hlavního líčení se účastnila zmocněnkyně poškozené v podstatě formálně, svojí účastí dle názoru soudu nijak nehájila její práva, když poškozená se prý v rámci adhezního nároku nijak nepřipojila a před soudem podala svoji svědeckou výpověď po řádném poučení soudem. Samotnou účast zmocněnkyně v celém trestním řízení pak soud neshledal nijak prospěšnou ve vztahu k poškozené, když ta se takového jednání po svém výsledku prý mohla též účastnit sama, hlavní líčení bylo veřejné. Okresní soud uzavřel, že v dané trestní věci poškozená nežádala náhradu škody, takový nárok nevznesla, a soud tak o něm ani nerozhodoval. Soud prvního stupně dále dospěl k závěru o zbytečné účasti zmocněnkyně na hlavních líčení, resp. o absenci nutnosti takové účasti i jejich vzájemné porady, a proto nepřistoupil ani k přiznání práva na částečnou náhradu nákladů. Soud rovněž uvedl, že pokud se poškozená coby svědkyně dostavila k hlavnímu líčení, které se nekonalo, mohla prý žádat svědecké za náhradu mzdy za ztracený čas včetně cestovního, soud by jí byl její nárok jistě přiznal. Co se týká nákladů studijní cesty, ty prý soudu tehdy jako svědkyně nedoložila, soud o takovém nároku tak tehdy nemohl ani rozhodnout.

13. Stěžovatelka následně proti rozhodnutí soudu prvního stupně navzdory poučení okresního soudu o nepřipustnosti opravného prostředku proti jeho usnesení podala prostřednictvím své zmocněnkyně stížnost, protože podle jejího názoru přípustná byla. V odůvodnění své stížnosti pak šířeji rozvedla konkrétní důvody, proč je přesvědčena o nesprávnosti závěrů učiněných okresním soudem, že přítomnost zmocněnkyně byla toliko formální a v zásadě nepotřebná. Ústavní soud na tomto místě podotýká, že její námítky v tehdy podané stížnosti korespondují s námitkami, které stěžovatelka uvádí nyní v ústavní stížnosti, a proto nepokládá za nutné je zde blíže rekapitulovat. Na závěr svého návrhu poškozená žádala, aby jí požadovaná částka, tj. 21 114 Kč, byla odsouzeným podle § 154 odst. 2 trestního řádu zaplacená.

14. Krajský soud v Praze jako soud odvolací poté, co stěžovatelce přisvědčil stran otázky přípustnosti stížnosti a nesprávného poučení daného okresním soudem, však na základě své interpretace ustanovení § 154 odst. 2 trestního řádu dospěl k závěru, že žádost poškozené na přiznání práva na náhradu nákladů není důvodná, a tudíž stížnost zamítl. Ve stručném odůvodnění svého usnesení soud druhého stupně sice uznal, že poukaz okresního soudu na údajnou toliko formální účast zmocněnkyně poškozené v trestním řízení není zcela přiléhavý, nicméně argumentoval tím, že rozhodující skutečností je, že ustanovení § 154 odst. 2 trestního řádu se stále týká jen poškozeného, který uplatnil vůči obžalovanému nárok na náhradu škody, resp. nemajetkové újmy. To dle názoru krajského soudu z dikce tohoto ustanovení plyne zcela jasně, přičemž soud cituje slova „i v případě, že poškozenému nebyl přiznán nárok na náhradu škody ani zčásti“, z čehož dovozu-

je, že soud o něm rozhodoval, ale nepřiznal ho. To dle krajského soudu samozřejmě lze jen tehdy, pokud poškozený nárok zde uvedený řádně uplatnil před zahájením dokazování. A to se v této věci prý nestalo, takže návrh poškozené nemůže mít naději na úspěch.

III.

15. Ústavní soud vyzval v souladu s ustanovením § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu Krajský soud v Praze a Okresní soud Praha-západ jako účastníky a odsouzeného J. T. jako vedlejšího účastníka řízení, aby se vyjádřili k projednávané ústavní stížnosti.

16. Krajský soud ve svém vyjádření ze dne 20. března 2012 konstatuje, že k argumentům ústavní stížnosti nyní podané se vyjadřovat nebude, protože ani v řízení o stížnosti proti rozhodnutí soudu prvního stupně se jimi soud druhého stupně nezabýval. Nikoliv však prý proto, že by se byl ztotožnil s názorem prvního soudu o pouze formální účasti zmocněnkyně poškozené v průběhu řízení nebo dokonce s tím, že její účast u všech hlavních líčení nebyla nezbytná, nýbrž proto, že podle jeho názoru „ust. § 154 tr. ř. dává možnost žádat náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody (včetně nákladů vzniklých přibráním zmocněnce) jen tomu poškozenému, který uplatnil nárok na náhradu škodu (byť mu i přiznán nebyl)“. Krajský soud přitom prý vycházel z textu obou odstavců § 154 trestního řádu. Na závěr svého vyjádření uvedl, že dle pozdější judikatury odkazující na znění § 155 odst. 3 trestního řádu uplatnění nároku na náhradu škody není nutnou podmínkou rozhodnutí příznivého poškozenému. Krajský soud k tomu dodal, že text § 154 trestního řádu „tomu sice jednoznačně odporuje, ponechávám však za této situace rozhodnutí na Ústavním soudu“.

17. Okresní soud Praha-západ se k předložené ústavní stížnosti vůbec nevyjádřil. Na výzvu k předložení spisu okresní soud nejprve nereagoval, teprve po urgenci Ústavního soudu ze dne 13. června 2012 spis zaslal, aniž se však k žádosti Ústavního soudu o vyjádření se k ústavní stížnosti jakkoli blíže vymežil.

18. Vedlejší účastník, odsouzený J. T., poté, co mu byla Ústavním soudem prodloužena lhůta k podání příslušného vyjádření, prostřednictvím svého právního zástupce poskytl Ústavnímu soudu vyjádření ze dne 24. května 2012. V něm vyjádřil názor, že polemika stěžovatelky tak, jak ji předestřela v ústavní stížnosti, prý zcela vybočuje z mezí daného případu. Vedlejší účastník, podobně jako Krajský soud v Praze, z analýzy textu ustanovení § 154 trestního řádu vyvozuje, že nárok na náhradu nákladů řízení v souvislosti s přibráním zmocněnce se podle § 154 odst. 1 trestního řádu, ve znění účinném do 30. 6. 2011, týká výlučně těch poškozených, kterým byla trestným činem způsobena majetková újma a kteří takový nárok uplatnili. Tomuto závěru prý ostatně odpovídá i postup zákonodárce, když teprve zákonem č. 181/2011 Sb. s účinností od 1. 7. 2011 došlo k novelizaci ustanovení § 154 odst. 1 trestního řádu, v důsledku které explicitně vzniká nárok na náhradu nákladů souvisejících s účastí poškozeného v trestním řízení i v případě, že odsouzenému byla uložena povinnost k náhradě nemajetkové újmy v penězích nebo k vydání bezdůvodného obohacení.

19. Kromě toho je dle vedlejšího účastníka třeba vzít v úvahu, že přiznání náhrady nákladů souvisejících s účastí poškozeného v trestním řízení v případě, že odsouzenému není soudem uložena povinnost k náhradě škody vůbec nebo pouze zčásti, je předmětem volného uvážení soudu s přihlédnutím k povaze věci a okolnostem případu. Na přiznání této náhrady tak prý není dán ze zákona nárok a rozhodnutí soudu o návrhu poškozeného na přiznání takové náhrady nemůže být již z povahy věci předmětem přezkumu Ústavním soudem.

20. Vedlejší účastník dále nesouhlasí ani s názorem stěžovatelky, že účast poškozeného v trestním řízení je zásadní. Účelem trestního řízení je dle něj z hlediska celospolečenského zájmu upravit postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni. Účelem trestního řízení prý naopak není v první řadě zajištění náhrady škody způsobené poškozenému trestným činem, když takový nárok může poškozený uplatnit především v občanskoprávním řízení. Pokud jde o tvrzení stěžovatelky, že svědecká výpověď poškozeného je často rozhodujícím důkazem a tato účast a s ní spojené náklady jsou důsledkem jednání pachatele trestného činu, pak je dle vedlejšího účastníka nutno namítnout, že náklady svědka spojené s jeho výpovědí v trestním řízení uplatňuje svědek ve smyslu § 104 trestního řádu u příslušného orgánu činného v trestním řízení. Nárok na svědecké tak prý nelze uplatňovat jiným způsobem, tedy ani formou náhrady nákladů souvisejících s účastí poškozeného v trestním řízení.

21. Na závěr svého vyjádření vedlejší účastník vyzdvihl, že stěžovatelka napadá obě soudní rozhodnutí též z důvodů, že jimi mělo být porušeno ústavně zaručené právo podle čl. 36 odst. 1 Listiny, aniž by však prý z ústavní stížnosti vyplývalo, jakým způsobem mělo dojít k porušení tohoto práva spočívajícího v možnosti každého domáhat se stanoveným postupem svého práva u nezávislého soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. Skutečnost, že stěžovatelce nebyla obecnými soudy přiznána náhrada nákladů souvisejících s její účastí v trestním řízení, dle mínění vedlejšího účastníka nepředstavuje porušení uvedeného ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces. Usnesení soudu prvního stupně sice dle něj obsahovalo nesprávné poučení o opravném prostředku, nicméně kvalifikovaně zastoupená stěžovatelka zákonem přípustný opravný prostředek využila a tento opravný prostředek byl řádně projednán. K újmě na jejich právech tak prý nedošlo. Z ústavní stížnosti není dále podle názoru vedlejšího účastníka zcela zřejmé, v čem konkrétně má spočívat porušení ústavně zaručeného práva stěžovatelky spočívajícího v rovnosti účastníků řízení a vyjádřeného v čl. 37 odst. 3 Listiny. Stejně tak prý nelze z ústavní stížnosti vůbec dovodit, v čem má spočívat údajné porušení zákazu diskriminace vyjádřeného v čl. 14 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Vedlejší účastník proto navrhl, aby Ústavní soud podanou ústavní stížnost zamítl.

22. Ústavní soud následně zaslal vyjádření účastníkům k replice stěžovatelce, která ve svém podání ze dne 20. září 2012 setrvala na svém přesvědčení vyjádřeném v ústavní stížnosti, přičemž poznamenala, že bagatelizace poškozeného v trestním řízení ze strany vedlejšího účastníka je nepřipadná a svědčí o nedostatku věcné argumentace. Na závěr své repliky uvedla, že na podané ústavní stížnosti nadále trvá.

23. Ústavní soud si od účastníků a vedlejšího účastníka řízení rovněž vyžádal souhlas s upuštěním od ústního jednání dle § 44 odst. 2 zákona o Ústavním soudu, neboť od ústního jednání neočekával další objasnění věci. Stěžovatelka udělila souhlas výslovný, a to ve svém podání ze dne 20. září 2012. Krajský soud v Praze jej udělil ve svém vzpomínaném vyjádření k ústavní stížnosti, Okresní soud Praha-západ ani vedlejší účastník se v poskytnuté patnáctidenní lhůtě nevyjádřili, a proto prostřednictvím § 63 zákona o Ústavním soudu nastal stav předvídaný v § 101 odst. 4 občanského soudního řádu. Za této situace tedy Ústavní soud ústní jednání nenařídil.

IV.

24. Ústavní soud zvážil argumentaci stěžovatelky, příslušný spisový materiál, jakož i obsah naříkaných soudních aktů, a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

25. Ústavní soud považuje na prvním místě za nutné sdělit, že v souladu s čl. 83 Ústavy je jeho posláním ochrana ústavnosti, především ochrana práv a svobod zaručených akty ústavního pořádku, zvláště pak Listinou. I když toto široce pojaté vymezení ochrany ústavnosti nevyčerpává úlohu a funkce, jimiž je Ústavní soud obdařen a které plní v rámci ústavního systému České republiky, znamená však, že při incidenční kontrole ústavnosti, tedy v procesu rozhodování o ústavních stížnostech dle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, neposuzuje a ani posuzovat nemůže otázku možného porušení práv fyzických a právnických osob, která vyplývají z práva jednoduchého, to jest podústavního, neboť především k tomu jsou povolány soudy obecné (čl. 90 Ústavy). Do rozhodovací činnosti obecných soudů je tudíž Ústavní soud oprávněn a povinen zasáhnout jen tehdy, jestliže porušením jednoduchého práva došlo současně i k porušení základního práva nebo svobody, například ústavně nekonformní aplikací pramene práva nebo jeho ústavně nekonformní exegezí. Je tak oprávněn a povinen ověřit, zda v souvislosti s řízením, které předcházelo napadenému soudnímu aktu, byly dodrženy ústavní limity, zejména jestli v důsledku svévole nedošlo k extrémnímu vybočení z nich. Otázkou svévole se přitom Ústavní soud zabývá dosti podrobně ve své judikatuře a ustáleně její pojem vykládá v obecné poloze jako extrémní nesoulad právních závěrů s provedenými skutkovými a právními zjištěními (viz nálezy sp. zn. III. ÚS 138/2000 in fine, III. ÚS 303/04, III. ÚS 351/04, III. ÚS 501/04, III. ÚS 606/04, III. ÚS 151/06, IV. ÚS 369/06, III. ÚS 677/07 aj.).

26. Ústavní soud ve své rozhodovací činnosti rovněž opakovaně zdůrazňuje, že podle čl. 1 odst. 1 Ústavy je Česká republika právním státem založeným na účtě k právům a svobodám člověka a občana. Skutečnost, že Česká republika patří do rodiny demokratických právních států v materiálním pojetí, představuje významné implikace v oblasti interpretace a aplikace práva. Princip právního státu je vázán na formální charakteristiky, které právní pravidla v daném právním systému musí vykazovat, aby je jednotlivci mohli vzít v potaz při určování svého budoucího jednání. V této spojitosti Ústavní soud již v řadě svých rozhodnutí vyzdvihl, že mezi základní principy právního státu patří princip předvídatelnosti zákona, jeho srozumitelnosti a vnitřní bezrozpornosti [srov. např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 77/06 ze dne 15. února 2007 (30/44 SbNU 349, bod 36)]. Bez jasnosti a určitosti pravidel nejsou naplněny zá-

kladní charakteristiky práva, a tak nejsou ani uspokojeny požadavky formálního právního státu. Každá právní úprava proto musí vyjadřovat respekt k obecným zásadám právním (principům), jako je důvěra v právo, právní jistota a předvídatelnost normativních právních aktů, které strukturují právní řád demokratického právního státu, resp. jsou z něj odvoditelné, ale i nikoli zanedbatelná míra anticipace postupu orgánů veřejné moci ve vztahu k těm subjektům práva, vůči nimž se pravomoci svěřené těmto orgánům právě realizují. Stejně požadavky, to jest předvídatelnost, srozumitelnost a vnitřní bezrozpornost, respekt k obecným zásadám právním, především ústavněprávním principům, jakož i právní jistotu je tudíž nutno klást i na individuální právní akty, zvláště pak soudní rozhodnutí.

27. V projednávané věci dospěl Ústavní soud k závěru, že podmínky pro jeho kasační zásah, jak jsou nastíněny v předchozím odstavci, byly splněny. Ústavní soud shledal, že rozhodnutí obecných soudů v otázce náhrady nákladů poškozené bylo založeno na ústavně nekonformním výkladu jednoduchého práva, konkrétně ustanovení § 154 odst. 2 trestního řádu, jakož i na absenci náležitého odůvodnění.

28. Dříve, nežli přikročí k vlastní argumentaci, pokládá Ústavní soud za vhodné vypořádat se s námitkami vedlejšího účastníka, jimiž zpochybňuje jeho přezkumnou pravomoc ve vztahu k soudním rozhodnutím o nepřiznání náhrady nákladů poškozené v trestním řízení, jakož i s výhradami stran absence důvodů porušení základních práv v samotné ústavní stížnosti.

29. Vedlejší účastník uvádí, že přiznání náhrady nákladů souvisejících s účastí poškozeného v trestním řízení v případě, že odsouzenému není soudem uložena povinnost k náhradě škody vůbec nebo pouze zčásti, je předmětem volného uvážení soudu s přihlédnutím k povaze věci a okolnostem případu. Na přiznání této náhrady tak dle něj není dán ze zákona nárok a rozhodnutí soudu o návrhu poškozeného na přiznání takové náhrady nemůže být již z povahy věci předmětem přezkumu Ústavním soudem. Takový výklad však nelze akceptovat. Soud má nepochybně zákonem poskytnut velký prostor pro úvahy, na jejichž základě rozhodne o přiznání či nepřiznání náhrady nákladů řízení poškozenému, avšak tato otázka není předmětem zcela volné úvahy soudu, jak by se snad mohlo podávat z doslovného znění předmětných zákonných ustanovení. Základní požadavky kladené na výkon veřejné moci ve vztahu k podřízeným subjektům práva (a recipientům vrchnostenských aktů), to jest především ústavní zákaz svévole v rozhodování orgánů veřejné moci a povinnost řádně a ústavně souladným způsobem odůvodnit své rozhodnutí, přirozeně dopadají i na případy, kdy je orgánu veřejné moci svěřen určitý prostor pro vlastní uvážení či posouzení. Je naprosto nepřijatelné a zapovězeno, aby orgán veřejné moci tento prostor zneužil, resp. uchopil tak, že ve svém důsledku popře základní charakteristiky materiálního právního státu. Ústavnímu soudu nepochybně nepřisluší hodnotit vhodnost či správnost rozhodnutí orgánu veřejné moci, avšak jen potud, pokud jimi nejsou negativně dotčeny prameny ústavního pořádku. Nelze tedy vyloučit, že ani takové rozhodování orgánu veřejné moci, které se uskutečňuje v intencích „volné úvahy“, nebude prosto ústavními součástkami zapovězených prvků, kupříkladu projevu libovůle, extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními a z nich vyvozenými právními závěry, anebo právě výkladu právních norem, který ve své podstatě a intenzitě nabourává je-

den či více atributů demokratického právního státu. *Expressis verbis*, stěžovatelkou naříkané soudní akty se přezkumné pravomoci Ústavního soudu a priori nevymykají.

30. Pokud jde o námitky vedlejšího účastníka, že stěžovatelka ve své ústavní stížnosti neuvedla nic, z čeho by bylo lze dovodit porušení práva na spravedlivý proces, jak je zachyceno v čl. 36 odst. 1, resp. čl. 37 odst. 3 Listiny, a o zákazu diskriminace dle čl. 14 Úmluvy, je třeba nejprve říci, že Ústavní soud není vázán výlučně důvody, které stěžovatel ve svém návrhu uvádí, a rozsah jeho přezkumné činnosti se nevyčerpává rozsahem samotné ústavní stížnosti. Ústavní soud může zrušit rozhodnutí i z jiného důvodu, než který stěžovatel uvádí, tedy i z důvodu, který v ústavní stížnosti zmíněn vůbec není, jestliže sám dospěje k závěru o porušení základního práva či svobody z tohoto konkrétního důvodu. Nadto stěžovatelka v ústavní stížnosti uvedla, jak ostatně plyne z výše provedené rekapitulace jejích námitek, v čem konkrétně spatřuje důvody porušení práva na spravedlivý proces (pojmaného v širokém slova smyslu) – jednak v údajně ústavně nekonformním výkladu § 154 odst. 2 trestního řádu, který vede k narušení rovnosti účastníků, jednak v nedostatečném vypořádání se s jejími námitkami (jak v řízení před okresním soudem, tak i v řízení před soudem krajským). Ústavní stížnost tak poskytuje dostatek informací, na jejichž základě může Ústavní soud přezkoumat, zda k vytýkanému postupu obecných soudů v skutku došlo.

31. Pokud jde o napadené rozhodnutí Okresního soudu Praha-západ, nutno přisvědčit stěžovateli v tom, že jeho úvahy stran „v podstatě formální“ účasti zmocněnkyně poškozené se nacházejí ve značném rozporu s tím, jak je aktivita zmocněnkyně zachycena ve spisovém materiálu. Ad *demonstrandum* lze odkázat na protokol o hlavním líčení konaném dne 26. května 2010 u Okresního soudu Praha-západ, č. l. 162 až 166, anebo na protokol o hlavním líčení konaném dne 20. července 2010 (č. l. 177 až 180), z nichž je dobře patrné nejen to, že zmocněnkyně se tohoto líčení účastnila osobně, nýbrž i to, že svědkům kladla otázky. Krom toho za stěžovatelku činila vůči soudu i další úkony či realizovala její oprávnění, jak je například dobře patrné z č. l. 153 nebo č. l. 175. Pakliže okresní soud došel k závěru o faktické bezvýznamnosti samotné účasti zmocněnkyně v trestním řízení, aniž blíže rozvedl, z čeho konkrétně usuzuje na neúčelnost zastoupení poškozené a proč, když je aktivita zmocněnkyně dobře seznatelná a specifikovatelná ze samého trestního spisu, je jeho rozhodnutí nejen nedostatečně odůvodněno, v důsledku čehož současně nepůsobí přesvědčivě, ale taktéž tím soud prvního stupně staví své závěry do pozice extrémního nesouladu s tím, co plyne přímo z obsahu spisu 2 T 3/2010. Ostatně i sám Krajský soud v Praze hodnotil tento úsudek okresního soudu jako „ne zcela přiléhavý“, přitakav v zásadě názoru stěžovatelky.

32. Ústavní soud je rovněž nucen podotknout, že rozhodování o právu poškozeného na náhradu nákladů vzniklých v souvislosti s přibráním zmocněnce nemůže být podmíněno mírou jeho procesní aktivity, kterýžto faktor může hrát roli jedině při stanovení výše náhrady nákladů, nikoli však roli determinující přiznání či naopak nepřiznání práva na náhradu předmětných nákladů, neboť by se v takovém případě jednalo o faktické vyprázdňování obsahu tohoto práva, což není slučitelné s principem ochrany práv soudní mocí, jak stojí v čl. 4 a 90 Ústavy. Vedle

toho je třeba také pamatovat na to, že zohlednit procesní aktivitu zmocněnce je třeba vždy v kontextu konkrétního případu, konkrétního trestného činu, za nějž byl obžalovaný odsouzen. V projednávané věci se jednalo o sexuální delikt spáchaný na nezletilé, kdy lze mít s ohledem na charakter trestné činnosti důvodně za to, že účast poškozené zejména při hlavním líčení pro ni může být i svým způsobem traumatizující či přinejmenším nepříjemná. Účast zmocněnce pak pro poškozeného ztělesňuje i psychickou podporu nebo alespoň mu ulehčuje ne vždy lehkou pouť trestním řízením. Lze tedy uzavřít, že postupem Okresního soudu Praha-západ tak, jak je zachycen v odůvodnění napadeného usnesení, bylo porušeno stěžovatelčino právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny.

33. Pokud se jedná o napadené usnesení soudu odvolacího, i zde Ústavní soud shledal porušení práva na spravedlivý proces, a sice pro nekonformní aplikaci ustanovení právního předpisu, jak již Ústavní soud výše nastínil. Krajský soud své rozhodnutí zamítnout podanou stížnost opřel o jazykové vyjádření právních norem obsažených v § 154 odst. 2 trestního řádu. Z dikce zákona totiž dovodil, že právo na náhradu nákladů vzniklých ve spojitosti s přibráním zmocněnce lze přiznat jedině tehdy, rozhodoval-li soud o včas a řádně uplatněném nároku na náhradu škody, byť i ve výsledku nemusil být tento nárok přiznán vůbec. Řádné a včasné uplatnění nároku je tedy dle krajského soudu *condicione sine qua non* přiznání či nepřiznání práva na náhradu nákladů souvisejících s účastí poškozeného v trestním řízení. Z toho tedy plyne závěr, že právo na náhradu nákladů mohou získat jen ti poškození, kteří současně uplatňují nárok na náhradu škody, nikoli ti, kteří se trestního řízení sice účastní, avšak nárok na náhradu škody neuplatňují, ať již proto, že jim žádná škoda, zejména hmotného charakteru, nevznikla, anebo proto, že na základě vlastního uvážení tento nárok z různých důvodů nežádají. Taková interpretace však ve svých důsledcích vede k nedůvodnému zvýhodnění jedné skupiny poškozených oproti jiným. Tato distinkce mezi poškozenými totiž vede k odlišnému zacházení s nimi v trestním řízení z pohledu možnosti přiznat jim proti odsouzenému právo na náhradu jejich nákladů v trestním řízení.

34. Lze si představit situaci, kdy poškozený neuplatnil nárok na náhradu svých nákladů, neboť mu žádná újma nevznikla, trestního řízení se však účastní, neboť jeho účast – ať již osobní či zprostředkovaná zmocněncem – má pro něj morální a satysfakční rozměr, anebo má význam pro trestní řízení jako celek. Bylo by v rozporu s obecnou ideou spravedlnosti, aby na právo na náhradu svých nákladů směli dosáhnout jen ti poškození, kterým nějaká škoda či újma vznikla, ale nikoli ti, kteří se s nárokem na náhradu škody nemohli přihlásit, avšak trestní řízení pro ně mělo nikoli zanedbatelný význam či dokonce jejich účast byla v dané trestní věci klíčová. Přepjatě formalistické spojení mezi existencí řádně a včas uplatněného nároku na náhradu škody a nákladů poškozeného, které je v tomto řízení nucen platit, není odůvodněno žádným legitimním cílem nebo účelem, který by rozdíl v právech poškozených mohl ospravedlnit. Ustanovení § 154 odst. 2 trestního řádu je proto na místě vykládat tak, že poškozenému může být oproti odsouzenému přiznáno právo na náhradu nákladů poškozeného v trestním řízení i tehdy, jestliže poškozený nárok na náhradu škody nebo imateriální újmy nevznese. Nic na tom nemůže změnit ani po-

tenciální argument, že poškozený se teoreticky může přihlásit s nárokem na náhradu škody nebo imateriální újmy vždy, bez ohledu na to, zda mu nárok zjevně přísluší či nepřísluší. Takový postup by nicméně vedl k puristicky formalistickému uplatňování nároku na náhradu škody, a to jen za účelem, aby bylo vyhověno doslovné dikci ustanovení § 154 odst. 2 trestního řádu, a tak i mohlo být případně zažádáno o náhradu nákladů spojených s účastí poškozeného v trestním řízení. Takový přístup k právům je ovšem neslučitelný s pojetím subjektivních práv v demokratickém právním státu, jelikož jejich výkon směřuje k popření smyslu existence subjektivních práv, negaci jejich vlastního obsahu. Je možno uzavřít, že ústavně nekonformní exegese ustanovení § 154 odst. 2 trestního řádu došlo rovněž k porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

35. V případě stěžovatelky bylo zřejmé, že žádný nárok na náhradu škody uplatnit nemohla, neboť jí žádná materiální škoda nemohla uvedeným trestným činem vzniknout, když v té době zákon neumožňoval (až do novelizace trestního řádu provedené zákonem č. 181/2011 Sb., jehož účinnost nastala ke dni 1. července 2011) poškozeným, jimž trestným činem vznikla imateriální újma, uplatnit ji v rámci adhezního řízení. Výklad trestních soudů pak v zásadě odpovídá úpravě platné do 30. června 2004, kdy § 154 trestního řádu umožňoval zavázat obviněného k náhradě nákladů vzniklých mj. i přibráním zmocněnce výlučně za předpokladu, že poškozenému byl přiznán nárok na náhradu škody alespoň částečně. Teprve přijetím zákona č. 283/2004 Sb., kterým bylo toto ustanovení trestního řádu novelizováno, byl soudu poskytnut prostor pro přiznání takových nákladů i za situace, že poškozenému nebyl přiznán nárok na náhradu škody ani zčásti, a to nejen za situace, kdy poškozený nárok na náhradu škody neuplatnil, ale i za situace, kdy jej dokonce nemohl uplatnit, což je i případ stěžovatelky (srov. Šámal. P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 1089).

36. Je tedy zřejmé, že s ohledem na výše nastiněný charakter deliktu, kterým byla poškozené způsobena újma v oblasti osobní integrity, pociťuje stěžovatelka rozhodnutí obecných soudů oprávněně jako nespravedlivé, jako svého druhu další újmu, tentokrát ze strany státu. Ačkoliv lze v obecné rovině souhlasit s míněním vedlejšího účastníka o tom, že účelem trestního řízení není v první řadě zajištění náhrady škody způsobené poškozenému trestným činem, když takový nárok může poškozený uplatnit především v občanskoprávním řízení, nelze ovšem v trestním řízení poškozeného, resp. jeho účast a realizaci jeho práv pokládat za toliko formální a nevýznamné, když žádný nárok na náhradu škody neuplatňuje, neboť jej uplatnit s přihlédnutím ke konkrétnímu případu ani nemůže. Ústavní soud v této spojitosti pokládá za vhodné obiter dictum poznamenat, že koncentrace pozornosti primárně na práva obžalovaného za současného „upozadění“ role poškozeného může v závislosti na míře tohoto disproporčního přístupu vést rovněž k porušení principu rovnosti účastníků řízení, jak vyvěrá z čl. 96 odst. 1 Ústavy i čl. 37 odst. 3 Listiny.

37. Ve světle řečeného tudíž Ústavní soud vyslovil porušení práva na spravedlivý proces zakotveného čl. 36 odst. 1 Listiny a přistoupil ke zrušení stěžovaných soudních rozhodnutí.

Změna písemně uzavřené smlouvy ústně

Písemně uzavřenou smlouvu se sjednanou výhradou změn v písemné podobě lze změnit i jinou formou (např. ústně učiněnými právními úkony), není-li včas namítána jejich relativní neplatnost; tento závěr se netýká smluv, u nichž písemnou formu stanoví zákon.

**Nález Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2011,
sp. zn. I ÚS 1264/2011**

Odůvodnění:

I. Rekapitulace ústavní stížnosti

1. Návrhem došlým dne 29. dubna 2011 byla Ústavnímu soudu ve lhůtě stanovené ustanovením § 72 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, splňujícím i další formální podmínky [ustanovení § 30 odst. 1, § 34, § 72 odst. 1 písm. a), odst. 6 zákona o Ústavním soudu], doručena ústavní stížnost proti shora citovaným rozhodnutím.

2. Stěžovatel spatřoval porušení svých základních práv, in concreto práva na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, v tom, že obecné soudy nesplnily svoji povinnost poskytovat ochranu právům, protože se vůbec nezabývaly stěžovatelem uplatněnými námitkami, nevypořádaly se s jeho tvrzeními náležitým způsobem, čímž zatížily řízení vadou, jež svoji intenzitou dosáhla ústavněprávní roviny a porušila jeho právo na spravedlivý proces.

3. Obvodnímu soudu pro Prahu 5 vytýkal odlišné hodnocení právní otázky, neboť ten ji neposoudil jako bezdůvodné obohacení, jak ji vyhodnotil stěžovatel v žalobě před obecnými soudy, ale naopak ji posoudil jako nárok z ústně uzavřené smlouvy o dílo v režimu občanského zákoníku. Přitom se soud dopustil procesního pochybení, neboť stěžovatele nepoučil podle ustanovení § 118a odst. 2 o. s. ř., což v konečném důsledku pro stěžovatele znamenalo tzv. překvapivé rozhodnutí, protože stěžovatel na tento nový právní názor nemohl adekvátně reagovat.

4. Obvodní soud pro Prahu 5 dále podle stěžovatele nezjišťoval podstatné náležitosti ústně uzavřené smlouvy o dílo, ač tak učinit měl. Z rozsahu dokazování, tak, jak bylo provedeno Obvodním soudem pro Prahu 5, nemohl zmíněný soud podle stěžovatele učinit závěr o vzniku platné smlouvy o dílo. Tento soud se taktéž nezabýval tím, že došlo ke konkurenci mezi údajně ústně uzavřenou smlouvou o dílo dle občanského zákoníku a dříve písemně uzavřenou smlouvou o dílo dle obchodního zákoníku mezi totožnými stranami, přičemž dle stěžovatele oba předměty díla byly prováděny ve stejných prostorách a dílo bylo lze provést buď podle jedné, nebo podle druhé smlouvy, nikoliv však podle obou smluv najednou.

5. Do ústavně zaručených práv měl zasáhnout svým rozsudkem i Městský soud v Praze. Ten se neměl náležitým způsobem vypořádat s argumenty a odvolacími námitkami stěžo-

vatele, nýbrž měl učinit pouze obecný závěr, že soud prvního stupně rozhodl na podkladě správně zjištěného skutkového stavu a dospěl po právní stránce ke správným právním závěrům. Stejně tak se nevypořádal se stěžovatelem tvrzenou vůlí stěžovatele a vedlejšího účastníka dosáhnout změny písemné smlouvy o dílo, když tato vůle byla zřejmá z jednání stěžovatele a vedlejšího účastníka při uzavírání dodatku číslo č. 1 k písemné smlouvě o dílo. Stěžovateli z napadeného rozhodnutí nebylo zřejmé, proč odvolací soud považoval rozhodnutí soudu nižší instance za správné a jakými úvahami se při tomto závěru řídil.

6. Z uvedených důvodů navrhl stěžovatel Ústavnímu soudu, aby obě napadená rozhodnutí zrušil.

II. Rozhodný obsah napadených rozhodnutí a soudního spisu

7. Ústavní soud si vyžádal soudní spis.

8. Podává se z něj, že mezi stěžovatelem a vedlejším účastníkem byla dne 30. listopadu 2004 uzavřena smlouva o dílo v režimu obchodního zákoníku, a to v písemné formě. Dilem se rozumělo provedení stavebních úprav na domě žalovaného v Českém Krumlově, blíže vymezené projektovou dokumentací vypracovanou v březnu 2004. Tato smlouva obsahovala ustanovení, dle něhož jí bylo možno měnit pouze písemnými dodatky. V měsíci lednu 2005 sdělil vedlejší účastník stěžovateli, že požaduje změnit předmět díla, a to v rozsahu a podle nové projektové dokumentace z března 2005. V souvislosti s touto projektovou dokumentací se účastníci smlouvy dne 25. dubna 2005 písemně dohodli na změně termínu dokončení díla. Samotná změna předmětu díla však byla provedena toliko ústní formou; smluvní strany ji považovaly za dostačující. Protože dle názoru vedlejšího účastníka byl stěžovatel v prodlení s dokončením díla, žádal podle písemné smlouvy o dílo před Okresním soudem v Českém Krumlově po stěžovateli smluvní pokutu. Okresní soud v Českém Krumlově však žalobnímu návrhu vedlejšího účastníka rozsudkem č. j. 7 C 323/2007-193 ze dne 28. března 2008 nevyhověl s odůvodněním, že nedošlo k platné změně písemně uzavřené smlouvy o dílo – rozsahu předmětu díla; smluvní pokuta se dle názoru soudu vztahovala jen k dílu písemně specifikovanému.

9. Stěžovatel následně podal na vedlejšího účastníka žalobu, v níž se domáhal rozdílu ceny provedeného díla dle položkového rozpočtu vypracovaného obchodní společností SP Studio, s. r. o. (2 917 681 Kč) a ceny již zaplacených plnění (2 455 567 Kč), tj. 462 114 Kč, přičemž položkový rozpočet odrážel cenu díla provedeného v souladu s ústně změněným rozsahem předmětu díla. Z rozhodnutí Okresního soudu v Českém Krumlově dovodil, že provedl dílo pro vedlejšího účastníka na základě bezsmluvního vztahu, proto po stránce právní se ze strany vedlejšího účastníka mělo jednat o bezdůvodné obohacení.

10. Vedlejší účastník vznesl námitku promlčení. Dle jeho názoru počala promlčecí doba běžet od okamžiku, kdy provedené stavební úpravy převzal. Připustil, že v rozsahu změny předmětu díla mohlo dojít k uzavření ústní smlouvy o dílo dle občanského zákoníku, případně o plnění bez právního důvodu, v obou případech však začala tříletá promlčecí do-

ba plynout 31. října 2005 a podal-li stěžovatel žalobu až dne 6. dubna 2009, pak tato doba uplynula.

11. Z protokolu o ústním jednání před soudem prvního stupně (č. l. 60 spisu sp. zn. 21 C 252/2009) ze dne 22. února 2010 13.00 hodin vyplývá, že soud stěžovatele upozornil o předběžném posouzení věci jako sporu z ústní smlouvy o dílo s tím, že námitka promlčení vznesená vedlejším účastníkem je posuzována soudem jako oprávněná. Zástupce stěžovatele přesto navrhoval provedení dalších důkazů, a to s ohledem na případný vývoj sporu. Účastníci byli posléze poučeni podle ustanovení § 119a a ustanovení § 205a o. s. ř. s tím, že po tomto poučení zástupce stěžovatele ještě tvrdil, že vůli stran bylo změnit písemnou smlouvu z 30. listopadu 2004, a to ústní dohodou. Po tomto projevu žádné další skutečnosti netvrdil, ani žádné další důkazy k provedení nenavrhoval.

12. Obvodní soud pro Prahu 5 na základě provedeného dokazování zjistil, že stěžovatel jako zhotovitel a vedlejší účastník jako objednatel uzavřeli dne 30. listopadu 2004 smlouvu o dílo, jejímž předmětem bylo provedení stavebních úprav na domě žalovaného v Českém Krumlově. Předmět díla byl vymezen projektovou dokumentací z března 2004 a cenu za jeho zhotovení si účastníci sjednali ve výši 3 095 863 Kč bez DPH. Tento smluvní vztah podřídili obchodnímu zákoníku. Dodatkem číslo 1 byl změněn termín dokončení stavby. Účastníci se ústně dohodli na změně předmětu díla ohledně vnitřní dispozice domu. Nová projektová dokumentace byla vypracována v březnu 2005. Dílo provedené na základě této ústní dohody bylo předáno stěžovatelem vedlejším účastníkovi dne 31. října 2005.

13. Nalézací soud řešil otázku, zda nárok stěžovatele posuzovat jako plnění ze smlouvy, nebo jako nárok vyplývající z bezdůvodného obohacení, a též, zda se na vztah mezi účastníky použije ustanovení občanského, nebo obchodního zákoníku. Ve shodě s předchozími závěry Okresního soudu v Českém Krumlově konstatoval, že si účastníci ústní dohodou o změně předmětu díla změnu písemné smlouvy o dílo řádně nesjednali. To však neznamenalo, že by tato ústní dohoda nemohla obstát sama o sobě, když písemná forma není podmínkou pro uzavření smlouvy o dílo. Přestože předmětná ústní dohoda nemohla platně způsobit změnu písemné smlouvy o dílo pro nedostatek formy, mohla založit nový závazkový vztah mezi účastníky. S ohledem na postavení obou účastníků v tomto právním vztahu, stěžovatele v postavení podnikatele a vedlejšího účastníka v postavení osoby, která není podnikatelem, je zřejmé, doplnil nalézací soud, že tento vztah se má řídit ustanoveními občanského zákoníku. Proto uzavřel, že účastníci uzavřeli samostatnou ústní smlouvu o dílo podle § 631 občanského zákoníku, a v rozsahu jejího předmětu bylo dílo předáno a převzato dne 30. října 2005. Vzhledem k uvedenému skončil běh tříleté promlčecí doby podle § 101 občanského zákoníku dne 30. října 2008. Protože byla žaloba doručena soudu dne 6. dubna 2009 a vedlejší účastník vznesl námitku promlčení, nalézací soud s ohledem na zaujatý právní názor žalobu v celém rozsahu zamítl a dalšími námitkami účastníků se již nezabýval.

14. Stěžovatel podal proti tomuto rozhodnutí odvolání. Namíтал, že z provedeného dokazování nelze učinit závěry stran platného uzavření smlouvy o dílo podle ustanovení § 631 ob-

čanského zákoníku. Podstatnou náležitostí takové smlouvy je dohoda o předmětu díla. Vyžaduje se specifikace prací, jaké mají být na základě smlouvy o dílo provedeny. Dle stěžovatele byl samotný rozsah předmětu díla mezi účastníky sporný a soud po provedeném dokazování neměl dostatek takových skutkových zjištění, aby mohl dospět k závěru, že se účastníci platně a dostatečně určité na předmětu smlouvy o dílo dohodli. Stěžovatel dále uvedl, že smluvní strany chtěly uzavřít dodatek ke smlouvě o dílo ze dne 30. listopadu 2004, měly v úmyslu upravit rozsah předmětu díla a byly přesvědčeny, že smluvní vztah, na základě kterého stěžovatel pro vedlejšího účastníka prováděl stavební práce, je vztahem obchodněprávním, upraveným smlouvou o dílo ze dne 30. listopadu 2004, včetně změny smlouvy o rozsahu díla a termínu dokončení díla. Stěžovatel dále namíтал, že byla-li ústní dohoda shledána pro změnu rozsahu předmětu díla dohodnutého v písemné smlouvě za nepostačující a neplatnou, šlo o neplatnost pouze pro nedostatek předepsané písemné formy, a pak má jít o vztah z bezdůvodného obohacení, jež vzniká přijetím plnění z neplatného právního úkonu, který by jinak byl svým obsahem obchodně závazkovým vztahem. Za této situace měl nalézací soud respektovat rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 813/2001 nebo 29 Cdo 3180/2008 a dovodit, že jde o vztah obchodněprávní a v žalobě uplatněná pohledávka není promlčena, a proto neměl žalobu zamítnout. Poukázal dále na fakt, že se smluvní strany v písemné smlouvě o dílo dohodly řešit sporné záležitosti, jež by nebylo lze řešit podle smlouvy o dílo, ani podle všeobecných obchodních podmínek, výhradně podle § 262 obchodního zákoníku. Tutto vůli stran neměl soud ignorovat a bylo třeba ji při posouzení právního vztahu mezi účastníky respektovat. Navrhl proto, aby odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně zrušil.

15. Odvolací soud se s námitkami stěžovatele neztotožnil a toliko v obecné rovině – bez bližší argumentace či polemiky s námitkami uvedenými v odvolání – uvedl, že soud prvního stupně o věci rozhodl na podkladě správně zjištěného skutkového stavu, který posléze posoudil správně i po stránce právní. Ztotožnil se se závěrem, že věc je třeba posuzovat podle občanského zákoníku, a to včetně účinku uplatněné námitky promlčení. Závěry nalézacího soudu shledal odvolací soud v souladu i s rozhodnutím Okresního soudu v Českém Krumlově, jak byly právní vztahy účastníků posouzeny v jejich předchozím sporu, kde vystupovali v opačném procesním postavení. Odvolací soud v podrobnostech odkázal na správně formulované rozhodovací důvody uvedené v odůvodnění napadeného rozsudku, s nímž se ztotožnil, a proto napadený rozsudek podle ustanovení § 219 o. s. ř. potvrdil.

III. Rekapitulace vyjádření ostatních účastníků řízení

16. Ústavní soud vyzval účastníka řízení, Městský soud v Praze, aby se k ústavní stížnosti vyjádřil. Ten stručně poukázal na odůvodnění svého napadeného rozhodnutí s tím, že hodnotí ústavní stížnost jako nedůvodnou. Závěrečný návrh ne učinil. Vyslovil však souhlas s upuštěním od ústního jednání.

17. Ústavní soud vyzval účastníka řízení, Obvodní soud pro Prahu 5, aby se k ústavní stížnosti vyjádřil. Ten rovněž jen poukázal na odůvodnění svého napadeného rozhodnutí; ústavní

stížnost nezhodnotil. Závěrečný návrh neučinil. Vyslovil však souhlas s upuštěním od ústního jednání.

18. Ústavní soud vyzval vedlejšího účastníka řízení, aby se k ústavní stížnosti vyjádřil. Ten shrnul, že nemohlo jít pro stěžovatele o překvapivé rozhodnutí, neboť poučení podle ustanovení § 118a odst. 2 o. s. ř. nedopadá na případy, kdy soud dospěje k závěru, že stěžovateli právo nesvědčí, ale naopak dopadá na případ, kdy má soud za to, že by stěžovateli uplatněné právo svědčit mohlo, pokud by byly tvrzeny a případně prokázány skutkové okolnosti předpokládané hypotézou jiné právní normy. Dále rozvedl, že mezi smluvními stranami muselo být zřejmé, co je předmětem ústní smlouvy o dílo, neboť to plynulo ze zápisu o převzetí stavby a nesporného tvrzení účastníků řízení. Z pohledu odvolacího soudu pak by bylo nadbytečné provádět další dokazování. Závěrem se neztotožnil s tím, že by písemně uzavřená smlouva o dílo a ustanovení čl. 16. 3. příložených všeobecných smluvních podmínek měla za následek, aby se jakékoli právní vztahy mezi smluvními stranami řídily toliko obchodním zákoníkem. Navrhl, aby byla ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněná odmítnuta a vyslovil souhlas s upuštěním od ústního jednání.

19. Stěžovatel svého práva k replice využil, byť sdělil, že nepovažuje za potřebné činit vlastní repliku, neboť by musel v reakci na vyjádření účastníků opakovat argumenty a tvrzení uvedená v ústavní stížnosti. Závěrem vyslovil souhlas s upuštěním od ústního jednání.

20. Ústavní soud neshledal, že by bylo možné očekávat od ústního jednání další objasnění věci, a proto od něj se souhlasem (ať faktickým, či v důsledku fikce) všech účastníků podle ustanovení § 44 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, upustil.

IV. Východiska

21. Ústavní soud je dle čl. 83 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. též ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Není součástí soustavy obecných soudů a není ani povolán k instančnímu přezkumu jejich rozhodnutí; směřuje-li ústavní stížnost proti rozhodnutí obecných soudů, není proto samo o sobě významné, je-li namítána jeho věcná nesprávnost. Pravomoc Ústavního soudu je založena výlučně k přezkumu rozhodnutí z hlediska dodržení ústavněprávních principů, tj. zda v řízení (a posléze rozhodnutím v něm vydaným) nebyla dotčena ústavně zaručená práva účastníků, zda řízení bylo vedeno v souladu s těmito principy a zda lze řízení jako celek pokládat za spravedlivé.

22. Ústavní soud předně připomíná, že odlišné právní hodnocení věci obecnými soudy, než jak si představoval stěžovatel, nemůže samo o sobě znamenat porušení základního práva či svobody.

23. Relevantní deficit stanovených záruk spravedlivého procesu může nastat tehdy, dojde-li kupř. k závažným porušením kogentních ustanovení zákona upravujících řízení před sou-

dy, bezdůvodnému odchýlení od konstantní judikatury, excesivnímu pomnutí úhelných prvků hmotného práva apod.

V. Posouzení

24. Absence poučení účastníka o jeho procesních právech, tak, jak ji namítá stěžovatel, může mít v obecné rovině vliv na průběh sporu a v konečném důsledku může devalvovat záruky spravedlivého procesu. Ústavní soud však neakceptuje námitku stěžovatele, že jej Obvodní soud pro Prahu 5 neseznámil s možností jiného právního náhledu (viz protokol o ústním jednání, bod 11 shora). Chybějící (formální) poučení o tom, jaká tvrzení má stěžovatel doplnit a jaké by byly následky nesplnění takové výzvy, jak stanoví odst. 1 a 2 ustanovení § 118a o. s. ř., je sice pochybením obecného soudu, ale pro právního zástupce „profesionála“ v tomto konkrétním případě však nemohlo nabýt takové intenzity, aby představovalo porušení základního práva či svobody; nelze totiž přehlédnout, že soud stěžovatele o svém náhledu informoval a poskytl mu dostatečný prostor pro to, aby na to dalšími případnými úkony reagoval.

25. Naopak Ústavní soud musí přisvědčit výtce stěžovatele, že Obvodní soud pro Prahu 5 nezjistoval podstatné náležitosti ústně uzavřené smlouvy o dílo, ač tak učinit měl. Mezi podstatné náležitosti se řadí dohoda o předmětu díla a o poskytnutí ceny za dílo. Takový postup ale může následovat až tehdy, kdy soud postaví najisto, že mezi účastníky písemně uzavřená smlouva o dílo ze dne 30. listopadu 2004 skutečně nebyla změněna ústními projevy vůle. Z hlediska právního hodnocení, které soud musí provádět v souladu s právním pořádkem České republiky, musí vzít zřetel na ustanovení § 1 odst. 2, a § 266 a násl. obchodního zákoníku, a zejména na ustanovení § 40 odst. 1, § 40a věta druhá, a § 41a odst. 1 občanského zákoníku. Podle ustanovení § 272 odst. 2 obchodního zákoníku „Obsahuje-li písemně uzavřená smlouva ustanovení, že může být měněna nebo zrušena pouze dohodou stran v písemné formě, může být smlouva měněna nebo zrušena pouze písemně“, přičemž jde o ustanovení kogentní (ustanovení § 263 odst. 1 obchodního zákoníku), od něhož se smluvní strany nemohou dohodou odchýlit. To však neznamená, že by zákon nemohl upřesnit následky jednání smluvních stran pro případ, že by tento příkaz nedodržely. Obchodní zákoník upravuje některé z nich (viz ustanovení § 266 až 268). Ostatní upravuje zákoník občanský (viz ustanovení § 1 odst. 2 obchodního zákoníku věta druhá a ustanovení § 34 a násl. občanského zákoníku). Důsledky nedodržení formy právního úkonu upravuje výhradně občanský zákoník. Podle ustanovení § 40 odst. 1 obč. zák. nebyl-li právní úkon učiněn ve formě, kterou vyžaduje (...) dohoda účastníků, je neplatný. Podle ustanovení § 40a obč. zák. nebyl-li právní úkon učiněn ve formě, kterou vyžaduje dohoda účastníků, považuje se právní úkon za platný, pokud se ten, kdo je takovým úkonem dotčen, neplatnosti právního úkonu nedovolá. Neplatnosti se nemůže dovolávat ten, kdo ji sám způsobil.

26. Změna smlouvy vyžaduje ofertu a její akceptaci, což jsou jednostranné právní úkony co do svého obsahu shodné. Zánodárce vyřešil konflikt dřívější shodné vůle smluvních stran činit právní úkony ve vymíněné formě a pozdější – taktéž shodné vůle – projevené v rozporu s jejich dřívější dohodou takto: Obecně může oblat namítat relativní neplatnost oferty, není-li

dodržena sjednaná forma. Akceptant může projevit svoji vůli přijmout návrh a ofertu akceptovat taktéž ve formě s dohodou rozporné. Oferent pak může namítat relativní neplatnost této akceptace. Je tedy zřejmé, že zákonodárce preferoval faktickou (shodnou) vůli účastníků smlouvy s tím, že kterákoli ze smluvních stran může včas svým právním úkonem způsobit neplatnost úkonů protistrany a tím dosíci stavu vyminěného dříve: aby takové právní úkony byly činěny v písemné formě.

27. Ustanovení § 267 odst. 1 obchodního zákoníku upravuje, kdo se může dovolávat neplatnosti právního úkonu, je-li taková neplatnost stanovena pouze na ochranu některého účastníka. Stran oferty by byl tedy chráněn oblát, stran akceptace oferent. Nedostatek náležitostí právního úkonu, které si smluvní strany vyměnily, nejsou tak zásadní překážkou pro to, aby z tohoto důvodu byla jejich shodná vůle od počátku negována. Považuje-li oprávněný účastník, tj. ten, kdo je neplatností právního úkonu chráněn a kdo se jí může dovolat, učiněný právní úkon za vyhovující a přijatelný, neměl by mu zákon nad míru nutnou a přiměřenou jeho svobodnou vůli a uvážení omezovat.

28. V případech vykoření smluvních stran z rámce požadavku na písemnou formu smlouvy a jejich změn nejsou následky stanoveny pro obchodní a občanský zákoník rozdílně. Odlišnost je však dána u okruhu oprávněných subjektů, které se relativní neplatnosti jednotlivých právních úkonů mohou dovolat [srov. „ten, kdo je takovým úkonem dotčen“ (občanský zákoník) a „Jestliže je neplatnost právního úkonu stanovena pouze na ochranu některého účastníka, může se této neplatnosti dovolávat pouze tento účastník“ (obchodní zákoník)].

29. Není vyloučeno, aby zákonodárce vyšel podnikatelům, resp. osobám činícím právní úkony podle obchodního zákoníku, vstříc a upřednostnil požadavek faktické jistoty smluvních stran před smluvní svobodou a právní úkony nedodržující sjednanou formu označil bez dalšího za (absolutně) neplatné. De lege lata takový přístup (a následek) ale myslitelný není.

30. Protože ani jedno ze soudních rozhodnutí neobsahuje traktát týkající se aplikace uvedených zákonných norem, jež jsou pro rozhodnutí sporu kruciólní, vytváří se tak uměle situace, která nerespektuje ani vůli stran a smluvní svobodu jako základní pilíř soukromého práva, ani zákon, který této svobodě v obecné rovině poskytuje ochranu. Jinými slovy: písemně uzavřenou smlouvu se sjednanou výhradou změn v písemné podobě lze změnit i jinou formou (např. ústně učiněnými právními úkony), není-li včas namítána jejich relativní neplatnost; tento závěr se netýká smluv, u nichž písemnou formu stanoví zákon.

31. Teprve po vyjasnění otázky, zda ke změně smlouvy došlo či nikoli, by mohl soud přikročit k interpretaci ústně projevované vůle a zkoumat, zda na jejím základě došlo k jiné právně relevantní skutečnosti – uzavření nové smlouvy o dílo či nikoliv. Současně by se však musel zabývat i tím, zda by skutečně vedle sebe obstály dvě smlouvy, resp. zda skutečně nedošlo „jen“ k plnění bez právního důvodu. S povahou právního vztahu a jeho režimu podraditelného pod občanský, nebo obchodní zákoník, pak souvisí i relevance námitky promlčení (uplynutí promlčecí doby).

32. Bez ohledu na shora uvedené však obecné soudy musejí posoudit důsledky aplikace ustanovení § 262 odst. 4 věta první, část věty za středníkem (ochrana smluvní strany – nepodnikatele v tzv. fakultativním obchodu) a ustanovení

§ 51a občanského zákoníku (spotřebitelské smlouvy) a násl., a to ex offio, ve smyslu závěrů usnesení pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 1/10 ze dne 9. 2. 2011 bod 41 a násl. (dostupné in <http://nalus.usoud.cz>).

33. Ústavní soud nemůže vyloučit, že se dospěje k jiným zjištěním, než v řízení provedeném a skončeném před Okresním soudem v Českém Krumlově, resp. že se v důsledku správné aplikace právní úpravy dojde k jiným právním závěrům; takový stav ale nemůže být účastníkům na újmu, neboť požadavek na správné a spravedlivé rozhodnutí předčí požadavek na „neměnnosti“ dosud zjištěného skutkového stavu a jeho právního hodnocení.

34. Ústavní soud konečně musí přisvědčit i námitce stěžovatele uvedené pod bodem 5 shora, neboť po přezkumu rozhodnutí odvolacího soudu je nucen konstatovat, že to se opírá jen o důvody vymezené ryze obecně, nijak nereaguje na konkrétní námitky stěžovatele v odvolacím řízení a činí jej nezpůsobitelným z hlediska srozumitelnosti a přezkoumatelnosti úvah, kterými se měl soud při rozhodování o odvolání řídit.

VI. Akcesoria a závěr

35. Se zřetelem k obsahu rozhodnutí obecných soudů lze uzavřít, že v projednávané věci nepostupovaly ústavně konformně a předvídatelným způsobem a že při zjišťování skutkového stavu a jeho následného právního hodnocení, jež se mělo odrazit v jejich odůvodnění, došlo k pochybení, jež svoji intenzitou se zřetelem k průběhu celého řízení před obecnými soudy nabylo excesivní povahy a takové intenzity, jež bylo způsobilé zasáhnout do základního práva stěžovatele na spravedlivý proces.

36. Ústavní soud svým rozhodnutím nijak nepředjímá rozhodnutí ve věci samé, protože to je po řádně provedeném procesu věci obecných soudů; z důvodu nutnosti učinit skutková zjištění zrušil Ústavní soud z důvodů procesní ekonomie i rozhodnutí nalézacího soudu.

37. Ústavní soud z důvodů shora vymezených ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy vyhověl, a proto dle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu rozhodl nálezem tak, jak ve výroku uvedeno.

✿ Právní věta redakce.

NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK

Eva Kabelková

Komentář pro orientaci
v nové podrobnější úpravě
věčných břemen

Vázané v plátně, 368 stran
cena 790 Kč, obj. číslo BK2

Objednávejte se slevou
v eShopu na www.beck.cz

inzerce

Pavel Molek:

Právo na spravedlivý proces

Wolters Kluwer ČR, Praha 2012,
536 stran, 923 Kč.

Mnohé beletristické práce poskytnou čtenáři i odborné poučení; estetické uspokojení přinášejí – byť méně často – některá odborná díla. Patří k nim i kniha, o níž zde bude řeč. Její osobitost vyplývá z tvůrčího naturelu a mnohostranné osobnosti autorovy. JUDr. Pavel Molek, Ph.D. a LL.M., dával o sobě vědět již za studijních let svými výkony ve výuce i múzickými sklony. Působil například ve smyčcovém kvartetu brněnské právnické fakulty a šel tak ve stopách některých významných profesorů této fakulty z let předválečných. Dnes na brněnských právech učí, zároveň je asistentem soudce na Nejvyšším správním soudu a hostujícím pedagogem na Katolické univerzitě v Lisabonu. Hojně také publikuje právnické práce odborné i esejistické.

Jeho nejnovější knihu lze označit za dílo vědecké, které zároveň hodlá sloužit potřebám právní praxe a již proto se snaží být „čtenářsky vlnivým“. Jde o první svazek rozsáhlejší ediční řady, v níž by se mělo uceleně pojednávat o lidských právech. Klade se pak otázka, proč takový vydavatelský záměr začíná pojednáním o právu na spravedlivý proces. Jedna z možných odpovědí by zřejmě poukázala na Molkovu autorskou pohotovost. Objektivnější vysvětlení by vycházelo z toho, že jsou sice důležitá práva stanovená v zákonech, ještě významnější však bývá možnost se těchto práv dobat.¹ O druhém z obou těchto stavů pak ve sporných záležitostech rozhoduje proces, který by měl vyhovovat požadavkům spravedlnosti a jako spravedlivý by měl být také stranami sporu i veřejností vnímán.

Téma a způsob zpracování recenzovaného díla se dá chápat i jako „návnada“ pro další části edičního záměru. Autor to sám nepřímou naznačuje, když v úvodu knihy píše: „Lidská práva mají navíc tu výhodu, že ze své povahy jsou „žita“ jako příběhy, a to mnohdy příběhy dramatické, zachycené následně do podoby soudních rozhodnutí, kte-

rá v lepším případě slouží i jako jejich happy end. Budeme se proto - i pro lepší stravitelnost výsledného textu - snažit co nejvíce textu věnovat právě těmto „příběhům“.

Takový slib kniha plní. Obsahuje rozsáhlé množství kauz řešených soudy na národní i mezinárodní úrovni, zejména Evropským soudem pro lidská práva (dále jen „ESLP“). O velké řadě těchto rozhodnutí i jejich důvodech referuje autor důkladně. Činí to buď rozsáhlými výňatky z rozsudků, nebo jejich stručnějším „převyprávěním“, jež vystihuje skutkovou i právní podstatu sporné věci. Autor se neomezuje na pouhé citace „právních vět“, jejichž vypovídací hodnota může být omezená a někdy i zavádějící. Soudní rozhodnutí doplňuje bystrými komentáři (nikoliv výjimečně i kritickými) a odkazy na početné odborné literární prameny tuzemské i zahraniční a rovněž na další judikáty, jež souvisejí s danou problematikou. To vše nabízí zásobárnu poznatků, podnětů i argumentů užitečných v konkrétních záležitostech. Čtenář se v tomto myšlenkovém bohatství snáze orientuje pomocí rejstříků i detailní struktury díla, jež je členěno do následujících základních tematických celků: úroveň ochrany práva na spravedlivý proces; právo na přístup k soudu; požadavky na soud a soudce; požadavky na řízení; přiměřená délka řízení; zvláštnosti trestního řízení; žádný zločin a žádný trest bez zákona; právo na náhradu škody za nesprávný postup státu a odškodnění za nezákonné odsouzení.

Původně jsem byl v pokušení z Molkovy spisu hojně citovat; okamžitě jsem však narazil na překážku, kterou Francouzi nazývají „embarras de choix“ (obtíž pramenící z možnosti výběru). Zmíním proto jen několik málo případů, které by mohly

být zajímavé pro advokáty. Ten první mi zároveň poskytne příležitost, abych plnil přirozenou recenzentovu snahu a v něčem nesouhlasil s posuzovaným spisem. V něm se autor na str. 131 zabývá i povinností být zastoupen advokátem v některých typech řízení před vrcholnými českými soudy. Pavel Molek pochybuje o vhodnosti takové úpravy, pokud je vztahována i na osoby s právnickým vzděláním. Charakterizuje takovou povinnost – s odkazem na mině ní Šimíčkovu – jako nemístný paternalismus. Nemyslím si to. Zastávám totiž názor, že nikdo by neměl být advokátem ve vlastní záležitosti, stejně jako by v ní neměl být soudcem. Na vlastní záležitosti je totiž různým způsoby zainteresován, mimo jiné emocionálně, což mu může bránit v realistickém úsudku. Navíc jedinec s právnickým vzděláním se nemusí dobře orientovat v problematice řešené např. Ústavním soudem a jeho podání pak jsou spíš zdrojem komplikací.

Advokáty bude jistě zajímat i případ, který Molek uvádí na str. 172 pod označením *Drzý advokát a soudcovská „psanička“*, a píše: „To byla situace řešená v případě Kyprianou proti Kypru, týkající se kyperského advokáta, který soudcům vyčítal, že si vyměňují „psanička“ („ravasakia“, což v řečtině znamená buď milostná psanička, nebo vzkazy s urážlivým obsahem), zatímco on vyslýchá svědka v procesu o vraždě. Soudci se touto jeho námitkou cítili natolik dotčeni, že nejprve vyjádřili své rozhořčení a dotčení, pak jej vyzvali, ať své tvrzení odvolá, a když je neodvolal, odsoudili jej k pěti dnům vězení za pohrdání soudem. Takové rozhodnutí ESLP nemohl vnímat, a ani nevnímal jako „nestranné“, když soudci byli v řízení vedoucím k odnětí svobody zároveň dotčenými (tedy uraženými) i rozhodujícími. ESLP pak dospěl k následujícímu závěru: ...*Soudci byli přímým objektem stěžovatelovy kritiky kvůli způsobu, jakým vedli řízení. Ti stejní soudci poté přijali rozhodnutí o stáhnutí stěžovatele, posuzovali jeho chování, rozhodli o jeho vině a uložili mu trest, v tomto případě trest odnětí svobody. V takové situaci může záměna role stěžovatele, svědka, prokurátora a soudce evidentně způsobit oprávněné obavy, zda bude řízení probíhat v souladu s léty osvědčenou zásadou, že nikdo nemůže být soudcem ve své vlastní věci, a tudíž i zásadou nestrannosti soudu.*² K tomu Molek dodává, že napadené rozhodnutí porušovalo svobodu projevu, ne-

¹ V německé právní terminologii se rozlišuje „Recht haben“ a „Recht bekommen“.

² Rozsudek velkého senátu ESLP Kyprianou proti Kypru ze dne 15. 12. 2007, stížnost č. 73797/01.

boť čl. 10 Evropské úmluvy sice umožňuje omezit svobodu projevu v zájmu „zachování autority a nestrannosti soudní moci, zde ale kyberští soudci podle ESLP nevyváženě podpořili svou autoritu na úkor stěžovatelovy svobody projevu.“

Konečně třetí případ, který advokátům i soudcům může připomenout leccos z jejich praxe a týkal se švýcarského onkologa Medenici.³ Ten byl (viz Molkův text na str. 226) „ve Švýcarsku obviněn ze zpronevěry, ovšem byl z vazby propuštěn na kauci. Toho využil k odjezdu do USA, kde si zřídil novou onkologickou praxi. Když se pak měl dostavit k hlavnímu líčení ve Švýcarsku, přišel tento stěžovatel s originální omluvou. Jeden z jeho amerických onkologických pacientů totiž požádal americký soud, aby stěžovateli soudním příkazem zakázal opustit americké území, neboť by tím bylo ohroženo pacientovo zdraví. Stěžovatel tedy byl souzen a odsouzen v nepřítomnosti v řízení, v němž jej zastupovali dva právníci. Následnou žádost o obnovu řízení švýcarské soudy zamítly, neboť jeho omluvu neshledaly dostatečně závažnou, už proto, že stěžovatele mohl v péči o pacienta zastoupit někdo z jeho kolegů.“ ESLP shledal, že postup švýcarských soudů byl v souladu s právem na spravedlivý proces. V podtextu případu stále zněl mimo jiné podtón – jak Molek zdůrazňuje -, že žádost amerického pacienta o soudní příkaz nebyla tak docela z jeho hlavy.

Uvedené příklady naznačují, že recenzovaná kniha vedle odborného užitku může přinést i v úvodu zmíněný čtenářský požitek. Platí to již proto, že v onom druhu pedagogiky označovaném jako *edutainment* (vzdělání prostřednictvím zábavy) se významně uplatňují informace spisů zajímavé než jen směšné.

Estetické uspokojení přináší posuzovaná díla i pomocí citací z krásné literatury, jimiž jsou uvozovány rozsáhlejší partie díla. Tak kapitole 8.5 *Právo na obhajobu a styk s obhájcem*, str. 371, předchází následující úryvek z Dürrenmattovy povídky, opět jistě zajímavý pro advokáty:

Obhájce si čistil skřípec.

„Mladý příteli, zapište si za uši, vinen, nebo nevinen, všechno záleží na taktice! To je trestuhodná lehkomyšlnost – mírně vyjádřeno – hrát si před našimi soudci na nevinného; naopak nejchytřejší je, hned zkraje se obvinít z nějakého zločinu, pro obchodní cestující je například výhodou přiznat podvod. Při výsledku se pak vždycky může

*ukázat, že obžalovaný přehání, že se vlastně nejedná o podvod, nýbrž třeba jen o pouhé zastírání skutečnosti z reklamních důvodů, jak se to ostatně v obchodě dost často dělává. Cesta od viny k nevině je sice obtížná, nikoliv však vyloučená, naproti tomu je přímo beznadějně trvat na nevině, výsledek je pak zničitější. Prohrajete, kde jste mohl vyhrát, a navíc vám nedovolí, abyste si sám vybral vinu, nýbrž vám ji vnutí.“*⁴

Mnoho by mohlo být citací mott k jednotlivým oddílům díla. Potvrzovaly by nejen Molkovu sečtělost značně různorodou, ale i shora zmíněné zjištění, že krásná literatura přináší podněty pro odbornou činnost. Zvolme proto jen jednu další kratší ukázkou z pátého oddílu knihy, který pojednává o požadavcích na soud a soudce a je předznamenán výňatkem ze Schillerova dramatu:

*„Já pohnána jsem před soud těch, jež nikdy za sobě rovné neuznám, soud mužů, jimž důvěru mé srdce odpirá.“*⁵

Literární úroveň mají i označení jednotlivých soudních kauz, jež občas připomínají názvy soudniček Františka Němce. Opět jen příkladmo: *Po operaci vstanu a opařím se čajem; Poslanecké flagelantství* (jde o záležitost, v níž poslanec nebyl vydán parlamentem k trestnímu stíhání a podal proti tomu stížnost, neboť chtěl očistit dobré jméno a dobrou pověst před tváří veřejnosti – viz str. 85); *Životy těch druhých po česku; Ubi societas democratica. ibi dissensiones aneb dlouhé čekání jednookého řidiče; Nedáte si koláčky aneb marihuana, nebo maniok?; Mluvití stříbro, mlčetí kriminál; Když to nejde po dobrém aneb malá zvracející drogová ryba.*

Pavel Molek i jinak dovede své výklady demonstrovat nečekaným přirovnáním. Potvrzuje tak poznatek, že ve společenských vědách je metafora nejen osvěžením, ale někdy i nástrojem nahrazujícím pokusy ve vědách přírodních. Pod označením *Ranní ptáče dál doskáče aneb nonstop, chei soudit nonstop* se v knize poukazuje na jeden z mnoha způsobů, jakými státní moc omezila právo na přiměřené možnosti k obhajobě v trestním řízení. V rozsudku Makhfi proti Francii⁶ označil ESLP za porušení takového práva skutečnost, že v řízení před soudem pro departement Maine et Loire byly všem zúčastněným poskytnuty zcela nedostatečné přestávky na odpočinek. ESLP spočítal, kolik hodin strávil obviněný i obhájce v hlavním

líčení, a shledal, že po 17 a čtvrt hodině líčení už musel být jak obhájce i obviněný, tak i porota „unavení, fyzicky i morálně, i s přihlédnutím k tomu, co bylo pro obviněného v zájmu. Obhajoba v takovém stavu naprostého vyčerpání nemohla plně vykonávat svá práva a je sporné, jestli porotci byli schopni věnovat plnou pozornost hlavnímu líčení.“ Molek k tomu dodává: „Program hlavního líčení se stěžovatelem obviněným ze znásilnění a krádeže připomínal opravdu víc než cokoli jiného program jednání české Poslanecké sněmovny v době podzimních obstrukcí roku 2011.“²

✱

Molkův autorský styl ani jeho názory se nemusí zamlouvat ve všem všudy každému. V jiskřivém úvodu k jeho knize to ostatně uvádí veřejný ochránce práv Pavel Varvařovský. V zřejmé nadsázce pak doporučuje, co dělat v takové situaci: „Zavřít, odložit, roztrhat či spálit (nemyslím autora, ale knihu).“ Nebyl bych tak radikální. Dovedu si představit několik kategorií těch, jimž by kniha mohla přinést užitek, popřípadě čtenářský požitek, byť jim spojení různých stylových prvků připomíná snahu být současně ženicem na dvou veselkách. Odborné části textu jistě zaujmou specialisty, kteří se ve vědě nebo v praxi zabývají lidskými právy vůbec a právem na spravedlivý proces zvlášť. Právní a literární labužníci a také přemýšliví i múzicky založení studenti práv mohou Molkův spis přečíst buď v „zátahu“, nebo z něj výběrově ochutnávat a čas od času se k němu vracet. Rozsáhlý by mohl být okruh právníků z praxe (advokátů zejména), kteří budou mít knihu k dispozici a sáhnou po ní tehdy, když budou potřebovat poznatkovou a argumentační výbavu pro některou z těch skutkových a právních situací, o nichž se v knize pojednává. Pomohou jim pak již zmíněné rejstříky i důmyslně a podrobně strukturovaný obsah knihy.

✱ prof. JUDr. PETR HAJN, DrSc., emeritní profesor Právnické fakulty MU v Brně

³ Rozsudek ESLP Medenica proti Švýcarsku ze dne 14. 6. 2001, stížnost 20491/92.

⁴ Dürrenmatt, F. Malér. In Labyrint. Praha: Hynelk, 1998, str. 108-109.

⁵ Schiller, F. Marie Stuartovna. První dějství, druhý výstup, vlastní překlad Pavla Molka.

⁶ Rozsudek ESLP Makhfi proti Francii ze dne 19. 10. 2004. Stížnost č. 59335/00.

Václav Bartík, Eva Janečková:

Ochrana osobních údajů v aplikační praxi. Vybrané otázky

Nakladatelství Linde Praha, a. s.,
Praha 2012, 312 stran,
3. aktualizované a rozšířené vydání,
545 Kč.

Fenomén ochrany osobních údajů není v českém a evropském právním prostředí přece jen nejnovější. Pořád se však vyvíjí, a tudíž i právní literatura musí tento vývoj nadále reflektovat a jednou zpracované publikace analyzující právní otázky s tím spojené nestačí. Nedávno vyšla publikace z kuchyně praktických právních příruček nakladatelství Linde, která se snaží na základě praktických zkušeností autorů ve svém třetím aktualizovaném a rozšířeném vydání postihnout každodenní aplikační otázky nakládání s osobními údaji a jejich ochranou a dále v novém textu odrazit vývoj posledních let. Autoři, JUDr. Václav Bartík a JUDr. Eva Janečková, při zpracování této knihy vychází ze svých bohatých osobních zkušeností z několikaleté kariéry právníků Úřadu na ochranu osobních údajů, a dále v případě V. Bartíka i ze zkušenosti práce v ČNB. E. Janečková se dále danou problematikou odborně zabývala v rámci svého doktorského studia.¹

Oproti předchozím dvěma vydáním, která vyšla v letech 2009 a 2010, je kniha rozšířena o změny a novely v relevantní legislativě, týkající se především oblasti bankovníctví, zdravotnictví a zpracování rodných čísel. Dílo je dále doplněno o nové právní aspekty, které vytanuly v poslední době v souvislosti se zpracováním osobních údajů, jako je elektronická komunikace a rozesílání nevyžádaných obchodních sdělení (de facto spam), nebo některé další otázky související s oblastí pracovního práva.

Poslední vydání knihy tak rozebírá v osmi hlavních kapitolách ochranu osobních údajů ve sféře bankovníctví, správy nemovitostí, agendy obcí, zdravotnictví, rodných čísel a DIČ, pracovního práva

(resp. otázka monitoringu zaměstnanců a personalistiky). V osmé závěrečné „sběrné“ kapitole „Další vybrané problémy při zpracování osobních údajů“ se autoři zabývají souvisejícími otázkami, například v rámci využívání elektronických a věrnostních karet, dražební a kontrolní činnosti či v problematice monitorování (nahrávání) telefonního hovoru s klientem či obchodním partnerem.

Při čtení knihy je patrné, že autoři patří do „ochranářského tábora“, protože v hraničních případech jsou ve svých komentářích opatrnější a vychází ze stanovisek Úřadu na ochranu osobních údajů a nepripouští kritiku rozhodnutí tohoto úřadu nebo alternativní postupy, které jsou navrhovány jinými autoritami, např. Veřejným ochráncem práv. Leckdy navrhuji pozitivistický výklad příslušného zákona, aniž se pokusí navrhout odvažnější pohled či řešení vycházející například z praxe ze zahraničí (např. použití bezpečnostních kamer na chodbách a výtazích obytných domů – tak, jak je tomu např. v Belgii), které by bylo v souladu s českým právem a které by vycházelo vstříc ostatním základním ústavním právům, např. právu na majetek. Po přečtení kapitoly týkající se správy nemovitostí by tak mohl čtenář nabyt např. dojmu, že i pouhé veřejně přístupné vodoměry, plynoměry či další měřiče spotřeby na chodbách družstevních domů jsou útokem na soukromí obyvatel domu. Toto ochranářsky předpojaté stanovisko je z pochopitelných důvodů v případě společného přístupu obyvatel domu k měřičům teplé vody kritizované jako absurdní i ombudsmanem.¹ Touha po ochranářství se projevuje mimo jiné mylným posteskem v kapitole pojednávající o po-

skytování informací obcemi na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, kdy autoři na str. 70 lamentují nad absencí dozorujícího orgánu, který by dbal na jednotnou aplikaci tohoto zákona obcemi. Jako kdyby autoři mimo jiné zapoměli na skutečnost, že metodicky (v respektu zachovávacím princip územní samosprávy) má činnost obcí na starost Ministerstvo vnitra ČR.

Dílo je napsané velice čtivě a skutečně prakticky. Otázkou je však klíč výběru analyzovaných témat, zda se jedná o nahodilý výběr na základě toho, co právní praxe Úřadu na ochranu osobních údajů přinesla (tj. něco na způsob „od Šumavy k Tatrám“), nebo jestli byl výběr proveden na základě pečlivě provedeného kalkulu či nějakých teoretických východisek. Pokud je cílem knihy obsáhnout všechny relevantní lidské činnosti v oblasti ochrany osobních údajů, tak by určitě stálo za to do textu zahrnout agendu školství (zveřejňování hodnocení žáků, komunikace škol s rodiči žáků apod.). Při pročtení použitých zdrojů, ve kterých v rámci citovaných použitých článků a knih tvoří třetinu autocitovaná díla, mě zamrzela absence disertační práce Daniela Nováka, který v ní komplexně zpracoval téma problematiky ochrany soukromí a osobních údajů v právu EU. Jeho doktorská analýza je nosná i pro české právní prostředí, které je evropskými předpisy významně ovlivněno, a bylo by tudíž vhodné, kdyby jej ve své publikaci autoři reflektovali. Východiskem pro výběr témat V. Bartíka a E. Janečkové tak mohlo být v úvodu textu vymezení ochrany soukromí a tím selekce analyzovaných aplikačních otázek ochrany osobních údajů na základě srovnání evropského a amerického pohledu na danou problematiku, ze kterého D. Novák mimo jiné vychází a které je trefně popsáno americkým právním teoretikem prof. Jamesem Whitmanem z Yaleovy univerzity: „V právu USA představuje ochrana soukromí korelát ochrany jednotlivce před státem, zatímco v evropském pojetí se odvíjí ze záměru jednotlivce kontrolovat svůj obraz na veřejnosti.“

✿ Mgr. et Mgr. JIŘÍ KOLMAN, vědecký tajemník Centra výzkumu globální změny AV ČR, v. v. i. a doktorand na Právnické fakultě Masarykovy univerzity

¹ Srov. rozhovor s ombudsmanem Pavlem Varvařovským v Riebauerová, Martina. Občas si říkám: Běž domů, Pavlíku. MF Dnes, 21. 7. 2012, str. 12.

**Jan Kozák, Petr Budín,
Alexandr Dadam, Lukáš Pacht:**

Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář

Wolters Kluwer ČR, Praha 2013,
2. vydání, 1272 stran, 2899 Kč.

Problematika insolvence patří v posledních letech k nejvýznamněji se vyvíjejícím právním oblastem jak vzhledem k početným novelám jen několik let účinného zákona, tak i množství nové insolvenční judikatury, která tuto ještě poměrně „syrovou právní oblast“ vykládá. Z toho důvodu bylo nezbytné, aby vzhledem k množství změn i nové judikatury po prvním vydání komentáře v roce 2008 připravilo nakladatelství Wolters Kluwer ČR druhé vydání komentáře na zmíněné změny reagující.

Významné změny insolvenčního zákona od vyjití prvního vydání komentáře přinesly zejména dvě novely zásadního charakteru. První z nich, zák. č. 217/2009 Sb., reagující na příchod hospodářské krize, která byla v roce 2009 teprve ve své počáteční fázi, měla připravit úpadkové právo na tuto situaci.

Významným zásahem do koncepce insolvenčního zákona byla tzv. nálezová novela (zák. č. 69/2011 Sb.), zakotvující mj. přiznání práva věřitele na popření pohledávky jiného věřitele, přičemž popěrný úkon věřitele nemá vliv na rozsah hlasovacích práv popřeného věřitele a nemá dále účinky v případě řešení úpadku dlužníka reorganizací. Další důležitou změnou, kterou přinesla tato novela, byla úprava odpovědnosti věřitele za úspěšně popřenou pohledávku, přičemž sankce za popřenou pohledávku je nyní řešena v rámci incidenční žaloby, kterou může podat insolvenční správce.

Novelou účinnou od 1. 1. 2012 byla v zákoně opětovně zakotvena povinnost dlužníka podat sám na sebe insolvenční návrh pro tzv. předlužení. Autorům komentáře se podařilo zpracovat do komentáře ještě tzv. protiřádnou novelu zák. č. 334/2012 Sb., která nabyla účinnosti v listopadu loňského roku, mající ztížit zneužívání insolvenčního řízení v konkurenčním boji mezi podnikatelskými subjekty, především možnost omezení některých

účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení a odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost.

Novela insolvenčního zákona číslo 396/2012 Sb., která je účinná od 1. ledna letošního roku, již není součástí komentáře, její zákonný text je však připojen.

Vzhledem k výčtu komentovaných novel zařazených do tohoto díla dostává čtenář do rukou pomůcku navýsost aktuální, která nemá na trhu právnícké literatury konkurenci – všechny dosud vyšlé komentáře, staré již několik let, se dosud k aktualizaci neodhodlaly.

Samotné dílo je zpracováno kolektivem insolvenčních praktiků a praxi má také sloužit především. Je vidět, že autoři přistoupili ke zpracování komentáře se znalostí věci a na základě množství odborných zkušeností. Spojili zde své síly dva insolvenční soudci, insolvenční správce a soudce, který se dlouhodobě zabývá trestními aspekty insolvenční problematiky. Teoretické úvahy a srovnání jednotlivých úprav zde nemá místo.

Oproti prvnímu vydání je komentář dílem mnohem zralejším a představuje komplexní a systematicky pojaté zpracování problematiky insolvence a jejího řešení. Tomu je podřízena i jednoduchá a přehledná struktura komentáře, která je příznačná pro komentáře nakladatelství Wolters Kluwer. Předností je i srozumitelná forma, při zachování hledisek

odbornosti. Vlastní výklad je pojat vyváženě a ve všech svých částech usiluje o postžení klíčové problematiky konkrétních ustanovení. Ocenění zasluhuje i snaha vyložit možné řešení v případech, kdy zákon zatím nehovoří jasně. Orientaci ve vývoji i úpadkového práva u nás slouží aktualizovaná předmluva rekapitulující legislativní etapy ve vývoji oboru. Ze způsobu řešení úpadku je kladen pochopitelně největší důraz na problematiku konkursu.

Stejně jako v prvním vydání je připojeno komentované nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení a velmi praktická část trestního zákoníku s problematikou úpadkovou související. K úplnosti pomůcky přispívají i připojený zákon o insolvenčních správcích a řada prováděcích předpisů.

Oproti jiným komentářům z této oblasti je tento vybaven poměrně rozsáhlou judikaturou, která se od prvního vydání významně rozrostla. To je však pro oblast insolvence příznačné. Kromě množství rozsudků vrchních soudů je zde významným obohacením i zajímavá judikatura soudů krajských.

Komu lze tuto publikaci doporučit? Pro svoji komplexnost a fundovanost jistě především insolvenčním soudcům, správcům i advokátům, kteří se zabývají úpadkovým řízením. Neměly by ji však opomenout i zainteresované osoby v co nejširší škále firem a zástupců právní praxe, jichž se tato problematika dotýká. V neposlední řadě může tento komentář velmi dobře posloužit i jako učebnice.

Domnívám se, že tato publikace je cenným obohacením dosud ne příliš rozsáhlé insolvenční literatury, a to zejména sympatickou snahou o aktualizaci komentářových výkladů měnícího se zákona.

✦ prof. JUDr. KAREL MAREK, CSc.,
emeritní profesor obchodního práva
na PF Masarykovy univerzity v Brně

NOVINKA C. H. BECK

Michal Bobek/Jiří Kmec/David
Kosař/Jan Kratochvíl a kolektiv

Sbírka zkušeností a poznatků
k 20. výročí ratifikace Úmluvy

Vázané, 296 stran
cena 490 Kč, obj. číslo BEP6

Objednávejte se slevou
v eShopu na www.beck.cz

Eva Horzinková, Václav Urban:

Živnostenský zákon a předpisy související s komentářem

Nakladatelství Linde Praha, a. s.,
Praha 2013, 328 stran, 492 Kč.

Vychází-li nějaká kniha ve 13. vydání, lze ji označit jako bestseller a toto substantivum je na místě o to více, jestliže se jedná o knihu odbornou. Její autoři vhodně spojují teorii a praxi. Docentka JUDr. Eva Horzinková, Ph.D., je vysokoškolská pedagožka, členka zvláštních komisí pro projednávání rozkladů na několika ústředních správních úřadech a spoluautorka řady publikací zabývajících se správním právem. JUDr. Václav Urban od roku 1990 nepetržitě působí ve státní správě, od roku 1996 je pracovníkem odboru živností Ministerstva průmyslu a obchodu a podílí se na vzdělávání zaměstnanců veřejné správy.

Živnostenský zákon postihuje svým osobním rozsahem značně široký okruh subjektů a vztahů mezi nimi vznikajících. Navíc prochází každoročně více novelizacemi různě rozsáhlými či podstatnými a bez takových prací, jakou je tento komentář, se v něm i odborná veřejnost orientuje mnohdy jen obtížně.

Jistě se nelze na tomto místě věnovat každému z jeho ustanovení a pozornost tak obracím jen k některým z nich. Z hlediska praxe stojí nepochybně za pozornost komentář k § 3, kde je negativně

vymezena působnost živnostenského zákona, potažmo živnosti s detailními odkazy na příslušnou právní reglementaci zvláštních podnikatelských aktivit. Přínosný je též rozbor speciálních podmínek podnikání zahraničních subjektů.

Zevrubný a instruktivní je popis překážek provozování živnosti, a to opět s odkazy na skutečnosti, které tento důsledek vyvolávají, a jejich zákonnou úpravu.

Komentář k § 11 zákona umožňuje dobře se orientovat v poměrně složitě formulované a často se měnící úpravě provozování živnosti prostřednictvím odpovědného zástupce. Je to otázka o to důležitější, že je třeba pečlivě odlišovat odpovědnost živnostníka a zástupce.

Pominout nelze také analýzu institutu provozovny (§ 12 zákona) a jejích specifik, která je třeba vnímat v době, kdy se stále rozšiřuje bezkontaktní komunikace prostřednictvím prodejních automatů.

Systematicky jsou popsány podmínky výkonu jednotlivých druhů živností, k nimž je zapotřebí určité kvalifikace či splnění speciálních podmínek a v souvislosti s tím i administrativní postupy při vzniku, změně a zániku živnostenského oprávnění. Pozornost je věnována také výkonu dozoru a sankcím za porušení povinností v této oblasti.

Zejména praxe ocení komentář k přílohám živnostenského zákona, který umožní orientovat se ve spleti nejrůznějších podmínek pro výkon stanoveného okruhu živností vázaných, řemeslných a koncesovaných.

Autoři upozorňují též na zvláštnosti výkonu dozoru a správního řízení v této oblasti a, byť poměrně stručně, i právní úpravu živnostenského podnikání v Evropské unii.

„Přidanou hodnotou“ je výběr některých judikátů správních soudů a Ústavního soudu týkajících se živnostenského práva.

Použití komentáře lze doporučit zejména praxi, již je celou svojí strukturou a formulacemi také určen.

❖ doc. JUDr. PAVEL MATES, CSc.,
advokát, docent správního práva na Vysoké škole ekonomické v Praze a Právnické fakultě
Západočeské univerzity v Plzni

Naděžda Šišková a kol.:

Evropské právo 2 – Jednotný vnitřní trh

Wolters Kluwer ČR, Praha 2013,
590 Kč.

I když učebních textů o vnitřním trhu EU byla napsána řada, a to i po vstupu v platnost Lisabonské smlouvy (2009), je nesamozřejmým potěšením pro právního čtenáře, když narazí na knihu, která nejenže jde do hloubky, ale je i čtivá a přitom její rozsah ji předem nediskvalifikuje z knihovny průměrně přetřebeného právníka. Všechny tyto atributy má dílo *Evropské právo 2 – Jednotný vnitřní trh* z klávesnice doc. Naděždy Šiškové a jejího kolektivu renomovaných autorů jak z akademické sféry, tak i praxe (doc. Bohumil Pikna, dr. Michal Petr, dr. Jiří Georgiev, dr. Blanka Vítová, dr. Ondřej Hamulák), jež není třeba právní čtenářské obci představovat. Dílo je pozitivním důkazem pravdivosti rčení, že *délka odborného sdělení je nepřímou úměrná míře pochopení problému autorem*. Další klad, který je třeba zmínit hned úvodem, je skutečnost, že jakkoliv jde o dílo více autorů, působí na čtenáře jednotně a kompaktně, což lze jistě do jisté míry přičíst pečlivé práci vedoucí autorského kolektivu.

Spoluautoři prokázali nejen suverénní ovládnutí teorie, ale také průběžně dokládají, že i znalost právní praxe, včetně širšího zázemí doktrinního, je

jim vlastní. Pozitivní pro čtenáře je však zejména to, že autorský kolektiv se ve svých znalostech neutápí, ale vaří z nich čtenáři pokrm chutný, pestrý a snadno stravitelný, aniž by ale sklouzával do romanopisectví; drží se jasné a přehledné struktury, která nejen splňuje požadavky kladené na vědecké dílo, ale umožňuje seznámit se i s jednotlivými problémy, když zrovna nemáte náladu číst celé dílo. I tato systematickosti dokazuje, že autoři mají obor pod kontrolou.

Rozsah knihy je samozřejmě dán potřebou učebního textu, a představuje tak úvod do problematiky, jejíž detailnější rozvedení je třeba hledat ve specializovaných publikacích; toto ale poctivě naznačují i sami autoři ve svých kapitolách.

Jedinou otázkou tak zůstává samotný název díla, které čtenáře seznamuje s širším okruhem otázek než pouze s vnitřním trhem EU, ale např. také s prostorem svobody, bezpečnosti a práva či unijním občanstvím, takže např. titul „Evropské právo hmotné“ by patrně přesněji vystihoval celý obsah této doporučeníhodné práce.

❖ doc. JUDr. PAVEL SVOBODA, Ph.D.,
D.E.A., katedra evropského práva
PF UK v Praze

Přečetli jsme za vás

Mgr. Adéla Hufová:

Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu

Právní rozhledy č. 21/2012,
str. 749-754.

Autorka, absolventka Právnické fakulty MU v Brně, svůj příspěvek zaměřila na institut střídavé péče, který u nás byl zaveden v roce 1998. Mezi jeho klady vyzvedává zachování práva dítěte na oba rodiče a minimalizování rizika vzniku tzv. syndromu odcizeného či zavrženého rodiče. V praxi je však stále upřed-

nostňována zažitá výlučná péče. Autorka svá tvrzení opírá zejména o judikaturu Ústavního soudu.

Rozhodování o vhodné porozvodové (i porozchodové) péči spadá do kompetence obecných soudů. Ústavní soud má zasahovat pouze v extrémních případech. Existují tři modely porozvodového uspořádání. Autorka zdůrazňuje, že žádný z nich není nadřazený a soud má rozhodnout o vhodném modelu s maximálním důrazem na konkrétní případ, jeho specifika a osobnost dítěte.

Střídavá péče je posuzována dle kritérií absolutních, tedy zákonných, a relativních, mezi která lze zahrnout např. kritérium faktického fungování střídavé péče nebo nesouhlas jednoho rodiče se střídavou péčí. Zákonná kritéria jsou zakotvena v zákoně o rodině, v § 26 odst. 2 jsou uvedeny čtyři podmínky střídavé péče, které musí být splněny kumulativně; a) rodiče musí být způsobilí dítě vychovávat, b) rodiče musí mít o výchovu dítěte zájem, c) střídavá péče musí být v zájmu dítěte, a d) musí být tak lépe zajištěny potřeby dítěte. Autorka se pozastavuje nad nevhodným uspořádáním jednotlivých ustanovení. Za stěžejní kritérium označuje zájem dítěte. Střídavá péče zde nesmí být pouze kompromisem mezi postoji rodičů, ale nejlepším řešením, které je v zájmu dítěte. Autorka zastává názor, že střídavá péče nemusí být vhodná pro každé dítě a musí být vždy pečlivě zvážena.

V příspěvku se autorka dále věnuje překážkám střídavé péče, které dělí na skutečné a zdánlivé. Mezi skutečné řadí nepříznivý zdravotní stav dítěte vyžadující stále výchovné prostředí, přetrvávající konflikt rodičů, značnou vzdálenost bydlišť. Pod pojmem zdánlivé překážky se skrývají například pracovní doba rodiče či chybějící komunikace mezi rodiči. Soud má zkoumat příčiny těchto překážek a zda se postoj rodičů či situace nezměnily. Podrobněji se autorka zabývá chybějící komunikací mezi rodiči, neboť pro realizaci případné střídavé péče je klíčová. Soud má zkoumat příčiny vzniku této překážky a dále autorka dodává, že schopnost dohodnout se by měla být hodnocena s ohledem na dobu, kdy vztahy mezi rodiči nebyly vyhroceny. Autorka zdůrazňuje, že schopnost komunikace je často posuzována pouze u rodiče, který nemá dítě ve střídavé

péči. Mezi prostředky, které může soud použít pro zlepšení situace, patří napomenutí rodiče a nařízení dohledu nad nezletilým. Autorka podotýká, že překážka chybějící komunikace není absolutní překážkou střídavé péče, naopak je podnětem a motivací a nutí rodiče, aby své chování změnili.

Podmínkou realizace střídavé péče je uzavření dohody, která musí být schválena soudem. Soud ji buď schválí, nebo neschválí jako celek, dle literatury ji nemůže schválit s podmínkami či dodatky. Dle autorky je však otázkou, zda není tento názor již překonaný. Dohoda musí podrobně upravovat všechny podstatné a běžné záležitosti ohledně dítěte. Součástí je i stanovení vyživovací povinnosti, kterou bude platit jeden rodič druhému v době, kdy nemá dítě u sebe.

Ústavní soud konstatoval, že střídavá péče je možná i přes nesouhlas jednoho z rodičů. Soud pak musí podrobit zkoumání nesouhlas rodiče, zda je opodstatněný či nikoli. V případě nesouhlasu obou rodičů je možné střídavou péči realizovat také, a to pokud je v zájmu dítěte, zejména, pokud si to dítě samo bude přát. Autorka však podotýká, že bude vhodné využít služeb mediátora či rodinného terapeuta.

Závěrem autorka dodává, že terminologie v dané oblasti je nepřesná a nekompatibilní s evropskými i světovými právními úpravami.

prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš:

Právo stavby

Obchodněprávní revue č. 10/2012,
str. 273-278.

Nový občanský zákoník (NOZ) vrací zpět institut práva stavby, který nabourává superficiální zásadu, že součástí pozemku je vše, co je s ním pevně spojeno. Autor článku, tvůrce návrhu nového občanského zákoníku a prorektor Vysoké školy manažerské informatiky a ekonomiky, shledává jeho využití zejména u pozemků, na kterých mají vyrůst stavby s předpokládanou životností několika desítek let. Průmyslové zóny, nákupní centra či domy s byty pro sociálně slabé a nepřizpůsobivé. Tedy tam, kde není pro investora účelný pozemek

koupit nebo vlastník se nechce pozemek natrvalo vzdát.

Právo stavby je v NOZ zařazeno do kategorie věcných práv k cizím věcem, jeho obsahem je právo mít stavbu na cizím pozemku. Lze ho zřídit i ke stavbě již existující i vztahovat na další pozemky, které nejsou pro danou stavbu nezbytné, ale zlepši podmínky pro její užívání. Právo stavby je nemovitou věcí, je předmětem vlastnictví, lze ho převádět i dědit. Stavba je součástí stavebního práva, nikoliv pozemku. Právo stavby nemůže být založeno, pokud je již k pozemku zřízeno právo jiné, které nemůže s právem stavby koexistovat.

Ze zákona vyplývají tři způsoby vzniku. Smlouva, vydržení a rozhodnutí orgánu veřejné moci. Pokud právo stavby vznikne prostřednictvím smluvního ujednání, je vyžadována písemná forma, ze které musí být zřejmý jasný projev vůle vlastníka pozemku zřídit stavební právo stavebníkovi. Autor zdůrazňuje, že nelze sjednat omezení stavebního práva rozvazovací doložkou. Pokud ji však smlouva obsahuje, hledí se na ni jako na neexistující, zbytek smlouvy zůstává v platnosti. Nezbytným bodem je vymezení zatěžovaného pozemku a stavby, ať již existující či teprve zřízené v budoucnu. Podstatnou náležitostí je doba trvání. Pojmovým znakem práva stavby je dočasnost. Sjednávaná doba trvání je kogentně stanovena nejvýše na 99 let. Pokud je sjednaná doba delší, může ohrozit platnost smlouvy. Dle zákona je však možné po zániku práva stavby sjednat ho opětovně. Dalším důležitým bodem je, zda se právo stavby zřizuje úplatně či za protihodnotu. Autor poté zmiňuje další možné body smlouvy. Z titulu vydržení stavební právo vznikne pouze zřídka, zákonem je jeho délka stanovena dispozitivně na 40 let, soud ji může prodloužit nebo zkrátit. Třetí zmiňovaný způsob nabytí je rozhodnutím orgánu veřejné moci, který však není aplikovatelný, neboť je podmíněn speciálním zákonným přivolením, které zatím v našem právu není zakotveno. Autor upozorňuje, že právo stavby je podmíněno ještě zápisem do katastru nemovitostí.

Je důležité upřesnit také vzájemná práva a povinnosti a také ve vztahu ke třetím osobám. Zákon dává přednost smluvnímu ujednání. Pokud chybí, stavebník je k pozemku v pozici poživitele. Ke stav-

bě má stavebník vlastnické právo a může s ní libovolně nakládat. Pronajmout, propachtovat, zřídit užívání, poživací právo nebo jinou služebnost.

Zánik práva se zpravidla bude pojit s uplynutím sjednané doby. Autor zdůrazňuje, že objektem vlastnictví je právo, a tudíž při zániku stavby k zániku práva nedochází. Stavebník se může svého práva také zřeknout, vzdát. Jedná se o dvoustranné jednání, jehož důsledkem není zánik práva stavby, vlastník jej může dále zobchodovat. Ve většině případů půjde o stavbu dočasného charakteru, určenou k likvidaci při zániku práva stavby. Stavba se také může stát součástí vlastnictví vlastníka pozemku. Dispozitivně je stanoveno stavebníkovi právo na náhradu, a to ve výši poloviny hodnoty obvyklé ceny v době zániku práva stavby. Pokud byl ke stavbě zřízen pacht či nájem, nezaniká, pokud nebylo smluvně ujednáno jinak. Vlastník se ve smlouvě proti tomu může chránit výhradou. Dále také nejsou pro vlastníka závazná smluvní ujednání o těch povinnostech pronajímatele nebo propachtovatele, která zákon nestanoví, pokud o nich nevěděl.

Touto cestou bude také možné zřídit stavbu na stavbě, nevztahuje se pouze na pozemek, ale na vše, co je jeho součástí.

V článku autor dále porovnává právo stavby s dalšími instituty soukromého práva, které by mohly sloužit k obdobnému účelu, a dokládá tak praktický význam nového institutu.

JUDr. Michal Říha:

Kauzální směnečná námitka spotřebitele proti indosované směnce

Právní rozhledy č. 20/2012,
str. 713-717.

Směnka je častým zajišťovacím instrumentem. Autor článku, advokát, se rozhodl nastínit její použití ve spojitosti se spotřebitelskými úvěry, které jsou určeny především pro jednotlivce k podnikatelským účelům, a dluhy z nich lze považovat za drobné. Svůj příspěvek koncipoval jako reakci na připravovanou novelu, která má používání smě-

nek (i šeků) v rámci spotřebitelských úvěrů znemožnit.

V úvodu se autor věnuje popisu směnky, její charakteristice a využití. Nepopírá, že v praxi dochází k častému zneužití směnek právě prostřednictvím nepoctivého jednání poskytovatelů spotřebitelských úvěrů. Podle navrhované úpravy bude moci věřitel poskytnout spotřebitelský úvěr pouze tehdy, pokud bude zřejmé, že jej spotřebitel bude moci splácet. Vše bude muset posoudit s odbornou péčí. Jeho zajištění pomocí směnky či šeku bude zakázáno úplně.

V praxi v řadě případů dochází k prodávání směnek a doplňování biankosměnek i při jejich řádném splácení. Žalovaní se poté brání tzv. kauzálními směnečnými námitkami. Buď, že směnku vůbec nepodepsali, zde judikatura není jednotná v názoru, na čí straně je důkazní břemeno. Nebo, že žalovaný ze směnky nic nedluží, ačkoliv ji podepsal. Autor zdůrazňuje, že v námitce musí být uvedena kauza a proč odpadl důvod vystavení směnky. Na pozdější námitky nebude brán zřetel. Samotné tvrzení, že směnka nikdy neměla kauzu, není dostačující. Problém nastává v okamžiku indosace směnky, neboť poté není zachována možnost kauzálních námitek vyplývajících z původního úvěrového vztahu vůči novému nabyvateli směnky, vyjma případů, kdy majitel při nabytí směnky jednal vědomě na škodu dlužníka. V takovém případě se jedná o tzv. nepoctivé nabytí směnky, které zákon nekonkretizuje, ani neobsahuje výčet těchto jednání. Judikatura tato jednání také blíže nespecifikuje. Vše tedy závisí na rozhodování soudu. Zastánci novely se odvolávají právě na nutnost silnější ochrany spotřebitelů, neboť v případném řízení je důkazní břemeno o nepoctivém záměru nabyvatele na straně žalovaného, a ten ve většině případů není schopen takové důkazy doložit. Autor zastává názor, že současná úprava je dostačující, neboť soud by měl přezkoumat nesměnečný vztah založený mezi reminentem a spotřebitelem smlouvou o úvěru bez dalšího. Svě tvrzení dokládá odkazy na zákony, směrnice i judikaturu. Dodává, že spotřebitel musí být zachována nejen všechna práva založená smlouvou o spotřebitelském úvěru, ale i práva obsažená v obecné právní úpravě. Autor připomíná také požadavek souladu ujednání spotřebitel-

ských smluv s požadavkem dobré víry, pod sankcí absolutní neplatnosti. V opačném případě dochází vlivem značné nerovnováhy práv a povinností smluvních stran k újmě spotřebitele.

Dle autora je navrhované řešení příliš radikální. Domnívá se, že by účel naplnilo důsledné využívání dostupných prostředků ochrany a řádná aplikace norem určených pro ochranu spotřebitele. Zdůrazňuje důležitost užívání komunitárních norem, které jsou často opomíjeny. Pokud by v praxi tento postup ne-

obstál, autor navrhuje prostředky další, byť stále méně radikální. Například povinné označení směny za zajišťovací či vyloučení převoditelnosti směny. Další autorem navrhovaný postup spočívá ve zvýšení nároků na nabyvatele zajišťovacích směnek ze spotřebitelských úvěrů, kteří by se museli seznamovat s historií úvěrového vztahu. Zde autor také reaguje na námitku, že charakteristickým znakem směny je její dokonalost jako cenného papíru, kdy závazek je do ní vtělen, a dodatečné povinnosti nemo-

hou být ukládány. Autor však argumentuje, že nabyvatelé směnek jsou často subjekty založené právě za účelem vymáhání pohledávek, vědí o jejich zajišťovacím charakteru a je zjevné, že je přebírají zejména s úmyslem znemožnit dlužníkovi účinnou obranu v důsledku (zdánlivé) nemožnosti uplatňovat proti nabyvateli kauzální námitky z původního úvěrového vztahu.

✦ Mgr. JAN MATES

Bulletin slovenskej advokácie prináša...

č. 1-2/2013

Mgr. Marta Halajová: Problematika zločinov podľa medzinárodného práva

Páchání zločinů podle mezinárodního práva se dokazuje jen velmi těžce a v samotném trestním řízení vzniká mnoho otázek. Pachatelé jsou v praxi potrestáni minimálně, protože stále primárně převládá zásada nezasahování do vnitřních záležitostí států, která brání efektivnímu výkonu soudní moci nad pachateli. Autorka se v článku soustředila na jednotlivé druhy zločinů podle mezinárodního práva a na činnost jednotlivých

mezinárodních tribunálů a stálého Mezinárodního trestního soudu, jehož cílem je změnit mnohdy nečinný přístup mezinárodního společenství.

JUDr. Daniela Harkabusová: Aplikačné problémy účasti obhajcu na vyšetrovacích úkonoch

Autorka zaměřila svůj příspěvek na aktuální aplikační problémy pramenící z právní úpravy účasti obhájce na vyšetrovacích úkonech z pohledu vybrané judikatury slovenských soudů, Nejvyššího soudu České republiky a v kontextu ustálené judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Autorka poukazuje na nedostatečnou slovenskou právní úpravu účasti obhájce na vyšetrovacím úkonu a jeho informování o tomto úkonu policií, a dále se zabývá i úpravou podmínek pro čtení zápisu o výpovědi svědka z přípravného řízení při hlavním líčení a otázkou použitelnosti důkazu pro meritorní rozhodnutí soudu. Autorka příspěvek zaměřila na aplikační otázky související s obligatorností, respektive fakultativností uvědomění obhájce o vyšetrovacím úkonu ze strany policie a s tím spojenými praktickými důsledky pro vedení obhajoby advokátem z pohledu zákonnosti, procesní použitelnosti a hodnoty důkazu.

JUDr. Jitka Hasiková: Počítačový údaj – zdroj dokazovania

Článek se snaží přiblížit příslušné instituty upravující vydání věci podle § 89

(slovenského) trestního řádu, uschování a vydání počítačových údajů podle § 90 trestního řádu a odnětí věci podle § 91 trestního řádu tak, aby jasně pojmenoval a označil jejich právní odlišnosti, které mají velký význam pro řešení otázky získání zákonného důkazu a možnosti jeho použití v soudním procesu.

JUDr. Ivetta Macejková, PhD.: K ústavnej konformite tzv. zásady „trikrát a dost“

Ústavní soud Slovenské republiky nálezem sp. zn. PL. ÚS 6/09 z 2. listopadu 2011 rozhodl o ústavní konformitě tzv. zásady „trikrát a dost“, zakotvené ve slovenském trestním zákoně v souvislosti s trestáním recidivistů. Autorka v příspěvku stručně přibližuje jednotlivé důvody, pro které s výrokem ani s jeho odůvodněním nesouhlasí.

JUDr. Anna Stančáková: K niektorým otázkam právneho postavenia účastníkov zdruzenia bez právnej subjektivity (2. časť)

Článek se po úvodní stati, ve které jsou všeobecně shrnuta práva a povinnosti účastníků sdružení bez právní subjektivity, věnuje otázce povinnosti účastníků vyvíjet činnost směřující k dosažení společného účelu a zákazu výkonu konkurenční činnosti. V následující stati je článek zaměřen na otázky spjaté s tvorbou, používáním a ochranou společného označení a používáním ochranné známky.

Složme se handicapovaným dětem na invalidní vozíky

Přispějete-li částkou 50 Kč měsíčně ve prospěch
veřejného Konta Naše dítě **123131123/0600**,

dokážeme společně zakoupit invalidní vozíky, rehabilitační
pomůcky a zajistit osobní asistenci pro nemocné děti.

Děkujeme Vám, www.nasedite.cz.

z advokacie

SLOUPEK KARLA ČERMÁKA..... 60

Z ČESKÉ ADVOKACIE

Z kárné praxe..... **61**

Z jednání představenstva ČAK..... **62**

Jak se vyštávit a pak zase naštvát

Jeden sportovec v tisku popsal, jak už málem vyhrál závod, ale pak se vyštávil a kamsi se propadl, myslím, že do kanálu nebo do peletónu. Vyštávil se prý i fotbalový trenér, a i on skončí v propadlu dějin. Vyštáveni byli také poctiví a nezištní investoři na Kypru, hlavně ruští, ale ti se propadnou do načechraného záchraného polštáře, který jim u nás už chystají badatelé z institutu pana exprezidenta. Zde se na Temešlínu všichni zase naštvátí, podobně jako se naštvátí exkosmonat Remek v jejich otčině a druhá první exdáma Livie ve své exotčině na Slovensku. Slušný člověk naštvátí každému přeje, zvláště když se tím šíří sláva naší vlasti po světě, a nic nedá na závistivé skuhrání vyštávených českých živnostníků, parazitujících na našem diplomatickém pracujícím lidu. Štávy je na vyslanectvích pořád ještě dost i pro Béma, Ratha, Janouška, Havlína, Hušáka a Vítku Bártu, a pokud jde o potřebnou diplomatickou kvalifikaci, všichni umějí už ze základky jíst vidličkou a nožem, a také telefonovat, esemeskovat i klikat.

V poslední době se zdá, že jsme vyštáveni úplně všichni, a nejen my senioři, kteří nedodržíme pitný režim a pak fňukáme nad nedostatkem slunečných dnů a opožděným příchodem jara. Vy mladí pitný režim dodržujete a v batůžcích máte plno různých flaštiček a plechovčiček, z nichž neustále způsobilně ucucáváte. Tuhle dokonce jedna slečna v tramvaji ucucávala brkem kafe z kelímku od Starbucks, ale pak mi tekutinu nalila za krk, a jala se ucucávat z jednoho na první pohled vyštáveného mladíka v kulichu a teniskách, který tomu nevěnoval ve svém zbědovaném stavu ani tu nejmenší pozornost. Z toho jsem usoudil, že pitný režim příčinou naší všeobecné skleslosti není, ačkoliv vědecké analýzy z oboru minerálního vodárenství jsou opačného názoru.

Když jsme teď zjistili, že vyštávení není totéž, co dehydratace, můžeme se dále pít po jeho příčinách.

Výsledek zkoumání ukazuje, že nic není na svém místě, a to z nás vysává poslední zbytky optimismu, energie a radosti ze života. Kosmonaut se cpe do hvězdné Moskovy, místo aby řídil vesmírný koráb směrem ke hvězdě Alfa Centauri, exprezidentová oprašuje slovenštinu, místo aby poskytovala daňově poradenské služby živnostníkům v Kobylisích a premiér má v hlavě místo druhého pilíře Nádů Janovou. Rath, místo aby se styděl, tak píše ve vazbě zákony o vazbě, a Mlsna místo zákonů sepisuje impčiment proti T. G. Masarykovi, aby zamotal hlavu doplněnému Ústavnímu soudu. Policajti honí místo Béma Svobodu, Bém se tomu směje, místo aby plakal, a Janoušek je stíhán jako vrah, místo aby

mu někdo sebral řidičský průkaz. Konopí se nepoužívá k výrobě oprátek, ačkoliv by to dále zvýšilo náš export do Íránu a do Severní Koreje, ale k léčbě poslanců, teď HIV pozitivních, když byli zbaveni imunity. Ani ta psí hovínka nesbírají při úklidu chodníků metaři, nýbrž ulice pročesávají motorizované jednotky rychlého nasazení na minipandurech, vybavených radarem a výkonným odsávacím zařízením.

Teď konečně přestaneme s dětinskými legráckami a problémem bordelu poněkud zevšeobecníme. Přiznáme si, že příčina tkví v nedostatku regulace. Nic nemůže být na svém místě tam, kde se ani neví, kde která věc svoje správné místo má. Tam, kde není přiměřená regulace, tam není právo ani morálka, a tam, kde není právo, tam není ani spravedlnost. A regulace nemůže existovat, neexistují-li regulační instituce, hlavně stát. Stát není blbec, blbci jsou ti, kteří jej špatně spravují. To nejsou úředníci, nýbrž politici, kteří úředníky vybírají a dobře nebo špatně vedou.

Dobry politik mluví méně o právech, a víc o povinnostech, a to i svých vlastních. Mluví méně o svobodě, a víc o otroctví, do něhož nás vede přehnaná soutěživost, touha po stále větší spotřebě a šířící se vzájemná nedůvěra. Dobry politik málo lže, a tedy i málo slibuje. Pozor si dává zejména na lež statistiky, ať už neúmyslnou lež interpretační, nebo úmyslnou lež falsifikační. Vzpomeňme na Kypr a na Řecko.

Právo není na svém místě tam, kde se považuje za prostředek ke zvýšení konkurenceschopnosti nebo za pobídku pro investory. Účelem práva je spravedlnost, a ne zvýšení HDP a vlastního prospěchu právníků. Fiat iustitia, pereat mundus. To je základní civilizační poučka. Právo nemůže svou odpovědnost za spravedlnost schovat ani za neviditelnou ruku trhu, ani za třídní boj.

Přerodělování a vykořisťování, přistoupí-li už vůbec na tyto podezřelé nové termíny, neřeší právo ani privatizaci, ani znárodnování. Nenechá je na starosti ani marxistické politické straně, jako prvních čtyřicet let po válce, ani friedmanovským globálním čezáckým oligopolům, jako v posledních dvaceti letech. Brání extrémistickému návratu do předcivilizační džungle z té i z oné strany, a spoléhá na umírněné, možno-li demokratické, státní zřízení, jež dokáže ze svých vlastních tisíciletých civilizačních zkušeností vytvořit.

Právníci taky nevědí, kde je jejich místo, a připomínají toho zbědovaného mladíka v kulichu a v teniskách, z něhož ucucávají jednoduché slečny. Za příštích dvacet let se musí i právníci vzchopit, aby nedopadli jako Giovanni di Stefano.

O tom zas příště. Nebudu-li vyštáven.

Březen 2013

♣ KAREL ČERMÁK

Z kárné praxe

Jde o kárné provinění, jestliže advokátka, jako zástupkyně, podá kasační stížnost opožděně.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise České advokátní komory ze dne 15. 6. 2012, sp. zn. K 11/2012

Kárně obviněná **Mgr. A. J., advokátka**, se dopustila kárného provinění tím, že

poté, co jí jako právní zástupkyni žalobkyně K. L. v řízení vedeném u krajského soudu o přezkoumání rozhodnutí ČSSZ ze dne 8. 10. 2008, byl dne 17. 9. 2010 doručen rozsudek tohoto soudu ze dne 17. 9. 2010, jímž byla žaloba K. L. zamítnuta, proti tomuto rozsudku **podala v zastoupení K. L. dne 17. 12. 2010 kasační stížnost, ačkoliv posledním dnem, kdy ji bylo možné podat, byl den 4. 10. 2010, v důsledku čehož byla kasační stížnost usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 5. 2011 jako opožděně podaná odmítnuta, tedy**

- nechránila a neprosazovala práva a oprávněné zájmy klienta a neřídila se jeho pokyny,
- při výkonu advokacie nejednala čestně a svědomitě a důsledně nevyužila všechny zákonné prostředky a v jejich rámci neuplatnila v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládala za prospěšné, čímž porušila ust. § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii.

Podle § 32 odst. 3 písm. d) zákona č. 85/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se jí ukládá kárné opatření **dočasný zákaz výkonu advokacie na dobu 21 měsíců.**

Kárně obviněná je povinna zaplatit České advokátní komoře náhradu nákladů kárného řízení ve výši 3000 Kč. Náklady jsou splatné do 15 dnů od právní moci tohoto kárného rozhodnutí na účet České advokátní komory.

Z odůvodnění:

Předseda kontrolní rady ČAK, jako kárný žalobce, podal ve shora označené věci K 11/2012 na kárně obviněnou dne 27. 1. 2012 kárnou žalobu, která byla doručena kárné komisi rovněž 27. 1. 2012 a v ní kárně obviněné vytýkal skutek, uvedený ve výroku tohoto rozhodnutí.

Z listin, které jsou založené ve spise, vyplývá, že kárně obviněná převzala tuto kárnou žalobu dne 14. 5. 2012, současně s předvoláním k jednání kárného senátu na den 15. 6. 2012, spolu s výzvou k vyjádření k této žalobě a k vyjádření ke svým osobním a majetkovým poměrům. Kárně obviněná se ke kárné žalobě nevyjádřila, k nařízenému jednání kárného senátu na den 15. 6. 2012 se nedostavila. Svou neúčast neomluvila, ani nepožádala o odročení nařízeného kárného jednání a rovněž se ani nevyjádřila ke svým osobním a majetkovým poměrům. Kárný senát shledal, že byly splněny zákonné podmínky pro jednání kárného senátu bez přítomnosti kárně obviněné.

Z obsahu stížnostního spisu č. j. 1058/2011, zejména pak ze stížnosti stěžovatelky ze dne 25. 8. 2011, která byla doručena do sídla ČAK dne 14. 10. 2011, z příloh stížnosti stěžovatelky (č. listu 5) – plné moci stěžovatelky udělené kárně obviněné dne 18. 2. 2010 pro její zastupování ve věci, z kopie usnesení

NSS ČR ze dne 11. 5. 2011, z dopisů vedoucí kontrolního oddělení ze dne 18. 10. 2011, 25. 10. 2011 a 9. 11. 2011 určených kárně obviněné, z žádosti kárně obviněné o prodloužení lhůty k vyjádření – č. l. 11, z výpisů z matriky ze dne 14. 10. 2011, 25. 10. 2011, 20. 1. 2012 a 14. 6. 2012, z obsahu kárného spisu týkajícího se kárně obviněné č. j. K 9/2010, z obsahu kárného spisu týkajícího se kárně obviněné č. j. K 35/2011, ze sdělení z vnitřního informačního systému ČAK ze dne 10. 5. 2012, že dříve uložené pokuty kárně obviněné nebyly doposud uhrazeny, kárný senát zjistil:

Kárně obviněná zastupovala stěžovatelku v její důchodové věci vedené u Krajského soudu v Praze. Dne 17. 9. 2010 obdržela rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 17. 9. 2010. Proti tomuto rozsudku nepodala v zákonné dvoutýdenní lhůtě kasační stížnost. Tu podala až téměř po dvou měsících, když její pozdní podání kárně obviněná zdůvodňovala zdravotními potížemi na své straně. Z ustanovení § 106 odst. 2 soudního správního řádu však vyplývá, že zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout. Takže NSS ČR při aplikaci této procesní normy odmítl kasační stížnost z důvodu jejího pozdního podání.

Skutečnost, že kárně obviněná se ke stížnosti ani ke kárné žalobě nevyjádřila, a nevyšetřila své počínání v této věci, zejména, proč nepodala žádanou kasační stížnost včas a proč ji podala opožděně a zrovna se zdůvodněním, že se tak děje z důvodu zdravotních potíží, při vědomí, že zákon takovouto možnost nepřipouští, vede kárný senát k přesvědčení, že kárně obviněná zřejmě zcela nepochopila postavení a význam práce advokáta.

Dále vzal kárný senát za prokázané, zejména z obsahu kárných spisů týkajících se kárně obviněné, tzn. K 9/2010 a K 35/2011, že i v těchto dvou případech, které jsou pravomocné, si počínala v rozporu se zákonem o advokacii i s pravidly profesionální etiky, za což jí byla uložena pokuta ve věci K 9/2010 ve výši 10 000 Kč a pokuta ve věci K 35/2011 ve výši 25 000 Kč. Ani jedna z pokut doposud nebyla uhrazena.

Jsou-li tyto důkazy posuzovány jak jednotlivě, tak i ve vzájemných souvislostech, zcela hodnověrně vytvářejí obraz toho, co se mezi kárně obviněnou a stěžovatelkou stalo, a jakým způsobem se kárně obviněná ke stěžovateli v její záležitosti zachovala.

Porušila tak povinnosti, uložené normami, uvedenými ve výroku tohoto rozhodnutí.

Při úvaze o kárném opatření, když kárný senát vzal za prokázané, že kárný skutek se stal a že se jedná o závažné porušení povinnosti advokáta, nepřipadá v úvahu uložení žádné další pokuty, protože dosavadní pokuty nebyly doposud zaplacené. Vzhledem k obsahu shora uvedených kárných spisů a k závažnosti porušení povinnosti advokáta v této věci i vzhledem k přístupu kárně obviněné k celé věci a k výkonu advokacie a také k přístupu ke svému klientu v této věci, se kárný senát domnívá, že je třeba kárně obviněnou pokárat přísněji a na daný případ nepřiléhavěji dopadá právě ustanovení § 32 odst. 3 písm. d) zákona o advokacii, tj. v podobě dočasněho zákazu výkonu advokacie, a to v polovině zákonné sazby, která činí od šesti měsíců do tří let.

Při úvaze o délce podmíněného zastavení výkonu advokacie vzal kárný senát v úvahu, že dosavadní přístup kárně obviněné k plnění povinností advokáta při výkonu advokacie, tak, jak vyplývá z obou shora uvedených kárných spisů i z výsledku tohoto řízení, nasvědčuje tomu, že musí být uložen tento

trest v polovině sazby, a to právě s ohledem na celkový postoj kárně obviněné k plnění povinností advokáta.

Je třeba zdůraznit, že ze strany kárně obviněné se jednalo o porušení důležité povinnosti. Podání opravného prostředku v zákonné lhůtě patří určitě mezi základní povinnosti advokáta při zastupování svého klienta.

Na základě provedeného dokazování a s odkazem na shora uvedenou zákonnou úpravu má kárný senát za prokázané, že se kárně obviněná dopustila závažného porušení svých povinností, vyplývajících pro advokáta ze zákona o advokacii. Pokud jde o včasnost podání kárné žaloby, byla tato podána ve lhůtě uvedené v ustanovení § 33 odst. 2 zákona o advokacii.

Předpisy upravující činnost advokáta, tj. zejména zákon o advokacii č. 85/96 Sb. ve znění pozdějších novelizací, i stanovský předpis „Pravidla profesionální etiky – usnesení ČAK č. 1/97“ velmi podrobně upravují činnost advokáta při poskytování právní pomoci tak, aby advokát při své činnosti důkladně a důsledně prosazoval práva a oprávněné zájmy klienta, aby tak činil v souladu s přáními a potřebami klienta podle jeho pokynů, aby se ve vztahu ke klientovi choval čestně a svědomitě, aby vůči klientovi zachovával potřebnou slušnost, aby jeho chování ve vztahu ke klientovi i k dalším subjektům mělo náležitou profesní i lidskou úroveň, tak, aby nebyla snižována důstojnost a vážnost advokátního stavu.

Z provedeného dokazování je zcela zřejmé, že kárně obviněná se vůči své klientce takto nechovala. Naopak, ačkoliv od ní přijala peníze, uzavřela s ní smlouvu o poskytování právní pomoci a přijala k tomu potřebné zmocnění, byla v její věci prakticky v rozhodujícím období, to je po obdržení nepříznivého rozhodnutí pro stěžovatelku, zcela nečinná. Respektive sice činná byla, ale pozdě. Ve prospěch klientky nečinila žádné užitečné kroky, jimiž by chránila a prosazovala její zájmy, ve prospěch klientky nevyužila žádné zákonné prostředky, ani žádné právní znalosti a dovednosti.

Absence vyjádření k podané stížnosti i k podané kárné žalobě a tím i absence jakékoliv lítosti nad spácháním kárného provinění, nedostatek jakéhokoliv náznaku omluvy vůči stěžovateli, je skutečnost, která nepochybně musí být zohledněna i v rozhodnutí o použitém kárném opatření a jeho výměře.

S vědomím všech těchto skutečností i s vědomím majetkové situace kárně obviněné považuje kárný senát uložené kárné opatření – dočasný zákaz výkonu advokacie na dobu 21 měsíců – za zcela přiměřený závažnosti spáchaného kárného provinění. Po uvedené dobu bude mít kárně obviněná dostatek času se podrobněji seznámit s platnými právními předpisy.

✿ Připravil JUDr. JAN SYKA,
vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK.

Z jednání představenstva ČAK

Představenstvo ČAK se ve dnech **11. – 12. 3. 2013** sešlo na své 36. schůzi v tomto volebním období v pobočce ČAK (Kleinově paláci) v Brně.

Jako pravidelně projednali členové představenstva ČAK nejprve pozastavení výkonu advokacie některým kolegům-advokátům či vyškrtnutí ze seznamu advokátů.

Předseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň seznámil členy představenstva se závěry z jednání s Ministerstvem spravedlnosti a Vězeňskou službou ČR, které vedl JUDr. Tomáš Sokol ve věci **umožnění vstupů do věznic advokátům s elektronickou verzí spisu**. Bude provedena analýza na úrovni ministerstva, včetně možnosti instalovat do věznic počítače schopné přehrávat přinesené elektronické záznamy. S ohledem na složitost celé problematiky bude ministerstvo s ČAK v této věci dále spolupracovat a jednat.

Dále předseda informoval o jednáních ve věci možnosti vybavit zkušební místnosti pro skládání advokátních zkoušek psacími zařízeními umožňujícími tiskový výstup. Po obsáhlé diskusi představenstvo pověřilo člena představenstva a předsedu výboru pro výchovu a vzdělávání JUDr. Radima Miketů, aby ve spolupráci s předsedou ČAK a předsedou zkušební komise ČAK zpracoval věcný záměr této možnosti a předložil ho na květnové zasedání představenstva ČAK.

Členové představenstva ČAK uložili předsedovi JUDr. Martinu Vychopňovi a místopředsedovi JUDr. Vladimíru Papežovi obstarat **podrobnější analýzu problematiky úschov a svěřeneckých smluv, a to jak z kárného, tak odpovědnostního hlediska a ve vztahu k novému občanskému zákoníku**.

Představenstvo ČAK uložilo odboru vnější a vnitřní legis-

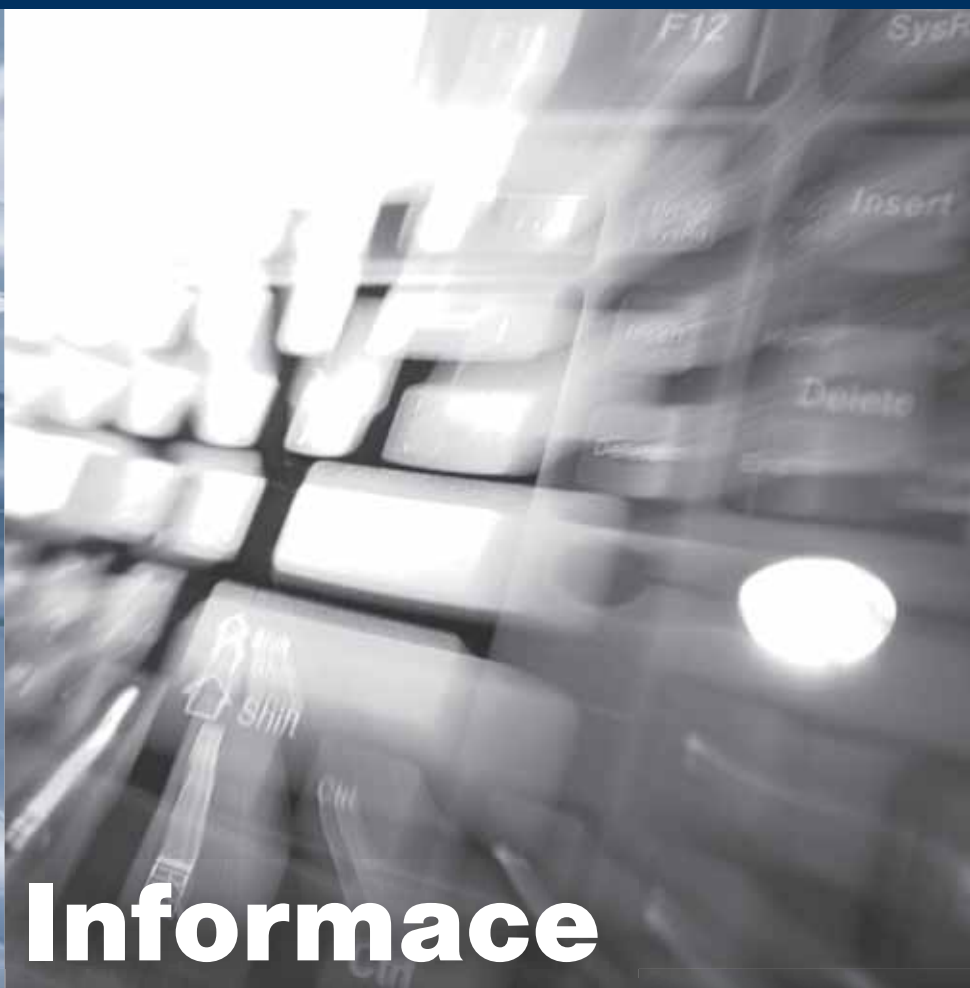
lativy ČAK ve spolupráci s místopředsedou ČAK JUDr. Antonínem Mokřým **připravit materiál k problematice etického kodexu mediátorů** a tento materiál konzultovat a projednat s kontrolní radou, kárnou komisí a odvolací kárnou komisí.

Místopředseda ČAK pro legislativu JUDr. Vladimír Papež informoval o zákonodárných iniciativách spojených s novým občanským zákoníkem, zejména o změnovém zákonu k NOZ, zákonu o zvláštních řízeních soudních, novele OSŘ a novele insolvenčního zákona. Novou insolvenční úpravu kritizoval JUDr. Michal Žižlavský s tím, že absolutně zvýhodňuje pohledávky státu na úkor ostatních věřitelů.

Místopředseda ČAK pro mezinárodní vztahy JUDr. Antonín Mokřý seznámil členy představenstva se stanoviskem CCBE ve věci návrhu nařízení o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů v souvislosti se zpracováváním těchto údajů za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestu a o volném pohybu těchto údajů. Návrh nařízení CCBE v předložené podobě zasahuje do advokátní povinnosti mlčenlivosti. Představenstvo ČAK jednomyslně uložilo mezinárodnímu odboru, zejména zástupkyni ČAK v Bruselu, oslovit s tímto stanoviskem ČAK české europoslance a celou problematiku nadále pečlivě monitorovat.

Podrobný zápis z 36. schůze představenstva ČAK (stejně jako všechny ostatní) jsou všem advokátům a advokátním konci-pientům k dispozici na www.cak.cz/rubrika/Orgány_Komory/Představenstvo/Zápis_z_jednání.

✿ icha

Informace a zajímavosti

MĚLI BYSTE VĚDĚT

2. práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2012	64
Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK.....	69
Pozvánka na Světové fórum mediálních center v Praze	71
Pozvánka na 7. ročník turnaje dvojic v odbíjené	72
Pozvánka na 7. ročník golfového turnaje advokátů „ADVO-CUP“	73
Mezinárodní soutěž v obchodní mediaci v Paříži	73
Pozvánka na 16. Sportovní hry české advokacie	74

Z PRÁVNICKÉ SPOLEČNOSTI

Za profesorem Františkem Zoulíkem.....	75
--	----

NAKONEC	76 - 77
---------------	---------

2. práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2012

Úvaha nad stavem správy soudnictví v České republice aneb Nejvyšší soudní rada jako východisko pro českou justici?

Mgr. ADAM BRYCHTA

I. Správa soudnictví de lege lata

S pojmem správy justice se v poslední době setkáváme stále více, a to nejen v odborných kruzích, ale častěji také ve sdělovacích prostředcích. Zvláště v několika posledních letech lze pozorovat, že obsah tohoto pojmu se nezdá stávat předmětem politických diskusí a že političtí protagonisté jeho používáním ve svých argumentacích usilují o získání politických bodů. To již samo o sobě naznačuje, že veřejnost si se správou justice spojuje nedokonalý systém, který nutně potřebuje reformu. Za sporné momenty, kdy široká veřejnost musela nutně zapochybovat o stavu české justice, lze připomenout zejména v poslední době neustále zmiňované problémy kolem státního zastupitelství, mnohdy nevybíravé počínání soudních exekutorů, neutěšený stav v českém vězeňství (např. plná kapacita českých věznic, hromadné žaloby odsouzených na podmínky v českých věznicích), a takto by se dalo dále pokračovat.

Oblasti, které přisuzují největší význam, je problematika správy soudnictví, jejíž stav je ohniskem nesčetných polemik. Jedná se přitom o problematiku, o které se diskutuje již od počátku 90. let, aniž by se zaznamenal nějaký posun moci výkonné a zákonodárné ve vztahu k moci soudní. Tyto dvě moci i nadále trvají na zachování systému správy soudnictví, jehož podoba se od konce 19. století příliš nezměnila. Nynější model správy soudnictví v České republice skoro bez rozdílu kopíruje historickou rakouskou úpravu, která byla přijata zákonem č. 217/1896 (zákon o soudní organizaci). Tato více než sto let stará úprava se od dnešní úpravy liší skutečně jen archaismy tehdejšího jazyka. Tento model, ve kterém výkonná moc v rámci správy soudnictví historicky měla a i nadále má skutečně silné posta-

vení, vychází z myšlenky Johna Locka, který zastával názor, že soudnictví je své podstatě součástí moci výkonné. Tato teze byla posléze převzata i klasickou prvorepublikovou naukou F. Weyra, který v roce 1937 ještě tvrdil, že: „moc soudcovská jest v podstatě své části moci výkonné.“¹ Na druhou stranu nelze opomenout, že již právě za první republiky byl tento model správy justice častým terčem kritiky jak ze strany samotných pracovníků justice, tak i ze strany akademické obce.²

Již v druhé polovině 20. století a nyní na počátku 21. století se však v Evropě objevuje trend, který s sebou nese nový model správy soudů. Ten vede k vytváření orgánů reprezentujících a spravujících soudní moc. Tento trend se České republi-

1 KOPA, M. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011.19(1), s. 40-48. ISSN 1210 - 9126.

2 Kritizovalo se otevřené politické ovlivňování soudců spojené s pokusy o odvolávání předsedů soudů, stejně jako neutěšené finanční a materiální podmínky a ustavičné zasahování parlamentu a exekutivy do odměňování soudců. S tím, jak byla justice oslabována zásahy státu, vznikala inklinace ke korupci, kterou soudci za Rakouska podle svých vlastních slov vůbec nepoznali. KÜHN, Z. Historický a komparativní kontext domácí diskuse o postavení soudní moci. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, s. 46-53.

ce prozatím vyhýbá. Znamená to, že Česká republika zůstává jedním z posledních ostrovů tradiční správy justice, která je vykonávána skrze výkonnou moc, resp. Ministerstvo spravedlnosti. Základem státní správy justice – soudnictví³ v České republice je totiž § 11 kompetenčního zákona, který stanovuje, že Ministerstvo spravedlnosti je ústředním orgánem státní správy pro soudy a státní zastupitelství.⁴

Samospráva⁵ soudnictví je pojem, který byl a je za posledních deset let velmi diskutovaný. Jedná se o pojem, který je některými autory hojně používán, zejména v souvislostech s reformou správy soudnictví, ale jde také o pojem, který je některými autory striktně odmítán. Prof. Sládeček například míní: „že pojem samosprávy soudnictví lze vnímat jako závažný lapsus.“ Nejde totiž o samosprávu v tradičním pojetí, to znamená o sdílení veřejné správy subjekty, které se liší od státu.⁶ Je tedy možné konstatovat, že soudnictví předmětem samosprávy opravdu být nemůže. Princip decentralizace, vyjadřující přenesení určité části veřejných záležitostí na subjekty odlišné od státu, v případě soudů skutečně uplatnit nelze. Přesto si dovoluji souhlasit s prof. Příbáním, který podotýká, že pojem soudcovské samosprávy je hojně používán nejen v české literatuře, ale především v literatuře zahraniční, a není proto možné se mu vyhýbat a považovat ho za pomýlený.⁷ Považuji proto za vhodné opustit striktní správně-právní pojetí neexistence pojmu soudcovské samosprávy a s tímto pojmem nadále operovat. Významem pojmu rozumím především reálnou účast soudců na správě soudnictví.

Ve stávající právní úpravě lze nalézt jen náznak samosprávy v oblasti soudnictví. Tím je úprava soudcovských rad.⁸ Soudcovské rady nedisponují samostatnou rozhodovací pravomocí a jsou jen poradním orgánem předsedů soudů, jak vyplývá z ustanovení § 46 odst. 4 zákona o soudech a soudcích. Soudcovské rady mají proto pouze právo vyjadřovat se k určitým rozhodnutím a projednávat rozvrh práce. Takto nastavená úprava soudcovských rad je jistě nejvstřícnější pro soudní funkcionáře, kteří se sice mají s kým poradit, ale mínění soudcovské rady pro ně není závazné. Je tedy zřejmé, že vliv soudcovské rady bývá u každého soudu rozdílný a je podmíněn vztahy s předsedou pověřeným řízením soudu a také jeho ochotou naslouchat stanoviskům soudcovské rady.⁹

II. Neudržitelnost stávající správy soudnictví pro futuro

Dosavadní model správy soudnictví, který byl v posledních letech podroben silné kritice, je podle mého názoru do budoucna jen stěží udržitelný. Doc. Kühn konstatuje, „že proces, ke kterému dochází v jednotlivých evropských zemích, skutečně souvisí s úvahou, kterou pronesl prezident USA a později soudce Taft, podle něhož není normální, pokud je exekutiva procesní stranou, a současně „spravuje“ justici, čímž má možnost justici přímo či nepřímo kontrolovat a ovlivňovat. Navíc je i s ohledem na jakoukoliv variantu racionálního výkladu principu dělby moci zcela neudržitelné, aby jedna moc takto zásadním způsobem kontrolovala moc druhou. To je základní problém, který musí zcela jistě vést k emancipaci justice ve vztahu k exekutivě.“¹⁰

Tento kritizovaný de lege lata stav správy justice tudíž vykazuje zásadní nedostatek, který v důsledku narušuje nezávislost soudní moci v České republice.¹¹ Mezi zásadní kompetence orgá-

nů moci výkonné vůči moci soudní, které demonstrují mnohdy nepatřičné ingerence exekutivy do moci soudní, čímž narušují její nezávislost, jsou zejména kompetence v oblasti personální, kdy výkonná moc rozhoduje o tom, kdo se stane soudcem, kdo bude jmenován předsedou, popř. místopředsedou soudu. Exekutiva stanovuje také počty soudců a vytváří rozpočet pro soudy, na něž soudy nemají žádný vliv, zajišťuje financování soudů, jakož i dotváří pravidla podzákonnými právními předpisy. Je tedy evidentní, že soudní moc v oblasti správy soudů nemá takřka žádné pravomoci a je možné konstatovat, že taková závislost soudnictví na moci výkonné s sebou nese značná rizika. Ostatně Ch. Montesquieu poznamenal, že „občanská svoboda nemůže existovat v politické společnosti, ve které moc soudní není důsledně oddělena od moci zákonodárné a výkonné.“

Ústavou zaručená dělba moci je sama o sobě pojmem abstraktním a vágním, který je třeba doplňovat praxí, mezinárodními souvislostmi a historickými zkušenostmi.

- 3 Správa soudnictví v České republice je veskrze totožná se státní správou soudnictví, neboť tzv. samospráva soudnictví u nás prakticky zavedena není. Státní správa soudů spadá do okruhu veřejné správy, a tudíž je to činnost odlišná od výkonu soudnictví. Pozitivní vymezení říká, že úkolem státní správy soudů je, dle zákona o soudech a soudcích, vytvářet soudům podmínky k řádnému výkonu soudnictví, zejména po stránce personální, organizační, hospodářské, finanční a výchovné a dohlížet na plnění úkolů, které jsou soudům svěřeny.
- 4 Státní správu soudů však vykonávají orgány různého typu. Počínaje orgány, jejichž exekutivní povahu nelze zpochybňovat, až po orgány, které plní zároveň funkci správní i funkci soudní. Důvody, pro něž bývá obvykle voleno jiné řešení než výkon správy přímo soudem, spočívají v tom, že soudy jsou vybudovány na jiném principu než správní orgány a nejsou tak přiměřeně přizpůsobeny k výkonu exekutivních funkcí. Základním článkem státní správy soudů je proto obvykle orgán vládní, zpravidla Ministerstvo spravedlnosti. Tak je tomu i dle naší platné právní úpravy (§ 119 zákona o soudech a soudcích), která stanovuje, že státní správa soudů je vykonávána prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti a také prostřednictvím předsedů a místopředsedů jednotlivých soudů. Na státní správě soudů se však též podílejí předsedové senátů, ostatní soudci a zaměstnanci působící u příslušného soudu.
- 5 Samospráva dle J. Hoetzela znamená, že „spravuje někdo jiný než stát, tj. veřejnoprávní korporace, a přitom relativně nezávisle.“ Samospráva je tedy chápána jako protiklad státní správě.
- 6 Prof. Zoulik dokonce dodává, že soudcovská samospráva je „logický nonsens“. Funkci soudce není možné slučovat s výkonem svobodného povolání, na rozdíl třeba od advokátů. Funkce soudce spočívá v přímém výkonu státní moci, přičemž v kontrastu s tímto se samospráva soudnictví jeví jako zjevný *contradictio in adjecto*. (Cit. z: SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 2. vydání, Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, s. 327 an.)
- 7 PŘIBÁNĚ, J. Moc soudní je „nejméně nebezpečná“: několik poznámek k deficitu soudcovské samosprávy a nezávislosti české justice. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, s. 38-45.
- 8 § 46 – 59 zákona o soudech a soudcích.
- 9 LICHOVNÍK, T. Soudní samospráva v malém. *Soudce*, 2006, č. 10, s. 4.
- 10 KÜHN, Z. Historický a komparativní kontext domácí diskuse o postavení soudní moci. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, s. 46-53.
- 11 Také samotný strážce ústavnosti, Ústavní soud, jenž je kritikem současné úpravy správy justice, se několikrát k tomuto problému vyjádřil. Ve svých nálezech Pl. ÚS 7/02 a 18/06 Ústavní soud míní, že z „Ústavou vyplývající nutnost autonomního postavení soudní moci. Tento Ústavou předpokládaný a „ideální“ stav však v podmínkách České republiky neexistuje, neboť soudní moc zde nepředstavuje svébytnou a samostatnou reprezentaci, nemůže se projevovat navenek jako jedna z nezávislých mocí, ale je fakticky reprezentována Ministerstvem spravedlnosti, což se zobrazuje i v celé úpravě modelu správy soudů de lege lata.“ A následně dodává „že současný stav, kdy ústředním orgánem státní správy soudů je Ministerstvo spravedlnosti a soudní moc sama nemá vlastní reprezentativní orgán odpovídající svým postavením úrovni Ministerstva spravedlnosti (kterýžto orgán by mohl být orgánem povolaným převzít kvalitativně úlohu ministerstva ve věcech personálních včetně dohledu nad odbornou úrovní soudcovského sboru, případně i v dalších oblastech řízení a výkonu správy soudnictví), podle názoru Ústavního soudu dostatečně nevylučuje případné možnosti nepřímého ovlivňování soudní moci výkonnou (např. prostřednictvím přidělování rozpočtových prostředků a kontrolou jejich využívání).“

Dělbou moci chápeme jako princip, který se vyvíjí, a v posledních desetiletích tento vývoj v evropském regionu ukazuje zřetelnou tendenci k emancipaci moci soudní vůči moci výkonné.¹² Tento vývoj, který vede k vyloučení možnosti nepřímého ovlivňování moci soudní moci výkonnou, se však České republice doposud vyhýbá.

Český ústavní systém proto potřebuje nezávislost moci soudní posílit, a to především prostřednictvím soudcovské samosprávy. Nejenom srovnávací studie zemí EU, ale i letmý pohled na postavení soudnictví v jiných střeoevropských zemích s velmi podobnou právní kulturou ukazuje, že česká justice postrádá rozpočtovou autonomii i samosprávu.¹³ Lze tedy shrnout, že český systém řízení soudnictví je překonán a není možné s ním počítat do budoucna. Soudnictví bývá kritizováno za pomalost, nepředvídatelnost, nízkou vymahatelnost a špatnou kvalitu, ale ve většině případů jsou největšími kritiky ti, kdo justici sami řídili, tedy členové vlády. Faktem je, že se od roku 1989 v České republice vystřídal 14 ministrů spravedlnosti, přičemž někteří po vstupu na úřad znegovali koncepci svého předchůdce, aby posléze začali s koncepcí vlastní, kterou již ale nestihli realizovat. J. Sváček proto soudí, že: „*soudnictví potřebuje dlouhodobou koncepci a instituci, která nebude závislá na výměně ministrů, na pádu vlády a do jisté míry ani na výsledcích voleb. Taková instituce v České republice chybí a to na rozdíl od drtivě většiny zemí EU.*“¹⁴

12 KÜHN, Z. Historický a komparativní kontext domácí diskuse o postavení soudní moci. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, s. 46-53.

13 PŘIBÁŇ, J. Moc soudní je „nejméně nebezpečná“: několik poznámek k deficitu soudcovské samosprávy a nezávislosti české justice. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, s. 38-45.

14 SVÁČEK, J. Tuzemské reflexe zahraničních zkušeností s modelem správy soudnictví s podílem soudců In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, s. 63-69.

15 Shrne-li se výše uvedené, lze říci, že v Evropě existují dva základní modely správy soudnictví. V prvním zajišťuje správu soudnictví převážně exekutiva (Německo, Rakousko, Česká republika), ve druhém se na správu soudnictví podílí naopak v různé míře samosprávné orgány soudnictví.

16 NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 117 s. [cit. 20. 10. 2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimálního-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193.

17 Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 18/06 ze dne 17. července. 2006 [cit. 20. 10. 2012].

18 Např. zpráva Benátské komise z března roku 2010 o nezávislosti soudního systému doporučuje takový systém, v němž nezávislá soudní rada, složená minimálně z jedné poloviny ze soudců, má rozhodující vliv na jmenování a další průběh profesní kariéry soudců. LANGÁŠEK, T. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 190 s. ISBN: 978-80-87123-15-7.

19 Označení staré a nové demokracie vychází ze zprávy Benátské komise (Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva, která je poradním orgánem Rady Evropy pro ústavněprávní otázky) a nejde v ní o hodnocení úrovně demokracie. WÄGNEROVÁ, E. *Modely soudcovských rad*. *Jurisprudence*. 2010, č. 6, s. 3.

20 LANGÁŠEK, T. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 190 s. ISBN: 978-80-87123-15-7.

21 SVÁČEK, J. Tuzemské reflexe zahraničních zkušeností s modelem správy soudnictví s podílem soudců In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, s. 63-69.

22 KLÍMA, K. FENCL, V. Ústavní otázka nezávislosti soudní moci (komparativní pohled tzv. soudcovských rad). In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, s. 70-90.

III. Správa soudnictví de lege ferenda

Na základě výše uvedeného se domnívám, že je třeba úpravu správy soudnictví v České republice významně reformovat, a to tím způsobem, aby byl posílen samosprávný charakter soudnictví, resp. podstatně zvýšena účast soudců na správě soudnictví.¹⁵

Co se týká reformy správy soudnictví, je důležité vytyčit si směr, kterým by se české soudnictví mělo ubírat. Jak vyplývá z analýzy Nejvyššího správního soudu,¹⁶ možných modelů správy české justice je více, avšak pouze jeden je optimální, a tím je zřízení soudcovské samosprávy s reprezentativním orgánem na celostátní úrovni.

Budoucí reforma by se měla soustředit na dva hlavní body, prvním je vytvoření nejvyšší rady soudnictví na celorepublikové úrovni a druhým je nové vymezení postavení soudcovských rad při každém soudě.

Prvním a nutným bodem reformy je tedy vytvoření rady soudnictví. **Obecně lze u modelů soudní správy, jejichž součástí jsou soudní rady, jakožto jedna z forem samosprávných orgánů soudnictví, odlišit následující systémy:**¹⁷

- **jižní model** (Itálie, Španělsko, Francie), v němž rada převzala od vlády významné pravomoci v oblasti jmenování soudců a soudních funkcionářů a kárných řízení nad nimi, většinou však postrádá významnější pravomoci v oblasti správy soudnictví (rozpočet, správa majetku);
- **severní model** (např. Švédsko, Dánsko, Nizozemí, Irsko), ve kterém má rada především pravomoci ekonomické a správní, z větší části postrádá pravomoci personální;
- **smíšený model** (např. Slovensko, Polsko), zde jde o kombinaci ministerského systému a modelu s podílem samosprávných orgánů soudnictví.

V poslední době se podle doporučení celé řady mezinárodních organizací preferuje jižní model, tedy model opírající se o nezávislou radu soudnictví, s důrazem na kompetence v personální oblasti.¹⁸ Tento model bývá pak doporučován zejména tzv. „novým demokraciím,¹⁹ a to s poukazem na jejich nedostatečnou demokratickou tradici a právní kulturu.²⁰

Oproti tomu ve většině západoevropských zemí, tedy v tzv. „starých demokraciích,[“] si ministerstvo spravedlnosti, resp. vláda, ponechala významné pravomoci a stejně tak kontrolní mechanismy vůči soudnictví i po zřízení nejvyšší soudní rady. Tak je tomu v případě severního modelu, ve kterém rada často sdílí určité pravomoci s ministerstvem spravedlnosti a systém funguje na základě vzájemné dohody. Platí také, že ve všech vrcholných samosprávných orgánech soudnictví jsou zastoupeni i nesoudci.

Jako důvod zřízení rady lze zmínit zejména omezení vlivu politiky na chod soudnictví, zvýšení efektivity soudnictví, emancipace soudnictví aj.²¹ Nazývat by se třeba mohla po vzoru jiných států EU Nejvyšší rada soudnictví (dále jen „rada“). Za nezbytné pokládám to, aby rada byla ústavně zakotvena. Rada by tak obecně dostala větší vážnosti a stala by se skutečným novým ústavním orgánem, který by garantoval nezávislost justice jako celku.²² Konkrétní úpravu bych však ponechal zákonné úpravě.

Zásadní otázkou je okruh pravomocí, které by radě měly být svěřeny. Zde zastávám názor, že modely rad soudnic-

tví, které disponují širokými pravomocemi, se neosvědčily. Jako příklad lze uvést Itálii a v jisté míře i Slovensko, kde jsou radám přiděleny široké kompetence, což v konečném efektu vede k negativním důsledkům.²³ Lze proto konstatovat, že optimální variantou, s přihlédnutím k dosavadnímu ministerskému modelu, bude spíše „umírněný model rady soudnictví“,²⁴ resp. model s užším okruhem pravomocí. Po dostatečném zavedení modelu je případně možné na radu delegovat další dílčí kompetence. **Umírněný model rady je model, ve kterém rada drží pravomoci v užším smyslu, tj. zejména v personální oblasti. Jde o jmenování soudců, přípravu justičních zkoušek, kariérní postup soudců a nakonec oblast kárného řízení.** Právě v těchto oblastech má totiž soudcovský stav nejvíce znalostí. Stranou mimo kompetence rady je pak ponechána správa soudnictví v širším smyslu, tj. oblast materiální a administrativní. Při bližším vymezení kompetencí rady v personální oblasti lze stanovit, že by rada primárně určovala způsob výběrů kandidátů do funkce soudce. To je jistě stěžejní pravomoc, která by měla celý proces výběru značně objektivizovat. Ostatně změnu stávající úpravy procesu výběru soudců také považují za nezbytný bod reformy.²⁵ Rada by také měla rozhodovat o kariérním postupu soudce na soud vyššího stupně. A nakonec by se rada měla podílet na vzdělávání soudců. Zde bych se inspiroval návrhem podporovaným soudcovskou unií, který radě stanovil povinnost, ve spolupráci s Justiční akademií (která by měla být i nadále organizační jednotkou ministerstva), tvorby obsahové náplně vzdělávání soudců a dalších pracovníků soudů. Konečně v oblasti disciplinární bych radě svěřil „pouze“ možnost být kárným žalobcem a samotné řízení bych ponechal dle stávající právní úpravy. V ostatních oblastech bych radě příkl konzultativní pravomoc, např. v oblasti legislativy, která se dotýká soudnictví. Bylo by také vhodné, kdyby rada koordinovala činnost soudcovských rad na jednotlivých soudech.

Oproti tomu fiskální oblast bych ponechal Ministerstvu spravedlnosti, protože si skutečně myslím, že soudnictví samo o sobě by bylo příliš slabým hráčem na vyjednávacím poli v oblasti státního rozpočtu. Kdyby rada disponovala fiskální pravomocí, mohlo by postupně docházet také k politizaci rady.

Další velmi podstatná otázka je otázka složení rady a jejího obsazení. Domnívám se, že rada složená většinově ze soudců není vhodné řešení a byla by i hůře politicky průchozí. Proto se přikláním k tomu, že soudci by v radě měli mít maximálně polovinu členů.²⁶ Můžeme vyjít z návrhu prosazovaného Soudcovskou unií, ve kterém by rada měla mít 11 členů, z nichž pět členů by volili soudci ze svých řad. Ostatní členové, u nichž bych považoval za nezbytné právnícké vzdělání, by byli voleni Poslaneckou sněmovnou, Senátem a také jmenováni exekutivou.²⁷ Za dobré řešení pak považuji virilní obsazení postů místopředsedů rady v podobě předsedů nejvyšších soudů. Předseda rady by tradičně vzešel z volby všech členů rady.

Druhým a nezbytným bodem reformy bude **posílení kompetencí soudcovských rad.** Lze souhlasit s T. Lichovníkem,²⁸ který správně konstatuje, že soudcovské rady by nadále již neměly být pouze čistě poradním orgánem předsedů soudů,

ale měly by se skutečně podílet na řešení zásadních otázek chodu soudu. Soudcovské rady by se tak nově měly podílet na spolurozhodování koncepčních otázek chodu soudu. Mezi tyto otázky by se mohlo zařadit přijímání rozvrhu práce (pouze však týkající se soudců, u ostatního personálu by měl mít předseda soudu i nadále volnou ruku) a též rozhodování o přeložení soudce. Právě soudcovská rada by také měla volit předsedu soudu, popř. by navrhovala kandidáty Nejvyšší radě soudnictví. Přitom se vychází z toho, že právě soudci daného soudu dokážou nejlépe posoudit schopnosti kandidátů a konečně by tím také došlo k popření kritizované premisy, že předseda soudu je prodlouženou rukou ministra spravedlnosti. Místopředsedy soudů by si měl vybírat sám předseda soudu, přičemž soudcovská rada by jeho volbu potvrzovala.

Ministerstvo spravedlnosti by i nadále mělo na starosti státní správu soudů, kterou by vykonávalo buď přímo, nebo prostřednictvím předsedů soudů. Obsah státní správy

- 23 Kupříkladu dochází k zapouzdření a politizaci justice, také princip brzd a protivah je narušen. Citováno z: NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 117 s. [cit. 24. 10. 2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimálního-modelu-samo-spravy-soudnictví-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193.
- 24 Pojem koncipovaný analýzou NSS. M. Kopa hovoří v této souvislosti o „slabší národní radě“.
- 25 Stávající právní úprava výběru kandidátů do funkce soudce především postrádá zákonem stanovená objektivní a legitimní kritéria, která má soudce splňovat. Zároveň také absentují transparentní postupy, které by splnění těchto kritérií ověřovaly, a nakonec lze za nedostatečné považovat vymezení jednotlivých aktérů v rozhodovacím procesu, na jehož konci je jmenování do funkce soudce. Tímto však výtět negativ de lege lata nekončí, pokračovat bychom totiž mohli například tolik kontroverzní psychologicko-diagnostickým vyšetřením. Zejména však absentuje celková koncepce, na základě které by se kritéria a postupy mohly zákonně nastavit. (Citováno z: LANGÁŠEK, T. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 179 – 185 s. ISBN: 978-80-87123-15-7). Doposud tudíž nebylo učiněno jasné rozhodnutí, které by se přiklonilo k modelu kariérního soudce, nebo naopak k modelu, ve kterém by se soudcem mohl stát i uchazeč zvnějšku. (Citováno z: tamtéž). Osobně se přikláním k druhé možnosti. Tretně poznamenává Z. Kühn: „Klasický kontinentální model kariérního soudnictví musí vést ke zvýšené konformnosti justičního kandidáta. Je formován zastaralým systémem založeným na byrokratických a dogmatických hodnotách. Tento systém nepřímo podporuje soudce ve vyhýbání se řešení hodnotových a meritorních otázek a ve směřování spíše k rozhodování na základě formalistických a procedurálních argumentů.“ Mníám proto, že funkce soudce by měla být přístupná i osobnostem z řad ostatních právnických profesí. Nelze nesouhlasit s E. Wagnerovou, která dodává: „že životem nedotčený soudce již není žádán. Protože právo přestalo být jen vědou o sobě samém, nýbrž je o životě, musí život znát i jeho interpret.“ (Citováno z: ŠIMÁČKOVÁ, K. Jak vybrat ty správné soudce. In: *Role nejvyšších soudů v ústavních systémech – čas pro změnu?* Brno: Masarykova univerzita, 2007, 169 – 175 s. ISBN: 978-80-210-4262-9.) Stávající právní úprava sice umožňuje, aby se o místo soudce ucházela osoba zvnějšku, za předpokladu, že je již držitelem vysvědčení o odborné justiční zkoušce. Tato možnost oproti tradiční, tedy možnosti stát se justičním čekatelem a podrobit se přípravné službě, však postrádá jakékoliv normativní ukotvení, byť v praxi i tímto způsobem ke jmenování do funkce dochází. (Citováno z: LANGÁŠEK, T. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, s. 179-185. ISBN: 978-80-87123-15-7) Má-li proto dojít k reformě, musí být de lege ferenda nově normativně stanoven způsob výběru kandidátů do funkce soudce, přičemž samotný proces výběru by měl být delegován na radu. Bez těchto důležitých bodů reformy si zlepšení stavu českého soudnictví lze jen těžko představit.
- 26 I. Brožová dodává: „zákonodárce by tedy měl nastavit soudcovskou radu složením tak, aby fungovala jako otevřený systém, a ne jako do sebe uzavřená, od ostatní společnosti oddělená elita.“ Citováno z: BROŽOVÁ, I., V: *Optimální model správy soudnictví z perspektivy nejvyšších soudů* I. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, s. 112-115.
- 27 Jednoho člena by nominovala vláda ČR a jednoho člena prezident ČR.
- 28 LICHOVNÍK, T. Soudní samospráva v malém. *Soudce*, 2006, č. 10, s. 4-5.

vy by měl spočívat především v oblasti materiální a administrativní. Bylo by také vhodné rozšířit působnost ředitele správy soudu, který by nadále měl být za své kroky odpovědný.

Tento mnou navržený model je samozřejmě jeden z mnoha možných modelů. Ač je tzv. novým demokratickým doporučován onen „jižní model“, sám se domnívám, že úplná aplikace jižního modelu není možná. Je nezbytné poučit se z nedostatků, kterými trpí právě tzv. jižní modely, a snažit se systém nastavit co možná nejefektivněji. Jako pozitivní shledávám četnost diskusí na toto téma, a to nejen mezi soudci, jejichž názory by měly být převážně určujícími, ale také mezi širší odbornou veřejností a politickými reprezentanty. Přestože zatím není příliš velká politická vůle pro zavedení soudcovské samosprávy, možnost změny naznačuje i to, že se v létě minulého roku uskutečnilo setkání špiček české justice se zástupci exekutivy, na kterém se sám předseda vlády vyslovil, že podporuje vznik reprezentativního tělesa, které by mohlo disponovat nikoliv pouze poradními pravomocemi. „Dohodli jsme se na tom, že to je první

základní kámen cesty, na jejímž konci má být nejvyšší rada soudnictví v plnohodnotném smyslu slova,“ konstatuje I. Brožová.²⁹ Na Ministerstvu spravedlnosti bylo již vypracováno paragrafované znění zákona. Nelze se však s velkou jistotou domnívat, že by právě nyní na radu měly být převedeny významné rozhodovací pravomoci. To by bylo těžce politicky prosaditelné a nakonec ani reformně smýšlející ministr spravedlnosti J. Pospíšil nebyl této možnosti nakloněn a radu by spíše vnímal jako reprezentativní těleso, které by bylo partnerem ve vztahu k ministroví a udržovalo by kontinuitu v rámci resortu justice. Nemělo by se však v žádném případě stát „druhým ministerstvem“.³⁰

IV. Soudcovská samospráva – jediné východisko pro správu soudnictví?

Ačkoliv můj osobní názor je, že zavedení rady soudnictví by mělo být spojeno s delegací významných pravomocí na radu, nelze nesouhlasit s názorem T. Langáška, který tvrdí, že samotné zřízení justiční samosprávy není a ani nemůže být hlavním cílem české justice: „*Tím stěžejním cílem je zajištění funkční nezávislosti soudní moci, nikoli její úplné vyčlenění ze státu a soustavy státních orgánů. I soudní moc jako kterákoliv jiná moc si s sebou nese riziko, že se zvrhne v tyranii.*“³¹

Lze si tedy položit otázku, zda by vytvoření Nejvyšší rady soudnictví řešilo všechny problémy české justice, resp. soudnictví? Domnívám se, že odpověď zní: „spíše ne.“ Nejvyšší rada soudnictví, dle mého názoru, může být efektivním prostředkem k tomu, aby se stav českého soudnictví obecně zlepšil, ale samospasitelnou jistě být nemůže. Jak správně upozorňuje M. Kopa,³² nelze opomenout hodnotovou a etickou výbavu těch, kteří se na soudnictví podílejí. V podobném duchu se vyjádřil i bývalý ministr spravedlnosti K. Čermák, který konstatoval, že osobní mravní selhání konkrétních nositelů obou mocí, tedy moci výkonné a soudní, žádný model správy soudnictví nevyřeší.³³ A nakonec se obdobně vyjádřil také M. Bobek, který zastává názor, že: „*proměna a reálný problém justice není ani tak v institucích, jako v mentalitě.*“³⁴

Mám-li úvahy de lege ferenda shrnout, je zřejmé, že zastávám názor, který vede k reformě správy justice, jež by měla spočívat ve faktickém zavedení tzv. soudní samosprávy, tj. zřízení Nejvyšší rady soudnictví jako reprezentativního orgánu moci soudní a posílení soudcovských rad při každém soudě. Podotýkám, že významným bodem reformy by měl být nově nastavený systém výběru a výchovy soudců, neboť soudci jsou právě ti, kdo nakonec rozhodují, a tím vykonávají poslání moci soudní.

✿ Autor je advokátním koncipientem v Praze.

29 ČTK. Nečas připustil vznik rady soudnictví, vláda by se s ní radila [online]. České noviny, 2011. [cit. dne 26. 10. 2012] Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/pospisl-preferuje-spravu-justice-pres-sefy-soudu-a-ministerstvo/665261>.

30 POSPÍŠIL, J., v: Pohled ministrů spravedlnosti. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, s. 25-32.

31 LANGÁŠEK, T. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, str. 189 až 194. ISBN: 978-80-87123-15-7.

32 KOPA, M. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011.19 (1), s. 40-48. ISSN 1210 – 9126.

33 ČERMÁK, K., v: Pohled ministrů spravedlnosti. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, s. 17-20.

34 KOPA, M. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011.19(1), s. 40-48. ISSN 1210 – 9126.

Právní služby v Německu

Česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Rechtsanwalt Christian Bibelriether

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

Politických vězňů 98
280 00 Kolín 3

tel.: 0049 851 33403
fax: 0049 851 9666990

tel.: 910 259 869
fax: 315 550 115

ID datové schránky: g3jhyji

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

inzerce

 WI-ASS ČR s. r. o.
pojišťovací makléř
specialista na vaše pojištění

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Školicím a vzdělávacím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

• ve čtvrtek 25. dubna 2013

Nový zákon o zdravotních službách

Lektor: JUDr. Ondřej Dostál, Ph.D., LL.M.

Číslo semináře: 41314

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 19. dubna 2013

• v úterý 30. dubna 2013

Vlastnické právo v NOZ (v rámci cyklu seminářů k NOZ)

Lektor: JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D., odborný asistent na katedře občanského práva Fakulty právnické ZČU v Plzni, člen expertních komisí MS a Legislativní rady vlády k návrhu občanského zákoníku, člen kárného senátu NSS ČR ve věcech soudních exekutorů

Číslo semináře: 41328

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 23. dubna 2013

• ve čtvrtek 2. května 2013

Náhrada škody a bezdůvodné obohacení dle NOZ (v rámci cyklu seminářů k NOZ)

Lektor: Mgr. Mgr. Jan Petrov, LL.M., ředitel Justiční akademie v Kroměříži, člen rekodifikační komise, asistent soudkyně NS ČR

Číslo semináře: 41324

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 26. dubna 2013

• ve čtvrtek 9. května 2013

Smlouvy podle nového občanského zákoníku

Lektorka: JUDr. Jana Dvořáková Závodská, advokátka

Číslo semináře: 41327

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 2. května 2013

• ve čtvrtek 16. května 2013

Odpovědnost státu za nemajetkovou újmu v judikatuře NS ČR, zejména ve vztahu k nepřiměřené délce řízení a nezákonné vazbě a trestnímu stíhání

Lektor: JUDr. Pavel Simon, soudce Nejvyššího soudu ČR

Číslo semináře: 41315

Poplatek za seminář: 750 Kč

Uzávěrka přihlášek: 9. května 2013

• ve čtvrtek 23. května 2013

Některé otázky týkající se právní ochrany poskytované soudy EU

Lektoři: prof. JUDr. Irena Pelikánová, DrSc., soudkyně Tribunálu EU, prof. JUDr. Jiří Malenovský, CSc., soudce Soudního dvora EU, JUDr. David Petřík, asistent soudce Soudního dvora EU prof. JUDr. Jiřího Malenovského, CSc.

Číslo semináře: 41329

Poplatek za seminář: 500 Kč

Uzávěrka přihlášek: 20. května 2013

• ve středu 12. června 2013

Nový OZ – přehled zásadních změn, které do života přinese nový civilní kodex

Lektor: JUDr. Václav Bednář, Ph.D., akademický pracovník na Univerzitě Palackého v Olomouci a na Vysoké škole Karlovy Vary, o. p. s., člen rekodifikační a výkladové komise k NOZ

Číslo semináře: 41325

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 5. června 2013

• ve čtvrtek 20. června 2013

Úvodní seminář v rámci cyklu seminářů k NOZ

Lektor: prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš, hlavní autor návrhu NOZ, vedoucí vědecký pracovník Ústavu státu a práva AV ČR, prorektor VŠMIE, a. s., člen Legislativní rady vlády ČR

Číslo semináře: 41322

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 12. června 2013

• ve čtvrtek 27. června 2013

Společné jmění manželů v NOZ

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce NS ČR

Číslo semináře: 41323

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 21. června 2013

• ve čtvrtek 12. září 2013

Bytové spoluvlastnictví a katastr nemovitostí po reformě soukromého práva

Lektorka: JUDr. Daniela Šustrová, vedoucí Kanceláře úřadu Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu

Číslo semináře: 41326

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 5. září 2013

Semináře probíhají v Praze 1 v paláci Dunaj, Národní 10 (vchod z Voršilské ul. č. 14), pokud není uvedeno jiné místo konání, obvykle od 9.00 do 16.00 hodin. Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách ČAK, www.cak.cz vlevo pod odkazem Vzdělávání advokátů, Vzdělávací akce ČAK, a zašlou ji e-mailem na adresu: seminare@cak.cz. Po potvrzení příjmu přihlášky odborem výchovy a vzdělávání ČAK uhradí přihlášení účastníci příslušný účastnický poplatek (vložené), který je včetně 20% DPH, na účet č. 6724361001/2700, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: desetimístné číslo složené z pětimístného čísla semináře (viz výše) a pětimístného evidenčního čísla advokáta u ČAK (objednatel) bez pomlčky či lomítka (např. 4130100333). Kopii dokladu o úhradě účastníci vezmou s sebou na seminář, daňový doklad obdrží při prezenci semináře, popřípadě poštou nebo do datové schránky. Zálohové faktury nevystavujeme. Zaplacené vložené se bez písemné omluvy nejméně tři dny před konáním semináře, zaslané odboru výchovy a vzdělávání ČAK, nebo v případě nepřítomnosti účastníka na semináři nevrací. Sál je klimatizován. K dispozici je automat na kávu a minerální voda. Žádáme účastníky o včasný příchod, pozdní příchody ruší lektory i posluchače – 15 minut po začátku přednášky je již vstup do sálu omezen.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném Vzdělávání advokátů, Vzdělávací akce ČAK. Telefonické informace na tel. č. 224 951 778 – pí Marie Knížová.

Těšíme se na setkání s vámi.

✿ Mgr. OLGA ŠENFELDOVÁ, vedoucí odboru výchovy a vzdělávání ČAK

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno v sále Veřejného ochránce práv

• ve čtvrtek 9. května 2013

Podílové spoluvlastnictví a společné jmění manželů v novém občanském zákoníku

Lektoři: Mgr. Michal Králík, Ph.D., Nejvyšší soud
JUDr. Petr Lavický, Ph.D., Právnická fakulta MU v Brně

Číslo semináře: 68310

Poplatek za seminář: 800 Kč

Uzávěrka přihlášek: 30. dubna 2013

• v pondělí 3. června 2013

Vlastnické právo v novém občanském zákoníkuLektoři: **Mgr. Michal Králík, Ph.D., Nejvyšší soud**
JUDr. Petr Lavický, Ph.D., Právnická fakulta MU v Brně

Číslo semináře: 68311

Poplatek za seminář: 800 Kč

Uzávěrka přihlášek: 27. května 2013

• v úterý 11. června 2013

Věcná práva k věci cizí v novém občanském zákoníkuLektoři: **Mgr. Michal Králík, Ph. D., Nejvyšší soud**
JUDr. Petr Lavický, Ph.D., Právnická fakulta MU v Brně

Číslo semináře: 68312

Poplatek za seminář: 800 Kč

Uzávěrka přihlášek: 4. června 2013

Semináře se konají v sále Veřejného ochránce práv, Údolní 39, Brno v době **od 9.00 do 16.00 hodin** (vždy dle pozvánky).

Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách ČAK, zašlou ji e-mailem na adresu: **sekr@cakbrno.cz, modlitbova@cakbrno.cz** a poukáží příslušný **účastnický poplatek** (tj. 700 Kč včetně DPH v zákonné výši) na účet **6724361001/2700**, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: číslo semináře a číslo osvědčení advokáta bez pomlčky či lomítka (např. 683110123). **Doklad o úhradě vezměte s sebou.** Účastnické poplatky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Sál je klimatizován se stolovou úpravou, občerstvení zajištěno. Žádáme účastníky o včasný příchod.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Vzdělávací akce**. Telefonické informace: 542 514 401 pí Modlitbová.

Těšíme se na setkání s vámi.

✿ JUDr. IRENA SCHEJBALOVÁ, ředitelka pobočky ČAK v Brně

Union Internationale des Avocats ve spolupráci s Českou advokátní komorou

pořádají ve dnech 6. – 8. června 2013

SVĚTOVÉ FÓRUM MEDIAČNÍCH CENTER

Akce se letos bude konat v Praze v paláci Dunaj, Národní 10.

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

dovolujeme si Vás pozvat na Světové fórum mediačních center, které organizuje UIA ve spolupráci s ČAK.

Fórum se zaměří na mediaci, předcházení sporům v určitých odvětvích průmyslu, on-line řešení sporů, ADR v rámci sporů spotřebitelů, využití překladatelských služeb a také na problematiku odměny závislé na výsledku mediace. Budou se zde rovněž konat interaktivní diskuse, kde se účastníci budou moci dotazovat panelistů.

Přednášet budou kromě jiných:

Colin J. WALL, předseda Světového fóra mediačních center, který rovněž působí v *Global Mediation Services*
Thierry GARBY, předseda Světového fóra mediačních center, advokát zapsaný u *Pařížské advokátní komory*, mediátor a školitel
Patrick Van Leynseele, advokát a partner advokátní kanceláře *Dal & Veldekens* v Bruselu, mediátor a arbitr
Martina Doležalová, vedoucí odboru *mezinárodních vztahů České advokátní komory* a předsedkyně *ADR sekce*
Fabienne VAN DER VLEUGEL, místopředseda Světového fóra mediačních center, který působí ve *VDV Avocats* ve Francii

Toto fórum bude probíhat v angličtině a až na výjimky nebude tlumočeno.

Účastnické poplatky:

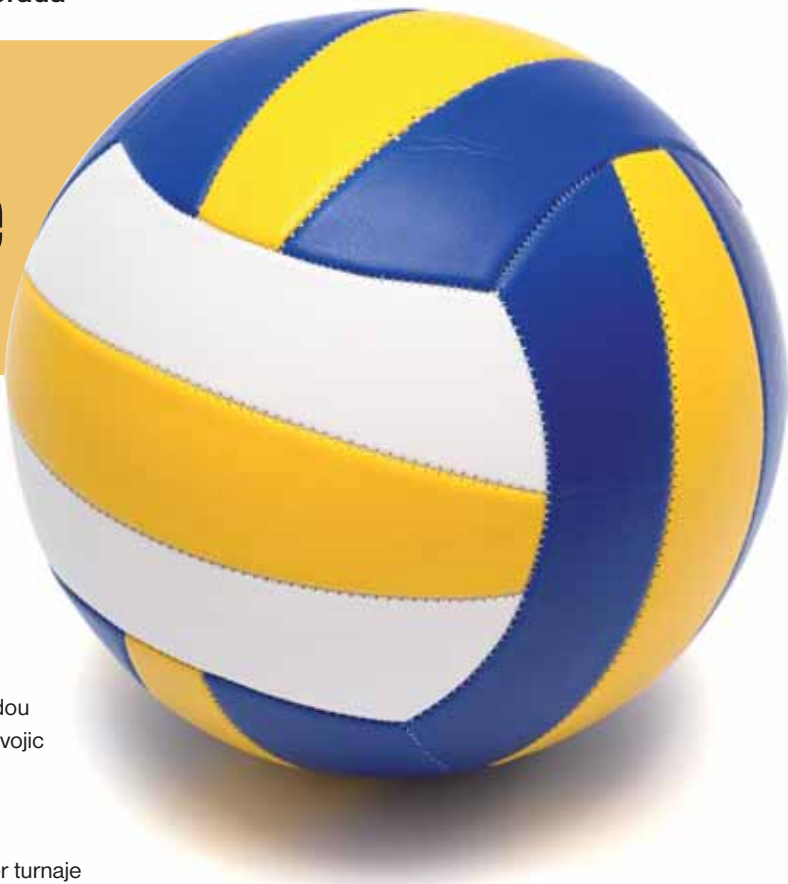
- 270 eur + DPH 21 % pro přihlášené do 7. 5. 2013
- 300 eur + DPH 21 % pro přihlášené po 8. 5. 2013

Účastnický poplatek zahrnuje účast na uvítací recepci, semináři, přestávky na kávu a obědy ve dnech 7. – 8. 6. 2013. Tento poplatek také zahrnuje účast na společenském večeru dne 7. 6. 2013.

Přihlášky a podrobnější informace k této akci naleznete na www.uanet.org.

Regionální pracoviště ČAK v Hradci Králové pořádá

7. ročník turnaje dvojic v odbíjené – Kubečkův memoriál.

Turnaj se koná ve dnech 7. a 8. června 2013 v Náchodě na kurtech TJ RUBENA Náchod.

Program:

Pátek 7. 6. 2013:	TURNAJ SMÍŠENÝCH DVOJIC
11.00 – 15.00	prezence účastníků
13.00	zahájení turnaje
13.00 – 20.00	turnajové zápasy
20.00	společenský večer, v rámci kterého budou vyhlášeny výsledky turnaje smíšených dvojic
Sobota 8. 6. 2013:	TURNAJ DVOJIC MUŽŮ
8.00 – 8.45	prezence účastníků
9.00 – 18.00	turnajové zápasy
18.30	vyhlášení výsledků turnaje mužů – závěr turnaje

Za účelem zpřístupnění pátečního turnaje smíšených dvojic byl průběh soutěže přesunut až do odpoledních hodin s tím, že turnaj bude zahájen v pátek ve 13.00 hodin, ale do soutěže budou zařazeny i dvojice, které se dostaví k prezenci do 15.00 hodin!

- „Kategorie 111“ bude do programu turnaje zařazena i v letošním roce. Pro účast v této kategorii platí dvě pravidla:
- nejmladší účastník musí nejpozději v den zahájení turnaje dosáhnout věku 45 let;
- součet „odžitých“ let musí v den zahájení turnaje činit u dvojice minimálně 111 roků.
- V ostatním platí stejné podmínky a pravidla turnaje s drobnou odlišností, a to, že turnaj „Kategorie 111“ bude probíhat po oba hrací dny, pro možnost prodloužené regenerace účastníků.

Přihlášky podávejte do 25. května 2013 k rukám JUDr. Václava Náměstka elektronickou poštou na adresu: dr.namestek@seznam.cz, nebo faxem na číslo 495 530 650.

- V přihlášce specifikujte požadavek na ubytování a jeho kvalitu. Přimo ve sportovní hale u kurtů je možné ubytování v malých pokojích se základním vybavením.
- Ubytování vyšších kategorií zajistí pořadatel po upřesnění s účastníky při podání přihlášky. Občerstvení bude podáváno přimo u kurtů. Startovné se nehradí. **Ubytování a stravování si hradí účastníci ze svého.**

K pravidlům:

- tzv. „tahané debly“ hrané na polovinu délky plochy standardního kurtu pro odbíjenou (na požádání budou zaslána pravidla);
- minimálně jeden z dvojice musí být advokát (koncipient), druhý musí být „pracovníkem“ justice v nejširším slova smyslu (soudy, státní zastupitelství, notáři, exekutoři);
- účast zaměstnanců advokáta, advokátního sdružení nebo společnosti je rovněž přípustná;
- účast rodinných příslušníků advokáta nebo advokátního koncipienta ve dvojici není vyloučena a bude posuzována individuálně podle počtu přihlášených.

Pořadatelé zvou k účasti na této společensko-sportovní akci všechny advokáty, jejich rodinné příslušníky včetně dětí, a přátele, kteří mohou svého sportovního ducha projevit nejen při volejbalových kláních, ale i v řadách aktivního diváctva, účasti na společném večeru, případně si nesoutěžně zasportovat v areálu TJ RUBENA Náchod, kde je mj. k dispozici volný kurt pro beach volejbal.

Západočeský region České advokátní komory vás zve na 7. ROČNÍK GOLFOVÉHO TURNAJE ADVOKÁTŮ „ADVO-CUP“

Turnaj proběhne dne 27. 6. 2013 na golfovém hřišti Golf Club Mladá Boleslav a je určen všem zájemcům z řad advokátů/advokátek a advokátních koncipientů/koncipientek.

Vzhledem k omezenému počtu účastníků budou do turnaje zařazeni zájemci podle pořadí došlých přihlášek. Uzávěrka přihlášek bude dne 17. 6. 2013.

Startovné činí 600 Kč, je splatné předem na účet č. 1111066103/0800 a je nevratné.

Program:	8.20 – 9.20	uvítání a registrace účastníků
	9.20	zahájení turnaje
	9.30	start turnaje
	cca 15.30	vyhodnocení turnaje spojené s pohoštěním

Závazné přihlášky (včetně vašeho čísla ČGF a aktuálního HCP), stejně jako případné dotazy, zasílejte laskavě na adresu kristyna.spurna@advokat.cz nebo radek.spurny@advokat.cz.

Těšíme se na vás!

Mezinárodní soutěž v obchodní mediaci v Paříži

Letos jsem se poprvé zúčastnila mezinárodní soutěže v obchodní mediaci, kterou zorganizovala ve dnech 8. – 13. února 2013 Mezinárodní obchodní komora v Paříži.

Mezi sebou zápolilo 66 univerzitních týmů z celého světa, přesně z 31 zemí, včetně univerzit z Nového Zélandu, Indie, Ukrajiny, Bulharska, a více než 120 profesionálních mediátorů a soudců rovněž z celého světa.

Aby se tato masová soutěž mohla vůbec konat, vyžadovalo dobrovolnou práci mnoha pracovních skupin, které pracovaly na soutěžních pravidlech a navrhly případové studie. A to vše bez nároku na jakýkoliv honorář. Rovněž činnost všech „profesionálů“ nebyla nijak odměněna a jejich snaha pomoci jednotlivým týmům a sdílet s nimi jejich „mediace“ radou i vlastním know-how byla famózní.

Jak taková „mock“ mediační sese vlastně probíhala? Obě zápolící strany (univerzitní týmy) byly vždy zastoupeny též advokáty, tedy dvě osoby na každé straně. Spor medioval jeden mediátor (pokaždé mediovaly jiné týmy) a sledovali jej dva „soudci“. Ti měli za úkol pozorně sledovat celou mediaci a poskytovat zpětnou vazbu jak stranám, tak mediátorovi. Jednacím jazykem byla angličtina.

Co říci závěrem? Kromě toho, že jsem se dozvěděla zase více o obchodní mediaci (a nejen já coby „soudce“, týkalo se to zejména studentů, ale i všech mediátorů), strávila jsem skvělé dny plné napětí a zábavy. Poznala jsem mnoho nových sympatických tváří z celého světa a navázala řadu užitečných kontaktů.

Ten tým, který soudci ohodnotili jako lepší (argumentačně, taktikou), postoupil do semifinále (8 týmů) a první tři týmy pak do finále.

Studenti se svými kouči soutěž nesmírně prožívali, projevovaly se emoce, tak charakteristické zejména pro některé národnosti.

Během pěti dnů se tak konalo na 200 mediačních sesí. Doporučuji účast každému, kdo se zajímá o tento obor.

 JUDr. MARTINA DOLEŽALOVÁ,
advokátka, předsedkyně sekce ADR

Pozvánka na 16. Sportovní hry české advokacie

Zveme všechny zájemce na již 16. ročník Sportovních her české advokacie, který se koná ve dnech 4. až 6. října 2013 ve Sportovním centru v Nymburce.

Po shora uvedeném termínu bude vaše přihláška písemně potvrzena.

V případě vašeho odhlášení do 20. 9. 2013 či v případě odvolání akce bude účastnický poplatek vrácen.

Stane-li se nějaká hromadná, organizovaná akce tradicí, není třeba zasloužit, kterým se účast na ní stala samozřejmostí, s místem jejího konání, jejím smyslem, průběhem, seznamovat. Vždy více než 150 účastníků převážně z řad advokátů a advokátních koncipientů, ale i jejich spolupracovníků či rodinných příslušníků nachází každoročně ve sportovním centru příležitost relaxovat, setkat se s přáteli, zasoutěžit si, popohnat krevní oběh večer i při tanci. Těm z vás, kteří se hodlají s touto akcí blíže seznámit, doporučuji vyzpovídat advokáty, kteří se her již zúčastnili, či zalistovat v některém ze starších ročníků Bulletinu. Advokátský víkend je již zakomponován do každoročního programového schématu sportovního centra, má v jeho kalendáři své stálé místo.

Účastnit se mohou advokátky, advokáti, pracovníci advokacie a rodinní příslušníci vyjmenovaných kategorií. Ubytování je hotelového typu v jednolůžkových až třílůžkových pokojích se sprchou a WC. Počet účastníků je limitován v tomto roce ubytovací kapacitou 200 míst. Upozorňujeme, že od letošního roku si bude Sportovní centrum účtovat i nevyužitá lůžka na pokoji. Proto prosíme všechny budoucí účastníky o pochopení, pokud nebudou ubytováni na pokojích vždy podle svých požadavků.

Náklady spočívají v účastnickém poplatku ve výši **1500 Kč na osobu (děti do 12 let 750 Kč)**. V této částce je zahrnuto ubytování, stravování třikrát denně a nájem sportovního areálu.

Přihlášky zasílejte, prosím, nejpozději **do 13. 9. 2013** na adresu: **sekr@cak.cz**. Spolu s přihláškou zaplatte účastnický poplatek na účet číslo: 12432011/0100, variabilní symbol: 2013, konstantní symbol: 308.

Jediným sportovním, které je provozováno ve formě soutěže, je volejbal. Družstva jsou složena nejméně ze dvou žen a patřičného počtu mužů. Ve hře bývá vždy 16 až 20 družstev. Pro většinu účastníků volejbalové soutěže jde především o radost z pohybu, nicméně vždy se objeví několik hráčských seskupení, na jejichž hře i oko volejbalového fanouška či znalce spočine s obdivem. Tak jako každoročně většina, zejména ad hoc vznikajících hráčských kolektivů, se zaštiťuje fantazijním názvem, tudíž, budu-li je prezentovat, jejich složení zůstane pro většinu čtenářů tajemstvím. Ovšem s neskrývaným gustem musím adorat volejbalový tým, který soutěž vyhrál vloni na 15. Sportovních hrách, které se konaly ve dnech 28. – 30. září 2012. Tělesnou výškou nevynikající, ovšem bojovností, hráčským umem a srdcem tentokrát **vybojovali vítězství Středočeši ve složení Jirka Krejčí, Martin Krejčí, Jarda Pomališ, Lukáš Příšovský, Katka Sedlatá, Michaela Sedlatá, Petr Sedlatý**. Druhé místo obsadilo sdružení volejbalistů pod názvem „Pod Petřínem“ a třetí v pořadí skončila „AK Reichenberg“.

JUDr. BOHUSLAV SEDLATÝ

Za profesorem Františkem Zoulíkem

V sobotu 23. března 2013 náhle zemřel – uprostřed práce a aktivního života – **profesor JUDr. František Zoulík, CSc.** (* 25. 5. 1933). Jeho odchod je ztrátou pro celou právnickou obec, protože byl známým a vynikajícím právníkem, ale zejména pro nás, jeho akademické kolegy a pro studenty, jimž měl mnoho co předávat.

František Zoulík prošel po studiích na Právnické fakultě Univerzity Karlovy mnoha právními povoláními. Byl soudcem, advokátem, legislativcem, ředitelem Právnického ústavu, po roce 1989 pak náměstkem ministra spravedlnosti. Mezitím ovšem, když upadl v nemilost politické moci, též podnikovým právníkem. I tam odvedl dobré služby, protože byl zároveň schopný praktik ovládající právnícké řemeslo. Avšak jeho rozhled byl širší a myšlení teoretické. V poslední třetině svého života tíhl více k vědecké práci a své bohaté znalosti i praktické zkušenosti zužitkoval na akademické půdě.

Na Právnické fakultě se habilitoval a v roce 2001 byl jmenován profesorem občanského práva. Převážně se věnoval civilnímu procesu. Jeho literární odkaz je úctyhodný a překračuje rámec vlastního oboru, neboť Zoulík se literárně vždy vyjadřoval i k dalším společensky aktuálním právním otázkám. V posledních letech byl mj. též platným členem redakční rady Bulletinu advokacie.

František Zoulík po sobě zanechal výraznou stopu odborně i lidsky.

Čest jeho památce!

prof. JUDr. ALENA WINTEROVÁ, CSc.

Zkoušková se(t)kání VII.

(Jak být taktikem)

O zkouškovém úspěchu rozhoduje nejen nadání, píle a šťastná náhoda. Důležitá je také dovednost taktická. Tuto schopnost by měla škola rozvíjet, nebo mít pro ni přinejmenším pochopení, pokud hodlá své absolventy připravit takřikajíc pro život praktický. Examinace pak poskytuje nejednu příležitost k nácvičce taktických manévřů, jimiž se bude zabývat tato závěrečná část našeho seriálu o zkouškách.

Významná je již volba zkouškového termínu. Dobrým rádcem tu není prokrastinace, to je sklon co nejvíce oddalovat věci nepříjemné. Obratněji si proto občas počínají ti, kdo si míru svých (ne)znalostí nechají ověřit na samém začátku zkouškového období. I když nejsou napoprvé úspěšní, mají k dispozici několik dalších termínů. Takoví studenti si zaslouží označení *uchazeč o zkoušku*; nezřídka se jim totiž podaří svého pedagoga „uchodit“, jak to národ studentský nazývá. Leccos tu připomíná postup, který při vojenské základní službě kdysi použil můj známý. Ten k ohlášené prohlídce přinesl pušku jen ledabyle vyčištěnou. Když mu byla s výtkou zbraň vrácena, ničeho s ní nečinil. Donesl ji k nové kontrole, při které opět neuspěl. Ani to ho nepřimělo k dodatečné snaze a pušku v původním stavu předložil i při prohlídce třetí. Velicím četařem mu pak bylo řečeno: „No vidíte, vojine, že to jde, když se chce.“

Z takové příhody nelze vyvodit jednoznačné pravidlo či doporučení. Někteří studenti uspějí, byť se dostaví až k tomu úplně poslednímu zkouškovému termínu. (Moje bývalá kolegyně, doktorka Olga Janků, pro ně razila označení „Gottes letzte Garnitur“ – „poslední garnitura boží“ či „dělníci hodiny dvanácté“). Příslušníci tohoto oddílu studují nejen z učebnic a skript, ale mají dobře „přečtené“ i své pedagogy. Vědí, že někteří z nich začínají zkouškové období plni náročné přisnosti, postupně se však unaví a stávají se smířlivějšími; jiní jsou pak soustavněji shovívaví. Kalkulace s touto vlastností není však spolehlivá. I examinátor dosud vlídný může náhle „přitvrdit“, aby nebyl kárán za malou náročnost.

Studenti myšlenkově roztěkaní mohou ve svých taktických úvahách čerpat z literatury, která jim není učiteli uložena či doporučena. Pro posluchače právnické fakulty budou z řady hledisek užitečná díla o psychologii lidského rozhodování. Jedna taková vynikající kniha, dokonce z pera nositele Nobelovy ceny, pojednává o tak zvaném „ukotvení“ neboli primingu.¹ Podle této teorie bývají lidská rozhodnutí ovlivněna poznatky, jež takovému rozhodnutí bezprostředně předcházejí. Proto jako první ze zkouškových předmětů máme volit

ten, u kterého se dá čekat úspěšný výsledek. Potvrdí-li se takový odhad, student získá sebedůvěru a někdy i chuť do dalšího učení. Mohou být ovlivněni – byť nikoli jednoznačně – i následující examinační. Jedni připodobní své známky těm předcházejícím; jiní se někdy přesunou na opačný pól klasifikační stupnice, než jaký zvolil jejich vědecký rival.

Takticky si počínají studenti, kteří proto zkoumají i vzájemné vztahy mezi pedagogy a zajímají se o fakultní „drby“. Obecně a více odborně se to dá nazvat použitou či aplikovanou psychologií. Jde o jednání, jež se významně podílelo na vývoji, velikosti a kapacitě lidského mozku.² Advokát může zkušenosti z takového předběžného posouzení svých posuzovatelů využít, až se v budoucnu bude zamýšlet nad osobností zákonného soudce přiděleného k jeho kauze a bude brát v úvahu i vztahy mezi soudci různých stupňů.

Praktická inteligence také radí, abychom vedle odpovědi na otázku „kdy“ se dostaví ke zkoušce, řešili i problém „s kým“. Někteří studenti se řídí zákony relativity a příslovím o jednookém, který je mezi slepými králem; hledí se proto ocitnout ve zkouškovém sousedství s méně zdatnými jedinci. Jiní volí postup opačný, neboť se domnívají, že ústní zkouška bude kolektivním dílem a že by na ně mohly zbyť myšlenkové drobký ze stolu výtečníků. Jsou ovšem stavěni před náročné rozhodnutí, jestliže pedagog zkouší vždy skupinu uchazečů a požaduje od nich stále podrobnější poznatky o stejném problému. Zkoušený pak musí především zvážit, kam usednout, zvlášť když není zřejmé, v jakém pořadí se bude učitel tázat. Někteří z mých posluchačů i z tohoto hlediska členili učitele fakulty na jednak pravícově, a jednak levícově zaměřené.

Vyskytuje se i jev, který se dá označit za zkouškový doprovod. Ten nepřijde vhod oběma stranám zkouškového setkání, pokud o vysokoškolačka pečuje na chodbě fakulty rodič, který uctivě zdraví všechny kolemjdoucí ve věku nikoli studentském. Někdy podobná doprovodná podpora připomíná i „realizační tým“, jaký mají světoví tenisté. Může nabývat i jinak kuriózních podob, o čemž svědčí i jedna z historek z tak zvaného fakultního folklóru. Na brněnských právech se traduje, že Josef Dvořák, komik nepřehlédnutelně známý z televize, filmu i divadla, před léty doprovodil ke zkoušce z finančního práva svou tehdejší přítelkyni. Oba pak postávali před pracovním profesorem Vladimíra Zahálky, přísného to examinačního. Ten se na fakultu přičítal opožděně, oba přítomné bez dalšího vyzval, aby vešli do jeho kabinetu a vytáhli si lístečky s otázkami. Okamžitě začal se zkouškou, jejíž výsledek překvapil. Studentka prošla s obtížemi, zatímco Josef Dvořák byl pochválen za své odpovědi si ce dost obecné, avšak mířící k meritu věci. Dnes už se nedozvíme, zda profesor Zahálka minil zkoušku Josefa Dvořáka vážně. Nepochybně však oba protagonisté takového divadelka naznačili, že o zkouškovém úspěchu rozhoduje nejen studijní píle.

✿ prof. PETR HAJN

1 Kahneman, D.: Myšlení rychlé a pomalé. Přeložila Jana Nevrlá. Jan Melvil Publishing, Brno 2012, zejm. kapitola „Ukotvení“, str. 130 a násl.

2 Srov. Ridley, M.: Červená královna (Sexualita a vývoj lidské přirozenosti). Přeložil Martin Konvička. Mladá fronta, Praha 1999, kde autor na str. 157 píše: „Mozky nám nedorostly do své velikosti proto, abychom zhotovovali nástroje, ale abychom vzájemně odhalovali naši psychiku... Potřeba přechytračit ostatní, nebo jim naopak pomáhat a učit se od nich, nám vnutila rozvoj naší inteligence.“

TO KLADÍVKO, CTIHODNOSTI, PŘIŠEL SI PRO NĚJ
EXEKUTOR...

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- v r. 1901 vykonalo advokátní zkoušku pouze 59 kandidátů? U pražského vrchního soudu ji složilo 15 kandidátů s velmi dobrým prospěchem, ostatní s prospěchem dobrým. Pouze v českém jazyce konalo zkoušku 22 kandidátů, v němčině 20 kandidátů, tři kandidáti byli zkoušeni „v *obou zemských jazycích*“. Oproti roku 1900 zde skládalo zkoušku o 20 kandidátů méně. U brněnského vrchního soudu bylo konáno 14 advokátních zkoušek, tři kandidáti prospěli velmi dobře, ostatní dobře. I zde poklesl počet kandidátů oproti roku 1900 o 15. Zatímco u advokátních i notářských zkoušek byli všichni kandidáti úspěšní, u zkoušek soudcovských v Praze i Brně vždy jeden z kandidátů neobstál. Již sama tato statistika ukazuje, že každoroční přírůstek advokátů byl na počátku 20. století oproti dnešku velmi nízký.

- prozatímním prezidentem Peru v letech 1885-1886 byl advokát? Antonio Arenas (1808-1891) se kromě advokacie věnoval též politice. Když v r. 1868 neúspěšně kandidoval na prezidenta, měl za sebou již dráhu poslance, senátora, ministra vnitra, spravedlnosti, zahraničních věcí i ministerského předsedy. Poté, kdy Peru spolu s Bolivií vedlo v letech 1879-1883 proti Chile neúspěšně Pacifickou či Ledkovou válku, stal se Arenas zplnomocněným peruánským zástupcem pro mírová

jednání v Ancónu. Chilsko-peruánská smlouva byla sice 8. března 1884 po bouřlivé parlamentní debatě v Peru ratifikována, její odpůrci však poukazovali na její nevýhodnost a dosáhli abdikace prezidenta Miguela Iglesiasa. Tehdy byl Antonio Arenas ustanoven prozatímním prezidentem s povinností vyhlásit a realizovat nové prezidentské volby, v nichž pak zvítězil Iglesiasův odpůrce generál Andrés A. Cáceres. Arenas se mimo jiné stihl věnovat i pedagogické činnosti v oboru trestního práva.

- v roce 1938 byl položen základ zvláštního seznamu advokátů, kteří byli oprávněni obhajovat ve věcech vojenské zrahy? Stalo se tak na základě zákona č. 130/1936 Sb. z. a n., který novelizoval zákon na ochranu republiky č. 50/1923 Sb. z. a n. Tento předběžný seznam měl být posléze vyhlášen ministerstvem spravedlnosti. Podmínkou pro zápis byl mimo jiné písemný slib, že advokát nesdělí obsah spisu či průběh řízení nepovolané osobě a že bude i jinak zachovávat opatrnost, aby se nepovolaná osoba nemohla tajné informace dozvědět. V časopise Česká advokacie je v uvedené souvislosti uveřejněno 50 jmen advokátů, kteří byli dosud připuštěni k těmto obhajobám pražským vrchním soudem.

✦ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

Leitartikel

Petr Mrázek: Der Frühling in den Regionen der Tschechischen Rechtsanwaltskammer 3

Aktuelles

Justizminister und Präsident der Tschechischen Rechtsanwaltskammer: Ende der unwürdigen Untersuchungen der Rechtsanwälte sč, icha 5
 Einladung zu dem 24. Jahrgang des traditionellen Laufwettkampfs „Um das Geweih des Erzherzogs Ferdinand“ 7
 Einladung zu den XXI. Karlsbader Juristentagen 8
 Auskunft über die vorgesehene Publikation „Rechtsanwälte in der Tschechischen Republik“ 10

Aus Rechtstheorie und Praxis

Artikel

Zusammenfassung 12
 Schweigepflicht des Verteidigers, Befreiung von der Schweigepflicht und die Anzeigepflicht des Verteidigers Pavel Vantuch 13
 Zum Vertrag über Verkauf eines Unternehmens oder dessen Teils zur Zeit der Rekodifikation Ondřej Preuss 19
 Noch einmal zu der sachlichen Zuständigkeit der Gerichte in Streitfällen aus den Verbindlichkeitsgeschäftsverhältnissen Tomáš Jakubík 22
 Sicherheiten gemäß § 202 des Insolvenzgesetzes Jaromír Čisár, Hana Pásková 23
 Wie kann eine mangelhafte Kündigung des Arbeitsverhältnisses vermieden werden? Ladislav Jouza 25
 Verantwortung der römisch-katholischen Kirche für eine Rechtshandlung im Widerspruch zu deren Vorschriften Ronald Němec 28
 Die „stand-your-ground“-Doktrin bei Anwendung des Notwehrrechts in den USA Aleš Dostál 33

Aus der Judikatur

Der Rechtscharakter der Vollmacht 38
 Das Recht des Geschädigten auf Ersatz der Kosten, die durch Zuziehung eines Bevollmächtigten entstehen 40
 Mündlich erfolgte Änderung eines schriftlich geschlossenen Vertrages 46

Aus der Fachliteratur

Pavel Molek: Das Recht auf gerechten Prozess (Petr Hajn) 50
 Václav Bartík, Eva Janečková: Datenschutz in der Praxis. Ausgewählte Fragen (Jiří Kolman) 51
 Jan Kozák, Petr Budín, Alexandr Dadam, Lukáš Pacht: Insolvenzgesetz und damit zusammenhängende Vorschriften. Verordnung des Rates (EG) über Konkursverfahren. Kommentar (Karel Marek) 53
 Eva Horzinková, Václav Urban, Gewerbegesetz und damit zusammenhängende Vorschriften mit Kommentar (Pavel Mates) 54
 Naděžda Šišková und Koll.: Europäisches Recht 2 – der einheitliche Binnenmarkt (Pavel Svoboda) 54
 Wir haben für Sie gelesen Jan Mates 55
 Das Bulletin der slowakischen Rechtsanwaltschaft bringt... 57

Aus der Rechtsanwaltschaft

Kolumne von Karel Čermák

Wie verliert man die Energie und wie gewinnt man sie wieder 60

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka 61
 Aus der Verhandlung des Vorstandes der Tschechischen Rechtsanwaltskammer icha 62

Informationen und Wissenswertes

Was Sie wissen sollten

Die 2. Arbeit der Kategorie Talent des Jahres des Wettbewerbs Jurist des Jahres 2012 Adam Brychta 64
 Vorlesungen und Seminare für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltsanwärter in den Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer 69
 Einladung zum Weltforum der Mediationszentren in Prag 71
 Einladung zu dem 7. Jahrgang des Volleyball-Turniers 72
 Einladung zum 7. Jahrgang des Golf-Turniers der Rechtsanwälte „ADVO-CUP“ 73
 Internationaler Wettbewerb in Handelsmediation in Paris Martina Doležalová 73
 Einladung zu den 16. Sportspielen der tschechischen Rechtsanwaltschaft Bohuslav Sedlatý 74

Aus der Juristengesellschaft

Zu Besuch bei Professor František Zoulik Alena Winterová 75

Zum Schluss

Prüfungstreffen VII. (Wir wird man zu einem Taktiker) Petr Hajn 76
 Eine Zeichnung von Lubomír Lichý 77
 Wissen Sie, dass... Stanislav Balík 77

Inhaltsverzeichnis 78

Zusammenfassung/Summary 79

Table of Contents 84

Pavel Vantuch: Schweigepflicht des Verteidigers, Befreiung von der Schweigepflicht und die Anzeigepflicht des Verteidigers

Der Rechtsanwalt muss bei der Verteidigung oder bei Gewährung einer anderen Rechtshilfe die Schweigepflicht über Tatsachen bewahren, die ihm der Mandant mitteilte, oder von denen er über ihn erfuhr. Der Beschuldigte kann den Verteidiger (Rechtsanwalt) von der Schweigepflicht nur durch eine schriftliche Erklärung befreien, die er an die Adresse des Sitzes oder der Anwaltskanzlei geschickt hat, gegebenenfalls vor Gericht durch eine mündliche Erklärung zu Protokoll. Eine andere Form der Befreiung von der Schweigepflicht ist nicht gültig, und dann kann der Verteidiger es ablehnen, als Zeuge auszusagen. Wenn sich der Verteidiger am Anfang des Einvernehmens, zu dem er als Zeuge geladen wurde, auf seine Schweigepflicht beruft und das Recht der Aussageverweigerung nutzt, so bezieht sich auf seine Aussage das Aussageverbot und somit ist die Durchführung der Verteidigung nicht mehr behindert. Wenn aber der Verteidiger in einem Strafverfahren als Zeuge aussagt, ist seine weitere Tätigkeit als Verteidiger in diesem Verfahren ausgeschlossen.

Ondřej Preuss: Zum Vertrag über Verkauf eines Unternehmens oder dessen Teils zur Zeit der Rekodifikation

Das Neue Bürgerliche Gesetzbuch, das zum 1. 1. 2014 wirksam werden soll, bringt eine neue Regelung für den Vertrag über die Übertragung von Unternehmen. Der Artikel richtet die Aufmerksamkeit auf die grundlegenden Ausgangspunkte der neuen Regelung und weist auf die markantesten Änderungen hin, die sie bringt. Darüber hinaus zeigt der Artikel auch Beispiele von ungenutzten Chancen im Hinblick auf die Rekodifikation. Die bedeutendste Konzeptänderung ist nicht die Änderung der Terminologie, wo aus dem Unternehmen ein Handelsgeschäft wird, sondern die Einverleibung des Vertrages über die Übertragung eines Unternehmens in den Teil „Kauf/Ankauf“ des Neuen Bürgerlichen Gesetzbuches. Eine weitere grundsätzliche Änderung ist die Regelung der Wirksamkeit, die paradoxerweise durch die Eintragung in das Handelsregister neu limitiert wird. Eine liberale Änderung hingegen ist die Ermöglichung des Herausnehmens eines konkreten Gutes aus der vorbereiteten Übertragung des Unternehmens. Geändert wird auch die Regelung der Notifikationspflicht oder z. B. der Anfechtbarkeit. Eine ungenutzte Chance ist laut dem Autor zum Beispiel die Regelung der Übertragung eines Teils des Betriebes, die das Neue Bürgerliche Gesetzbuch keinerlei aufklärte, insbesondere in Bezug auf eine dermaßen wichtige Frage, wie ein Betriebsteil überhaupt richtig zu definieren ist.

Tomáš Jakubík: Noch einmal zu der sachlichen Zuständigkeit der Gerichte in Streitfällen aus den Verbindlichkeitsgeschäftsverhältnissen

Der Artikel reagiert auf den interessanten Beitrag von A. Doubek und I. Sokolová „Sachliche Zuständigkeit des Zivilgerichts in Sachen der Verbindlichkeitsgeschäftsverhältnisse laut *ratione valoris*“, der im Bulletin der Rechtsanwaltschaft Nr. 7-8/2012 veröffentlicht wurde. Der Autor weist auf die weitere Entwicklung der Rechtsprechung in Bezug auf diese Frage hin, insbesondere auf die grundlegende Änderung der bisher konstanten Rechtssprechung des Obergerichts zu Olmütz. Mit Rücksicht auf die bahnbrechende Entscheidung des Obergerichts zu Olmütz, die in diesem Artikel zitiert wurde, kann erwartet werden, dass es allmählich zu einer Vereinheitlichung der bisher ziemlich schwankenden Rechtssprechung bezüglich der sachlichen Zuständigkeit des Gerichts in diesen Fällen kommt, insbesondere zur Vereinheitlichung der unterschiedlichen Entscheidungspraxis der beiden Obergerichte.

Jaromír Císař, Hana Pásková: Sicherheiten gemäß § 202 des Insolvenzgesetzes

Der Artikel beschäftigt sich mit der Frage der im Insolvenzgesetz festgelegten Sicherheiten in Verbindung mit der Anfechtung einer angemeldeten Forderung, nicht seitens des Insolvenzverwalters oder des Schuldners, sondern seitens eines anderen Gläubigers. Die Autoren widmen sich vor allem der judikatsmäßig bisher ungelösten Frage bezüglich einer verspäteten Erlegung der Sicherheit, die zur Sicherung der Kosten eines Inzidenzverfahrens (Streit um die Echtheit, Höhe oder Reihenfolge der angemeldeten Forderung) dienen soll, das durch eine Anfechtungshandlung eingeleitet wurde.

Ladislav Jouza: Wie kann eine mangelhafte Kündigung des Arbeitsverhältnisses vermieden werden?

Die Beendigung des Arbeitsverhältnisses muss nicht nur Inhaltserfordernisse einhalten, sondern es ist notwendig, dass diese Rechtshandlung ebenfalls die prozessualen Bedingungen für deren Gültigkeit erfüllt. Es handelt sich zum Beispiel um die Zustellung an den Arbeitnehmer, die genaue und konkrete Anführung der Kündigungsgründe seitens des Arbeitgebers. Was die Einhaltung der gesetzlichen Anforderungen bzgl. der Form dieser Rechtshandlung anbetrifft, so erklärt der Artikel, warum auch zum Beispiel eine mündliche Kündigung des Arbeitsverhältnisses gültig ist.

Ronald Némec: Verantwortung der römisch-katholischen Kirche für eine Rechtshandlung im Widerspruch zu deren Vorschriften

Das Verhältnis zwischen den internen Vorschriften der Kirchen, die beim Kultusministerium der Tschechischen Republik eingetragen sind, und den Vorschriften der Tschechischen Republik ist ein Verhältnis, das bisher nicht völlig erforscht ist. Während früher das Interesse seitens der Rechtsanwaltschaft an einer Korrelation dieser Vorschriften nicht besonders stark war, wird es im Zusammenhang mit den Kirchenrestitutionen heute aktuell. Der Autor des Artikels bemüht sich zu erfassen, ob eine Verletzung der kanonischen Normen die Nichtigkeit einer Rechtshandlung laut Normen der Tschechischen Republik zur Folge haben kann. Das Fazit des Artikels ist nicht eindeutig, da die Entscheidung des Verfassungsgerichts der Tschechischen Republik in dieser expliziten Richtung fehlt. Der Autor tendiert jedoch zu der Auffassung, dass eine Verletzung der kanonischen Normen der römisch-katholischen Kirche zu einer relativen Nichtigkeit einer Rechtshandlung laut Rechtsnormen der Tschechischen Republik führen kann.

Aleš Dostál: Die „stand-your-ground“-Doktrin bei Anwendung des Notwehrrechts in den USA

Der Artikel macht die Leser mit der ausgewählten Rechtsregelung einiger der USA-Staaten bekannt, die sich auf die Notwehr, Gewaltanwendung mit der Folge der Körperverletzung oder des Todes bei Verteidigung der eigenen Person, einer anderen Person oder des Eigentums bezieht. Die Rechtsregelung in den USA resultiert aus drei Rechtsdoktrinen, die die Gewaltanwendung bei Verteidigung als Umstand, der die Rechtswidrigkeit ausschließt, unterschiedlich regeln. Der Artikel konzentriert sich auf die „stand-your-ground“-Doktrin, die allgemein die breiteste Berechtigung der angegriffenen Personen bei Notwehr und Anwendung der Notwehrkraft inklusive der sogenannten tödlichen Kraft festlegt.

Pavel Vantuch: Confidentiality obligation of a defence counsel, release from confidentiality obligation and his reporting duty

When defending a client or providing another legal aid, a lawyer must maintain confidentiality about facts communicated to him by his client or those the lawyer learned about the client. The accused person may release the defence counsel (lawyer) from his confidentiality obligation only by means of a written submission sent to the address of his law firm or possibly before a court by oral declaration recorded in the report. Any other form of release from the confidentiality obligation is invalid and the defence counsel may then refuse to testify as a witness. Should the defence counsel refer to his obligation to maintain confidentiality and assert the right not to testify at the beginning of examination to which he was summoned as a witness, prohibition of examination shall apply to his statement and he may not be prevented to carry out the defence. However, should the defence counsel testify within criminal proceedings as a witness, his further acting as the defence counsel in such proceedings is excluded.

Ondřej Preuss: About a contract on sale of an enterprise or a part thereof at the time of re-codification

The new Civil Code (NOZ) to become effective on 1 January 2014 brings the new regulation of a contract on transfer of an enterprise. The article pays attention to the basic starting points of the new regulation and mentions the most significant changes it brings. In addition it also shows cases of unused chances related to re-codification. The most fundamental conception change is not the change of the terminology when an enterprise becomes a business plant, but incorporation of the con-

tract on transfer of an enterprise into the NOZ's section "Purchase". Another fundamental change is the regulation of effectiveness that is paradoxically newly limited by the entry into the Commercial Register. On contrary, a liberal change is the possibility to withdraw a specific property from the prepared transfer of an enterprise. Regulation of notification duty or, e.g., challengeability is also changed. According to the author, the unutilized chance is for instance the regulation of the transfer of a part of an enterprise that is not cleared by NOZ, in particular such principal issue how to correctly specify a part of an enterprise.

Tomáš Jakubík: Once again about the subject-matter jurisdiction of courts in disputes arising from commercial obligation relations.

The article responds to the interesting contribution of A. Doubek and I. Sokolová "Subject-matter jurisdiction of a civil court in commercial obligation cases according to *ratione valoris*", published in the Official Journal of the Bar No. 7-8/2012. The author refers to further development of judicial decisions in this field, in particular to the principle change of the so far constant judicial decisions of the High Court in Olomouc. Taking account of the ground-breaking decision of the High Court in Olomouc quoted in this article, it is possible to expect that the so far very fluctuating judicial decisions concerning the subject-matter jurisdiction of courts in such disputes will be gradually unified, in particular the different decision-taking practice of both High courts will be unified.

Jaromír Císař, Hana Pásková: Security according to § 202 of the Insolvency Act

The article deals with the issue of a security stipulated in the Insolvency Act in connection with denial of an asserted claim/receivable not by an insolvency administrator or a debtor, but by another creditor. The authors deals in particular with the issue – so far unsolved in judicial decisions – of late deposit of the security to be used for securing costs of incidence proceedings (dispute on authenticity, amount or precedence of an asserted claim) commenced by a denying act.

Ladislav Jouza: How to avoid erroneous notice of termination of employment relationship?

Termination of employment relationship by a notice of termination must have particulars from the content point of view and it is also necessary that this legal act also complies with procedural conditions in order to be valid. It means e.g. the delivery to an employee, precise and specific reasons for the notice provided by an employer. As for compliance with legal requirements for the form of this act, the article explains why even an oral notice of termination of an employment relationship is valid.

Ronald Némec: Liability of the Roman Catholic Church for a legal act made contrary to its regulations

Relations between the internal regulations of Churches registered by the Ministry of Culture of the Czech Republic and the regulations of the Czech Republic represent the relationship that has not been fully explored yet. While in the past there was no frequent interest in correlation of these regulations, in connection with church restitutions it becomes topical. The author of the article tries to arrive at the conclusion whether the breach of canonical rules could cause invalidity of a legal act according to the rules of law of the Czech Republic. The end of the article is not unequivocal because it lacks a decision of the Constitutional Court of the Czech Republic in this explicit matter. However, the author inclines to the conclusion that breach of canonical rules of the Roman Catholic Church may lead to the relative invalidity of a legal act according to the rules of law of the Czech Republic.

Aleš Dostál: Doctrine "stand your ground" when asserting the right to self-defence in the USA

The article informs readers about the selected legal regulation applicable in some US states and relating to the self-defence, use of force with the consequent bodily harm or death during the self-defence or defence of another person or property. The legal regulation in the USA is based on three legal doctrines regulating differently the use of force during defence as a factor excluding unlawfulness. The article is focused on the doctrine "stand your ground" determining in general the widest right of attacked persons during self-defence and use of protective force, including the so-called deadly force.

Leading Article	
Petr Mrázek: Spring in CBA regions	3
Current News	
Minister of Justice and President of the Czech Bar Association: End of undignified searches of lawyers sč, icha	5
Invitation to the 24 th traditional run "Antlers of Archduke Ferdinand"	7
Invitation to XXI Karlovy Vary Law Days	8
Information on prepared publication „Lawyers in the Czech Republic 2013“	10
Legal Theory and Practice	
Articles	
Summary	12
Confidentiality obligation of a defence counsel, release from confidentiality obligation and his reporting duty	
Pavel Vantuch	13
About a contract on sale of an enterprise or a part thereof at the time of re-codification Ondřej Preuss	19
Once again about the subject-matter jurisdiction of courts in disputes arising from commercial obligation relations	
Tomáš Jakubík	22
Security according to § 202 of the Insolvency Act Jaromír Císař, Hana Pásková	23
How to avoid erroneous notice of termination of employment relationship? Ladislav Jouza	25
Liability of the Roman Catholic Church for a legal act made contrary to its regulations Ronald Němec	28
Doctrine "stand your grand" when asserting the right to self-defence in the USA Aleš Dostál	33
Judicial Decisions	
Legal character of a power of attorney	38
Right of an injured person to compensation of costs arisen by co-opting an agent	40
Oral change of a contract concluded in writing	46
Professional Literature	
Pavel Molek: Right to the fair trial (Petr Hajn)	50
Václav Bartík, Eva Janečková: Protection of the personal data in practice. Selected issues (Jiří Kolman)	51
Jan Kozák, Petr Budín, Alexandr Dadam, Lukáš Pacht: Insolvency Act and related regulations. Order of the Council (EC) on bankruptcy proceedings. Commentary (Karel Marek)	53
Eva Horzinková, Václav Urban, Trades Licensing Act and related legal regulations, with commentary (Pavel Mates)	54
Naděžda Šišková and coll.: European law 2 – Uniform internal market (Pavel Svoboda)	54
We have read for you Jan Mates	55
Bulletin of the Slovak Legal Profession brings...	57
Legal Profession	
Karel Čermák's Column	
How to give up the breath and catch the breath again	60
Czech Legal Profession	
Disciplinary practice Jan Syka	61
Meeting of the Czech Bar Association Board of Directors icha	62
Information and Points of Interest	
You should know	
2 nd paper in the Talent of the year category of the Lawyer of 2012 competition Adam Brychta	64
Lectures and seminars for lawyers and legal trainees at the educational and training centres of the Czech Bar Association	69
Invitation to the World Forum of Mediation Centers in Prague	71
Invitation to the 7 th tournament of couples in volleyball	72
Invitation to the 7 th "ADVO-CUP" golf tournament	73
International Competition in Commercial Mediation in Paris Martina Doležalová	73
Invitation to the 16 th Czech Legal Profession Sporting Games Bohuslav Sedlatý	74
Law Society	
In memory of Professor František Zoulik Alena Winterová	75
Finally	
Examination meetings VII. (How to be a tactician) Petr Hajn	76
Drawing by Lubomír Lichý	77
Do you know that... Stanislav Balík	77
Inhaltsverzeichnis	78
Zusammenfassung/Summary	79
Table of Contents	80

Hledáme:

**advokáty / advokátky
a koncipienty / koncipientky
v následujících oblastech:**

- Commercial Agreements
- Competition, EU & Trade
- Copyright & Media Law
- Corporate / M&A
- Corporate / Private Client
- Dispute Resolution
- Employment & Pensions
- IT & Telecoms
- Planning & Environment
- Real Estate
- Restructuring

YOUR SPIRIT
www.taylorwessing.com

System našeho vzdělávání ponechává prostor pro Vaši kreativitu a Vaše nové nápady.

Staňte se členem našeho týmu a zapojte se spolu s námi do péče o klienty především v oblastech technologií budoucnosti, jako jsou Communications & Brands, Real Estate & Infrastructure, Energy & Environment, Life Sciences & Healthcare. Hledáme energické a kreativní osoby, které by nám pomohly utvářet budoucnost a naplňovat cíle a požadavky našich klientů. Očekáváme profesionalitu, vysoké nasazení, komunikativnost a jazykové dovednosti. Výborná znalost anglického jazyka je podmínkou, němčina výhodou. Vaše znalosti a dovednosti budeme mimo jiné podporovat brzkou integrací do jednotlivých projektů

a týmů. Společně najdeme možnosti pro Váš další osobní rozvoj a Vaše vzdělávání, ale také pro Váš profesní růst, který bude přínosem jak pro Vás, tak i pro naši kancelář.

V případě zájmu zasílejte své životopisy na e-mail: recruiting-czech-republic@taylorwessing.com.

TaylorWessing
e|n|w|c Advokáti

New opportunities in an international law firm:

Senior Associates and Junior Associates

PwC Legal, an international law firm, is looking for Senior Associates (Advokát) and Junior Associates (Koncipient) to expand its team.

You need to have:

- Exceptional knowledge of the law
- Fluent English (German an advantage)
- Highly developed work ethic
- Willingness to go the extra mile

We offer:

- Interesting work in a reputable international firm
- Gaining interesting professional experience
- Above-average remuneration

Open positions in:

- M&A / Corporate
- Competition, EU, Regulatory
- Real Estate
- Insolvency & Restructuring
- Labour
- TMT & IP
- Energy
- Litigation & Arbitration

If you are interested in this position, please send your CV in English to Ms. Zuzana Stasova (zuzana.stasova@pwclegal.cz).

PwC Legal

Advokátní kancelář MSB Legal, v.o.s.
hledá nové kolegy na pozice

ADVOKÁT/KA a ADVOKÁTNÍ KONCIPIENT/KA

MSB Legal, v.o.s.
Bucharova 1314/8
158 00 Praha 13

Tel.: +420 251 566 005
Fax: +420 251 566 006
E-mail: paha@msblegal.cz

www.msblegal.cz

Požadujeme:

Aktivní přístup k řešení problémů, vysoké pracovní nasazení a časovou flexibilitu, dobré komunikační schopnosti a profesionální vystupování, pečlivost a samostatnost, odpovídající odborné znalosti, schopnost organizace a týmové spolupráce, znalost anglického jazyka (znalost dalšího jazyka výhodou).

Nabízíme:

Zázemí úspěšné advokátní kanceláře se stabilní klientelou, zajímavou a různorodou práci v mladém kolektivu, perspektivu dlouhodobé spolupráce a kariérního růstu, možnost publikační činnosti, příjemné pracovní prostředí, motivující finanční ohodnocení.

V případě zájmu zasílejte své životopisy s fotografií na e-mail: HR@msblegal.cz a to v českém a anglickém jazyce. Do předmětu napište „advokát“ nebo „advokátní koncipient“.
Kontaktní telefon: 251 566 005

www.bulletin-advokacie.cz

Prestížní měsíčník české advokacie
nyní k dispozici i v elektronické podobě.

al
ate

Commercial
Law

Dispute
Resolution

Bankin

KONEČNÁ & ZACHA

Corpor

Nabízíme perspektivu odborného růstu v týmu špičkových profesionálů, příjemné pracovní prostředí a zajímavé finanční ohodnocení.

V současnosti nabízíme uplatnění v našem týmu na pozici:

ADVOKÁTNÍ KONCIPIENT / KONCIPIENTKA

Požadujeme vysokou úroveň orientace v platném právu včetně nového občanského zákoníku, anglický jazyk slovem i písmem, znalost dalšího jazyka je výhodou.

Očekáváme nasazení, flexibilitu, samostatnost a profesionální vystupování.

V případě zájmu prosím zašlete svůj životopis k rukám Zuzany Šilpochové v českém a anglickém jazyce na email: silpochova@konecna-zacha.com, fax: **221 990 450** nebo poštou na adresu: Široká 36/5, 110 00 Praha 1

www.konecna-zacha.com

Hogan
Lovells

Mezinárodní advokátní kancelář se sídlem v centru Prahy rozšiřuje svůj tým a přijme:

Advokáta a advokátního koncipienta

Požadujeme:

- výbornou znalost angličtiny (znalost dalšího cizího jazyka výhodou)
- schopnost týmové práce a komunikace v mezinárodním kolektivu
- vysoké pracovní nasazení a flexibilitu
- profesionální vystupování

Nabízíme:

- zajímavou práci v mezinárodní právní firmě s kanceláři v Evropě, Asii, na Blízkém východě a v Severní a Jižní Americe
- odpovídající platové ohodnocení
- práci v mladém kolektivu pražské kanceláře
- možnost dalšího vzdělávání a profesního růstu

Nabídky se stručným životopisem v českém a anglickém jazyce zasílejte prosím faxem na číslo +420 224 210 004 nebo e-mailem na adresu careers.prague@hoganlovells.com.

www.hoganlovells.com

Hogan Lovells je mezinárodní právní praxe, která zahrnuje Hogan Lovells International LLP, Hogan Lovells US LLP a k nim přidružené entity.

www.hoganlovells.com

© Hogan Lovells 2011. Všechna práva vyhrazena.

Rozvíjejte s námi svoji právníckou kariéru ve střední a východní Evropě

PETERKA & PARTNERS je nezávislá advokátní kancelář působící ve střední a východní Evropě. Členům svého týmu nabízí náročnou a inspirující práci pro českou a mezinárodní klientelu, profesní a osobnostní růst v regionálním rozměru, možnost expatriace do zahraničních poboček i ohodnocení odpovídající schopnostem.

Do svého týmu hledá ambiciózní, vzdělané a kreativní osobnosti se schopností samostatného myšlení, vlastní iniciativou, profesionálním přístupem a vysokým pracovním nasazením.

Aktuálně hledáme kandidáty na tyto pozice:

Pro kancelář v Moskvě:

Právníka/právničku s českým právním vzděláním a vynikající znalostí ruštiny a angličtiny

Požadujeme:

- > České právní vzdělání
- > Znalost ruského práva a předchozí pracovní nebo studijní zkušenost v Rusku výhodou
- > Vynikající znalost ruštiny a angličtiny
- > Schopnost týmové práce v mezinárodním kolektivu

Nabídky spolu se strukturovaným životopisem v českém a anglickém/německém jazyce zasílejte na email office@peterkapartners.cz.

www.peterkapartners.com

Pro kancelář v Praze:

Advokáta/advokátku s výbornou znalostí němčiny

Požadujeme:

- > Výbornou znalost práva
- > Vynikající znalost němčiny
- > Znalost dalšího jazyka výhodou
- > Velmi dobré vyjadřovací schopnosti, logické uvažování
- > Schopnost týmové práce

